

รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

โดย
นายสุชาติ พันธุ์ลาภ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

THE MODEL OF SELF-IDENTITY DISABILITY FOR THE TRANSFORMATION
PATHS TO INDEPENDENT LIVING

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy (DEVELOPMENT EDUCATION)

Department of Education Foundations
Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2021

Copyright of Silpakorn University

58260905 : พัฒนศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาคุณปฏิบัติ

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ การเปลี่ยนผ่าน การดำรงชีวิตอิสระ คนพิการ

นาย สุชาติ พันธุ์ลาภ: รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ ดร. นพพร จันทรนาชู

จากเจตคติคนทั่วไปต่อคนพิการไม่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภายใต้อัตลักษณ์การมองร่างกายเกิดการประกอบสร้างทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจกับสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติเป็นอุปสรรค ส่งผลกระทบจากอคติของสังคมไปสู่การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม คนพิการถูกกีดกันออกจากสังคม จากการสร้างบรรทัดฐานการออกแบบสิ่งปลูกสร้างและโครงสร้างทางสังคม ซึ่งมีส่วนร่วมเฉพาะบุคคลทั่วไป การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพไม่ตอบสนองความจำเป็นของคนพิการ ตอกย้ำให้บุคคลทั่วไปในสังคมเชื่อว่าคนพิการเป็นบุคคลไร้ความสามารถและเป็นภาระสังคม กลายเป็นชายขอบของสังคม เป็นการสูญเสียโอกาสและการมีส่วนร่วมในสังคมของคนพิการ แนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่ดำรงชีวิตอิสระคนพิการ เป็นวิธีการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นมีแนวทางการปรับตัวสร้างอัตลักษณ์การเตรียมความพร้อมต่อ 1) การสื่อสารสร้างเจตคติ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การสร้างพฤติกรรมในการวางแผนการใช้ชีวิต 2) การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ มีการสอนทักษะการดำรงชีวิตอิสระ การใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข 3) การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ การเรียนรู้ด้านประสบการณ์เดิมมาบูรณา การสร้างการเรียนรู้ใหม่ไม่เป็นอุปสรรคในชีวิต เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมมีการปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป 4) การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ เป็นพื้นที่ในการแสดงอัตลักษณ์การทำประโยชน์เพื่อสังคม เพื่อพิทักษ์สิทธิทางสังคมได้ และ 5) การมีส่วนร่วมของกลุ่ม เป็นส่วนหนึ่งของเรื่องการพัฒนาสังคมโดยรวม เชื่อมโยงกับเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงการส่งเสริมการจัดบริการหรือนโยบายสาธารณะ เพื่อแสดงความเป็นอัตลักษณ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้เกิดความยั่งยืนไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

58260905 : Major (DEVELOPMENT EDUCATION)

Keyword : identity transformation Independent living disabilities

MR. SUCHART PANLARP : THE MODEL OF SELF-IDENTITY DISABILITY FOR THE TRANSFORMATION PATHS TO INDEPENDENT LIVING THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR NOPPORN CHANTARANAMCHOO, Ed.D.

The general attitude of people with disabilities, there is no human dignity. Under the identity of looking at the body is a social construction. Interactions between physical or mental impairments and environment or attitudes are a hindrance. The impact of social bias leads to unfair discrimination. People with disabilities are excluded from society. From building design norms and social structures which participates only for the general public the organization of the physical environment does not meet the needs of people with disabilities. Reinforcing people in society to believe that people with disabilities are incompetent and a social burden become the edge of society It is a loss of opportunity and participation in society for people with disabilities. Guidelines for using the model of self-identity for transformation paths to independent living with disabilities It is a way to raise awareness, there is an approach to adjusting identity building, preparation for 1) Communication to create attitudes change creating behaviors in life planning; 2) Practicing independent living skills are taught. living in a normal society 3) Creative learning from the past experience Creating new learning is not an obstacle in life. Feel that they are part of society Able to participate in social activities, interacting with people. 4) Grouping to create products. It is a space to show the identity of making a contribution to society. to protect social rights; and 5) Participation of the group. It is part of the overall social development. Connected to economic, social and cultural issues, changes in promotion of service provision or public policy. To show the identity of the development of quality of life in order to achieve sustainability towards independent living of people with disabilities.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลจากหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งแรงบันดาลใจที่ดีในการทำงาน รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร จันทรนำชู อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้จุดประกายการศึกษาเรื่องดังกล่าวและเอื้อเฟื้อข้อมูลในหลาย ๆ ด้านให้กับตัวผู้ศึกษาสามารถฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคและมีพลังในการทำการศึกษาย่างตั้งใจจริงจังจนประสบความสำเร็จได้ด้วยดี ศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาทุ่มเทเวลา กำลังใจ กำลังกาย รวมทั้งให้การสนับสนุนที่ดีในทุกด้าน รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ช่วยเติมเต็มข้อมูลในการศึกษาจนครบถ้วนสมบูรณ์ และให้ความอนุเคราะห์ สนับสนุน และส่งเสริมงานศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีและเผยแพร่สู่สังคมในวงกว้าง ขอขอบคุณบุคลากรต้นแบบคนพิการ ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ เจ้าหน้าที่องค์กรคนพิการทุกท่านที่ให้ความเอื้อเฟื้อสนับสนุนให้ทำการศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการเป็นไปตัวอย่างราบรื่น ในเรื่องข้อมูลทางวิชาการ ประสบการณ์อันมีค่าและข้อเสนอแนะต่าง ๆ รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการต่อไป

นาย สุชาติ พันธุ์ลาภ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
การวิจัยนี้มุ่งหาคำตอบในประเด็นปัญหาหลัก.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	6
บทที่ 2	7
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพิการ.....	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจ.....	13
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัว.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม	22
แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ	24
แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์.....	28

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่าน.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
บทที่ 3	47
วิธีดำเนินการศึกษา	47
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ.....	47
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ	49
ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์การดำรงชีวิตอิสระของคน พิการ.....	51
บทที่ 4	56
มุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ	56
บทที่ 5	88
รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ	88
บทที่ 6	144
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	144
รายการอ้างอิง.....	157
ภาคผนวก.....	163
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	164
ภาคผนวก ข แนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึก.....	166
ประวัติผู้เขียน.....	170

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	46
ภาพที่ 2 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	55

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม การดำเนินชีวิตคนพิการมีการเปลี่ยนแปลง ด้วยลักษณะด้านร่างกายการรับรู้บุคคลทั่วไปในสังคมมองว่าเป็นกลุ่มคนไร้ความสามารถและเป็นแรงงานที่ด้อยกว่า (พงษ์เทพ สันติกุล, 2552: 8) การไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและเป็นทรัพยากรที่ด้อยประสิทธิภาพกว่าบุคคลทั่วไป (นพพร จันทรนาชู, 2557: 92-93) จากสถิติจำนวนคนพิการผู้ขึ้นทะเบียนมีบัตรประจำตัวคนพิการปี พ.ศ. 2559 พบว่า คนพิการมีบัตรประจำตัวทั่วประเทศจำนวน 1,657,438 คน คิดเป็นร้อยละ 2.52 ของประชากรทั่วประเทศ ภายหลัง พ.ศ. 2560 พบว่าคนพิการได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 1,808,524 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 จากข้อมูลการประกอบอาชีพ พบว่า คนพิการอยู่ในวัยทำงานสามารถประกอบอาชีพ จำนวน 218,392 คน เป็นคนพิการอยู่ในวัยทำงานสามารถประกอบอาชีพได้แต่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 156,905 คน ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ จำนวน 59,712 คน คิดเป็นร้อยละ 6.77 (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2558: 2-3) สะท้อนให้เห็นว่า จากอดีตที่ผ่านมาคนพิการส่วนใหญ่ถูกปล่อยปละละเลยด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเสมอภาคเช่นบุคคลทั่วไป (วิชัย จันทรบุญ และมณีนัย ทองอยู่, 2554: 173) การด้อยคุณค่าต่อการผลิต ด้วยทัศนคติความพิการถูกถ่ายทอดความอคติโดยกระบวนการทางสังคม การดำเนินชีวิตถูกตีตราเป็นกลุ่มด้อยกว่าบุคคลทั่วไป การถูกเลือกปฏิบัติฐานของกลุ่มบุคคลชั้นสองในสังคม จึงถูกกีดกันและผลักดันออกจากสังคมโดยไม่รู้ตัว (ทวี เชื้อสุวรรณทวี, 2562: 224)

นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 – 19 มุมมองอัตลักษณ์ความพิการในยุคสมัยใหม่ ชาวตะวันตกมองความพิการว่าเป็นความด้อยค่าของร่างกาย (Smart, 2009: 4) การมีทัศนคติด้านลบด้วยการตีตราบาปต่อคนพิการ (Adler-Nissen, 2014: 143-145) จากความไม่สมบูรณ์ทางกายภาพของร่างกายถูกมองว่าเป็นความด้อยคุณค่าความเป็นมนุษย์ คนพิการถูกมองเป็นวัตถุศึกษาทางการแพทย์ที่ต้องเยียวยาฟื้นฟูสมรรถภาพผ่านมุมมองผ่านอัตลักษณ์ความพิการเชิงลบ การมีทัศนคติจากความบกพร่องทางกายแต่ละบุคคล (Owens, 2015: 8) การมีส่วนร่วมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมไปสู่รูปแบบเชิงสังคม มุมมองความพิการเกิดโดยสังคม เรื่องการกีดกันทางสังคมและสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยในสังคม จากลักษณะการออกแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นอุปสรรคการเข้าร่วมทางสังคม

การมีทัศนคติเชิงลบนับตั้งแต่อดีตถึงการเลือกปฏิบัติ ถึงการกีดกันการมีปฏิสัมพันธ์บนบรรทัดฐานทางสังคมควบคู่ตามสิทธิมนุษยชน (Owens, 2015: 387) การเปลี่ยนโดยกลุ่มคนพิการมีแนวคิดวิถีชีวิตอิสระ ต้องการปรับตัวสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้และปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้อยู่ในสภาวะสมดุลตามความต้องการทางกายภาพ จิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อเอาชนะกับความพิการ การเปลี่ยนแปลงปัญหาของคนพิการไปสู่การกำหนดโครงสร้างทางสังคม การเคลื่อนไหวการส่งเสริมความเท่าเทียมด้านสิทธิและโอกาสของคนพิการ การขยายโครงการด้านการมีชีวิตรอิสระ สนับสนุนการบริการเชิงพัฒนา การส่งเสริมคนพิการอยู่ในฐานะผู้บริโภครที่ตื่นตัวทางการเมือง โดยทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิคนพิการ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและสามารถพึ่งพาตนเองได้ (Ratzka, 2007: 7-8) เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทางสังคมและการจัดสภาพแวดล้อมสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนบุคคลทั่วไป

การส่งเสริมสิทธิคนพิการ กับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งประเทศไทย รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการเปลี่ยนไป โดยจัดให้มีบริการสำหรับคนพิการในชุมชน การเปลี่ยนทัศนคติของคนพิการทางที่ดีขึ้น คนพิการสามารถตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตการพึ่งตนเองอยู่ร่วมในสังคมเหมือนบุคคลทั่วไป การพิทักษ์สิทธิสามารถเปลี่ยนสังคม โดยการให้ความสำคัญเรื่องการสร้างสังคมบนพื้นฐานของสิทธิพลเมือง การเคลื่อนไหวด้านสิทธิคนพิการ คือมนุษย์ผู้มีสิทธิต้องได้รับความคุ้มครองจากนโยบายของรัฐ การได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคในสังคม เริ่มปรากฏในสังคมมากขึ้น และการมีส่วนร่วมการสร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจ และกระบวนการตัดสินใจระดับต่าง ๆ (Owens, 2015: 20-22)

จากบทบัญญัติการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต พ.ศ. 2550 การส่งเสริมสิทธิคนพิการ กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับสวัสดิการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพทางการแพทย์ การศึกษา การประกอบอาชีพและการพิทักษ์สิทธิสวัสดิการสังคม เพื่อช่วยคนพิการรุนแรงสามารถดำรงชีวิตรอิสระ มีคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น (ชิตพันธ์ ชุมนุสนธิ์, 2553: 7-8) ตามแนวคิดการดำรงชีวิตรอิสระ (Independent living) โดยมีรากฐานจากแนวคิดเชิงสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพิทักษ์สิทธิส่งเสริมสวัสดิการสังคม การพัฒนาอัตลักษณ์การดำรงชีวิตรอิสระ โดยมีจุดมุ่งหมายการเสริมพลังอำนาจคนพิการสภาพรุนแรง การเผชิญอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตประจำวันด้วยตนเอง การสร้างคุณค่าและความหมายทางสังคมใหม่ การสนับสนุนคนพิการสามารถดำรงชีวิตรอิสระ มีความเท่าเทียมโอกาสการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างความเชื่อมั่น การกระทำในสิ่งมีคุณค่าและศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งการเปลี่ยนทัศนคติความหมายความพิการทางสังคมใหม่ ปัจจุบันการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพิทักษ์สิทธิการจัดสวัสดิการสังคม การพัฒนาความเข้าใจให้สังคมเปลี่ยนเจตคติที่มีต่อคนพิการเชิงบวก การสนับสนุนสร้างโอกาสให้คนพิการมีส่วนร่วมการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม การสร้างมุมมองต่อการดำเนินชีวิตอย่าง

สร้างสรรค์เท่าเทียมบุคคลทั่วไป (กมลพรรณ พันพิ่ง, 2553: 41-44) โอกาสเข้าถึงสิทธิคนพิการ การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยการปฏิรูปโครงสร้างระบบสาธารณสุขป้อนส่งผลให้รูปแบบการดำเนินชีวิตคนพิการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การคมนาคมขนส่งถูกสร้างขึ้นในเมืองใหญ่ คนพิการต้องประสบความยากลำบากต่อการเดินทาง เพราะทางม้าลายและทางลาดสำหรับข้ามถนน ระบบขนส่งมวลชน รถไฟฟ้าใต้ดิน รถไฟลอยฟ้า ระบบรถเมล์สาธารณะและรถไฟทางไกล โดยเฉพาะคนพิการด้วยความคิดเช่นนี้คนพิการจึงถูกกีดกัน ปิดโอกาสแสดงความสามารถออกสู่สังคม (Swain & French, 2000: 9-10) โดยส่งผลกระทบต่อความสามารถการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม จากข้อจำกัดเพราะอาคารสถานที่ทั้งหลายได้ออกแบบและสร้างขึ้นให้กับคนมีความแตกต่างกันทางสังคม ในเชิงอำนาจการกำหนดบรรทัดฐานการออกแบบของความเป็นปกติให้คนพิการต้องกลายเป็นความผิดปกติในสังคม คนพิการถูกสังคมกีดกันและเอาเปรียบโดยไม่รู้ตัว ด้วยความอคติต่อคนพิการและเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม จนเกิดการมองคนพิการด้วยทัศนคติเชิงลบ

การเปลี่ยนผ่านมุมมองความพิการรูปแบบเชิงสังคม ด้วยการเสริมพลังอำนาจเพื่อยกระดับการยอมรับของสังคมต่อคนพิการ การมองข้ามวัฒนธรรมในฐานะเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม โอกาสเข้าถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพเหมือนบุคคลทั่วไป และการส่งเสริมสิทธิคนพิการ (Disability rights) บนพื้นฐานความคิดเรื่องสิทธิพลเมือง การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการในอดีต การรับบริการทางการแพทย์ใช้อำนาจของผู้เชี่ยวชาญตัดสินใจแทนคนพิการทุกเรื่อง เกิดการพัฒนาคนพิการรูปแบบใหม่จากสวัสดิการกระแสหลักของรัฐบาล รูปแบบการดำรงชีวิตอิสระ เป็นรูปแบบที่องค์กรคนพิการจัดตั้ง (Disabled people organization) เพื่อช่วยเหลือตนเอง (Self-help disable group) รูปแบบเชิงสังคมมีมุมมองว่าคนพิการคือมนุษย์ (Human being) สิทธิคนพิการคือสิทธิมนุษยชน การมีแนวคิดสังคมควรแสดงความรับผิดชอบต่อบุคคลที่มีความบกพร่อง รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมคนพิการเผชิญคือ อุปสรรคทางกายภาพ (Physically barrier) การเดินทางลำบาก ค่าใช้จ่ายการเดินทางสูงกว่าบุคคลทั่วไป อุปสรรคทางนโยบายของระบบ (Systematic barrier) เช่น ระบบบริหารจัดการขาดความเอื้ออาทร กฎหมายและสถาบันการเมือง และอุปสรรคทางทัศนคติ (Attitude barrier) ความคิดเชิงลบต่อคนพิการ อคติจากสังคม (Prejudice) การตัดสินแบบเหมารวม (Stereotype) การเลือกปฏิบัติ และแนวคิดเชิงสังคมภายใต้สิทธิมนุษยชน (Human right) เป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการให้ความช่วยเหลือ ครอบคลุมวิถีชีวิตของคนพิการตามความต้องการเหมือนบุคคลทั่วไป (Dirth & Branscombe, 2017: 416-417)

การฟื้นฟูสมรรถภาพ ในอดีตมุมมองปัญหาเกิดขึ้นเป็นความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ การขาดทักษะการดำรงชีวิตอิสระ การตัดสินใจและแรงจูงใจการดำรงชีวิตในสังคม ส่วนบุคคลที่มีปัญหาความบกพร่องทางด้านร่างกายและจิตใจ การได้รับการดูแลทางการแพทย์มุมมองเป็นผู้ป่วย

ต้องการได้รับการรักษาจากทีมผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ จึงขาดโอกาสการตัดสินใจด้วยตนเอง ความพึงพอใจในการเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพลดน้อยลง โดยเฉพาะผู้มีความพิการรุนแรงการเข้าโปรแกรมถูกมองว่าเป็นคนไร้ความสามารถต้องพึ่งพาบุคคลอื่น ปัจจุบันมีการเปลี่ยนผ่านมุมมองใหม่สู่การดำรงชีวิตอิสระที่เปลี่ยนจากการฟื้นฟูสมรรถภาพ เนื่องจากคนพิการเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นว่าความพิการรุนแรงไม่ได้หมายความว่าไร้ความสามารถ หากได้มีการพัฒนาฝึกทักษะการดำรงชีวิต จัดอุปสรรคกีดกันการดำรงชีวิตออกไป ก็สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้เช่นบุคคลทั่วไป

ผู้วิจัยในฐานะนักพัฒนศึกษา เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ และมีความคุ้นชินกับกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่ขาดโอกาสตัดสินใจเลือกกำหนดความต้องการ และการวางแผนใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมเช่นบุคคลทั่วไป การนำรูปแบบการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการมาพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับผู้มีความพิการรุนแรงออกสู่สังคม ถ้าเผชิญอุปสรรคจากข้อจำกัดการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต้องพึ่งพาผู้อื่น สามารถเปลี่ยนความคิดกล้าตัดสินใจวางแผนการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง ด้วยทำสิ่งมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่มเพื่อนคนพิการอื่นสามารถสร้างผลผลิตเป็นรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เป็นเสมือนการพิสูจน์ความสามารถตนเองให้สังคมเปลี่ยนมุมมองความพิการเป็นปกติ

การวิจัยนี้มุ่งหาคำตอบในประเด็นปัญหาหลัก

1. มุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการเป็นอย่างไร
3. แนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ
2. เพื่อศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคน

พิการ

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ผ่านมุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ

ให้สามารถต่อสู้กับมุมมองความเชื่อทางสังคมมีต่อคนพิการในเชิงลบและลุกขึ้นมาเรียกร้องสิทธิ เพื่อต้องการนิยามตนเองว่าคนพิการมีความสามารถทำงานมีคุณค่าเหมือนบุคคลทั่วไปในสังคม ไปสู่การมีความสามารถสร้างวิถีการดำรงชีวิตอิสระด้วยตนเอง และสามารถใช้ชีวิตในสังคมเท่าเทียมกับบุคคลอื่น ได้แก่ 1) คนพิการจากศูนย์การดำรงชีวิตอิสระคนพิการจังหวัดนนทบุรี 2) คนพิการจากศูนย์ดำรงชีวิตอิสระคนพิการพุทธมณฑล 3) คนพิการจากศูนย์คนพิการจังหวัดอ่างทอง และ 4) คนพิการจากที่อื่น ๆ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นเจ้าของประสบการณ์เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางสังคมของคนพิการ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ตนเองไปสู่การมีความสามารถการพึ่งตนเองอยู่กับร่างกายที่บกพร่อง จำนวน 9 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 14 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ในครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการที่เกิดขึ้น การปรับตัวในเรื่องความพิการ มุมมองรูปแบบเชิงสังคม การเปลี่ยนทัศนคติตนเองเป็นผู้มีความสามารถที่จะเลือกวิถีตัดสินใจเลือกวางแผนการดำรงชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง สามารถใช้ชีวิตร่วมในสังคมได้เสมอกับบุคคลอื่นทั่วไป มีส่วนร่วมการออกแบบนโยบายทางสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกเช่นคนทั่วไป โดยทบทวนวรรณกรรมตามแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพิการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัว แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอิสระ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความพิการ หมายถึง ความแตกต่างจากมาตรฐานที่สังคมกำหนดว่าไม่มีความสามารถ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนพิการไม่สามารถรวมกลุ่มทำกิจกรรมแม้แต่คนพิการด้วยกัน จากการตีตราบาปและการเลือกปฏิบัติ การกีดกันถูกจัดให้อยู่ชายขอบของสังคม ไปสู่การบูรณาการสร้างสังคมบนฐานสิทธิพลเมือง ตระหนักถึงความเสมอภาคและการมีส่วนร่วมส่งเสริมสิทธิและโอกาสด้วยความเสมอภาค

อัตลักษณ์ หมายถึง การรับรู้และความรู้สึกหรือความสามารถของตนเอง การรับรู้อัตลักษณ์ทางสังคมภายใต้การปฏิสัมพันธ์การใช้ชีวิตประจำวันในสังคม การเปลี่ยนความคิดที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางสังคม โดยใช้กระบวนการกลุ่มขับเคลื่อนการสร้างอำนาจต่อรองทางวัฒนธรรมการปิดกั้น การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม สามารถเข้าถึงความเท่าเทียม

การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ หมายถึง การเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก พฤติกรรม กำลังใจที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในจิตใจของคนพิการ และแรงกระตุ้นจากคนรอบข้าง ชุมชน สังคม สนับสนุนการมองเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อสนองความต้องการที่เกิดขึ้น

รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ หมายถึง รูปแบบการปรับตัวการสร้างอัตลักษณ์แห่งตนให้โดดเด่นอยู่ในทางสังคม ด้วยกระบวนการสร้างเจตคติแห่งตนของคนพิการ การสร้างอัตลักษณ์แห่งตนในสังคม การยอมรับ กฎเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ นิยามตนเองเป็นผู้ที่มีความสามารถมีคุณค่าเช่นบุคคลทั่วไป สามารถสร้างวิถีชีวิตการดำรงชีวิตอิสระด้วยตนเองและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเท่าเทียม

การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ หมายถึง รูปแบบบริการการดำรงชีวิตอิสระคนพิการรุนแรงสามารถพัฒนาความเชื่อในตนเอง การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ ภายใต้การให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อน โดยมีผู้เชี่ยวชาญทำงานร่วมกับคนพิการ สามารถวิเคราะห์ช่วยกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา การพิทักษ์สิทธิเป็นบริการเกี่ยวข้องกับสิทธิคนพิการ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตอิสระ และจัดอุปสรรคด้านกายภาพและทัศนคติในสังคม การตระหนักถึงสิทธิคนพิการ การปรับปรุงสภาพแวดล้อม การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของคนพิการ

รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ หมายถึง รูปแบบการให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อน ข้อมูลข่าวสาร การเรียนรู้ฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ การพิทักษ์สิทธิคนพิการไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงมุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ
2. ได้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่เหมาะสม
3. ได้แนวทางให้หน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคนพิการสามารถเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระไปประยุกต์ใช้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าแนวคิด วรรณกรรมและผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพิการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัว แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอิสระ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์ และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่าน เพื่อเป็นพื้นฐานความคิดนำไปสู่กรอบแนวคิด การศึกษาและประกอบการวิเคราะห์ อภิปรายผล โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในดังต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพิการ

มุมมองเรื่องความพิการ เมื่อเกิดความพิการส่งผลต่อสภาพจิตใจ จากความเชื่อรูปแบบเชิงการแพทย์คนพิการไม่มีความสามารถ ไปสู่รูปแบบเชิงสังคมความพิการเกิดโดยสังคมตีตราจากสิ่งแวดล้อมเป็นอุปสรรคการเข้าร่วมในสังคม บรรทัดฐานโครงสร้างทางสังคม ทัดสนคติสังคมมองคนพิการเชิงลบ มุมมองคนพิการกลายเป็นการกดขี่คนพิการกลายเป็นชายขอบของสังคม ไม่สามารถเข้าร่วมประกอบกิจกรรมในสังคมเช่นบุคคลทั่วไปดังต่อไปนี้

1. การนิยามความพิการ

การเปลี่ยนผ่านมุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ เริ่มจากในอดีตมุมมองรูปแบบเชิงการกุศล โดยสถาบันศาสนาให้ความช่วยเหลือเน้นให้การสงเคราะห์ ไปสู่รูปแบบเชิงการแพทย์ การรับรู้คนพิการไม่มีความสามารถ ไปสู่แนวคิดเชิงสังคมเชื่อความพิการเกิดโดยสังคมเปลี่ยนความเชื่อความพิการไม่ใช่ปัญหาส่วนบุคคล แต่เกิดโดยสังคมที่มีทัดสนคติเชิงลบ เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนพิการที่ต้องการเห็นสังคมมีโอกาستهاเทียม การจัดทรัพยากรให้คนพิการได้รับอย่างเหมาะสม สามารถใช้ชีวิตและเปิดโอกาสสร้างบรรทัดฐานระดับนโยบาย การมีส่วนร่วมออกแบบสิ่งปลูกสร้าง การกำหนดความต้องการแทนผู้เชี่ยวชาญ และการทำหน้าที่ฐานสมาชิกคนหนึ่ง ไปสู่รูปแบบสิทธิพลเมือง มีการบูรณาการฟื้นฟูสมรรถภาพบนฐานสิทธิพลเมืองและสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคม การส่งเสริมสิทธิและโอกาสด้วยความเสมอภาค การใช้บรรทัดฐานสังคมเป็นเกณฑ์อ้างอิงข้อจำกัดการเข้าร่วมทางสังคม การมีความแตกต่างจากมาตรฐานทางสังคมกำหนด จัดเป็นการตีตรา

บาบและการเลือกปฏิบัติ การกีดกันให้อยู่ ณ ชายขอบของสังคม อีกทั้งมีนักวิชาการได้ศึกษาเกี่ยวกับความพิการ ดังคำกล่าว

Masters (2020: 70) กล่าวถึงมุมมองความพิการรูปแบบเชิงการกุศล (Charity model disability) เป็นแนวคิดแรกปรากฏขึ้น การให้ความช่วยเหลือด้านสิ่งของ อาหารเพื่อให้คนที่มีความบกพร่อง แนวคิดนี้การมองความพิการเป็นความน่าสงสาร เป็นรูปแบบการฉายภาพให้เห็นว่าคนพิการเป็นผู้ต้องให้ความช่วยเหลือ เป็นบุคคลที่คอยพึ่งพาผู้อื่นและถูกทำให้น่ากลัว เป็นอันตรายต่อบุคคลทั่วไป นำไปสู่ความคิดการซ่อนไว้ห่างจากคนทั่วไปในสังคม การสร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจ รูปแบบเชิงการกุศลเป็นการให้ความช่วยเหลือเชิงมนุษยธรรมเน้นการสงเคราะห์ ในการดำรงชีวิตทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันศาสนา

Dirth and Branscombe (2017: 414-417) กล่าวถึงรูปแบบเชิงการแพทย์ (Medical model disability) แนวคิดนี้เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จากความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมยา มีการพัฒนาสิ่งป้องกันสาเหตุความพิการ ความพยายามทำให้สามารถพึ่งตนเองในกิจวัตรประจำวันมากขึ้น ประเทศตะวันตกมีการเจริญเติบโต การจัดตั้งสถาบันการจัตุสรงบประมาณ เพื่อการจัดสวัสดิการสังคม การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์จากผู้เชี่ยวชาญ โดยเป็นผู้ตัดสินใจการให้บริการแต่ฝ่ายเดียว ส่งผลให้คนพิการตกอยู่ในฐานะผู้ป่วยผู้มีความบกพร่องที่ต้องป้องกันและบำบัดการรักษานำไปอยู่ในสถาบันเฉพาะ เพื่อการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจึงตกเป็นผู้รอการให้ความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งรูปแบบเชิงสังคม (Social model disability) แนวคิดนี้เริ่มขึ้นในช่วงทศวรรษ 1970 เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนพิการ เพื่อต่อต้านรูปแบบเชิงการแพทย์ซึ่งมีทัศนคติเชิงลบต่ออัตลักษณ์ความพิการ กลุ่มคนพิการ ครอบครัว ที่เผชิญการความสูญเสียทางร่างกาย จิตใจ และสังคมทั่วไปที่เป็นอุปสรรคทางกายภาพไปสู่การมีอคติของสังคม การกีดกันคนพิการออกจากสังคม การเปลี่ยนความเชื่อความพิการไม่ใช่ปัญหาส่วนบุคคลแต่โดยสังคมมีทัศนคติเชิงลบ ได้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนพิการที่ต้องการเห็นสังคมมีโอกาสเท่าเทียม การจัตุรพยากรให้คนพิการอย่างเหมาะสม การใช้ชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม และการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจควบคุมสิทธิมนุษยชนจากสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยไปสู่การเปลี่ยนทัศนคติความพิการเกิดโดยสังคม มีการปฏิรูปแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระซึ่งมีรากฐานความคิดจากรูปแบบเชิงสังคม เริ่มจากมีการรวมตัวจัดตั้งศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิ และแนวคิดได้ขยายไปสู่ประเทศต่าง ๆ สร้างกระแสการพัฒนาไปทั่วโลก องค์การสหประชาชาติเสนอเป็นมาตรการพัฒนาสังคมอย่างเท่าเทียมก่อให้เกิดรูปแบบการทำงานแบบการจัดสวัสดิการสังคม โดยจัดให้มีบริการตามแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ การเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคมทางดีขึ้น คนพิการเริ่มการออกสู่สังคมและการสร้างผลผลิตเชิงเศรษฐกิจ และได้ขยายไปสู่ประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทยประสบความสำเร็จ การเปิด

โอกาสให้คนพิการมีส่วนร่วมกระบวนการตัดสินใจระดับนโยบายกำหนดความต้องการแทนผู้เชี่ยวชาญกำหนดให้

Monte and Reis (2021: 2) กล่าวถึงรูปแบบด้านสิทธิพลเมือง (Citizenship model) แนวคิดนี้มีการเปลี่ยนผ่านถึงทศวรรษ 1990 ได้มีการบูรณาการสร้างสังคมบนฐานสิทธิพลเมืองตระหนักถึงความเสมอภาคและการมีส่วนร่วมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจควบคู่สิทธิมนุษยชน สามารถจัดการความรู้ ทรัพยากรเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคม การสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมสิทธิและโอกาสด้วยความเสมอภาค

Goffman (2018: 24-31) กล่าวถึงมุมมองในเรื่องความพิการ สังคมได้ให้ความหมายกับลักษณะของคนทั่วไปที่มีสภาพปกติตามมาตรฐานที่สังคมกำหนดเช่นบุคคลทั่วไป คนพิการมองว่ามีความแตกต่างจากมาตรฐานที่สังคมกำหนด ทำให้รู้สึกว่ามีคุณสมบัติไปจากบุคคลทั่วไป เสมือนการถูกรับาปจากสังคมและการเลือกปฏิบัติจากลักษณะผิดปกติทางกายหรือแตกต่างจากลักษณะทั่วไป

Shakespeare (2006: 214) กล่าวถึงมุมมองในเรื่องความพิการ เป็นประสบการณ์จากคนที่มีความพิการเกิดขึ้นอย่างกะทันหันและความรุนแรงทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเรื่องร้ายที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของผลที่เกิดขึ้น ทำให้เขาพยายามหลีกเลี่ยงที่จะทำกิจกรรม ร่วมกลุ่มทำกิจกรรมแม้แต่คนพิการด้วยกันเอง

Adler-Nissen (2014: 156) มองตราบาปเกิดจากความบกพร่องด้านชาติพันธุ์ ความเป็นชาตินิยม ศาสนา ถูกจัดระเบียบให้มีพื้นที่อยู่ ณ ชายขอบของสังคม

กมลพรรณ พันธ์พิง (2553: 5) กล่าวว่า คนพิการ หมายถึง กลุ่มหรือบุคคลถูกสังคมสร้างความหมายและใช้คำเรียกว่าคนพิการ ซึ่งเป็นความหมายที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงบุคคลกับลักษณะความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น คนตาบอด คนหูหนวก คนปัญญาอ่อน บุคคลออทิสติก ผู้บกพร่องทางจิต อัมพาต ง่อย เป้ บอด ไ้ เอ้อ เป็นต้น

จิตติมา เจือไทย (2551: 5) มองว่าความพิการเป็นคนที่ร่างกายไม่สมประกอบ โดยพิจารณาจากลักษณะร่างกาย สร้างมายาคติว่า คนพิการ เป็นความบกพร่องของอวัยวะ ถูกจัดระเบียบ มีพื้นที่อยู่ ณ ชายขอบของสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนการนิยามความพิการ การเปลี่ยนผ่านมุมมองรูปแบบเชิงการแพทย์เชื่อว่า คนพิการไม่มีความสามารถ มองคนพิการร่างกายบกพร่อง นำไปสู่รูปแบบเชิงสังคมมีมุมมองความพิการเกิดโดยสังคม การใช้บรรทัดฐานสังคมเป็นเกณฑ์อ้างอิงข้อจำกัดการเข้าร่วมทางสังคม การมีความแตกต่างจากมาตรฐานทางสังคมกำหนด การตีตราบาปและการเลือกปฏิบัติ การกีดกันถูกจัดระเบียบให้อยู่ชายขอบของสังคม สร้างให้กลายเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงการร่วมกลุ่มทำกิจกรรมเสมือนถูกตีตราบาป จากความแตกต่างจากมาตรฐานที่สังคมกำหนด ไปสู่รูปแบบด้านสิทธิ

พลเมือง มีการบูรณาการสร้างสังคมบนฐานสิทธิพลเมือง ตระหนักถึงความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม การพัฒนาด้านเศรษฐกิจควบคู่สิทธิมนุษยชน ส่งเสริมสิทธิและโอกาสด้วยความเสมอภาค

2. สาเหตุความพิการ

การจำแนกสาเหตุความพิการ จากการศึกษาของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญองค์การอนามัยโลก ได้จำแนกสาเหตุจากมุมมองความคิดรูปแบบเชิงการแพทย์ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างความบกพร่องอวัยวะไปสู่รูปแบบเชิงสังคมมองการประกอบสร้างทางสังคมระหว่างความบกพร่องกับสิ่งแวดล้อม ดังคำกล่าว

ริญญาร์ตัน กิติพัฒน์ธนโชติ (2554: 19) กล่าวว่าคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญองค์การอนามัยโลกจำแนกสาเหตุของความพิการเกิดจาก 2.1) ความพิการแต่กำเนิด มีสาเหตุจากพันธุกรรม พบความพิการจากปัญญาอ่อน ตาบอด การเจริญเติบโตของสมองช้ากว่าปกติ และความผิดปกติจากการติดเชื้อระหว่างตั้งครรภ์และระหว่างคลอด มีความผิดปกติด้านร่างกาย จิตใจ พฤติกรรม สติปัญญา เป็นต้น 2.2) ความพิการจากโรคติดต่อ ทำให้เกิดความพิการ เช่น ไข้สมองอักเสบทำให้กล้ามเนื้อแขนขาลีบ เป็นต้น 2.3) ความพิการจากโรคไม่ติดต่อ โรคที่เกิดจากระบบการทำงานของร่างกายบกพร่อง เช่น อัมพาต หูหนวก ตาบอด เป็นต้น 2.4) ความพิการเกิดจากจิตเภทต่าง ๆ เช่น ภาวะซึมเศร้า หวาดระแวง ความจำเสื่อม ย้ำคิดย้ำทำ เป็นต้น 2.5) ความพิการเกิดจากโรคพิษสุราเรื้อรัง และการติดสารเสพติด 2.6) ความพิการเกิดจากมลภาวะสิ่งแวดล้อมและอุบัติเหตุจากการสัญจรทางน้ำ ทางบก ทางอากาศ และอุบัติเหตุจากสงคราม เป็นต้น 2.7) ความพิการเกิดจากภาวะทุพโภชนาการ การขาดสารอาหารระหว่างตั้งครรภ์และการเลี้ยงดู ทำให้เกิดความพิการทางร่างกายและสติปัญญา 2.8) สาเหตุอื่น ๆ เช่น การได้รับสารพิษ สารปรอท สารตะกั่ว ดีบุก สังกะสี เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนสาเหตุความพิการเกิดจาก มุมมองรูปแบบเชิงการแพทย์ มองความพิการจากสาเหตุความบกพร่องของอวัยวะไปสู่รูปแบบเชิงสังคม มองสาเหตุความพิการ เป็นการมีปฏิสัมพันธ์การประกอบสร้างทางสังคมระหว่างความบกพร่องกับสิ่งแวดล้อม

3. ประเภทความพิการ

ประเภทความพิการ การแบ่งประเภทตามรูปแบบเชิงการแพทย์มองว่าความพิการเกิดจากสภาพความบกพร่องทางร่างกายไปสู่รูปแบบเชิงสังคมมองว่าเป็นผลจากข้อจำกัดการทำกิจกรรมจากความบกพร่องทางร่างกายที่สังคมสร้างขึ้น จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความบกพร่องกับสภาพแวดล้อมหรือทัศนคติที่เป็นอุปสรรคความพิการ และจากโครงสร้างทางสังคม

World Health Organization (2011) การนิยามความพิการโดยใช้กรอบแนวคิด The International Classification of Functioning, Disability and Health คือ ความพิการเป็น

ผลลัพธ์ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจกับสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติที่เป็นอุปสรรค ได้แบ่งประเภทความพิการออกเป็น 3.1) ความพิการเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ผู้มีความบกพร่องทางร่างกายอาจเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย หรือหลายส่วน หรือทั้งร่างกาย 3.2) ความพิการเกี่ยวกับการได้ยินเสียง แบ่งออกเป็น หูหนวก หูตึง โดยลักษณะของคนหูพิการไม่ยอมส่งเสียง ไม่ได้ยินเสียง 3.3) ความพิการเกี่ยวกับการมองเห็น ตาบอดมองไม่เห็น เห็นได้น้อย หรืออาจมองเห็นได้บ้าง 3.4) ความพิการเกี่ยวกับการเรียนรู้ ผู้มีสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย 3.5) ความพิการเกี่ยวกับด้านจิตใจและพฤติกรรมผิดปกติ เนื่องจากปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจเหมือนคนอื่น 3.6) ความพิการซ้ำซ้อน บุคคลมีลักษณะความพิการมากกว่าหนึ่งลักษณะขึ้นไป เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นกับความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น การสร้างวาทกรรมความพิการที่ผ่านมา ประเทศอังกฤษไม่ยอมรับคำนิยาม ความพิการรูปแบบเชิงการแพทย์ โดยการนิยามใหม่ คือ Impairment ความบกพร่องทางร่างกาย ส่วน Disability ผลเกิดจากสภาพความบกพร่องทางร่างกาย เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา นิยามคำว่า Impairment ความพิการทางร่างกาย ส่วน Disability ผลเกิดจากสภาพความบกพร่องทางกายและการให้ความหมายสังคมสร้างขึ้น

Sanches-Ferreira, Simeonsson, Silveira-Maia, and Alves (2015: 249-255) นิยามความพิการเป็นผลลัพธ์ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่มีความบกพร่องกับสิ่งแวดล้อมเป็นอุปสรรคจากความบกพร่อง (Impairments) ข้อจำกัดในการทำกิจกรรม (Activity limitation) และข้อจำกัดในการมีส่วนร่วม (Participation restrictions)

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนประเภทความพิการ การเปลี่ยนประเภทความบกพร่องทางร่างกาย ไปสู่การมีข้อจำกัดการปฏิสัมพันธ์ทำกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในสังคม จากโครงสร้างทางสังคมเป็นอุปสรรคความบกพร่องทางร่างกายกับสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติ

4. แนวคิดร่างกายกับความพิการ

การนำแนวคิดความเชื่อทางวัฒนธรรมและสังคม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเหนือปัจเจกบุคคล การมองร่างกายเกิดจากการประกอบสร้างทางสังคม จากระเบียบข้อบังคับทางสังคมและศีลธรรม นักมานุษยวิทยาเชิงสัญลักษณ์และนักมานุษยวิทยาเชิงโครงสร้างมองว่า ร่างกายเปรียบเสมือนสัญลักษณ์หรือภาพสะท้อนถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ลักษณะร่างกายถูกพิจารณาว่าเป็นอัตลักษณ์ทางสังคม กลายเป็นสัญลักษณ์การกำหนดเส้นแบ่งระหว่างคนปกติกับคนพิการ ดังคำกล่าว

Douglas (1996) กล่าวว่าบุคคลถูกคุกคามจากระเบียบข้อบังคับทางสังคมและความพิการ เป็นการเปลี่ยนผ่าน (Transition states) กลายเป็นสัญลักษณ์การกำหนดเส้นแบ่งระหว่างคนปกติกับคนผิดปกติตามมุมมองทางสังคมและวัฒนธรรม

Goffman (2018) การตีตราทางสังคมที่มองว่าโครงสร้างทางสังคมทำให้เกิดการตีตราทางสังคม การเลือกปฏิบัติในกลุ่มที่มีความบกพร่องทางกาย กตซี แบ่งแยก กลายเป็นชายขอบของสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อน อัตลักษณ์ทางสังคม การมองร่างกายเปรียบเหมือนภาพสะท้อนเกิดจากการประกอบสร้างทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม จากโครงสร้างทางสังคมทำให้เกิดการตีตราทางสังคม จนปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางสังคมเหนือบุคคล มองร่างกายเกิดจากการประกอบสร้างทางสังคม ระเบียบข้อบังคับทางสังคมและศีลธรรม กลายเป็นสัญลักษณ์การกำหนดเส้นแบ่งระหว่างคนปกติกับคนพิการ

5. วัฒนธรรมว่าด้วยความพิการ

การศึกษาแนวคิดวัฒนธรรมเกี่ยวกับความพิการ เป็นการศึกษาที่เน้นการตีความทางวัฒนธรรม การที่คนพิการต้องใช้ชีวิตอยู่กับความพิการ ซึ่งมีความหมายต่อคนพิการ ครอบครัวรวมทั้งชุมชนที่คนพิการอาศัยอยู่ ซึ่งในสังคมปัจจุบันให้ความสำคัญให้ความหมายความพิการในมิติทางวัฒนธรรม ที่อธิบายความปกติและความผิดปกติทางร่างกาย ที่มีความสามารถหรือไม่มีความสามารถ ความพิการจึงเป็นการกำหนดตำแหน่งแห่งที่ขึ้นบนพื้นฐานบริบทวัฒนธรรม ความเสียเปรียบและสูญเสียโอกาสของคนพิการ ดังคำกล่าว

Ingstad and Whyte (1995: 252) การศึกษาการตีความทางวัฒนธรรม การต้องใช้ชีวิตอยู่กับความพิการมีความหมายต่อคนพิการและครอบครัวรวมทั้งชุมชนอาศัยอยู่ ปัจจุบันให้ความสำคัญมิติทางสังคมและวัฒนธรรม อธิบายความปกติและความผิดปกติร่างกายเป็นการประกอบสร้างทางสังคม บริบทของวัฒนธรรม (A weak relativist position) การมองภาวะการณ์เสียเปรียบหรือสูญเสียโอกาสของคนพิการ

Neath and Schriener (1998: 16) ศึกษาสังคมและวัฒนธรรมความเป็นบุคคล (Identity and personhood) เห็นว่าบุคคลมีความบกพร่องส่งผลต่อคุณค่าความเป็นมนุษย์และตำแหน่งทางสังคม อัตลักษณ์เกี่ยวกับความพิการปรากฏเรื่องวัฒนธรรมว่าด้วยความพิการ (Disability culture) มุ่งสร้างอัตลักษณ์วัฒนธรรมความพิการ

Cruz Velandia (2005: 92-100) ศึกษาอัตลักษณ์เกี่ยวกับความพิการปรากฏเรื่องวัฒนธรรมว่าด้วยความพิการ (Disability culture) มุ่งสร้างอัตลักษณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมความพิการมีปฏิสัมพันธ์จากความบกพร่อง

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนวัฒนธรรมความพิการ การสร้างอัตลักษณ์ความพิการในบริบทของวัฒนธรรมการมีปฏิสัมพันธ์การใช้ชีวิตบนพื้นฐานบริบททางวัฒนธรรม ส่งผลต่อคุณค่าความเป็นมนุษย์และการเสียเปรียบหรือสูญเสียโอกาสของคนพิการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจ

การเสริมพลังอำนาจ กระบวนการทางสังคมให้การยอมรับ รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ เพื่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองการควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ การเปลี่ยนทัศนคติการสร้างพฤติกรรมเชิงบวก รวมถึงการให้คำปรึกษาแนวทางการวางแผนการใช้ชีวิต มีการสอนทักษะต่าง ๆ เพื่อเกิดความเข้มแข็งต่อการใช้ชีวิตปกติ กระบวนการเสริมพลังอำนาจ การค้นพบทางใหม่ ตระหนักว่าตนเองมีความสามารถทำกิจกรรมสร้างผลผลิตและประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเข้าร่วมหน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคนพิการ สามารถเสนอแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์มาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ สามารถใช้การพัฒนากลุ่มขับเคลื่อนแนวทางการแก้ไขปัญหา มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อเป็นสื่อประกอบการตัดสินใจ การเลือกปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อจัดการปัจจัยต่าง ๆ เกิดการยอมรับความพิการในสังคม สู่การประกาศต่อสาธารณะการให้ความหมายความพิการของตนเองเชิงบวก และยอมรับเป็นส่วนหนึ่งการพัฒนาสังคมดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการเสริมพลังอำนาจ

คำว่า Empower เกิดจากคำว่า Em และคำว่า Power เมื่อนำมาผสมกับคำว่า Em กับ Power มีความหมายว่า พลัง มีความหมายหลากหลาย เช่น พลังกาย พลังใจ พลังความคิด พลังปัญญา ความหมายทำให้เกิดพลัง ดังคำกล่าว

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล (2563: 92) การมีจิตใจเข้มแข็งสามารถทำกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถตัดสินใจเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง การเสริมพลังอำนาจจากภายในสร้างกำลังใจ การเปลี่ยนความคิดในเชิงบวก การพัฒนาตนเอง และการสร้างอาชีพและสร้างความมั่นคงในชีวิต

Gibson (1995: 1203) กล่าวว่า การเสริมพลังอำนาจเป็นกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของบุคคล เพื่อให้บุคคลแสวงหาวิธีการเพื่อทำให้บรรลุความต้องการ รวมถึงความสามารถใช้ทรัพยากรการควบคุมชีวิตของตน เพื่อการเพิ่มคุณค่าตนเอง

Laverack (2019: 134-135) กล่าวถึงเป้าหมายการเสริมพลังอำนาจ เพื่อเป็นพลังสามารถควบคุมชีวิตตนเองได้ การได้รับพลังการควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้

เนตรชนก สุนา (2556) การสร้างเจตคติภายใน การมองโลกในแง่ดี การมีความคิดด้านบวก มีความเชื่อมั่นในตนเอง การมีศักยภาพทำงาน การใช้ชีวิตในสังคมเหมือนคนทั่วไป รู้สึกมีความภาคภูมิใจต่อการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนความหมายการเสริมพลังอำนาจว่า กระบวนการเสริมพลังอำนาจจากภายใน การเพิ่มคุณค่ากับตนเอง มองโลกในแง่บวก มีพลังการควบคุมการดำรงชีวิตในสังคมเหมือนคนทั่วไปอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2. องค์ประกอบของการเสริมพลังอำนาจ

องค์ประกอบของการเสริมพลังอำนาจ การค้นพบความสามารถของตนเอง และการมีทัศนคติเชิงบวก การปลูกพลังจิตใจเชิงวิจารณ์ เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การเปลี่ยนวิธีคิดมองตนเองใหม่ การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ และการปลดปล่อยความอิสระ ดังคำกล่าว

กิติพัฒน์ นนทปัทมศุขย์ (2558: 136) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญการเสริมพลังอำนาจ การค้นพบความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) คือ การพัฒนาความคิด ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง จากความคิดความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และมีความคิดสู่การพัฒนาความสามารถตนเอง อีกทั้งการเสริมพลังความสามารถในตนเอง การเรียนรู้ การกล้าคิด กล้าแสดงออก กล้ามีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น การเข้าใจอัตลักษณ์แห่งตน (Self-image) การสร้างอัตลักษณ์ของตนเองเป็นต้นแบบ (Ideal self) การมีทัศนคติเชิงบวกต่อตนเอง ตลอดจนการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Self-help) สามารถสื่อสารแบ่งปันประสบการณ์บนความสัมพันธ์ปัญหาเหมือนกัน

อภิญา เวชชัย (2555: 33-39) การปลูกพลังเชิงวิจารณ์ (Critical consciousness) การพัฒนาความรู้ความเข้าใจโลกแห่งความเป็นจริงทางสังคม จากปัญหาโครงสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจการเมือง วัฒนธรรมก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียม การพึ่งทรัพยากรจากภาครัฐต้องพบสภาพการถูกกดขี่เอาเปรียบจากอำนาจตัดสินใจ การพิทักษ์สิทธิ์ (Self-advocacy) ฐานะพลเมืองมีสิทธิและสวัสดิการทางสังคม (Legal advocacy) เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย ด้านกฎหมาย การคุ้มครองสิทธิ การสร้างบริบทสภาพแวดล้อม ตลอดจนกฎระเบียบที่ไม่ครอบคลุมและไม่เป็นธรรมไปสู่การเรียกร้องสิทธิอย่างเป็นธรรมขึ้นทางสังคม การปลูกพลังใจเพื่อเปลี่ยนเจตคติทางสังคม การมีส่วนร่วม (Participation) การเปลี่ยนแปลงเชิงอำนาจการตัดสินใจ (Decision making) ความรับผิดชอบ (Level of responsibility by themselves) การสื่อสารผ่านกลุ่มช่วยเหลือกันเองในรูปแบบองค์กรเคลื่อนไหวหรือการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การเปลี่ยนวิธีคิดมองตนเองใหม่ การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสวงหาการแก้ปัญหาาร่วมกัน และแนวทางการสร้างเสริมพลังองค์กรคนพิการ ผ่านการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาของตนเองอย่างสร้างสรรค์ การขับเคลื่อนทางสังคม การเปลี่ยนแปลงความคิดในมิติใหม่ การปลดปล่อยความเป็นอิสระสามารถเข้าถึงทรัพยากรอย่างเสมอภาค

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อน องค์ประกอบของการเสริมพลังอำนาจ 1) การค้นพบตนเอง การสื่อสารเข้าใจอัตลักษณ์แห่งตนเอง เข้าใจการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ

และมีความคิดสู่การพัฒนาความสามารถสร้างอัตลักษณ์เป็นต้นแบบ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2) การปลูกพลังเชิงวิจารณ์ การทำความเข้าใจโลกแห่งความเป็นจริง จากโครงสร้างทางสังคม ทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียม การพิทักษ์สิทธิ การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย ด้านกฎหมาย การคุ้มครองสิทธิ การสร้างบริบทสภาพแวดล้อมไปสู่การเรียกร้องสิทธิอย่างเป็นธรรมขึ้นทางสังคม 3) การมีส่วนร่วมมีอำนาจการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนอย่างสร้างสรรค์ การเกิดแรงจูงใจการเปลี่ยนเจตคติทางสังคม 4) การปลดปล่อยความเป็นอิสระสามารถเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียม

3. ระดับการเสริมพลังอำนาจ

การเสริมพลังอำนาจระดับบุคคล ระดับระหว่างบุคคล การรับรู้และเข้าใจอัตลักษณ์แห่งตน มองตนเองด้วยทัศนคติเชิงบวก สร้างความมั่นใจในการใช้ชีวิต และระดับสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนเจตคติทางสังคม ปรับโครงสร้างทางสังคมและสภาพแวดล้อม ต่อการปรับโครงสร้างทางสังคม การเปลี่ยนแปลงกฎ ระเบียบ กฎหมาย การมีส่วนร่วมการตัดสินใจเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียม ดังคำกล่าว

Gutierrez, Parsons, and Cox (1998: 8) กล่าวถึงระดับการเสริมพลังอำนาจ เพื่อปรับโครงสร้างการพัฒนา ระดับบุคคล การสร้างอัตลักษณ์ตนเอง การยอมรับสภาพความเป็นจริงและเชื่อมั่นในตนเองกลับคืนมา กล่าวแสดงความคิดเห็นด้วยความมั่นใจและมีความภาคภูมิใจ

อภิญา เวชชัย (2555: 101-102) กล่าวว่า การเสริมสร้างอำนาจระดับบุคคล การรวมกลุ่มโดยการสื่อสารด้วยข้อมูลที่เป็นจริง บูรณาการเป็นองค์การการเรียนรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์อย่างมีส่วนร่วม กระบวนการสนทนากลุ่ม ผู้นำกลุ่มใช้ความรู้และประสบการณ์มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผนและดำเนินการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ณัฐกา สงวนวงษ์ พิศมัย รัตโรจน์ พิชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ และทศพร มณีขำ (2561) กล่าวว่า ระดับสภาพแวดล้อม สถาบันทางสังคมด้านนโยบายสังคมมีอิทธิพลต่อตนเอง การสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ร่วมกันในนามองค์กร ให้ความสำคัญกับพลังองค์กร เพื่อปรับโครงสร้างทางสังคมต่อการเปลี่ยนแปลงกฎ ระเบียบ กฎหมาย ด้านสภาพแวดล้อม

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนระดับการเสริมพลังอำนาจสรุปได้ว่า 1) ระดับบุคคล การสร้างอัตลักษณ์ตนเอง การยอมรับสภาพความจริง สร้างความเชื่อมั่นในตนเองและมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จ 2) การเสริมพลังอำนาจระหว่างบุคคล 2.1) การฝึกทักษะตามแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ การรวมกลุ่มช่วยเหลือกันเปลี่ยนมุมมองคุณค่าตนเองว่าการดำรงชีวิตอิสระเป็นสิ่งที่มีความค่ากว่าการมีชีวิตแบบต้องพึ่งพาผู้อื่น การสร้างศักยภาพมีคุณค่าบนพื้นฐานพึ่งตนเองได้ 2.2) การเรียนรู้การปรับตัวเกิดแรงบันดาลใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพตนเอง การจัดวางตำแหน่งในชีวิตเท่าเทียม

คนทั่วไป 2.3) การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ พหุทักษะสิทธิของระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ตลาดแรงงานคนพิการที่มีความรุนแรงสามารถอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี 3) ระดับสภาพแวดล้อม การรวมกลุ่ม การมีส่วนร่วมเปลี่ยนแปลงสังคม การเปลี่ยนเจตคติทางสังคม ปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมต่อการเปลี่ยนแปลงกฎ ระเบียบ กฎหมาย การมีส่วนร่วมการตัดสินใจการเข้าถึงทรัพยากรเสมอภาค ขั้วเคลื่อนทางสังคม ตระหนักถึงการมีปฏิสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดแรงจูงใจตื่นตัวร่วมวางแผนการใช้ชีวิตอย่างเท่าเทียมระดับสภาพแวดล้อม

4. ประเภทการเสริมพลังอำนาจ

ประเภทการเสริมพลังอำนาจ แบ่งได้ 2 ประเภท การเสริมพลังอำนาจด้านจิตวิทยา การทำให้รู้สึกแตกต่างรู้สึกมีคุณค่า อีกทั้งเป็นความรู้สึกอิสระภายในตนเอง สามารถใช้ทรัพยากรอย่างมีอิสระที่จะเลือกด้วยตนเอง สามารถใช้ชีวิตประจำวันและมีปฏิสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม การรับรู้อัตลักษณ์ตนเองจากการรับรู้แบบอย่างการปฏิบัติเป็นแบบอย่างของตนเอง เกิดคุณค่าในตนเอง ดังคำกล่าว

อภิญา เวชยชัย (2555: 33-36) กล่าวว่าการศึกษาการเสริมพลังอำนาจด้านจิตวิทยา (Psychological empowerment) ได้แก่ การให้คำปรึกษา การสร้างความรู้สึกมีคุณค่า ให้เกิดขึ้นภายในตนเองและสามารถใช้ชีวิตประจำวัน และการมีปฏิสัมพันธ์การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม การรับรู้อัตลักษณ์ตนเองและการมีทักษะเชิงบวก

Zimmerman (1995: 581-590) กล่าวว่าการศึกษาการเสริมพลังอำนาจทางโครงสร้าง (Structural empowerment) ได้แก่ การพิทักษ์สิทธิ เป็นจุดเปลี่ยนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม การเข้าถึงโอกาสเท่าเทียม ตระหนักการเปลี่ยนแปลงนโยบาย การคุ้มครองสิทธิ การจัดโครงสร้างทางสังคม การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การปลดปล่อยเชิงอำนาจ

Gutierrez et al. (1998) กล่าวว่าการศึกษาการเปลี่ยนแปลงมุ่งให้ความสำคัญกับการปรับปรุงโครงสร้างการพัฒนา ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นไปสู่การปรับปรุงแบบการให้บริการกระจายทรัพยากรไปยังชุมชน รัฐต้องยอมรับพลังความเกื้อกูลทางสังคม การแลกเปลี่ยนและระดมความคิดต่อปัญหาการวางแผนการทำงานให้เข้าถึงบุคคลผู้ด้อยโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อน ประเภทการเสริมพลังอำนาจ สรุปได้ว่า 1) การเสริมพลังอำนาจทางจิตวิทยา โดยกลไกการให้คำปรึกษา การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความรู้สึกในคุณค่าของตนเอง 2) การเสริมพลังอำนาจทางโครงสร้าง การพิทักษ์สิทธิ การปรับปรุงแบบการให้บริการกระจายทรัพยากรไปยังชุมชน การวางแผนการทำงานให้เข้าถึงบุคคลผู้ด้อยโอกาสได้ การเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคม การมีส่วนร่วมตัดสินใจสามารถเข้าถึงโอกาสอย่างมีประสิทธิภาพ และการปลดปล่อยเชิงอำนาจ

5. กระบวนการเสริมพลังอำนาจ

กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ การเปลี่ยนความคิด การค้นพบการยอมรับสภาพเป็นจริงไปสู่การเปลี่ยนความคิด การสะท้อนความคิดอย่างมีวิจารณญาณ การทบทวนตัดสินใจจัดการกับปัญหา และแสวงหาทางเลือกการเปลี่ยนแปลงตนเอง การตัดสินใจเลือกปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมและดีที่สุดทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ไปสู่การปฏิบัติการพัฒนาอัตลักษณ์ความพิการ รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การพัฒนากลยุทธ์ที่เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายของปัจเจกบุคคล และเป็นพลังเพื่อให้สามารถควบคุมชีวิตตนเองได้ การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต การพิทักษ์สิทธิ การมีส่วนร่วมกิจกรรมเคลื่อนไหวทางสังคม สนับสนุนกิจกรรมสำหรับคนพิการผสมผสานการส่งเสริมสิทธิความเสมอภาค ตอบสนองความต้องการใช้ทรัพยากรที่จำเป็นการดำรงชีวิต ตลอดจนความสามารถในการจัดการสภาวะ และสร้างประสิทธิภาพการทำงานกิจกรรมสร้างพฤติกรรมเหมาะสม ดังคำกล่าว

Gibson (1995: 1202-1208) สรุปกระบวนการสร้างพลังอำนาจ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การค้นพบสภาพการณ้จริง (Discovering reality) การยอมรับสภาพเกิดขึ้น การตอบสนองด้านอารมณ์ (Emotional response) เมื่อบุคคลรับรู้และต้องเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดรู้สึกสับสน วิตกกังวล จากการทำไม่สำเร็จกับปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้คับข้องใจ หากเปลี่ยนความคิด (Cognitive responses) เมื่อรู้สึกเสียความสามารถจะแสวงหาสิ่งช่วยเหลือจากสิ่งรอบข้าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (Behavioral responses) รับรู้ว่าเป็นสิ่งที่ตนต้องการ โดยใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาประยุกต์กับสถานการณ์ใหม่

ขั้นตอนที่ 2 การสะท้อนความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical reflection) การทบทวนเพื่อตัดสินใจจัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสม การแสวงหาทางเลือกอย่างมีวิจารณญาณ เกิดมุมมองใหม่ ส่งผลให้บุคคลได้พัฒนาตนเอง และคิดวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติกิจกรรมเหมาะสม (Taking change) การที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกขึ้นอยู่กับแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อเป็นสิ่งช่วยประกอบการตัดสินใจ การยินยอมรับตนเอง (Self-determination) ที่คิดว่าเหมาะสมและดีที่สุด ภายใต้เงื่อนไขการให้คำปรึกษา การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดกับทีมสุขภาพและร่วมกันแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาอัตลักษณ์ความพิการเชิงบวก ได้ก่อให้เกิดรูปแบบการทำงานแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการ โดยจัดให้มีการบริการการดำรงชีวิตอิสระสำหรับคนพิการ การพัฒนาอัตลักษณ์ความพิการ โดยจัดให้มีการบริการการดำรงชีวิตอิสระสำหรับคนพิการ รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ การให้คำปรึกษา

เพื่อการเปลี่ยนทัศนคติกับปัญหาที่เหมาะสม การสร้างพฤติกรรมเชิงบวก รวมถึงการให้คำปรึกษา การสอนทักษะต่าง ๆ เพื่อเกิดความเข้มแข็งต่อการใช้ชีวิต การพึ่งตนเองในกิจวัตรประจำวัน คนพิการ เริ่มออกสู่สังคม การมีส่วนร่วมการสร้างผลผลิตเชิงเศรษฐกิจ เพื่อเกิดความเข้มแข็งต่อการใช้ชีวิตปกติ

กระบวนการเสริมพลังอำนาจ

การสร้างความตระหนักความร่วมมือการแก้ปัญหา การเปลี่ยนความเชื่อว่าคุณภาพชีวิตไม่ใช่ ปัญหาส่วนบุคคลหากแต่เกิดโดยสังคม เพื่อให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนพิการที่ต้องการเห็นคนพิการ มีโอกาสเท่าเทียม การจัดทรัพยากรให้กับคนพิการสามารถใช้ชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมในฐานะ สมาชิกคนหนึ่งของสังคม และอุปสรรคการเข้าร่วมในสังคม การสร้างบรรทัดฐานการออกแบบสิ่งปลูก สร้าง คำนึงถึงการเข้าร่วมเฉพาะคนปกติทั่วไปจึงควรมีการพิทักษ์ทรัพย์ การมีส่วนร่วมในกระบวนการ ตัดสินใจควบคุมสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมกำหนดความต้องการแทนผู้เชี่ยวชาญกำหนดให้และการ ใช้ชีวิตร่วมในสังคม

ฉัตรวิไล จารุเฉลิมพันธ์ (2553: 3-10) การสร้างสังคมบนฐานสิทธิพลเมือง ตระหนักถึงการ พึ่งพาสมรรถภาพคนพิการ การเข้าร่วมองค์กรคนพิการ การพัฒนากลยุทธ์ที่เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมาย ของปัจเจกบุคคล และเป็นพลังเพื่อที่สามารถควบคุมชีวิตตนเองได้ อัตลักษณ์เฉพาะประเภทของ ความพิการต้องได้รับโอกาสถึงสิทธิมนุษยชน การให้บริการเสริมพลังคนพิการและผู้ช่วยเหลือได้รับรู้ ทักษะการพึ่งตนเอง การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

การค้นพบทางใหม่ ตระหนักว่าตนเองมีความสามารถทำกิจกรรม การสร้างผลผลิตและ ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเข้าร่วมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคนพิการ การ เสนอแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์มาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ สามารถ ใช้การพัฒนากลุ่มขับเคลื่อนแนวทางการแก้ไขปัญหา มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อเป็นสื่อประกอบการ ตัดสินใจ การเลือกปฏิบัติกิจกรรมเหมาะสม เพื่อจัดการปัจจัยต่าง ๆ เกิดการยอมรับความพิการใน สังคม สู่การประกาศต่อสาธารณะ การให้ความหมายความพิการของตนเองเชิงบวก และยอมรับความ พิการว่าเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องการพัฒนาสังคมโดยรวม และการสนับสนุนการมีส่วนร่วมและเป็นส่วน หนึ่งของสังคม

6. อัตลักษณ์ความพิการและการเสริมพลังอำนาจ

แนวคิดอัตลักษณ์ความพิการและการเสริมพลังอำนาจของคนพิการ คนพิการสามารถเปลี่ยน วิธีคิด การให้ความหมายความพิการตนเองในเชิงบวก และกระตือรือร้นการจัดการกับวิถีชีวิตในทางที่ ดีขึ้น การเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม การเปิดโอกาสให้คนพิการรับสิทธิอย่างเท่าเทียม มี องค์ประกอบ ดังคำกล่าว

ซัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ (2553) ศึกษาการให้ความหมายความพิการเชิงบวก และจัดการกับวิถีชีวิตตนเอง ประกอบด้วย 1) คนพิการและผู้ใกล้ชิด ยอมรับสภาพความพิการ เป็นพื้นฐานสำคัญเบื้องต้นของการช่วยเหลือไปสู่ความสุขในชีวิต 2) การไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาและอุปสรรคในชีวิต การปลุกปลอบใจความพิการเป็นเพียงขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดเท่านั้น แต่มีความสามารถนำไปฝึกให้เกิดทักษะทดแทนกันได้ 3) การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งสำคัญ ทำให้สามารถเอาชนะอุปสรรคต่อความพิการของตนเอง 4) การพัฒนาตนเองใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคม การศึกษา การฝึกอาชีพ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การเข้าร่วมกิจกรรมสังคม รู้จักใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์รู้จักตนเองและคนอื่น 5) การเข้าถึงสิทธิพลเมือง เข้าถึงโอกาสเปลี่ยนเจตคติสังคมต่อคนพิการ ตระหนักการใช้สิทธิที่เหมาะสม

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนอัตลักษณ์ความพิการและการเสริมพลังอำนาจ สรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงภายในบุคคล เปลี่ยนวิธีคิดเกี่ยวกับความพิการตนเองในเชิงบวก สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบ 1) คนพิการยอมรับสภาพความพิการ 2) การพัฒนาทักษะชีวิต มีศักยภาพสามารถนำไปฝึกให้เกิดทักษะทดแทนกันได้ 3) การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองเอาชนะอุปสรรคในสังคมและสภาพแวดล้อม 4) การพัฒนาอาชีพ เป็นประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม 5) การสื่อสารให้คนในสังคมมีเจตคติต่อคนพิการ โดยยอมรับในฐานะเป็นพลเมืองส่วนหนึ่งของสังคม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัว

การปรับตัวเป็นกระบวนการทางจิต ซึ่งบุคคลนำมาใช้เพื่อทำให้สามารถอยู่ในสภาวะสมดุลทางกายภาพ จิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อเอาชนะความพิการไปสู่การเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ อีกทั้งมีนักวิชาการได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวดังต่อไปนี้

1. การปรับตัวต่อความพิการ

การปรับตัวต่อความพิการ การเปลี่ยนแปลงชีวิตกลายเป็นคนพิการ ก่อให้เกิดปัญหาด้านร่างกายและทางจิตใจ การปรับตัวสถานการณ์ต่าง ๆ ทางความคิด อารมณ์ และความรู้สึก โอกาสสามารถเผชิญปัญหาได้ ดังคำกล่าว

Roy and Andrews (1991: 54-58) อธิบายเรื่องการปรับตัวอยู่ในสภาพสมดุล ดังนี้ 1) การปรับตัวด้านร่างกาย (Physiological model) เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า จากการทำงานของกล้ามเนื้อ อวัยวะ และระบบอวัยวะในร่างกายบุคคล และ 2) การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self-

concept model) การปรับทางจิตใจ (Psychic integrity) ปรับความรู้สึกต่อตนเองและอัตมโนทัศน์ส่วนตัว (Personal self) เป็นความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตนเอง

วิทยา วิสูตรเรื่องเดช มานพ แจ่มกระจ่าง และดุสิต ชาวเหลือง (2559: 109-115) กล่าวว่า การปรับบทบาทหน้าที่ (Role function model) เป็นปฏิกริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า การปรับบทบาทและตำแหน่งบุคคลเกี่ยวข้องกับบุคคล ตามความคาดหวังสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นพฤติกรรมคาดหวังที่บุคคลแสดงออกตามความรู้สึกความชอบหรือไม่ชอบตามบทบาทที่ได้รับ

สุรศักดิ์ วงศ์ษา (2563: 154-158) กล่าวว่า การปรับการพึ่งพาอาศัย (Interdependence model) โดยเน้นการปรับด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของ การมีปฏิสัมพันธ์การดำรงชีวิตเกี่ยวข้องกับระบบเกื้อหนุน สามารถส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวที่เหมาะสม (Adaptive Behavior) และการแสดงออกเป็นพฤติกรรมปรับตัวที่เหมาะสม (Infective behavior) ต้องอาศัยการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ การศึกษา การส่งเสริมอาชีพ และการเข้าร่วมสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อน การปรับตัวว่าเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งบุคคลนำมาใช้เพื่อให้สามารถอยู่ในสภาวะสมดุล โดยการรับรู้ทางกายภาพ จิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนี้

1. การปรับตัวด้านร่างกาย เป็นปฏิกริยาที่บุคคลตอบสนองต่อสิ่งเร้า มาจากการทำงานของกล้ามเนื้อ อวัยวะและระบบต่าง ๆ ในร่างกายบุคคล
2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ เป็นการปรับตัวมุ่งรักษาความมั่นคงทางจิตใจ ความเชื่อมั่น และความรู้สึก ที่บุคคลยึดเหนี่ยวกับตนเอง การรับรู้เกิดภายในและรับรู้เป็นความรู้สึกต่อ ภาพลักษณ์ตนเอง ด้านความเชื่อ ค่านิยม ความคาดหวัง และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ เป็นปฏิกริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมที่เน้นบทบาทและตำแหน่งบุคคลตามบทบาทหน้าที่ของตนที่สังคมคาดหวังได้อย่างเหมาะสม และแสดงออกเป็นพฤติกรรมตามความรู้สึกหรือทัศนคติตามบทบาทที่ได้รับ
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัย การปรับตัวเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเกี่ยวกับการให้ความรัก ความเคารพและการมองเห็นคุณค่า การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ในชีวิต และบุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบเกื้อหนุน สามารถตรวจสอบและวัดได้จากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก และส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงตามเป้าหมาย

การปรับตัวต่อความพิการ การที่บุคคลต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงของชีวิตกลายเป็นคนพิการ ต้องมีการปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งมีความเกี่ยวพันไปถึงกระบวนการคิด อารมณ์ และความรู้สึกเข้ากับปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถเผชิญปัญหาได้ ดังนี้

1. ช่วงระยะเสียใจ เป็นช่วงที่ต้องการเวลาและโอกาสที่จะแสดงความรู้สึกกับสิ่งที่ตนเองเสียไป

2. ช่วงระยะเวลาการเสริมสร้างกำลังใจ การรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น คงไว้ซึ่งความคิดเป็นจริงของตนขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความภาคภูมิใจในตนเองและการยอมรับสภาพความพิการ

3. ช่วงการปรับตัว ปรับสภาพอารมณ์ ปรับสภาพจิตใจให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ในระยะนี้ต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพเกี่ยวกับเรื่องการดำเนินชีวิตประจำวัน การทำงานต้องอาศัยการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ การศึกษา การส่งเสริมอาชีพและการเข้าร่วมสังคม

2. ลักษณะบุคคลต่อการปรับตัวได้ดี

ลักษณะของบุคคลปรับตัวได้ดีมีลักษณะ การรู้ตนเองอย่างถ่องแท้ ยอมรับในสิ่งที่ตนเองเป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในตนเอง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มองโลกในแง่ดี มีความคิดเชิงบวก มีความเชื่อมั่นในตนเองไม่ตกอยู่ภายใต้ความกดดันจากบุคคลหรือสถานการณ์อื่น รู้จักควบคุมอารมณ์ และรู้จักจัดการอารมณ์อย่างเหมาะสม สามารถเผชิญปัญหาอุปสรรคและใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาและอุปสรรคในชีวิต เพื่อความอยู่รอดในแต่ละสถานการณ์ที่เผชิญ ทำให้เกิดการเรียนรู้เข้าใจปัญหาได้อย่างถูกต้องไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพมีความสำเร็จในชีวิต สามารถออกมาดำรงชีวิตอิสระในสังคมภายนอกได้อย่างปกติสุข ดังคำกล่าว

นัสนรินทร์ แซลละ (2561: 36) กล่าวว่า การปรับตัวจึงเป็นพฤติกรรมหนึ่งของสิ่งมีชีวิต เพื่อความอยู่รอดในแต่ละสถานการณ์ที่เผชิญ ทำให้เกิดการเรียนรู้เข้าใจปัญหาได้อย่างถูกต้องไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสำเร็จในชีวิต สามารถออกมาดำรงชีวิตอิสระในสังคมภายนอกอย่างปกติสุข

กิติพัฒน์ นนทปัทมดลย์ (2558: 76-77) กล่าวว่า การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสภาพแวดล้อม และกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลความคาดหวัง

อภิญญา เวชยชัย (2555: 189) การปรับโครงสร้างมีการสร้างกลไกเพื่อการพัฒนาและการสร้างความร่วมมือระหว่างกันขององค์กร กับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตลอดจนการเข้าร่วมในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย จากการสื่อสารสร้างเจตคติ ตระหนักการปรับความเข้าใจถูกต้อง สะท้อนการมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกวางแผนการทำงานในอนาคต

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อน การปรับตัวของบุคคลต่อความพิการ การรู้จักควบคุมอารมณ์ การจัดการอารมณ์อย่างเหมาะสม และใช้ปัญญาการแก้ปัญหาและอุปสรรคในชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข การดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสำเร็จในชีวิต สามารถอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข

แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคม คนพิการที่สูญเสียศักยภาพทางร่างกายทำให้เกิดการเสียเปรียบทางสังคม การสนับสนุนทางสังคมส่งเสริมให้คนพิการเกิดแรงบันดาลใจ เกิดกำลังใจ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพในตนเองให้ดำรงชีวิตในสังคมได้ จากข้อจำกัดอันเนื่องมาจากความผิดปกติของร่างกาย บางครั้งต้องอาศัยความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากบุคคลอื่น การสนับสนุนทางสังคมจึงมีความสำคัญให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ มีนักวิชาการได้ศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคม เป็นความช่วยเหลือที่บุคคลใช้ความสามารถเอาชนะกับสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียด การสนับสนุนด้านอารมณ์เป็นการให้ความรัก ความจริงใจ การเอาใจใส่และให้ความสนใจจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและมีความผูกพัน ยอมรับและเห็นคุณค่า เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น และการสนับสนุนการมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีคุณค่า เป็นที่ยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังมีคำกล่าว

Cobb (1976: 121) การสนับสนุนทางสังคม คือ การช่วยเหลือบุคคลให้สามารถเอาชนะความเครียด อารมณ์ การให้ความรัก ความเอาใจใส่จากบุคคลใกล้ชิด มีความผูกพัน การสนับสนุนการรับรู้ว่าคุณค่า เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น และการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในสังคม การยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนความหมายของการสนับสนุนทางสังคมว่า เป็นการทำให้คนพิการรับรู้เป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในสังคมมีคุณค่า เป็นที่ยอมรับของสังคม และมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

2. ประเภทการสนับสนุนทางสังคม

ประเภทการสนับสนุนทางสังคม การสนับสนุนด้านอารมณ์ การให้ความรักความเอาใจใส่และความสนใจจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีความผูกพัน การสนับสนุนการยอมรับในคุณค่าความเป็นมนุษย์ การรับรู้ประเภทการสนับสนุนหนึ่งในสังคม ดังคำกล่าว

Cobb (1976: 121) กล่าวว่าประเภทการสนับสนุนทางสังคมแบ่งออกเป็น 1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotion support) เป็นการให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความจริงใจและความสนใจจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและมีความผูกพัน 2) การสนับสนุนด้านการยอมรับในคุณค่า (Esteem

support) เป็นการสนับสนุนให้คนพิการเป็นคนที่มีความจำเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น 3 การสนับสนุนด้านการมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Network support) ที่ทำให้คนพิการรับรู้ว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนประเภทของการสนับสนุนทางสังคม การยอมรับในคุณค่า และสนับสนุนความเสมอภาคในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในสังคม

3. ระดับของการสนับสนุนทางสังคม

ระดับการสนับสนุนทางสังคม การมีส่วนร่วมในสังคมอาจได้จากความสัมพันธ์ในสังคม มีความผูกพันธรรมชาติที่อยู่ในครอบครัว ที่รวมตัวกันเป็นสมาคมหรือองค์กร ตลอดจนกลุ่มที่อยู่ในองค์กรให้ความช่วยเหลือทางวิชาชีพ การมีส่วนร่วมทางสังคม มีความสัมพันธ์ ความผูกพัน รวมตัวกันให้ความช่วยเหลือการฟื้นฟูสมรรถภาพ ดังคำกล่าว

Berton et al. (1977: 55-56) การมีส่วนร่วมทางสังคม ความสัมพันธ์จากสถาบันทางสังคม การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมทางสังคมของบุคคลสามารถแบ่งออกเป็น 1) กลุ่มที่มีความผูกพันตามธรรมชาติ (Natural support system) ได้แก่ ครอบครัว บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย และบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน คนคุ้นเคย คนรู้จัก 2) สมาคมหรือองค์กรให้การสนับสนุน (Organized support system) รวมตัวกันเป็นชมรม สมาคม มูลนิธิ เป็นต้น 3) กลุ่มการให้ความช่วยเหลือทางวิชาชีพ (Professional health care workers support system) การส่งเสริมป้องกัน รักษา ฟื้นฟูสมรรถภาพโดยอาชีพ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนระดับการสนับสนุนทางสังคม ระดับกลุ่มมีความผูกพันตามธรรมชาติ กลุ่มที่รวมตัวเป็นสมาคมหรือองค์กรต่าง ๆ และกลุ่มให้ความช่วยเหลือการฟื้นฟูสมรรถภาพในสังคม

4. กระบวนการของการสนับสนุนทางสังคม

กระบวนการสนับสนุน เป็นกระบวนการประเมินเพื่อให้เกิดการยอมรับและเห็นคุณค่า ที่ช่วยให้บุคคลเกิดความคิดว่าผู้อื่นมองตนเองอย่างไร โดยตีความจากปฏิสัมพันธ์ที่ได้รับ แล้วนำมาพัฒนาความรู้สึกต่อตนเองในเรื่องของควมมีคุณค่า ค่านิยม ความชอบ หรือการปฏิสัมพันธ์ของตนเองที่ได้รับจากบุคคลอื่น ซึ่งมีลักษณะการสนับสนุนที่เน้นพฤติกรรมการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

Schalock et al. (2010) กระบวนการสนับสนุนทางสังคม การใช้ชีวิตร่วมในสังคม กระบวนการช่วยให้บุคคลเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีคุณค่า การปฏิสัมพันธ์ต่อตนเอง และการ

สนับสนุนทางสังคมให้ความช่วยเหลือบุคคลได้รับความทุกข์ได้พ้นจากความทุกข์ยากได้ การสนับสนุนพฤติกรรมควบคุมความรู้สึกหรืออารมณ์ได้ ด้วยเทคนิคการฝึกสมาธิหรือการสะกดจิต

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนกระบวนการสนับสนุน เป็นวิธีการจัดการให้คนพิการได้ประเมินตนเอง เพื่อให้เกิดการยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเอง จะทำให้คนพิการเกิดความเข้มแข็งสามารถยืนหยัดในสังคมได้ด้วยการพึ่งตนเอง การสร้างความเข้มแข็งให้คนพิการ คงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในสังคมทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาคนพิการให้ดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ เป็นบริการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเชื่อมโยงระหว่างบริการทางการแพทย์และสังคม โดยจัดบริการการดำรงชีวิตอิสระเปลี่ยนไปจากการฟื้นฟูสมรรถภาพช่วยเหลือกันเอง มุมมองคนคือมนุษย์ สิทธิคนพิการคือสิทธิมนุษยชน เพื่อเตรียมความพร้อมผู้มีความพิการรุนแรงออกสู่สังคม กล้าเผชิญอุปสรรคจากข้อจำกัดการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน สามารถตัดสินใจวางแผนการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง ทำในสิ่งมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและเพื่อนคนพิการด้วยกัน สามารถสร้างผลผลิตเป็นรายได้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัว เหมือนการพิสูจน์ความสามารถตนเองให้สังคม เปลี่ยนมุมมองคนพิการเป็นปกติ อีกทั้งมีนักวิชาการได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอิสระ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

สถาบันการดำรงชีวิตอิสระ เป็นสถาบันที่ดำเนินการเกี่ยวกับมาตรฐาน การประสานงาน เผยแพร่แนวคิดการทำงานการดำรงชีวิตในระดับนานาชาติ ได้ให้ความหมาย การดำรงชีวิตอิสระ เป็นปรัชญาและการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนพิการ อันอยู่บนแนวคิดการตัดสินใจด้วยตนเอง โอกาสเสมอภาคทางสังคม และการเคารพตนเอง แต่ไม่ได้หมายความว่า คนพิการจะดำรงชีวิตอิสระจะต้องแยกตัวออกจากผู้อื่นหรือทำได้ทุกอย่างด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งผู้อื่น ดังมีคำกล่าว

Corthell and Fleming (1990) กล่าวว่า “การดำรงชีวิตอิสระเป็นปรัชญา และการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนพิการ อันอยู่บนแนวคิดการตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-determination) โอกาสเสมอภาคทางสังคม (Equal opportunities) และการเคารพตนเอง (Self-respect)” แต่ไม่ได้หมายความว่าคนพิการต้องแยกตัวออกจากผู้อื่นหรือทำอะไรทุกอย่างด้วยตนเอง

Ratzka (2007) กล่าวว่า การดำรงชีวิตอิสระ คือสัญญาตญาณหนึ่งที่ยอมรับการดำเนินชีวิตและเลือกตัดสินใจด้วยตนเอง แม้บุคคลนั้นมีสภาพร่างกายมีข้อจำกัด ตามอีกนัยหนึ่งการดำรงชีวิตอิสระ การกำหนดแนวทางการดำรงชีวิตตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยไม่ขึ้นอยู่กับความ

พิการ โดยอาศัยบริการช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น กรณีความพิการรุนแรงสามารถช่วยเหลือตนเองจะ
ได้รับบริการผู้ช่วยเหลือส่วนตัว

วรองงค์ โกวิตเสถียรชัย (2557) กล่าวว่า การมีวิถีชีวิตอิสระของคนพิการ หมายถึง
ความสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การมีชีวิตพึ่งตนเอง เริ่มตั้งแต่บ้านเกิดขึ้นก่อนแล้วตามด้วยการ
พึ่งตนเอง เช่น การศึกษาและการประกอบอาชีพ

สามารถ รัตนสาคร (2545) ให้นิยามความหมาย การดำรงชีวิตอิสระ หมายถึง คนพิการ
สามารถดำรงชีวิตได้อย่างคนปกติ สามารถทำกิจกรรมเช่นเดียวกับคนทั่วไป การตัดสินใจเลือกหนทาง
ปฏิบัติและรวมทั้งเรียนรู้ความผิดพลาดของผู้อื่นมีผลต่อความสามารถการตัดสินใจในเรื่องหรือ
กิจกรรมที่ซับซ้อนมีโอกาสการช่วยตนเอง

กมลพรรณ พันพิ่ง (2553: 183) นิยามความหมาย การดำรงชีวิตอิสระ หมายถึง หลักการ
และแนวคิดการดำเนินงานองค์กรคนพิการใช้ชื่อว่า “ศูนย์ดำรงชีวิตคนพิการ” ซึ่งอยู่บนหลักคิด ชีวิต
มนุษย์ทุกชีวิตมีคุณค่าและมีทางเลือกสิ่งที่เกี่ยวข้องในชีวิตบนพื้นฐานคือสิทธิมนุษยชน การกำหนด
ชีวิตตนเอง การมีส่วนร่วมอยู่ในสังคม และการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนความหมายการดำรงชีวิตอิสระเป็นปรัชญาการมีชีวิต
อิสระของคนพิการ ตั้งอยู่บนหลักสิทธิมนุษยชน การมีสิทธิและโอกาสมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ
สังคม อันอยู่บนแนวคิดการตัดสินใจพึ่งตนเอง และโอกาสเลือกกำหนดแนวทางการดำรงชีวิตได้อย่าง
มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยไม่ขึ้นกับความพิการว่ารุนแรงมากน้อยเพียงใด

2. ประวัติความเป็นมาของแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ

ประวัติการดำรงชีวิตอิสระก่อตั้งโดยคนพิการเพื่อเรียกร้องสิทธิของคนพิการ เริ่มต้นจากการ
รวมตัวของคนพิการ ทำให้เกิดการแก้ไขกฎหมายเพื่อจัดความไม่เท่าเทียม คนพิการมีสภาพความ
เป็นอยู่ทางสังคมดีขึ้น สามารถกำหนดวิถีชีวิตและตัดสินใจเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง สามารถ
ตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตอย่างมีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ดังคำกล่าว

กมลพรรณ พันพิ่ง (2553: 184-196) แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent living
concept) เริ่มต้นขึ้นที่ประเทศสหรัฐอเมริกาประมาณ ค.ศ.1970 โดย Et Robert มีแนวคิดเรื่อง
Independent living เพื่อเรียกร้องสิทธิของคนพิการ สามารถกำหนดวิถีชีวิตและตัดสินใจเลือก
กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้ช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น สามารถตัดสินใจเลือก
วิถีชีวิตอย่างมีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ เกิดขึ้นเป็นแห่งแรกเมือง
Berkeley ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นศูนย์ก่อตั้งโดยคนพิการ แนวคิดแพร่กระจายไปทั่วประเทศ
สหรัฐอเมริกาอย่างรวดเร็ว การรวมตัวการแก้ไขกฎหมายและออกกฎหมายชื่อ Americans with
disabilities act (ADA) เพื่อจัดความไม่เท่าเทียมตามแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent

living concept) การยอมรับและเผยแพร่ในประเทศยุโรป รวมถึงทวีปเอเชียโดยประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกที่น่าแนวคิดนี้มาเผยแพร่เพื่อให้คนพิการมีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น การดำรงชีวิตอิสระในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2545 องค์การความช่วยเหลือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) ได้ช่วยเหลือด้านการเงินให้กับ “โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน : การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ” โดยเลือกพื้นที่ดำเนินการจังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดชลบุรี เพื่อดำเนินการเชิงนโยบายเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐเป็นทางเลือกหนึ่งการฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในประเทศไทย ข้อเสนอแนวทางการดำรงชีวิตอิสระสามารถเปลี่ยนวิถีคิดของคนพิการ คนพิการส่วนใหญ่ผ่านกระบวนการช่วยให้ค้นพบศักยภาพในตนเองและเห็นคุณค่าในตนเอง ส่งผลให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี จากนั้นได้พัฒนา “สภาศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการแห่งประเทศไทย” ขึ้นเพื่อการทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์การทำงานของศูนย์ดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ปัจจุบันมีเครือข่ายประกอบด้วยศูนย์การดำรงชีวิตอิสระกรุงเทพ ศูนย์ดำรงชีวิตอิสระจังหวัดขอนแก่น ศูนย์ดำรงชีวิตอิสระจังหวัดชลบุรี ศูนย์ดำรงชีวิตอิสระจังหวัดนนทบุรี ศูนย์ดำรงชีวิตอิสระพญาไท ศูนย์ดำรงชีวิตอิสระพุทธมณฑล และศูนย์ดำรงชีวิตอิสระจังหวัดลำปาง

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนประวัติการดำรงชีวิตอิสระว่า แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent living concept) เริ่มต้นประเทศสหรัฐอเมริกาประมาณ ค.ศ.1970 โดย Et Robert มีแนวคิดเรื่อง Independent living เพื่อเรียกร้องสิทธิของคนพิการ สามารถกำหนดวิถีชีวิตและตัดสินใจเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้ช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น สามารถเปลี่ยนวิถีคิดของคนพิการ คนพิการส่วนใหญ่ผ่านกระบวนการช่วยให้ค้นพบศักยภาพในตนเองและเห็นคุณค่าในตนเอง ส่งผลให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ปัจจุบันมีเครือข่ายประกอบด้วยศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ

3. หลักการของแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ

แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระเชื่อว่า คนพิการสามารถตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตของตนเองอย่างมีคุณค่าความเป็นมนุษย์ ตามแนวคิดนี้คนพิการมีชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง (self-determination) การเลือกตามแนวคิดหลักของการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ดังมีคำกล่าว

กมลพรรณ พันพืง (2553: 221) แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ตามปรัชญาการดำรงชีวิตอิสระเป็นการประกาศถึงคนพิการสามารถตัดสินใจด้วยตนเองมาควบคุมชีวิตของคนพิการ ประกอบด้วย 1) คนพิการควรอยู่ในชุมชนมากกว่าแยกอยู่ในพื้นที่เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ 2) คนพิการไม่ได้เป็นผู้ป่วยต้องดูแล ไม่ใช่เด็กที่ต้องปกป้อง 3) คนพิการสามารถจัดการสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง 4) คนพิการสามารถกำหนดเป้าหมายของตนเองได้เหมือนคนทั่วไป ตามปรัชญาการดำรงชีวิตอิสระว่าคนพิการสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนหลักการดำรงชีวิตอิสระว่า คนพิการสามารถตัดสินใจ และวางแผนการดำเนินวิถีชีวิตด้วยตนเอง คนพิการควรเป็นผู้จัดการสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และ กำหนดวางแผนควบคุมชีวิตด้วยตนเอง การใช้ชีวิตของคนพิการได้เหมือนคนทั่วไป

4. รูปแบบบริการการดำรงชีวิตอิสระ

ในต้นทศวรรษ 1970 ปรากฏการณ์การสร้างอัตลักษณ์ความพิการเกิดขึ้น การจัดรูปแบบ หรือวิถีชีวิตอิสระ การบริการการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง การให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อนใช้ ผู้เชี่ยวชาญร่วมกับคนพิการ การหาทางแก้ไขปัญหาการดำรงชีวิตอิสระ และการพิทักษ์สิทธิ์ สิทธิของคนพิการกรณีถูกละเมิดสิทธิจากหน่วยงานมีอำนาจหน้าที่ ดังคำกล่าว

กมลพรรณ พันพิ่ง (2553: 49) การสร้างอัตลักษณ์ความพิการ (Identity establishment) การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง การให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อน (Peer counseling) การบริการใช้ ผู้เชี่ยวชาญการแก้ปัญหาทำงานร่วมกับคนพิการ การหาทางแก้ไขปัญหาการดำรงชีวิตอิสระ การพิทักษ์สิทธิ์ (Advocacy) เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการกรณีถูกละเมิดสิทธิจากหน่วยงาน การส่งเสริมการจัดอุปสรรคด้านกายภาพและทัศนคติในสังคม (barrier removal) เพื่อให้มีความพร้อมต่อการสนองต่อปัญหา ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับเรื่องคนพิการ หรือกฎระเบียบ การเปลี่ยนแปลงสิ่งอำนวยความสะดวก การปรับปรุงสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมตัดสินใจออกแบบ สิ่งอำนวยความสะดวก

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนรูปแบบบริการการดำรงชีวิตอิสระคนพิการสามารถ พัฒนาความเชื่อในตนเอง การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ ภายใต้การให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อน มี ผู้เชี่ยวชาญทำงานร่วมกับคนพิการ สามารถวิเคราะห์ช่วยกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา การพิทักษ์สิทธิ เป็นบริการเกี่ยวข้องกับสิทธิคนพิการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตอิสระ และจัดอุปสรรคด้าน กายภาพและทัศนคติในสังคม การตระหนักถึงสิทธิคนพิการ การปรับปรุงสภาพแวดล้อม การสร้างสิ่ง อำนวยความสะดวก และสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของคนพิการ

5. การสร้างอัตลักษณ์ความพิการกระบวนการดำรงชีวิตอิสระ

กระบวนการดำรงชีวิตอิสระ การถูกออกแบบให้เกิดการพัฒนาอัตลักษณ์บุคคล มีความสัมพันธ์การเข้าถึงบริการพัฒนาศักยภาพ การเปลี่ยนความคิดการดำรงชีวิตอิสระเดิมซึ่งกลุ่มคน พิการก่อตั้งขึ้น และอัตลักษณ์เชิงกลุ่ม นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระใหม่ ตาม แนวคิดสิทธิพลเมือง การมีความกระตือรือร้นการมีส่วนร่วมปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม การรวมกลุ่ม ขบวนการเคลื่อนไหวสร้างอำนาจกลุ่มคนพิการต่อต้านกับอำนาจใหญ่ในสังคมอย่างมีพลวัต และ ปลดปล่อยคนพิการให้ออกจากอำนาจกดขี่ในสังคม ดังคำกล่าว

กมลพรรณ พันพิง (2553: 89-93) การให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อน เป็นกิจกรรมสำคัญทำให้บุคคลพัฒนาอัตลักษณ์ความพิการเชิงบวก การส่งเสริมให้คนพิการทำความเข้าใจกับปัญหาตนเอง และคิดค้นหาวิธีแก้ไขความสามารถของตนเอง เข้าใจธรรมชาติส่วนบุคคลมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการรวมกลุ่มสนทนา มีความกระตือรือร้นการมีส่วนร่วมปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม ไปสู่พัฒนาแบบใหม่แนวการพัฒนาคนพิการต้นแบบ (Disable role model) จากปัจจัยแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร และวัฒนธรรม การพัฒนาจึงไม่ใช่การกำหนดโดยบุคคล หากแต่เป็นการคิดค้นหาวิธีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงในลักษณะความสัมพันธ์ต่อความต้องการของกลุ่มตนเอง การดำรงชีวิตอิสระเป็นปรัชญาการเคลื่อนไหวของคนพิการ ตามแนวคิดเชิงสังคมคนพิการมีโอกาสตัดสินใจด้วยตนเอง

สายสุนีย์ ทับทิมเทศ (2553: 295-301) การพึ่งพาตนเองโดยเฉพาะคนพิการรุนแรงและถูกมองว่าเป็นคนไร้ความสามารถ กลุ่มคนพิการรุนแรงจึงรู้สึกมีความกดดันจากการรับบริการ ภายใต้การดูแลทางการแพทย์เปลี่ยนมาอยู่ร่วมกันในลักษณะของกลุ่มช่วยเหลือตนเอง เปลี่ยนในลักษณะศูนย์ดำรงชีวิตอิสระ ให้บริการการให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อน การรู้จักความพิการของตนเอง รู้จักดูแลสุขภาพของตนเองให้มีสุขภาพ อีกทั้งยอมรับกับสภาพความพิการเป็นอยู่ สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้ามีความสัมพันธ์กับคนทั่วไป มีทักษะอื่น ๆ เป็นส่วนเสริมให้ดำเนินชีวิตได้อิสระ และมองเห็นคุณค่าตนเอง การปฏิบัติงานการดำรงชีวิตอิสระสามารถก่อให้เกิดการเสริมพลังให้คนพิการเพื่อเปลี่ยนอัตลักษณ์เป็นคนใหม่ที่มีคุณภาพต่อครอบครัวต่อสังคม เป็นรูปแบบใหม่ในการให้คนพิการสามารถพัฒนาศักยภาพให้สังคมรับรู้และเกิดการยอมรับไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการต่อไป จากแนวคิดเชิงสังคมรูปแบบมีการจัดทำขึ้นในรูปแบบเดียวกันกับผู้ด้อยโอกาสที่มีความแตกต่างจากบริการสังคมรูปแบบอื่น ๆ ตระหนักว่าการดำรงชีวิตอิสระเน้นการปฏิบัติหน้าที่การดำรงชีวิตอิสระในชุมชนและตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานความคิดว่าคนพิการควรเป็นผู้มีชีวิตอยู่ในสังคมเพื่อการดำรงชีวิตอิสระ

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อน รูปแบบการดำรงชีวิตอิสระใหม่เพื่อเปลี่ยนอัตลักษณ์เป็นคนใหม่ที่มีความกระตือรือร้นการมีส่วนร่วมปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม ในการให้คนพิการสามารถพัฒนาศักยภาพให้สังคมรับรู้และเกิดการยอมรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เป็นคนใหม่ ตระหนักกว่าเป็นผู้มีชีวิตอยู่ในชุมชนและตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานคิดการดำรงชีวิตอิสระ

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาอัตลักษณ์ความพิการ และเกิดอัตลักษณ์กลุ่มไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมเอื้อต่อการเข้าถึงบริการพัฒนา

คุณภาพชีวิตและการใช้ชีวิตร่วมในสังคมอย่างเท่าเทียม อีกทั้งมีนักวิชาการได้ศึกษาความพิการ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์

ความหมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity) ความสามารถของตนทางสังคม ภายใต้บริบทของความสัมพันธ์ทางสังคม รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันในสังคม การจัดตำแหน่ง ประเภท การกระทำ ลักษณะพฤติกรรมและการแสดงบทบาททางสังคม มนุษย์แต่ละคนสามารถระบุความสามารถของตนได้ตามอัตลักษณ์แห่งตน ดังคำกล่าว

Woodward (1997: 240) กล่าวว่า อัตลักษณ์ คือ การทำให้รู้ตัวตนเองว่า เราคือใคร และมีการดำเนินความสัมพันธ์กับคนอื่น ถูกกำหนดโดยความแตกต่างมองเห็นลักษณะการแบ่งแยก ว่าใครเป็นพวกเดียวกับเรา และใครแตกต่างจากเรา

Stone (2005) อธิบายอัตลักษณ์การรับรู้ที่ตั้ง (location) ทางสังคมของปัจเจกบุคคลหรือบุคคลกำหนดตำแหน่ง (situated) ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลบอกกับตนเองว่าเขาเป็นอะไรหรือบุคคลประกาศต่อบุคคลอื่นว่าเขาเป็นอะไร หรือ ฉันคือใคร โดยการนิยามตนเองให้เข้าสู่กลุ่มหรือประเภททางสังคม โดยโครงสร้างทางสังคมกำหนดให้แสดงบทบาทนั้น

Lund and Nygård (2003: 73) เสนอถึงอิทธิพลของโครงสร้างทางสังคมที่มีส่วนในการกำหนดสถานะบทบาท และอัตลักษณ์ของบุคคลอันเป็นอัตลักษณ์กำหนดจากตนเองและผู้อื่น ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับสถานภาพ บทบาท ความหวังทางสังคม

ณัฐนันท์ คำภา วิไลศักดิ์ กิ่งคำ และวิภาวรรณ อยู่เย็น (2558: 128) กล่าวว่า อัตลักษณ์บริบทคนทั่วไปในสังคม การรู้สึกและตีกรอบความหมายต่อคนพิการ และส่งผลต่อการมองตนเองของคนพิการ บางครั้งอาจเป็นถ้อยคำในเชิงบวกแต่แฝงความหมายเชิงลบโดยเจตนาและไม่เจตนา เมื่อถามว่า ฉันคือใคร มักได้คำตอบจาก 2 ทางคือ 1) จากตนเอง ลักษณะการนิยามตัวเองว่าฉันคือใครเป็นรูปแบบของอัตลักษณ์ส่วนบุคคล และ 2) จากสาธารณะ ภาพพจน์จากผู้อื่นมีมุมมองต่อบุคคล เรียกว่าอัตลักษณ์ทางสังคม (Social identity) ได้มาจากสังคมให้คุณค่า

Rubington and Weinberg (2015: 3) อัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ต่อตนเอง เนื่องจากการตัดสินใจจากบรรทัดฐานสังคมโดยการสร้างภาพพจน์แสดงต่อสังคมภายนอก เพื่อให้เกิดอัตลักษณ์ทางสังคมทางบวก สำหรับอัตลักษณ์ทางสังคม เป็นการยอมรับลักษณะทางสังคม การนำอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและสังคมร่วมกัน บางครั้งความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ทั้งสองมีความขัดแย้งกัน หากการนิยามจากสังคมปฏิเสธการยอมรับอัตลักษณ์ส่วนบุคคล ปัญหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของบุคคลตามมาภายหลัง อาจกล่าวได้ว่าอัตลักษณ์ทางสังคมสร้างโดยตัวบุคคลได้ ในขณะที่บุคคลสามารถสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมภายใต้การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

Goffman (2018: 24-31) อัตลักษณ์ส่วนบุคคลเป็นอัตมโนทัศน์แห่งตน (Self - concept) ตามกระบวนการทัศน์ อัตตะ (self) เป็นการสื่อสารโดยความคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งของอัตมโนทัศน์แห่งตนเกี่ยวกับ อัตลักษณ์ ใช้เรียกตนเอง ดังนั้น อัตลักษณ์ คือ การแสดงชนิด (typified) หรือการแสดงมิติทางสังคมของอัตตะถูกเสนอในสถานการณ์ต่าง ๆ ภายใต้บริบทของความสัมพันธ์ทางสังคม โดยมีอัตตะกลายเป็นการแสดงชนิดหรือประเภทของตนตามสถานการณ์โดยผ่านอัตลักษณ์ อีกทั้งเป็น อัตตะทางสังคม หรืออัตตะภายใต้บริบทของการกระทำทางสังคม ถูกเสนอต่อบุคคลอื่นในรูปการณ์ทางสังคมในชีวิตประจำวัน

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนความหมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ การรับรู้และความรู้สึก หรือความสามารถของตนเอง การรับรู้อัตลักษณ์ทางสังคมภายใต้การกระทำทางสังคม ภายใต้การปฏิสัมพันธ์บริบทของอัตลักษณ์ทางสังคมการใช้ชีวิตประจำวันในสังคม การแสดงบทบาททางสังคมได้ตามอัตลักษณ์แห่งตน

2. ลักษณะอัตลักษณ์

ลักษณะของอัตลักษณ์ การแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ผ่านสัญลักษณ์หลายรูปแบบ อีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์เกี่ยวข้องกับมิติภายในของความเป็นตัวเรา ทั้งด้านอารมณ์ ความรู้สึก เพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายกับตนเองในกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ในตนเอง ดังคำกล่าว

เพ็ญจันทร์ เซอร์เรอร์ และอุบล พรรณธิระศิลป์ (2555: 150) มนุษย์ให้ความหมายเกี่ยวกับตนเองในกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ส่วนบุคคล คุณสมบัติที่ทำให้บุคคลนั้นมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น การใช้แสดงตัวตน การที่สังคมกำหนดหน้าที่ และคุณค่าที่ติดตัวมา เช่นความเป็นพ่อ ความเป็นแม่ ความเป็นเพื่อน ภาษา ให้เห็นว่าความเป็นบุคคลมีคุณค่า

Burke (2004: 6) อัตลักษณ์ทางสังคม (Social identity) เปรียบเสมือนระบบความคิดอันเกิดจากการติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นผลจากกระบวนการในจินตนาการโดยบุคคลผู้นั้นได้มีการกระทำระหว่างกันกับบุคคลอื่น และทำให้เกิดภาพที่สะท้อนของเราโดยการจินตนาการจากสายตาของบุคคลอื่นในสังคม

Goffman (2018: 24-31) อัตลักษณ์ทางสังคมประกอบด้วย มาตรฐานที่สังคมกำหนด เรียกว่าอัตลักษณ์เสมือนจริงและอัตลักษณ์เป็นจริง

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสะท้อนลักษณะอัตลักษณ์ว่า ระดับอัตลักษณ์ส่วนบุคคลเป็นคุณค่าที่ติดตัวมาและให้ความหมายชีวิต และอัตลักษณ์ทางสังคม เกิดจากการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน เกิดภาพสะท้อนด้วยมาตรฐานที่เป็นจริง

3. การสร้างอัตลักษณ์ความพิการ

การสร้างอัตลักษณ์ความพิการ การยอมรับในสังคมอัตลักษณ์ถูกผู้อื่นเรียกหรือมีอยู่ในสังคม เพราะเห็นว่าความพิการเป็นสัญลักษณ์ของความห่อหุ้ม น่าสงสาร ไม่พึ่งพาปรารถนา ไร้ความสามารถ และพึ่งพอใจถ้าใช้คำอื่นแทน การรับรู้เรื่องความพิการในลักษณะนี้พบว่าเกิดกับบุคคลที่มีความพิการเกิดขึ้นกับตนหรือรับรู้ว่ามีอาการพิการเกิดขึ้นแต่ไม่ต้องการให้ความหมายของตนเองเป็นคนพิการ ดังคำกล่าว

กมลพรรณ พันพิ่ง (2553: 244-246) การสร้างอัตลักษณ์แห่งตน แบ่งออกเป็น 1) การยอมรับความพิการมีอยู่ในสังคม แต่ไม่ต้องการระบุอัตลักษณ์ความพิการว่าเป็นของตัวเองตน ไม่ต้องการใช้คำว่าพิการกับตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียก เพราะเห็นว่าความพิการเป็นสัญลักษณ์ของความไร้ความสามารถ และใช้คำเรียกว่าคนป่วยหรือการรับรู้ต่อเรื่องความพิการในลักษณะนี้พบว่าเกิดกับบุคคลที่มีความพิการเกิดขึ้นกับตนเอง หรือรับรู้ความพิการเกิดขึ้นแล้วแต่ไม่ต้องการให้ความหมายตนเองเป็นคนพิการ บุคคลมักไม่มีปฏิสัมพันธ์หรือไม่มีโอกาสเรียนรู้จากคนพิการด้วยกัน เนื่องจากคิดว่าไม่อยากเข้าร่วมเป็นพวกเดียวกับกลุ่มคนพิการเพราะไม่ต้องการถูกเรียกว่าคนพิการ 2) ลักษณะการยอมรับความพิการของตนเอง เมื่อเวลาผ่านไป และเห็นว่าสภาพทางร่างกายของความพิการมิได้หายไป บางคนใช้คำว่า ทำใจ อยู่ไปวันๆ บางคนความรู้สึกกายลดลง อย่างไรก็ดี บุคคลยังมีความคิดเรื่องความพิการของตนเองภายในวาทกรรมเชิงลบของสังคมและยังไม่มีเชื่อมั่นบางอย่าง ไม่แสดงออกตัวตนโดยใช้บรรทัดฐานของสังคมแบ่งเป็น คนพิการ คนปกติ เป็นเกณฑ์อ้างอิงว่าตนเองมีข้อจำกัดบางประการในการเข้าร่วมในสังคมทั่วไป 3) ลักษณะการยอมรับความพิการเชิงบวก และขยายตัวออกสู่การประกาศตัวตนต่อสาธารณะ มีการให้ความหมายความพิการของตนเองเชิงบวก การค้นพบหนทางใหม่ ตระหนักว่าตนเองมีความสามารถทำกิจกรรมสร้างผลผลิตและมีประโยชน์ต่อตนเองและคนในสังคมโดยความพิการไม่เป็นอุปสรรคชีวิต เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของคนพิการ รับเอาความหมายความพิการแบบใหม่ จากปรัชญาการดำรงชีวิตอิสระหรือแนวคิดเชิงสังคม เข้าไว้ในตัวตน เข้าร่วมกิจกรรมในสังคมมีการปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป ไม่สนใจว่าใครจะมีความคิดอย่างไรต่อความพิการของตน 4) บุคคลเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มคนพิการและเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เห็นว่าการร่วมกลุ่มของคนพิการเป็นพื้นที่การแสดงออกตัวตน การทำประโยชน์เพื่อสังคม มีความเข้าใจความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ และเห็นว่าการรวมกลุ่มเป็นหนทางการรวมพลัง เพื่อพิทักษ์สิทธิทางสังคมได้ และ 5) การยอมรับความพิการว่าเป็นส่วนหนึ่งธรรมชาติของมนุษย์เชื่อมโยงความรู้สึกถึงปัญหากับกลุ่มผู้ถูกกดขี่ในสังคมกลุ่มต่าง ๆ และเห็นว่าประเด็นความพิการเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องการพัฒนาสังคมโดยรวม ความรู้สึกพึงพอใจการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับความพิการ ยอมรับข้อจำกัดของตนเอง และเปิดรับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และเห็นว่าการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ระหว่างมนุษย์เป็นเรื่องเป็นไปตามธรรมชาติเห็นว่าประเด็นความพิการเชื่อมโยงกับเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอันเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องการพัฒนาสังคมโดยรวม

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนการสร้างอัตลักษณ์ความพิการ 1) การยอมรับความพิการ มีอยู่ในสังคม ไม่ต้องการให้ความหมายตนเองเป็นคนพิการ ไม่อยากเข้าร่วมเป็นพวกเดียวกับกลุ่มคนพิการ 2) ลักษณะการยอมรับความพิการของตนเอง ตนเองมีข้อจำกัดบางประการในการเข้าร่วมในสังคม 3) ลักษณะการยอมรับความพิการเชิงบวก และขยายตัวออกสู่การประกาศตัวตนต่อสาธารณะ การเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม และมีการปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป 4) ลักษณะของการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มคนพิการและเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อพิทักษ์สิทธิทางสังคมได้ 5) ลักษณะการยอมรับความพิการว่าเป็นส่วนหนึ่งธรรมชาติของมนุษย์ การเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม มีการปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป ตระหนักว่าตนเองมีความสามารถทำกิจกรรมสร้างผลผลิตและมีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การรวมกลุ่มของคนพิการเป็นพื้นที่ในการแสดงออกตัวตนเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอันเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องการพัฒนาสังคมโดยรวม

4. การตีตรากับการสร้างอัตลักษณ์

แนวคิดในการศึกษาเรื่องการตีตราทางสังคม เกิดขึ้นเมื่อบุคคลล้มเหลวในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นความขัดแย้งคาดหวังทางสังคมเป็นอัตลักษณ์สร้างขึ้นทางสังคม หรือไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมกลายเป็นกรอบมาตรฐานทางสังคม เมื่อบุคคลล้มเหลวในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแล้ว ประเมินว่าไม่สามารถทำตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นของการตีตรา ดังคำกล่าว

Goffman (2018: 24-31) จำแนกความแตกต่างระหว่างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม อัตลักษณ์แห่งตัวตน (Self-identity) การยอมรับข้อกำหนดของสังคม เพื่อประกอบขึ้นเป็นอัตลักษณ์บุคคล ผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวมทั้งกฎเกณฑ์และระเบียบทางสังคม ความคาดหวังจากสังคม การเป็นอัตลักษณ์บุคคล แสดงออกตามกรอบมาตรฐานสังคม การถูกตีตรา (Stigma) เมื่อบุคคลล้มเหลวในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นความขัดแย้งกับสิ่งที่สังคมเรียกร้องและคาดหวังเป็นอัตลักษณ์ทางสังคม หรือไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อน การตีตรากับอัตลักษณ์แห่งตน การสร้างขึ้นทางสังคม ยอมรับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กฎเกณฑ์และระเบียบสังคม การเรียกร้องและความคาดหวังตามบรรทัดฐานทางสังคมหรือไม่ปฏิบัติตามและกลายเป็นบุคคลไม่มีใครเชื่อถือ

5. การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม

แนวคิดในการศึกษาเรื่องการสร้างอัตลักษณ์ มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงความหมายเดิมที่มักคุ้นชินกับคำว่าอัตลักษณ์ ซึ่งหมายถึงคุณสมบัติเฉพาะบุคคล อาจจะโดดเด่นออกมาจากสิ่งอื่น เป็น

แนวคิดที่อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม แม้สังคมปัจจุบันพยายามสร้างมายาคติให้ดูเหมือนว่าคนพิการมีสิทธิและความเสมอภาค ถูกสื่อสารความหมายด้วยการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม ดังคำกล่าว

Hughes (1999: 155-172) จากการที่วิเคราะห์ในลักษณะวัฒนธรรมแห่งการมองอันเป็นฐานแห่ง ระบบกฎเกณฑ์แบบส่องดู (Scopic regime) ตามวัฒนธรรมดังกล่าว การมองเห็นมีความเป็นกลาง เป็นเครื่องเข้าถึงความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้การมองจึงเป็นผู้ตัดสินในเรื่องความเป็นจริง ความงาม ความปรารถนา และความดี การเห็นว่ากายอันเป็นสิ่งมาก่อนสังคมเป็นธรรมชาติไม่เกี่ยวกับการปรุงแต่งทางความหมายจากสังคม แม้ว่าแนวคิดเชิงสังคมต่อต้านการมองร่างกายไปสู่การมองโครงสร้างทางกายภาพทางสังคม การเปลี่ยนผู้มองจากคนปกติเป็นการกดขี่ทางสังคม แนวคิดเชิงสังคมให้ความชอบธรรมแก่สังคมในการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ไม่ตอบสนองจากแนวคิดเชิงการแพทย์ ให้ความพิการเป็นความรับผิดชอบของปัจเจกชนผู้มีความพิการ ด้วยเหตุนี้การกดขี่จึงเป็นเรื่องของการจัดโครงสร้างทางสังคม ของทัศนคติหรือวัฒนธรรมทางสังคม ด้วยเหตุนี้การแสดงถึงอัตลักษณ์สังคมถือกันว่าเป็นความปกติ

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนอัตลักษณ์ทางสังคม การมองร่างกายไปยังมองโครงสร้างทางกายภาพทางสังคม การเปลี่ยนจากผู้ถูกมองเป็นผู้มองสังคม การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่กำหนดอัตลักษณ์ของบุคคล เป็นเรื่องของทัศนคติหรือวัฒนธรรมทางสังคม การมีสิทธิและความเสมอภาค แสดงถึงอัตลักษณ์สังคมถือกันว่าเป็นความปกติ

6. การสร้างอัตลักษณ์แห่งตน

จากที่มนุษย์มองว่าเพราะตัวตน (Self-identity) ถูกปิดบังด้วยอัตลักษณ์ ซึ่งมีความหมายและคุณค่าเชิงลบมาโดยตลอด คนพิการถูกสร้างให้มีอัตลักษณ์ คนพิการถูกทำให้เปลี่ยนไปตามเจตนาอัตลักษณ์ยุคหนึ่งมองว่าเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ แล้วเปลี่ยนไปเป็นคนน่าเวทนาสงสาร ไปสู่การเป็นคนไร้ความสามารถ ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การดำรงสถานะในสังคมไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนไปตามธรรมชาติ สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ถูกสร้าง และจัดทำจนแทรกให้อัตลักษณ์แห่งตนที่หลากหลายของคนพิการ ขาดหายหรือลบเลือนจากสังคมจนทำให้วิถีชีวิตตกอยู่ในฐานะมนุษย์ที่ถูกกระทำจากสังคมภายใต้อัตลักษณ์ที่มีความหมายและคุณค่าเชิงลบโดยตลอด การปลดปล่อยตนเองจากพันธนาการ การสร้างอัตลักษณ์แห่งตนเองให้โลดแล่นในประวัติศาสตร์ทางสังคมได้ เพื่อให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กระบวนการสร้างเจตคติแห่งตนของคนพิการมีความสำคัญ การปรับเปลี่ยนให้คนพิการเกิดความภาคภูมิใจ การมีพลังการต่อสู้และการดำรงชีวิตอิสระ ดังคำกล่าว

Longmore (1985: 420) กล่าวว่า ผ่านมามนุษย์ตกเป็นเครื่องมือการสร้างอัตลักษณ์แห่งตนของมนุษย์ด้วยกันเองแล้ว มนุษย์ยอมรับกฎมาตรฐานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อกำหนดพฤติกรรมและการ

ปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกันเอง มนุษย์ได้ยอมรับกฎเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น คนพิการจึงตกอยู่ในสภาพขาดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นมนุษย์น่ารังเกียจ นำเวทนาสาหัส และไร้ความสามารถได้กระทำต่อตัวตนคนพิการ ดังนั้นวิถีชีวิตของคนพิการถูกกำหนดให้เป็นไปตามการสร้างของอัตลักษณ์แห่งตน จนทำให้คนพิการสามารถเปิดตัวตนขึ้นมาในสังคม เพื่อให้คนทั่วไปตระหนักและรับรู้อัตลักษณ์ทางสังคมการตีตราให้กับบุคคล เน้นที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนมีรอยมลทินกับคนปกติ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอัตลักษณ์ทางสังคมจากพฤติกรรมการถูกสังคมนิยามว่าเป็นคนน่ารังเกียจด้วยสาเหตุต่าง ๆ รวมถึงศึกษาพฤติกรรมคนที่สูญเสียอวัยวะ เช่น แขน ขา ซึ่งพวกเขาเกิดมาารู้สึกถูกลดคุณค่าในตนเอง เมื่อต้องปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แสดงท่าทีต่อตนเอง เปลี่ยนแปลงไปจากการรับรู้เดิมที่ตนมีอยู่ เมื่อเป็นเช่นนี้บุคคลที่ถูกตีตราจากสังคมจึงพยายามแสดงอัตลักษณ์ทางสังคมตามความเป็นจริง ให้ใกล้เคียงกับอัตลักษณ์ทางสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อน การสร้างอัตลักษณ์แห่งตนให้โดดเด่นอยู่ในทางสังคม ด้วยกระบวนการสร้างเจตคติแห่งตนของคนพิการ การสร้างอัตลักษณ์แห่งตนในสังคม การยอมรับกฎเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ การสร้างอัตลักษณ์แห่งตนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่าน

จุดเปลี่ยนชีวิต (Life crisis rites) ในสังคมอัตลักษณ์ความพิการสามารถเปลี่ยนแปลงได้ แนวคิดการเปลี่ยนผ่านได้พัฒนาการอย่างต่อเนื่องจากแนวคิดเชิงสังคม แนวคิดการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic interactionism) การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ของคนพิการ ผู้ศึกษาใช้แนวคิดการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์การศึกษา อีกทั้งมีนักวิชาการได้ศึกษาความพิการดังต่อไปนี้

1. ความหมายการเปลี่ยนผ่าน

การเรียนรู้ความสามารถมนุษย์แตกต่างจากสรรพสิ่งทั้งมวล ทำให้มนุษย์ปรับตัวและสร้างสรรค์สังคมและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้อันทรงคุณค่า คือการเรียนรู้การใช้พลังอำนาจร่วมสร้างสังคม คนทุกกลุ่มสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข สามารถเห็นและใช้ศักยภาพของตนเอง และคนรอบข้างมาผสมผสานเพื่อสร้างสรรค์สังคม โดยมีปัจจัยการเปลี่ยนผ่านประกอบด้วยประสบการณ์ของปัจเจกบุคคล การสะท้อนคิด สุนทรียสนทนา ประสบการณ์ของปัจเจก (Personal experience) การใช้ประสบการณ์ของผู้ใช้อำนาจแต่ละคนเป็นจุดเริ่มต้นของการสะท้อนคิด ทบทวน หรือสร้างบรรยากาศเหมาะสมของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนคิด (Reflection) เป็นการเรียนรู้ด้านจิตใจ (Affective) ทำให้สุนทรียมีพลัง การตรวจสอบข้อสรุปต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ต่อบางประเด็นบางความคิดบางจุดประสงค์ในเบื้องหลังมักถูกมองอย่างคั่นชิน สุนทรียสนทนาหรือ

การนิยามใหม่ (Redefining) เพื่อให้การเรียนรู้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งส่วนบุคคลและการเปลี่ยนแปลงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การช่วยให้เข้าใจความหมาย (End of meaning) ของแต่ละปัจเจกบุคคล ดังคำกล่าว

Mezirow and Taylor (2009: 265-270) ให้คำนิยาม Transformative learning ว่า กระบวนการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด (Critical reflection) นำไปสู่ความหมายใหม่ครอบคลุมมีความแตกต่าง และบูรณาการความเข้าใจจากประสบการณ์แห่งตน การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองและสร้างสรรค์สังคมไทยไว้ว่า “กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงกรอบอ้างอิง (Frames of references) ได้แก่มุมมองการให้ความหมาย แบบแผนความคิด ชุดความคิดความเชื่อที่ใช้อยู่เป็นประจำ เพื่อให้ความคิดครอบคลุมมากขึ้น จำแนกได้ดีขึ้น เปิดกว้างขึ้น มีความพร้อมทางอารมณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงและสามารถใคร่ครวญได้ดีขึ้น ทำให้มีความเชื่อและทัศนคติเป็นจริงและขึ้นนำการกระทำที่เหมาะสมขึ้น” (Habits of mind) (Mezirow & Taylor, 2009: 8) การเปลี่ยนมุมมองการให้ความหมาย (Meaning perspectives) เกิดได้หลายระดับ การเรียนรู้สามารถเกิดได้หลายหนทาง รูปแบบที่ 1) การขยายการตีความ (Elaboration) ของกรอบความคิดที่ใช้อ้างอิง (Frame of reference) อยู่เดิม รูปแบบที่ 2) การเรียนรู้กรอบอ้างอิงใหม่ รูปแบบที่ 3) การปรับเปลี่ยนมุมมอง รูปแบบที่ 4) การปรับเปลี่ยนแบบแผนหรือความเคยชินในวิถีคิด (Mezirow & Taylor, 2009: 19)

Schumacher and Meleis (1994: 119-127) ให้ความหมายคำว่า การเปลี่ยนผ่าน คือ กระบวนการเคลื่อนผ่านของชีวิตจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง หรือจากสภาวะหนึ่งไปสู่อีกสภาวะหนึ่งของชีวิต

Van Genep (2019: 121-124) ให้ความหมายของคำว่า การเปลี่ยนผ่าน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนผ่านชีวิตมีระยะของการเปลี่ยนผ่านซึ่งเป็นจังหวะที่มีความตกต่ำและความมีพลังที่สูงขึ้น โดยวิเคราะห์เรื่องภาวะการเปลี่ยนผ่าน (Liminality) เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรมหนึ่งกับพิธีกรรมอื่น ๆ ในเชิงกระบวนการ โดยเสนอว่าชีวิตของปัจเจกบุคคลในทุกสังคมคือลำดับของการเปลี่ยนผ่าน (Series of passage) ไม่ว่าจะจากอายุช่วงหนึ่งไปสู่อีกช่วงหนึ่ง จากอาชีพหนึ่งไปสู่อีกอาชีพหนึ่ง หรือจากสถานภาพหนึ่งไปสู่อีกสถานภาพหนึ่ง

สายสุนีย์ ทับทิมเทศ (2553) กล่าวว่ากระบวนการเปลี่ยนผ่านไปสู่การมีชีวิตอิสระ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลสามารถเปลี่ยนผ่านไปได้อย่างอิสระ สามารถตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองหรือมีผู้ช่วยในช่วงเวลาหนึ่ง

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนความหมายการเปลี่ยนผ่าน การปรับตัวเรียนรู้ที่บุคคลสามารถเปลี่ยนผ่านได้อย่างอิสระ ผ่านประสบการณ์ของตนเอง เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งตนเองและการสร้างสรรค์สังคม สามารถตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองหรือมีผู้ช่วยในช่วงเวลาหนึ่ง

2. ประเภทการเปลี่ยนผ่าน

ประเภทการเปลี่ยนผ่านตามระยะพัฒนาการ ได้เปลี่ยนผ่านในวัยต่าง ๆ การเปลี่ยนผ่านตามสถานการณ์ การศึกษา บทบาทหน้าที่หรือสถานภาพ การเปลี่ยนผ่านตามภาวะสุขภาพและความเจ็บป่วย อันมีผลต่อการฟื้นฟูสมรรถภาพไปสู่การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษา การใช้ชีวิตร่วมในสังคม ดังคำกล่าว

Chick (2011: 106-109) ได้จำแนกการเปลี่ยนผ่านเป็น 1) การเปลี่ยนผ่านตามระยะพัฒนาการ ได้แก่การเปลี่ยนผ่านในวัยต่าง ๆ การเข้าสู่วัยรุ่น การเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ การเริ่มเป็นมารดา การเข้าสู่วัยหมดประจำเดือน 2) การเปลี่ยนผ่านตามสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษา การเปลี่ยนแปลงในด้านบทบาทหน้าที่หรือสถานภาพ 3) การเปลี่ยนผ่านตามภาวะสุขภาพ และการเจ็บป่วยอันมีผลต่อบุคคล และครอบครัว การผ่าตัด การเปลี่ยนแปลงจากการรับการรักษาในโรงพยาบาล 4) การเปลี่ยนผ่านตามระบบขององค์กร เป็นการเปลี่ยนแปลงมีผลต่อชีวิตการทำงานของคนพิการ

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนประเภทการเปลี่ยนผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพรูปแบบเชิงการแพทย์ไปสู่การฟื้นฟูสมรรถภาพรูปแบบเชิงสังคม และมีผลต่อชีวิตการทำงานของคนพิการ

3. กระบวนการเปลี่ยนผ่าน

ตามรูปแบบการเปลี่ยนผ่านทางสังคม การเสริมพลังอำนาจและการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การมีส่วนร่วม การควบคุม การมีอำนาจการตัดสินใจ การกำหนดทางเลือกและกำหนดทรัพยากร กระบวนการเปลี่ยนผ่าน จุดเปลี่ยนชีวิต (Rites de passage) พิธีกรรมการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ สามารถแบ่งออกเป็น ระยะการช่วงแยกตัว ระยะการเปลี่ยนผ่าน ระยะการรวมตัว การปรับตัวยอมรับเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ ตระหนักการตัดสินใจมีส่วนร่วมขับเคลื่อนสังคมการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ ดังคำกล่าว

Taylor (2019) กระบวนการตามรูปแบบการเปลี่ยนผ่านด้านสังคม การเสริมพลังอำนาจและการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การมีส่วนร่วม การมีอำนาจในการตัดสินใจ การกำหนดทางเลือก และการกำหนดทรัพยากรให้กับตนเองของคนพิการ เป็นกระบวนการเปลี่ยนผ่าน

Teodorescu and Calin (2015: 97-99) การจัดสรรอำนาจ และการเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจเสียใหม่เป็นกระบวนการเปลี่ยนผ่าน (Transformation) ของบุคคลและสังคม การเปลี่ยนแปลงเจตคติภายในและบรรลุนิยามความต้องการของบุคคลเป็นรูปแบบความพิการทางสังคม (Social model of disability) ตระหนักถึงการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเป็นสาเหตุให้เกิดความสามารถที่แตกต่างของคนพิการเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนผ่านความไม่เท่าเทียม การแยก

สถานะของปัจเจกบุคคลในสังคมเป็นชายขอบ การทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถการเปลี่ยนผ่านพิธีกรรมบรรลุป่าหมายโดยรวม เป็นแบบแผนขั้นตอน (Order)

Van Gennep (2019: 121-124) ตำแหน่งของพิธีกรรมมีความสัมพันธ์ต่อกันตามโอกาส เช่น การเกิด การตาย การผ่านวัย หรือการแต่งงาน หากแต่ความแตกต่างเป็นเรื่องรายละเอียด ภายใต้รูปแบบที่ปรากฏ คือจุดเปลี่ยนชีวิต (Rites de passage) ของพิธีกรรมการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 3 ช่วง คือ ระยะเวลาช่วงแยกตัว (Separation) ระยะเวลาการเปลี่ยนผ่าน (Liminality) และระยะการรวมตัว (Incorporation หรือ Agregation การปรับตัวสามารถยอมรับความเป็นจริงและข้อจำกัดต่าง ๆ สภาพร่างกายพร้อมเริ่มต้นเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ รู้สึกและรับรู้ความสามารถในการจัดการและแก้ปัญหาของตนเอง ไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมขับเคลื่อนสังคม ตระหนักการเปลี่ยนเจตคติ การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ จากสถานภาพหนึ่งไปอีกสถานภาพหนึ่ง โดยการเปลี่ยนแปลงการแบ่งแยกออกจากโครงสร้างสังคมสภาพวัฒนธรรม ระหว่างช่วงเปลี่ยนผ่านวัฒนธรรมปราศจากอุปสรรคทางสังคม ในช่วงรวมตัวการเปลี่ยนผ่านเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ผลของการมีสิทธิและโอกาสในโครงสร้างทางสังคมตามคาดหวังตามมาตรฐานของสังคม (Turner, 1977: 94-95)

จากการทบทวนวรรณกรรมสะท้อนกระบวนการเปลี่ยนผ่าน จุดเปลี่ยนชีวิต พิธีกรรมการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ สามารถแบ่งออกเป็น ระยะเวลาช่วงแยก ระยะเวลาการเปลี่ยนผ่าน ระยะเวลาการรวมตัว มีการปรับตัวยอมรับความเป็นจริงและข้อจำกัดต่าง ๆ จากสภาพร่างกายที่พร้อมเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ รับรู้ความสามารถการจัดการแก้ปัญหาของตนเอง ไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เกิดการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนสังคมให้เกิดเจตคติ ตระหนักรู้การช่วยให้บุคคลตัดสินใจเคารพในตนเอง นำไปสู่เจตคติเชิงสร้างสรรค์การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยมุ่งศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการที่เกิดขึ้น เชื่อว่าเกิดจากอุปสรรค ผลกระทบ อคติต่อคนพิการ การเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ การสร้างบรรทัดฐานต่อคนพิการ มีข้อจำกัด การสร้างการเปลี่ยนแปลงความไม่เท่าเทียมเป็นผู้ด้อยโอกาสมีส่วนร่วมในสังคม งานวิจัยเกี่ยวกับ

การศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ

พิรุณพร แสนรงค์ (2554) เชื่อว่าเกิดจาก อุปสรรค ข้อจำกัดของคนพิการ สังคมมีทัศนคติต่อคนพิการด้านลบ เลือกปฏิบัติ ผู้ด้อยโอกาสมีส่วนร่วมในสังคม

Girli, Sari, Kirkim, and Narin (2016) เชื่อว่าการเลือกปฏิบัติ อุปสรรค การมีส่วนร่วมสร้างบรรทัดฐานทางสังคม การเข้าถึงโอกาสอย่างเท่าเทียม เป็นผู้ด้อยโอกาสมีส่วนร่วมในสังคม

Park and Kim (2018) เชื่อว่าคนพิการที่มีความพิการส่งผลกระทบต่อ การปรับตัวทางสังคม

ข้อค้นพบเกี่ยวกับมุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ

ข้อค้นพบที่น่าสนใจมุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ เชื่อว่าเกิดจาก ข้อจำกัดของคนพิการหรือ อุปสรรค สังคมมีทัศนคติต่อคนพิการด้านลบ เลือกปฏิบัติ ผู้ด้อยโอกาสมีส่วนร่วมในสังคมได้แก่

1. ข้อจำกัดของคนพิการ หรือ อุปสรรคของคนพิการ เกิดจากสังคมมีทัศนคติต่อคนพิการด้านลบนำไปสู่การเลือกปฏิบัติ เป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคม โดยสอดคล้องการศึกษาของ พิรุณพร แสนรงค์ (2554) การให้ความหมายต่อประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะในการวิจัยเล่าเรื่อง : กรณีศึกษาเด็กที่มีเชื้อเอชไอวี จังหวัดขอนแก่น ทำการศึกษาการให้ความหมายต่อประสบการณ์ชีวิตโดยใช้รูปแบบการวิจัยเล่าเรื่อง ผู้ศึกษาใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมและบันทึกกระบวนการวิจัยที่เรียนสำคัญในการศึกษาวิจัยนี้คือ กระบวนการได้มาซึ่งความรู้โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในเด็กที่มีเชื้อเอชไอวี ได้นำทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงยังหมายรวมถึงการสร้างความตระหนักในข้อจำกัดเชิงประสบการณ์ มุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการที่เกิดขึ้นเป็นอุปสรรคจากทัศนคตินำมาซึ่งการถูกสังคมเลือกปฏิบัติที่มีต่อคนพิการ เป็นผู้ด้อยโอกาสการมีส่วนร่วมในสังคม

2. การเลือกปฏิบัติ เป็นอุปสรรคการมีส่วนร่วมสร้างบรรทัดฐานทางสังคม การเข้าถึงโอกาสเท่าเทียม เป็นผู้ด้อยโอกาสมีส่วนร่วมในสังคม โดยสอดคล้องผลการศึกษาของ Girli et al. (2016) วิจัยเรื่อง University student' attitudes towards disability and their views on discrimination มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อความพิการถึงการเลือกปฏิบัติทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติทั่วไปในสังคมที่มองคนพิการถูกสังคมเลือกปฏิบัติมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ของชุมชน เชื่อว่าการเลือกปฏิบัติเป็นอุปสรรคจากการได้รับการศึกษาสุขภาพวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมในชีวิตทางสังคม มุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการมีอุปสรรคจากทัศนคติเชิงลบการมีส่วนร่วมสร้างบรรทัดฐานที่ต้องการเห็นสังคมมีโอกาสเท่าเทียม

3. เชื่อว่าคนพิการที่มีความพิการผลกระทบต่อการปรับตัวทางสังคม โดยสอดคล้องผลการศึกษาของ Park and Kim (2018) วิจัยเรื่อง The effect of disability awareness education program of university students in the department of physical therapy on reducing prejudices against people with disabilities and increasing positive attitudes toward people with disabilities มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการรับรู้ความสามารถของคนพิการและเพิ่มทัศนคติที่ดีต่อคนพิการ ผลการศึกษาผลกระทบแสดงให้เห็นความแตกต่างเกี่ยวกับบุคลิกภาพและลักษณะของคนพิการ และความไม่เท่าเทียมเกี่ยวกับทักษะชีวิตความเป็นอิสระการปรับตัวทางสังคมและการศึกษาของคนพิการ เพื่อลดความอคติโดยรวมต่อคนพิการและเพิ่มทัศนคติบวกที่มีต่อคนพิการ

งานวิจัยเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ โดยผู้ศึกษานำมาวิเคราะห์แบบอุปนัยในลักษณะการตีความ และสังเคราะห์เชื่อมโยงความหมายของข้อมูลและนำความรู้แนวคิดและทฤษฎีมาอธิบายในความสัมพันธ์ที่ค้นพบ อีกทั้งมีการตรวจสอบข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ตรวจสอบเปรียบเทียบข้อมูล ความเหมือนและความต่างในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อสร้างข้อสรุปตามวัตถุประสงค์และตอบปัญหาการวิจัยที่ได้มาจากปรากฏการณ์ความเป็นจริง การศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ ได้แก่

1. เนตรชนก สุนา (2556) พบว่าการสื่อสารเจตคติคนพิการ การสร้างคุณค่าในตนเองภายใต้กระบวนการให้คำปรึกษา การสร้างความหมายใหม่ต่อความพิการ มีอิทธิพลต่อการผลักดันให้คนพิการออกมาใช้ชีวิตในสังคม การประกอบอาชีพ การแสวงหาความรู้ การเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม

2. ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ (2559) พบว่าการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ภายใต้การใช้ผัสสะอื่นมาทดแทน การแสดงให้เห็นว่าความพิการรุนแรงไม่ได้หมายความว่าอะไรจะไร้ความสามารถ พบว่าการเรียนรู้เริ่มจากครอบครัวเป็นสถาบันแรกมีบทบาทการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยกระบวนการศึกษาเกิดได้ทุกสถานภาพ สามารถนำมาประยุกต์กับการดำเนินชีวิตเพื่อการดำรงชีวิตอิสระ พบว่าการเข้าถึงการประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างสังคม การมีรายได้พอที่จะไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และการพิทักษ์สิทธิของระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ตลาดแรงงาน การสร้างคุณค่าให้กับชีวิตสามารถพึ่งตนเองได้

3. กมลพรรณ พันพั้ง (2553) พบว่าการปรับตัวไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่จะช่วยให้เกิดการแก้ปัญหาที่จะช่วยตัดสินใจนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

การประกาศอัตลักษณ์ในสาธารณะ สังคมยอมรับความพิการเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องการพัฒนาสังคมโดยรวม

4. ชนพล แสงจันทร์ (2556) พบว่าการเสริมสร้างเครือข่ายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน เป็นต้นแบบของคนพิการก้าวผ่านอุปสรรคสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้

5. จิตติมา เจือไทย (2551) พบว่าการสร้างอัตลักษณ์แห่งตน กระบวนการสร้างเทคโนโลยีแห่งตน การปรับตัวไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การปรับเปลี่ยนตนเองจากผู้ถูกกระทำไปสู่การเป็นผู้กระทำ การสร้างพื้นที่ให้คนพิการสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาในสังคม

6. สายสุนีย์ ทับทิมเทศ (2553) พบว่าการปรับตัวการเสริมพลังการกำหนดเป้าหมายด้วยตนเองและฝึกทักษะหรือทำงานเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตนกำหนดให้สำเร็จ การทำให้คนพิการประสบความสำเร็จเกิดความมั่นใจในการดำรงชีวิตและมองเห็นคุณค่าในตนเอง และเปลี่ยนชีวิตใหม่ด้วยตนเอง

ข้อค้นพบเกี่ยวกับรูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

การสร้างข้อสรุปตามวัตถุประสงค์และตอบปัญหาการวิจัยที่ได้มาจากปรากฏการณ์ความเป็นจริง การศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ ได้แก่

1. การสื่อสารเจตคติคนพิการ การสร้างคุณค่าในตนเองภายใต้กระบวนการให้คำปรึกษา การสร้างความหมายใหม่ต่อความพิการ มีอิทธิพลต่อการผลักดันให้คนพิการออกมาใช้ชีวิตในสังคม การประกอบอาชีพ การแสวงหาความรู้ การเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม โดยสอดคล้องผลการศึกษาของ เนตรชนก สุนา (2556) เจตคติของคนพิการต่อการเสริมพลังอำนาจภายใน มีอิทธิพลผลักดันให้ออกมาใช้ชีวิตในสังคม การประกอบอาชีพ การแสวงหาความรู้ การเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม

2. การพัฒนาทักษะชีวิต ภายใต้การใช้ผัสสะอื่นมาทดแทน การแสดงให้เห็นว่าความพิการรุนแรงไม่ได้หมายความว่า จะไร้ความสามารถ โดยสอดคล้องผลการศึกษาของ ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ (2553) กลไกการเปลี่ยนแปลงหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ต่อการพัฒนาศักยภาพสามารถดำรงชีวิตอิสระ การพัฒนาศักยภาพคนพิการทำให้คนพิการเกิดความเชื่อมั่นในตนเองว่ารูปร่างที่ผิดปกติสามารถทำกิจกรรมได้เต็มศักยภาพ เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง การดูแลร่างกาย จิตใจ มีบุคลิกภาพและสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เต็มศักยภาพ จึงเป็นปัจจัยความสำเร็จและสามารถพึ่งตนเองได้

3. การเรียนรู้ โดยเริ่มจากครอบครัวเป็นสถาบันแรกมีบทบาทในการเสริมสร้างเรื่องการเรียนรู้ โดยกระบวนการศึกษาเกิดได้ทุกสถานภาพ นำมาประยุกต์กับการดำเนินชีวิตเพื่อการดำรงชีวิต

อิสระ โดยสอดคล้องผลการศึกษาของ ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ (2553) การเรียนรู้ทำให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกมีบทบาทการเสริมสร้างการเรียนรู้ โดยการศึกษาเกิดได้ทุกสถานภาพ นำมาประยุกต์กับการดำเนินชีวิตเพื่อการดำรงชีวิตอิสระ

4. การเข้าถึงการประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างสังคม มีรายได้พอที่จะไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและการพิทักษ์สิทธิของระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ตลาดแรงงาน การสร้างคุณค่าให้กับชีวิตสามารถพึ่งตนเองได้ โดยสอดคล้องผลการศึกษาของ ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ (2553) การประกอบอาชีพได้ตามความถนัด การสร้างคุณค่าชีวิตให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ไม่เป็นภาระต่อสังคม และสร้างการมีส่วนร่วมในสังคมเป็นพื้นฐานการใช้ความรู้ความสามารถได้เต็มศักยภาพ สามารถเลือกประกอบอาชีพมีความพึงพอใจในการหารายได้และมีความภาคภูมิใจ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์เทียบเท่าคนทั่วไป

5. การปรับตัวเริ่มต้นเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ รับรู้ความสามารถการจัดการปัญหาด้วยตนเองไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่จะช่วยให้เกิดการแก้ปัญหาที่จะช่วยตัดสินใจนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การประกาศอัตลักษณ์ในสาธารณะ สังคมยอมรับความพิการเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องการพัฒนาสังคมโดยรวม โดยสอดคล้องผลการศึกษาของ กมลพรรณ พันพิ่ง (2553) พบว่า การสร้างอัตลักษณ์ การเสริมพลังอำนาจและการกำหนดวิถีชีวิตการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในสังคมไทยยอมรับว่าความพิการมีอยู่ในสังคม และมีชีวิตที่พึงพอใจในพื้นที่ปลอดภัยส่วนบุคคล และออกสู่การประกาศต่อสาธารณะยอมรับความพิการเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องการพัฒนาสังคมโดยรวม

6. การเสริมสร้างเครือข่ายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน เป็นต้นแบบของคนพิการก้าวผ่านอุปสรรคสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้ โดยสอดคล้องผลการศึกษาของ ธนพล แสงจันทร์ (2556) ได้ศึกษาการเสริมสร้างเครือข่ายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ รวมตัวเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการให้กับคนพิการ โดยการสร้างความตระหนัก เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในชุมชนและสังคมเป็นต้นแบบของคนพิการที่ก้าวผ่านอุปสรรคสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้

7. การสร้างอัตลักษณ์แห่งตน มีกระบวนการสร้างเทคโนโลยีแห่งตน การปรับตัวไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การปรับเปลี่ยนตนเองจากผู้ถูกกระทำไปสู่การเป็นผู้กระทำ การสร้างพื้นที่ให้คนพิการสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาในสังคม โดยสอดคล้องผลการศึกษาของ จิตติมา เจือไทย (2551) การสร้างอัตลักษณ์แห่งตน เพื่อแสดงให้เห็นว่าคนพิการมีกระบวนการสร้างเทคโนโลยีแห่งตน การ

ปรับเปลี่ยนตนเองจากผู้ถูกกระทำไปสู่การเป็นผู้กระทำและสร้างพื้นที่ให้คนพิการสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

8. การปรับตัวการเสริมพลังการกำหนดเป้าหมายด้วยตนเองและฝึกทักษะหรือทำงานเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตนกำหนดให้สำเร็จ การทำให้คนพิการประสบความสำเร็จเกิดความมั่นใจในการดำรงชีวิตและมองเห็นคุณค่าในตนเอง และเปลี่ยนชีวิตใหม่ด้วยตนเอง โดยสอดคล้องผลการศึกษาของ สายสุนีย์ ทับทิมเทศ (2553) ได้ศึกษากระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่การดำรงชีวิตอิสระ เริ่มจากการยอมรับความพิการเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ทำใหม่ การปรับตัวการเสริมพลังอำนาจ การกำหนดเป้าหมายด้วยตนเองและฝึกทักษะหรือทำงานเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตนกำหนดให้สำเร็จ การทำให้คนพิการประสบความสำเร็จเกิดความมั่นใจในการดำรงชีวิตและมองเห็นคุณค่าในตนเอง และเปลี่ยนชีวิตใหม่ด้วยตนเอง

งานวิจัยเกี่ยวข้องกับแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

1. ธนพล แสงจันทร์ (2556) พบว่าการเสริมสร้างเครือข่ายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน เป็นต้นแบบของคนพิการก้าวผ่านอุปสรรคสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้

2. ธัญวลัย จารุเฉลิมพันธ์ (2553) พบว่าการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกับภาครัฐ องค์กรเอกชนทุกภาคส่วนการสนับสนุนจากรัฐ การตระหนักถึงการปฏิบัติที่ดีของกลุ่มคนพิการที่ต้องการเห็นสังคมมีโอกาสเท่าเทียมกัน การสร้างความหมายใหม่ต่อความพิการ

3. จูติวัจนี ทองแก้ว และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2559) พบว่าการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม โดยการพิสูจน์ความสามารถของตนเองจากการทำงาน การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและคนพิการอื่นไม่แตกต่างจากคนทั่วไป เป็นปัจจัยการสร้างพื้นที่สังคม

4. จิตติมา เจือไทย (2551) พบว่าการรวมกลุ่มการพิทักษ์สิทธิการเข้าถึงโอกาส ทำให้สังคมมีเจตคติดีต่อคนพิการ การสร้างความตระหนักทางสังคมรับผิดชอบต่อการจัดสรรทรัพยากรงบประมาณอย่างเท่าเทียม เมื่อผู้มีอำนาจกล้าที่จะเปลี่ยนความคิดการพัฒนาบุคคลที่มีต่อความพิการรุนแรง การให้โอกาสคนพิการการเข้าถึงการทำหน้าที่ในสภา เป็นจุดเปลี่ยนการสร้างโอกาสการออกแบบสภาพแวดล้อมไม่เป็นอุปสรรคการร่วมในสังคม

ข้อค้นพบเกี่ยวกับแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิต

อิสระของคนพิการ

1. การเสริมสร้างเครือข่ายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน เป็นต้นแบบของคนพิการก้าวผ่านอุปสรรคสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้ โดยสอดคล้องผลการศึกษา ธนพล แสงจันทร์ (2556) ได้ศึกษาการเสริมสร้างเครือข่ายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ รวมตัวเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการให้คนพิการ โดยการสร้างความตระหนัก และสังคมเป็นต้นแบบของคนพิการที่ก้าวผ่านอุปสรรคสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้

2. การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกับภาครัฐ องค์กรเอกชนทุกภาคส่วน การสนับสนุนจากรัฐ การตระหนักถึงการปฏิบัติที่ดีของกลุ่มคนพิการที่ต้องการเห็นสังคมมีโอกาสเท่าเทียมกัน การสร้างความหมายใหม่ต่อความพิการ โดยสอดคล้องผลการศึกษา ธัญวลัย จารุเฉลิมพันธ์ (2553) ได้ศึกษากระบวนการสร้างความตระหนักในสิทธิและโอกาสทางสังคมของคนพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว การสร้างความตระหนักในสิทธิและโอกาสทางสังคมของคนพิการทางการเคลื่อนไหว วิธีการเรียกร้องพิทักษ์สิทธิ การสร้างความเท่าเทียมด้านสิทธิและโอกาสของคนพิการในสังคม โดยการกระตุ้นให้คนพิการเกิดแรงจูงใจและหันมาสนใจสิทธิและโอกาสทางสังคมของตนเองมากขึ้น และกระตุ้นสังคมเพื่อให้สังคมตระหนักในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ฟังเสียงเรียกร้องจากคนพิการมากขึ้น เพื่อนำไปสู่ความเท่าเทียมสิทธิและโอกาสทางสังคม มีการรวมกลุ่มที่มีความพิการในลักษณะเดียวกัน ประสบปัญหาเหมือนกันมีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกัน หรืออยู่ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อทำให้เกิดพลังในการทำกิจกรรมเรียกร้องสิทธิด้วยสื่อสารสาธารณะจากการอบรม สัมมนา การประชุมเชิงวิชาการ การรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้อง การฟ้องร้องดำเนินการยุติธรรมเพื่อต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นธรรม และการสร้างความรู้และความเข้าใจ เป็นวิธีการสร้างความตระหนักในสิทธิและโอกาสของคนพิการให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

3. การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม โดยการพิสูจน์ความสามารถของตนเองจากการทำงาน การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและคนพิการอื่นไม่แตกต่างจากคนทั่วไป เป็นปัจจัยสำคัญสร้างพื้นที่ทางสังคม โดยสอดคล้องผลการศึกษาของ วิฑิตวิจน์ ทองแก้ว และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2559) การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม สร้างการยอมรับการปรับเปลี่ยนการให้ความหมายคนพิการเชิงบวก การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การปลดปล่อยสู่ความอิสระภาพการสร้างพื้นที่ทางสังคม การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและคนพิการอื่นไม่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป

4. การรวมกลุ่มการพิทักษ์สิทธิการเข้าถึงโอกาส ทำให้สังคมมีเจตคติดีต่อคนพิการ การสร้างความตระหนักทางสังคมรับผิดชอบต่อการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณอย่างเท่าเทียม เมื่อผู้มีอำนาจกล้าที่จะเปลี่ยนความคิดการพัฒนาบุคคลที่มีต่อความพิการรุนแรง การให้โอกาสคนพิการการ

เข้าถึงการทำหน้าที่ในสภา เป็นจุดเปลี่ยนการสร้างโอกาสการออกแบบสภาพแวดล้อมไม่เป็นอุปสรรค การร่วมในสังคม โดยสอดคล้องผลการศึกษาของ (จิตติมา เจือไทย, 2551) การสร้างอัตลักษณ์แห่งตน คนพิการ การทำให้สังคมตระหนัก การสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่อยู่รอบข้าง และเปิดพื้นที่ให้ สามารถสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาในสังคมอย่างเสมอภาค

สรุป การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมุมมองประสบการณ์ของคนพิการ พบว่า การเปลี่ยน มุมมองรูปแบบเชิงการแพทย์ไปสู่รูปแบบเชิงสังคม เชื่อว่ามุมมองเชิงการแพทย์ส่งผลด้านลบในตัว บังคับบุคคลไปสู่รูปแบบเชิงสังคม เชื่อว่าความพิการ คือ ข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมหรืออุปสรรค ในการแสดงบทบาทในสังคมเช่นคนทั่วไป ที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในการใช้ชีวิตและการมีส่วนร่วมในสังคม ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลต่อกัน

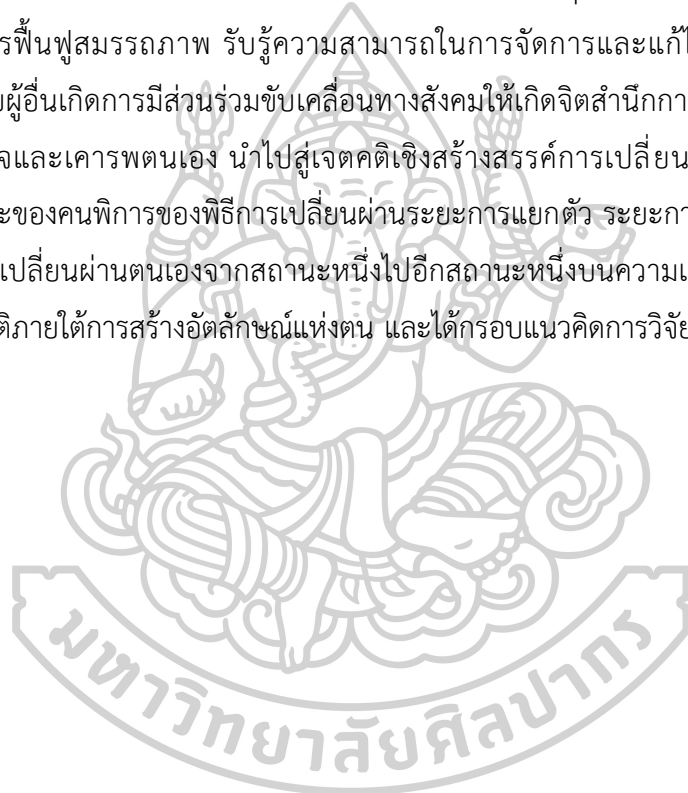
แนวคิดรูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ที่มุ่งสนับสนุน การเสริมสร้างความสามารถ ให้มีสมรรถภาพดีขึ้นด้านการศึกษา สังคม และการฝึกอาชีพ เพื่อให้คน พิการมีโอกาสทำงาน หรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนทั่วไป โดยผู้ศึกษาจะนำมาวิเคราะห์แบบ อุปนัยในลักษณะการตีความ และสังเคราะห์เชื่อมโยงความหมายของข้อมูลและนำความรู้แนวคิดและ ทฤษฎีมาอธิบายในความสัมพันธ์ที่ค้นพบ อีกทั้งมีการตรวจสอบข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ตรวจสอบ เปรียบเทียบข้อมูล ความเหมือนและความต่างในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อสร้างข้อสรุปตามวัตถุประสงค์และ ตอบปัญหาการวิจัยที่ได้มาจากรากฐานการค้นพบความเป็นจริง

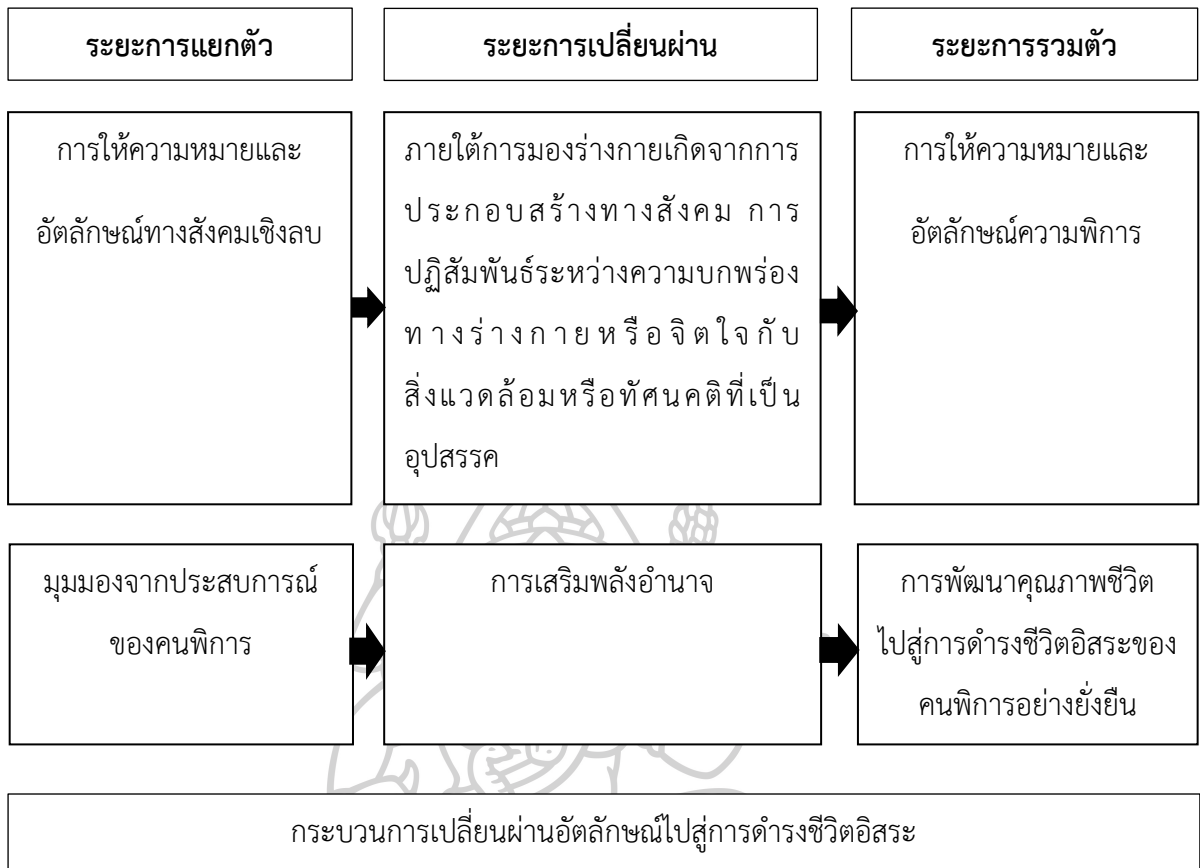
แนวคิดแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การพัฒนาและส่งเสริมเชิงบูรณาการบุคคลที่มีความพิการในสังคมทุกระดับ การเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาการสร้างโอกาสด้านสิทธิและผลประโยชน์บริการในชุมชน คนพิการสมควรได้รับโอกาส เท่าเทียม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคน พิการ ประสบการณ์ในเรื่องมุมมองความพิการที่เกิดขึ้น รูปแบบทางการแพทย์เชื่อในการมองคนพิการ มองเห็นถึงความไม่มีความสามารถ ทำให้เกิดอคติ การตีตรา การเลือกปฏิบัติ การเป็นภาระ รูปแบบ เชิงสังคมที่เปลี่ยนมุมมองใหม่สู่การดำรงชีวิตอิสระที่เปลี่ยนไปจากการฟื้นฟูสมรรถภาพในการส่งเสริม ให้มีการจัดบริการหรือนโยบายสาธารณะเพื่อการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยกระบวนการสร้าง เจตคติแห่งตน โดยนำแนวคิด Gibson (1995: 187) เป็นกระบวนการสร้างเจตคติแห่งตนของบุคคลที่ ใช้พัฒนาและใช้ความรู้ความสามารถและความเชื่อมั่นทำให้ความคิดของตนมีความหมายที่สังคมให้

การยอมรับ ส่งเสริม และการพัฒนาความสามารถ แสวงหาวิธีในการควบคุมชีวิตตนเองเน้นการสร้างจิตสำนึกต่อความพิการต่อความพิการในเชิงบวกสร้างมุมมองต่อการดำเนินชีวิต ตระหนักในตนเองที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการเป็นพื้นฐานการมองชีวิต เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการสร้างอัตลักษณ์แห่งตนให้ความหมายอัตลักษณ์ในเชิงบวก เพื่อก้าวข้ามเงื่อนไขทางสังคม กำหนด การมีส่วนร่วมในสังคม การมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมในการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (Transformation) โดยนำแนวคิด Van Genep (2019) เป็นกรอบเพื่อวิเคราะห์หรืออธิบายกระบวนการเปลี่ยนผ่านไปสู่การดำรงชีวิตอิสระโดยการมองว่าการปรับตัวสามารถยอมรับความจริงและข้อจำกัดต่าง ๆ ของสภาพร่างกายที่จะเริ่มต้นเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ ได้รับความสามารถในการจัดการและแก้ไขปัญหาตนเองสู่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเกิดการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนทางสังคมให้เกิดจิตสำนึกการตระหนักรู้ที่ช่วยให้คนพิการตัดสินใจและเคารพตนเอง นำไปสู่เจตคติเชิงสร้างสรรค์การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการของพิธีการเปลี่ยนผ่านระยะการแยกตัว ระยะการเปลี่ยนผ่าน และระยะการรวมมีการเปลี่ยนผ่านตนเองจากสถานะหนึ่งไปอีกสถานะหนึ่งบนความเชื่อในพลังอำนาจที่มีอยู่เหนือธรรมชาติภายใต้การสร้างอัตลักษณ์แห่งตน และได้กรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของ
คนพิการ เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษามุมมองจาก
ประสบการณ์ของคนพิการ 2) เพื่อศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของ
คนพิการ 3) เพื่อการศึกษาแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ โดย
การศึกษาอัตชีวประวัติ (Autobiography) ผ่านเรื่องเล่าประสบการณ์การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่
การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษากำหนดขั้นตอนการวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้งหมด 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ

1. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ การมองโลกและชีวิตในการตอบสนองอัต
ลักษณ์ทางสังคมของคนพิการ โดยผู้ศึกษาจะไปสนทนาพูดคุยกับเจ้าของประสบการณ์ในฐานะ
ญาติ เพื่อนคนสนิท และพร้อมจะแบ่งปันอารมณ์ความรู้สึกของพวกเขา เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถมอง
เข้าไปถึงจากประสบการณ์ชีวิตของพวกเขาได้อย่างชัดเจน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ศึกษากับผู้เล่า
พูดคุยระหว่างเพื่อนที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตกันและกัน ตามแนวทางการศึกษาที่ผู้ศึกษาได้
กล่าวมาแล้วข้างต้น

2. แหล่งข้อมูลของการศึกษา

แหล่งข้อมูลเอกสาร (Data sources) ซึ่งประกอบด้วยเอกสารทางวิชาการ รายงานการศึกษา
วิจัย วารสารรายงานการสัมมนาทางวิชาการ เอกสารราชการ บันทึกและข่าวหนังสือพิมพ์ตาม
ขอบเขตเกี่ยวข้องกับคนพิการในมิติด้านพฤติกรรม สังคม และวัฒนธรรมเพื่อให้เห็นเรื่องราวทาง
ข้อมูลเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางสังคมของคนพิการ โดยวิเคราะห์ผ่านตัวบทในฐานะที่เป็นการสร้าง
เรื่องราวต่าง ๆ

3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

แหล่งข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นกลุ่มเจ้าของประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางสังคมของคนพิการ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของตนเองไปสู่การมีความสามารถในการพึ่งตนเองรวมอยู่ด้วยกับร่างกายที่บกพร่องด้านร่างกายอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการที่ผู้ศึกษาเข้าไปรับฟังเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตของพวกเขา เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ตามกรอบที่กำหนดไว้ในข้างต้น จำนวน 9 คน หรือข้อมูลที่ได้มีลักษณะซ้ำกันหรืออิ่มตัว (Data saturation)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structure interview) ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางสังคมมองคนพิการ การตอบสนองของคนพิการ ต่อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ การมองย้อนอดีตลงไปช่วงชีวิต ประกอบด้วย สถานภาพทางสังคม การศึกษา อาชีพ ตำแหน่งในชุมชน ภูมิภูมิลำเนาเดิม ที่อยู่ปัจจุบัน ประวัติความพิการ การเริ่มพิการ สาเหตุ สิ่งหวังในชีวิต มุมมองจากประสบการณ์การเปลี่ยนอัตลักษณ์ต่อตนเองทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และประวัติชีวิต ในอัตลักษณ์ทางสังคมที่ต้องการจะเล่าให้ฟัง เป็นต้น

5. การเตรียมการและการรวบรวมข้อมูล

5.1 การเตรียมการรวบรวมข้อมูล

เริ่มจากผู้ศึกษาประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลหลัก เจ้าของประสบการณ์ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ ความเป็นไปได้ในการให้ความร่วมมือ นัดหมายและแจ้งรายละเอียดสิ่งที่ศึกษา รวมถึงการติดตามความเป็นไปได้ในการให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้ และส่งจดหมายเพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมมองคนพิการ ทั้งก่อนศึกษาเอกสารต่าง ๆ และหลังจากการศึกษา เอกสารว่าผู้ศึกษามองการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมมองคนพิการอย่างไร เพื่อไม่ให้มีทัศนคติหรืออคติไปบิดเบือนข้อเท็จจริง หรือความจริงที่ปรากฏขึ้น และสร้างความคุ้นเคยและสัมพันธ์ภาพที่ดี

5.2 ชั้นเตรียมความพร้อมของผู้ศึกษาและเจ้าของประสบการณ์

เนื่องจากการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ให้ความสำคัญอยู่ที่ตัวผู้ศึกษาเอง และเจ้าของประสบการณ์ในการทำการศึกษาดังนั้นขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งการเตรียมตัวของผู้ศึกษา การสร้างสัมพันธ์ภาพ เพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อีกทั้งจัดเตรียมอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูล คือ สมุดจดบันทึก กล้องถ่ายภาพ เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องมืออื่น ๆ

5.3 ขั้นการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม 1) การรวบรวมข้อมูลโดยเริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพ
เจ้าของประสบการณ์ประกอบกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม 2) ทำการรวบรวมข้อมูล
โดยการพูดคุยกับเจ้าของประสบการณ์ โดยมีแนวคำถามเป็นการพูดคุยแบบเป็นทางการและไม่เป็น
ทางการ เจาะลึกในคำถามของการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด
ที่ให้เจ้าของประสบการณ์สามารถแสดงความคิดเห็นและเปลี่ยนมุมมองต่าง ๆ กับผู้ศึกษาได้อย่าง
อิสระ

6. การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการสนทนาพูดคุยกับเจ้าของประสบการณ์ในฐานะเพื่อนสนิท ญาติที่
พร้อมจะร่วมแบ่งปันอารมณ์และความรู้สึกของพวกเขา เพื่อที่ให้ผู้ศึกษาสามารถมองเข้าไปถึง
ประสบการณ์ชีวิตของพวกเขาได้อย่างชัดเจน โดยผู้ศึกษาจะนำมาวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic
induction) ในลักษณะการตีความ และสังเคราะห์เชื่อมโยงความหมายของข้อมูล และนำความรู้
แนวคิดและทฤษฎีมาอธิบายในความสัมพันธ์ที่ค้นพบ อีกทั้งยังต้องมีการตรวจสอบข้อมูลและนำข้อมูล
ที่ได้ตรวจสอบเปรียบเทียบข้อมูล ความเหมือนและความต่างในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อสร้างข้อสรุปตาม
วัตถุประสงค์และตอบปัญหาการวิจัยที่ได้มาจากปรากฏการณ์ความเป็นจริง ผู้ศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้การศึกษาการดำรงชีวิตอิสระและการเสริมพลังอำนาจ ทำให้คนพิการเกิดความรู้สึก
เชิงบวกต่อตนเอง เกิดพลังใหม่ที่จะผลักดันให้มีชีวิตอยู่อย่างมีเป้าหมาย และมีความหวังสร้างให้คน
พิการสร้างชีวิตในเชิงบวก ความพยายามที่จะเปลี่ยนผ่านความพิการของตนเองโดยการสร้าง
ความสามารถให้คนพิการมีสมรรถภาพดีขึ้นทั้งด้านทางการศึกษา สังคม และการประกอบอาชีพ
เพื่อให้คนพิการมีโอกาสทำงาน หรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนทั่วไป

2. แหล่งข้อมูลของการศึกษา

แหล่งข้อมูลเอกสาร ประกอบด้วย เอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย รายงานการ
สัมมนาทางวิชาการ เอกสารราชการ บันทึกและข่าวหนังสือพิมพ์ตามขอบเขตเกี่ยวข้องกับคนพิการใน
มิติด้านพฤติกรรม สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้เห็นเรื่องราวทางข้อมูลเกี่ยวข้องการเกิดความรู้สึกเชิง
บวกต่อตนเอง เกิดพลังใหม่ที่จะผลักดันให้มีชีวิตอยู่อย่างมีเป้าหมายและมีความหวังสร้างให้คนพิการ

สร้างชีวิตในเชิงบวก ความพยายามที่จะเปลี่ยนผ่านความพิการของตนเอง โดยการเสริมสร้างความสามารถ ให้มีสมรรถภาพดีขึ้น ด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านการฝึกอาชีพ เพื่อให้คนพิการมีโอกาสทำงาน หรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนทั่วไป โดยวิเคราะห์ผ่านตัวบทในฐานะที่เป็นการสร้างเรื่องราวชีวิตต่าง ๆ

3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

แหล่งข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นกลุ่มเจ้าของประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการเกิดความรู้สึกเชิงบวกต่อตนเอง เกิดพลังใหม่ที่จะผลักดันให้มีชีวิตอยู่อย่างมีเป้าหมายและมีความหวังสร้างชีวิตในเชิงบวก มีสมรรถภาพดีขึ้น ด้านการศึกษา สังคม ด้านการฝึกอาชีพ โดยมีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนทั่วไป และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนพิการด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านการฝึกอาชีพ ได้แก่ นักวิชาการด้านคนพิการ ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ ผู้ชำนาญการด้านคนพิการ จำนวน 5 คน โดยที่ผู้ศึกษาเข้าไปรับฟังเรื่องเล่าประสบการณ์ของพวกเขา เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ตามกรอบที่กำหนดไว้ในข้างต้น โดยจำนวนเจ้าของประสบการณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักขึ้นอยู่กับข้อมูลการสัมภาษณ์จนข้อมูลที่ได้มีลักษณะซ้ำกันหรืออิ่มตัว (Data saturation)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยที่ทำให้มีการเปลี่ยนผ่าน การเรียกร้องต่อความไม่เสมอภาคในสังคมของคนพิการด้วยคนพิการเอง การได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมในการพัฒนาตนเองและกลุ่มคนพิการด้วยกัน และการผลักดันทางสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงอันนำไปสู่สังคมที่เปิดโอกาสให้คนที่หลากหลายสามารถอยู่ร่วมกันได้และสามารถยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ได้ 2) การสร้างอัตลักษณ์แห่งตนการดำรงชีวิตอิสระด้านต่อการเปลี่ยนผ่านที่สะท้อนคิด ความรู้สึก และวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับคนพิการ

5. การเตรียมการและการรวบรวมข้อมูล

5.1 การเตรียมการขอเข้าร่วมข้อมูล

เริ่มจากผู้ศึกษาประสานงานกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อสำรวจจำนวนเจ้าของประสบการณ์ และคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ รวมถึงความเป็นไปได้ในการให้ความร่วมมือ นัดหมายและแจ้งรายละเอียดสิ่งที่จะศึกษา รวมถึงติดตามความเป็นไปได้ในการให้ความร่วมมือในการศึกษารั้งนี้ และส่งจดหมาย เพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูล เงื่อนไขที่ทำให้มีการเปลี่ยนผ่านไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ การสร้างอัตลักษณ์แห่งตนการดำรงชีวิตอิสระด้านต่อการเปลี่ยนผ่านที่สะท้อนคิด ความรู้สึก การ

กระทำ วิธีการใดเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับคนพิการ เพื่อไม่ให้มีทัศนคติหรืออคติไปปิดเป็นข้อเท็จจริง หรือความจริงที่ปรากฏขึ้น และสร้างความคุ้นเคยมีความสัมพันธ์ที่ดี

5.2 ขั้นเตรียมความพร้อมของผู้ศึกษาและเจ้าของประสบการณ์

เนื่องจากการทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ให้ความสำคัญอยู่ที่ตัวผู้ศึกษาเอง และเจ้าของประสบการณ์ในการทำวิจัย ดังนั้นขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งการเตรียมตัวของผู้ศึกษา การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเจ้าของประสบการณ์ เพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อีกทั้งจัดเตรียมอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูล คือ สมุดจดบันทึก กล้องถ่ายภาพ เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องมือต่าง ๆ

5.3 ขั้นการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

1) เก็บข้อมูลโดยเริ่มจากการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเจ้าของประสบการณ์ ประกอบกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม 2) ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการพูดคุยกับเจ้าของประสบการณ์ โดยมีแนวคำถามเป็นการพูดคุยแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เจาะลึกในคำถามของการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดที่ให้เจ้าของประสบการณ์สามารถแสดงความคิดเห็นและเปลี่ยนมุมมองต่าง ๆ กับผู้ศึกษาได้อย่างอิสระ

6. การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการสนทนาพูดคุยกับเจ้าของประสบการณ์ในฐานะเพื่อนที่พร้อมจะร่วมแบ่งปันอารมณ์และความรู้สึกของพวกเขา เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถเข้าไปถึงประสบการณ์ชีวิตของพวกเขาได้อย่างชัดเจน โดยผู้ศึกษาจะนำมาวิเคราะห์แบบอุปนัยในลักษณะการตีความ และสังเคราะห์เชื่อมโยงความหมายของข้อมูลและนำความรู้แนวคิดและทฤษฎีมาอธิบายในความสัมพันธ์ที่ค้นพบ อีกทั้งมีการตรวจสอบข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ตรวจสอบเปรียบเทียบข้อมูล ความเหมือนและความต่างในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อสร้างข้อสรุปตามวัตถุประสงค์และตอบปัญหาการวิจัยที่ได้มาจากการปรากฏการณ์ความเป็นจริง ผู้ศึกษาใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้จากการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล โดยจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม แล้วสรุปเป็นข้อค้นพบจากการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

1. วัตถุประสงค์

เพื่อการศึกษาแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ที่ได้จากระยะแรกไปทดลองปฏิบัติ โดยมีการจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ตามแนวคิดการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยมีกิจกรรมการจัดทำและรวบรวมสื่อที่ใช้หรือชุดความรู้ เพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ เช่น เอกสาร แผ่นพับ เป็นต้น ลงมือปฏิบัติประเมินผลการใช้รูปแบบความพึงพอใจ สะท้อนผล ปัญหาอุปสรรค จุดเด่น เสนอแนะสิ่งที่จะต้องพัฒนา และข้อพึงระวัง และปรับปรุงรูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการภายหลังสิ้นสุด เก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถพื้นฐานการดำรงชีวิตอิสระ ดังต่อไปนี้

2. ผู้ให้ข้อมูลในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

ในการสนทนากลุ่มครั้งนี้ ผู้ศึกษาคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญด้านการดำรงชีวิตอิสระ ผู้บริหาร และคนพิการที่สร้างอัตลักษณ์ใหม่การดำรงชีวิตอิสระ โดยกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มคนพิการ จำนวน 9 คน ผู้มีประสบการณ์ในด้านความพิการรุนแรงเกิดขึ้นต่อตนเองสามารถผลักดันให้มีชีวิตอยู่อย่างมีเป้าหมายและมีความหวังสร้างชีวิตใหม่ในด้านการศึกษา สังคม หรือการฝึกอาชีพและดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนทั่วไป และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญการให้บริการตามแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน

3. ขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่ม

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบชัดเจน ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนการสนทนากลุ่มสอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช (2550: 344-345) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการใช้เทคนิคการจัดกลุ่มสนทนาไว้ 1) การนิยามปัญหาและกำหนดประเด็นคำถามในการศึกษา ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามเกี่ยวกับ การเปลี่ยนผ่านไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ สามารถตอบวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนและเป็นเหตุเป็นผลมากที่สุด 2) การคัดเลือกกลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้เข้าร่วมสนทนา ในที่ผู้ศึกษาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมสนทนาจำนวน 14 คน ตามข้อเสนอของ Grudens-Schuck, Allen, and Larson (2004) โดยกำหนดคุณลักษณะผู้ทรงคุณวุฒิและประสบการณ์การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในฐานะผู้นำองค์กร 3) การกำหนดผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำและกำกับการสนทนาให้ดำเนินไปตามหัวข้อการวินิจฉัยและตามแนวทางสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงและครอบคลุมในเวลาที่กำหนดไว้ ผู้ศึกษาจะเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับคำถามของ Krueger (1994) กล่าวว่า ผู้ดำเนินการอภิปรายต้องให้ความสนใจกับผู้เข้าร่วม มีความรู้ลึกทางบวก แสดงบทบาทเป็นผู้อภิปราย ไม่ใช่ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นพร้อมที่จะฟังสิ่งที่ไม่อาจจะไม่เป็นที่พอใจ ใช้ความสามารถ

เฉพาะในการเป็นผู้ดำเนินรายการสนทนาที่มีประสิทธิภาพ 4) การดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา ผู้ดำเนินการสนทนาสร้างบรรยากาศให้ผู้เข้าร่วมสนทนามีความคุ้นเคย มีการแนะนำตัว การเสนอวัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่ม การขออนุญาตบันทึกข้อมูลโดยใช้เครื่องบันทึกเสียง การดำเนินการสนทนาให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการให้เกิดการอภิปรายอย่างครบถ้วน ควบคุมการสนทนาให้อยู่ในประเด็น เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยไม่ชี้นำคำตอบที่ต้องการ ใช้เวลาในการประชุมประมาณหนึ่งชั่วโมง แต่ไม่ควรเกิน 2 ชั่วโมง และการประชุมกลุ่มควรอยู่ภายใต้บรรยากาศที่สบายๆไม่เป็นทางการ โดยการสนทนากลุ่ม ผู้ดำเนินการอภิปรายทำหน้าที่กำกับให้สมาชิกพูดคุยกันในประเด็นที่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า และสร้างปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความคิดเห็น และทัศนคติร่วมกัน 5) การแปลผลข้อมูล ข้อมูลในเครื่องบันทึกเสียงจะถูกถอดออกมาเป็นคำสนทนา และเรียบเรียงเป็นภาษาเขียนด้วยตัวผู้วิจัยเอง รวมทั้งทบทวนข้อความกับเสียงบันทึกเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการถอดความ และผู้วิจัยทำความเข้าใจเพื่อวิเคราะห์เนื้อหา โดยจัดประเด็นความคิด วิเคราะห์ประเด็นสำคัญแล้วเขียนพรรณนา โดยใช้วิธีการทำเครื่องหมายในข้อความสำคัญแล้วจัดหมวดหมู่ และ 6) การจัดทำรายงานผลการจัดกลุ่มสนทนา การเขียนรายงานผลการจัดกลุ่มสนทนาเหมือนกับการจัดทำรายงานการวิจัยทั่วไป ศึกษาประเด็น นำเสนอข้อมูลที่เป็นคำตอบในประเด็นวิจัย แล้วเขียนเป็นข้อค้นพบ

4. ประเด็นการสนทนากลุ่ม

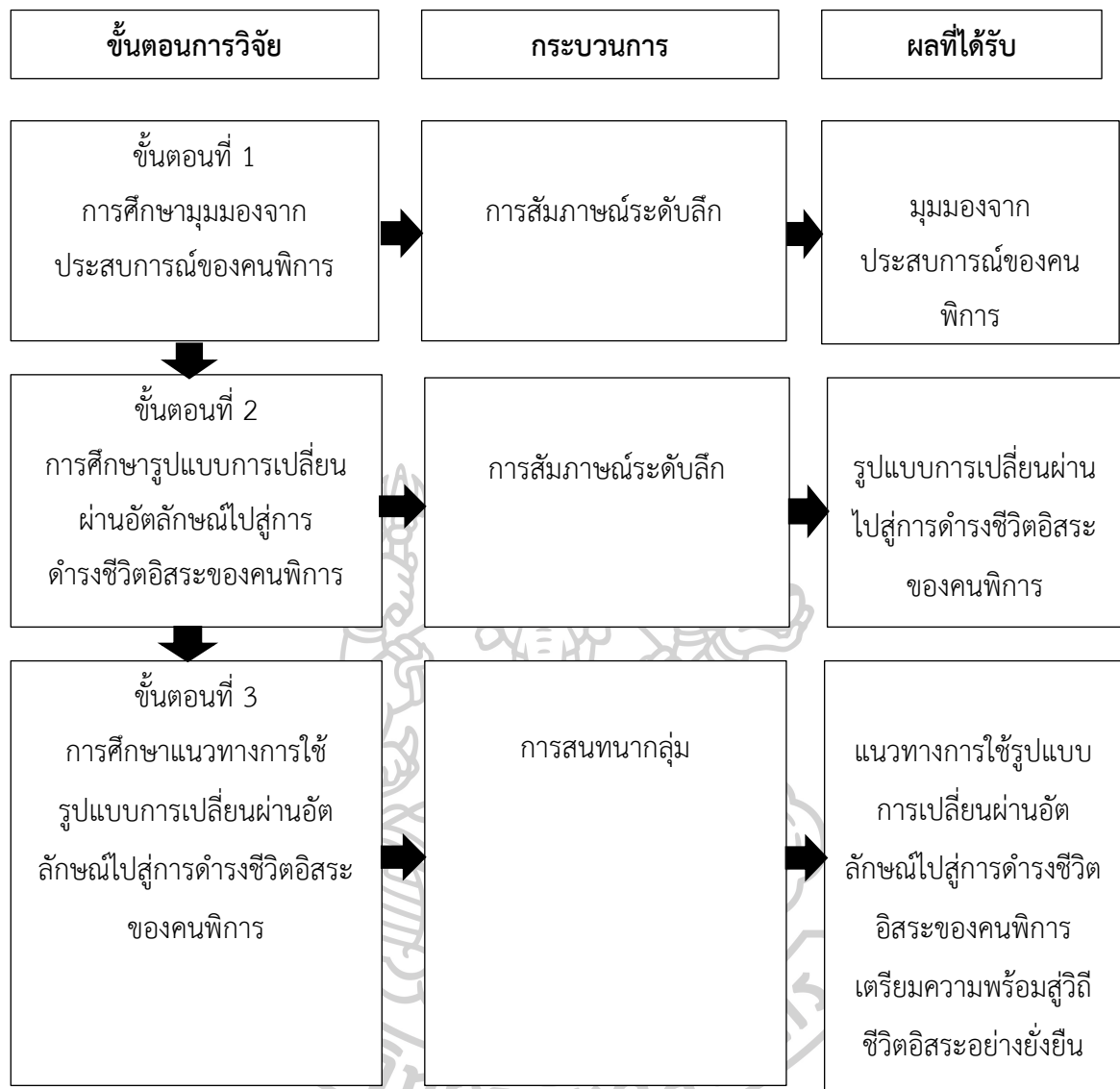
เพื่อศึกษาแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่เหมาะสมต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มว่า ข้อมูลที่เป็นถ้อยคำหรือข้อความที่มาจาก การแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มซึ่งอาจใช้คำที่แตกต่างกัน แต่ทว่ามีความหมายเหมือนกัน เกี่ยวข้องกันหรือไม่เกี่ยวข้องกัน นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้อง สมาชิกผู้ร่วมประชุมพูดในบริบทเดียวกันหรือไม่ และคำนึงถึงน้ำหนักคำถาม ความคงเส้นคงวาของคำตอบ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการสนทนากลุ่มต้องกระทำเป็นระเบียบโดยมีขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้ 1) การจัดคำถามและทำให้เวลาผู้ตอบคุ้นเคยกับประเด็นคำถามที่ใช้ในการสนทนา 2) การจับประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มและมีการบันทึก 3) การลงรหัสข้อมูล 4) การสอบถามความถูกต้องของข้อมูลซ้ำ ซึ่งอาจเกิดขึ้นในกระบวนการกลุ่มหรือเกิดขึ้นภายหลังโดยการให้สมาชิกตรวจสอบรายงานข้อเขียน 5) การตรวจสอบระหว่างผู้ดำเนินการอภิปรายกับผู้ช่วยหลังการสนทนา

กลุ่ม และ 6) การแลกเปลี่ยนรายงานระหว่างผู้เข้าร่วมในกระบวนการกับผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผล การศึกษา จัดหมวดหมู่ของผลการวิจัยที่มีเป้าหมายเดียวกันในแต่ละประเด็นรวมทั้งความเหมือนและ ความต่างของสาระในผลการศึกษา แล้วทำการสังเคราะห์เนื้อหาผลการศึกษาแต่ละประเด็นเพื่อ เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นแล้วสรุปผลการศึกษาข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาใช้ วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้จากการตรวจสอบข้อมูล จากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล โดยจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม แล้วสรุปเป็นข้อค้นพบจากการเก็บข้อมูล ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

มุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ สามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้ เพื่อศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ โดยวิธีเล่าเรื่องมุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ ปัญหาคนพิการมักถูกสังคมตีตราจนกลายเป็น ตราบาปติดตัว ซ้ำยังแบ่งแยกจนส่งผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัว ครอบครัว การทำงาน ตลอดจน ความสามารถในการจัดการชีวิต การดำรงอยู่ในสภาพตามบรรทัดฐานของคนทั่วไป ที่มีปัญหาขาด ความเข้าใจ การมีอคติ การเลือกปฏิบัติ และพฤติกรรมแบ่งแยกในด้านต่าง ๆ จากความเชื่อที่สังคม มองเป็นความจริง และเป็นเหตุให้คนพิการมองตนเองอย่างไร้ค่า ตลอดจนถูกจำกัดทางสังคม ความไม่ สะดวกในการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมและขาดโอกาสต่าง ๆ ในชีวิตให้เกิดภาวะโดดเดี่ยวไม่มี ผู้ประกอบการจ้างงาน ส่งผลให้มีรายได้ลดลง การแบ่งแยกที่เกิดขึ้นทำให้คนพิการเก็บตัวในบ้านไม่ ออกสู่สังคม อีกทั้งต้องประสบปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ความสามารถใช้สิทธิแห่งความเป็น พลเมืองถูกจำกัดการเข้าถึงการศึกษา การจ้างงาน และการมีที่อยู่อาศัย จากการสัมภาษณ์ระดับลึก 9 คน สามารถนำมาวิเคราะห์ได้รายละเอียดดังต่อไปนี้

มุมมองจากประสบการณ์ของคุณหนึ่ง (นามสมมติ)

เรื่องเล่ามุมมองจากประสบการณ์ของคุณหนึ่ง (นามสมมติ) มีภูมิลำเนาจังหวัดนครปฐม มุมมองจากประสบการณ์ความพิการในวัยเด็กดำเนินชีวิตเหมือนเด็กทั่วไป อาศัยอยู่ในครอบครัวใหญ่ ที่ประกอบด้วยบิดา มารดา ภรรยา เมื่อยังมีร่างกายที่สมบูรณ์การใช้ชีวิตเป็นปกติเรื่อยมา เรียน หนังสือจบระดับมัธยมศึกษาตามเกณฑ์มีผลการเรียนอยู่ระดับดี มีสังคมมีเพื่อนคนรอบข้างมากมาย สามารถใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วไปเป็นปกติ จุดเริ่มต้นของความพิการจากการเกิดอุบัติเหตุรถ มอเตอร์ไซด์ชนกับรถยนต์ ต้องรับการรักษาที่โรงพยาบาลมีความหวังว่าจะต้องหาย ส่งผลให้อวัยวะ ตั้งแต่หลังถึงส่วนปลายเท้ากระดิกไม่ได้ จึงไม่สามารถรับรู้ความรู้สึกการเคลื่อนไหวร่างกายอวัยวะ ตั้งแต่หลังถึงปลายเท้า แต่พอกลับบ้านเริ่มมีปัญหาด้านจิตใจ มีความกดดันท้อแท้สิ้นหวัง แสดงออก ด้วยกิริยา คำพูดที่อาจเข้าไปกดทับความรู้สึกให้ความเป็นมนุษย์ถูกลดทอนลง ความเชื่อว่าในอดีตเกิด จากเวรกรรมจึงตกเป็นภาระของผู้อื่น เพื่อชดเชยสิ่งที่เคยทำแต่ชาติก่อนทำให้ต้องมารับกรรมในชาตินี้ การต้องนอนติดเตียงทำให้ต้องสูญเสียการดูแลสุขภาพตนเองไม่สามารถเดินทางออกไปนอกบ้าน ไม่ สามารถปรากฏตัวต่อสาธารณะได้ ส่งผลกระทบทั้งร่างกายจิตใจ ทำให้เกิดความท้อแท้สิ้นหวัง ความ

เป็นมนุษย์ถูกลดทอนลงไป การใช้ชีวิตอิสระไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ การคิดการตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ถูกกำหนดโดยคนรอบข้าง การขาดอิสระในชีวิต การปฏิบัติเสมือนพลเมืองชั้นสอง บนพื้นที่สาธารณะเต็มไปด้วยการกีดกันและถูกจัดให้อยู่ในฐานะที่ต่ำกว่าคนอื่น ๆ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การใช้ชีวิตอิสระไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ การตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ถูกกำหนดโดยคนรอบข้าง การคิดและการตัดสินใจ ความตระหนักถึงการขาดอิสระในชีวิต การปฏิบัติเสมือนพลเมืองชั้นสอง บนพื้นที่สาธารณะเต็มไปด้วยการกีดกันถูกจัดให้อยู่ในฐานะต่ำกว่า ไม่เท่าเทียมกับคนอื่นจึงไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้” (มุมมองจากประสบการณ์คุณหนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดว่าการที่มีร่างกายแตกต่างจากคนทั่วไป ผ่านความเชื่อด้านทัศนคติต่อการดำเนินกิจกรรมทางสังคมกลายเป็นอุปสรรคเป็นภาระสังคม

การขาดโอกาสทำกิจกรรมประจำวัน

เริ่มจากการเกิดอุบัติเหตุการจราจรรถมอเตอร์ไซด์ชนกับรถยนต์ ความพิการถูกอธิบายทางการแพทย์ว่าเป็นโรคกระดูกสันหลังเคลื่อนกดทับเส้นประสาท ส่งผลให้ประสาทส่วนที่ไปส่วนปลายเท้าไม่สามารถไปเลี้ยงอวัยวะส่วนปลายเท้าได้ จึงส่งผลให้อวัยวะตั้งแต่หลังถึงส่วนปลายเท้าไม่สามารถรับความรู้สึกได้ หลังถึงปลายเท้าไม่สามารถเคลื่อนไหว ต้องนอนรับการรักษาที่โรงพยาบาลมีความหวังว่าจะต้องหาย และเมื่อกลับมาอยู่บ้านเริ่มมีปัญหาด้านจิตใจ เกิดความกดดันต่อทัศนคติหวังเกิดความกดดันด้านอารมณ์แสดงด้วยกิริยา คำพูดที่อาจเข้าไปกดทับความรู้สึกความเป็นมนุษย์ถูกลดทอนลงไปได้ การมีต้นทุนการดูแลสุขภาพต่อเนื่องสำหรับครอบครัวเมื่อกลายเป็นคนพิการ การให้คุณค่า ทางความเชื่อในอดีตความพิการเกิดจากเวรกรรม และตกเป็นภาระสังคม เพราะสิ่งที่เคยทำแต่ชาติก่อนต้องมารับกรรมในชาตินี้เกิดมาไม่สามารถทำอะไรได้ ชีวิตต้องรอพึ่งผู้อื่นตลอดไป การมองความพิการเป็นสิ่งเลวร้ายต้องนอนรอรับความช่วยเหลือ การทำกิจวัตรประจำวัน การอาบน้ำ ไม่สามารถคิดตัดสินใจ วางแผนจัดการชีวิตการดำรงชีวิตในสังคมได้ จึงมีต้นทุนจากการดูแลสุขภาพ เป็นภาระให้คนในครอบครัว ทำให้รู้สึกเข้าไปกดทับความพิการซ้อนเข้าไปอีก ทำให้รู้สึกแยลง ความเป็นส่วนหนึ่งครอบครัวหายไป อาชีพการงานหายไป รายได้ที่เคยมีหายไป กลายเป็นภาระของคนในครอบครัว แม้การเดินทางออกไปปรากฏตัวต่อสาธารณะการนั่งแท็กซี่แต่ละคัน คันที่หนึ่ง คันที่สองถึงคันที่เจ็ดไม่ได้ขึ้นแท็กซี่ มีค่าใช้จ่ายการมีส่วนร่วมในสังคมต้องมีต้นทุนที่สูงกว่าคนปกติทั่วไป ดังมีคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ความเชื่อในอดีตความพิการเกิดจากเวรกรรม และตกเป็นภาระสังคม เพราะสิ่งที่เคยทำแต่ชาติก่อนต้องมารับกรรมในชาตินี้จึงเกิดมาพิการไม่สามารถทำอะไรได้เริ่มมีปัญหาด้านจิตใจมีความกดดันต่อแต่สิ้นหวัง ทำให้เกิดความกดดันด้านอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์แสดงด้วยกิริยา คำพูดที่อาจเข้าไปกดทับความรู้สึกให้ความเป็นมนุษย์ถูกลดทอนลงไปได้” (มุมมองจากประสบการณ์คุณหนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ด้านสังคมก็เข้าไปมีส่วนร่วมหรือเกิดการยอมรับของสังคม เช่น เรื่องของประชาคมของชุมชนของหมู่บ้านในชุมชนนั้นได้ ต้องมีบทบาทร่วมในสังคมในเรื่องของประชาคมต่าง ๆ” (มุมมองจากประสบการณ์คุณหนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดในมุมมองของคนพิการ การต้องสวมอัตลักษณ์ความพิการ ส่งผลกระทบต่อขาดโอกาสตัดสินใจเลือกดำเนินกิจกรรมทางสังคมการปฏิบัติที่มีอคติต่อคนพิการ และการใช้ชีวิตในสังคมมีต้นทุนสูงกว่าคนทั่วไป

การไม่สามารถมีส่วนร่วมในสังคม

ด้วยสภาพต้องนอนติดเตียงที่ต้องสูญเสียการเดินทางออกไปนอกร้าน การต้องนอนติดเตียงในบ้านไม่สามารถปรากฏตัวต่อสาธารณะ ส่งผลกระทบความเป็นมนุษย์ถูกลดทอนลงไป การออกสู่สังคมภายนอกไม่สามารถมีส่วนร่วมในสังคมเช่นคนปกติทั่วไป ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“นอนอยู่กับพื้นนอนบนเตียงผลกระทบที่เกิดด้านร่างกาย ด้านจิตใจเราห่อหุ้มต่อแต่สิ้นหวังทุกอย่าง เรื่องกายภาพความรู้สึกว่าความเป็นมนุษย์มันถูกลดทอนลงไปหายไปกับที่จะเลือกทำนู่นทำนี่ แม้แต่จะเลือกกินอะไรพอมันมีความพิการเกิดขึ้น” (มุมมองจากประสบการณ์คุณหนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“การที่เราเรียกรถทุกเช้าที่ต้องเดินทาง แต่ก่อนออกจากบ้านที่ขีวละแปดสิบบาทวันละร้อยหกสิบบาท” (มุมมองจากประสบการณ์คุณหนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนว่ามุมมองจากประสบการณ์ การถูกจำกัดการเดินทาง การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เกิดการแบ่งแยกคนพิการออกจากสังคม เป็นความไม่สามารถมีส่วนร่วมในสังคม

การขาดโอกาสใช้ชีวิตร่วมในสังคม

การขาดโอกาสใช้ชีวิตอิสระ สังคมเลือกปฏิบัติก่อให้เกิดข้อปฏิบัติบางประการไม่สามารถเข้าถึงความเท่าเทียม รถเมล์ รถไฟ เรือ การเดินทาง การศึกษา อาชีพ เป็นความแตกต่างจากบุคคลทั่วไป เป็นความเสียเปรียบข้อจำกัดไม่สามารถเข้าไปร่วมสังคมได้ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“สามารถเปลี่ยนทัศนคติคนในบ้านได้เห็นด้วยกับออกมาคิดใส่เสื้อผ้าเองได้เป็นการปรับก้าวออกจากบ้านให้สังคมเข้าใจออกมาใช้ชีวิตมากขึ้น” (มุมมองจากประสบการณ์คุณหนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“รู้สึกไม่เท่าเทียมในสังคมการเข้าถึงประโยชน์ที่เป็นสาธารณะไม่สามารถเข้าถึงความเท่าเทียมคนอื่นได้รถเมล์รถไฟเรือการเดินทางต่าง ๆ เรื่องการศึกษา อาชีพ ไม่สามารถเข้าถึงเท่าเทียมคนอื่น ไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมหรือการยอมรับของชุมชนสังคม” (มุมมองจากประสบการณ์คุณหนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ การเกิดข้อจำกัดการพึ่งตนเอง การดำรงชีวิตประจำวัน และมีส่วนร่วมกิจกรรม เพราะสังคมเลือกปฏิบัติ จากทัศนคติเป็นอุปสรรคการสร้าง ความเท่าเทียม การเดินทางสาธารณะ การศึกษา การจ้างงาน

การขาดโอกาสเข้าถึงอาชีพ

การรับรู้การเข้าถึงสิทธิด้านประกอบอาชีพ จากทัศนคติเชิงลบต่อคนพิการรุนแรงถูกมองไร้ความสามารถ ขาดโอกาสเข้าถึงอาชีพ ถือเป็นความสูญเสียเชิงเศรษฐกิจ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ไม่สามารถเข้าถึงการจ้างงานได้ ไม่สามารถเข้าถึงอาชีพเพราะความพิการที่มีระดับรุนแรงไม่สามารถทำงานได้เหมือนคนทั่วไปไม่มีสถานประกอบการจ้างเพราะสถานที่เขาไม่เอื้อ ไม่มีงานที่เหมาะสม มันเป็นจุดเชื่อมที่ทำให้เราลงไปทำงานต่อมันคืออาชีพหรือว่าเป็นงานสามารถช่วยเพื่อน เป็นเรื่องงาน คนพิการต้องเข้าถึงสถานประกอบการได้รับการจ้างงาน” (มุมมองจากประสบการณ์คุณหนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ คนพิการไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมการประกอบอาชีพในสังคม เพราะสังคมยังไม่เปิดโอกาสจากความคิดความเข้าใจ พื้นฐาน

เกี่ยวกับความพิการว่ามีศักยภาพการทำงานไม่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดข้อก้ำแพงทางทัศนคติกลายเป็นอุปสรรคเข้าถึงโอกาสการจ้างงานอย่างเท่าเทียม ถือเป็นความสูญเสียเชิงเศรษฐกิจ

มุมมองจากประสบการณ์ของคุณสอง (นามสมมติ)

เรื่องเล่าชีวิตประวัติมุมมองจากประสบการณ์ของคุณสอง (นามสมมติ) มีภูมิลำเนาจังหวัดนครปฐม ความพิการเกิดจากขณะที่คุณแม่คลอดส่งผลกระทบต่อสมองตนเองขาดออกซิเจน สมองส่วนควบคุมร่างกายสูญเสีย มีความยากลำบากในการพูด ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ การมีบุคลิกภาพที่นั่งรถเข็นน้ำลายไหลหน้อย ๆ พูดไม่ชัด ตอนเด็กที่ต้องนอนติดเตียงไม่สามารถไปไหนได้ เชื่อว่าตนเองไร้คุณค่าต้องเป็นภาระตลอดไป การดำรงชีวิตต้องพึ่งพิงผู้ช่วยเหลือทำหน้าที่คอยดูแลให้สามารถอยู่ในสังคมต่อได้ เมื่อพ่อแม่เลิกกันตั้งแต่เล็ก ในระยะแรกได้อาศัยกับแม่และน้อง แม่ประกอบอาชีพเป็นแม่ครัวร้านอาหาร เมื่อแม่เสียจึงย้ายไปอยู่กับพ่อตั้งแต่นั้นมาได้สร้างความทุกข์ยากความลำบาก เกิดจากการที่พ่อไม่เข้าใจความพิการ การมีชีวิตในแต่ละวันต้องอยู่อย่างไรคุณค่าที่ต้องรอความตาย ความรู้สึกความหวังหมดในชีวิตเมื่อถูกพ่อกักเก็บตัวไม่ให้พบปะใคร เพราะรู้สึกอับอาย ความผิดปกติของร่างกายที่ขาดการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ ขาดโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากสังคมใช้อำนาจในการลิดรอนสิทธิการกีดกัน เพราะโครงสร้างเกี่ยวกับกฎหมาย เศรษฐกิจ การศึกษา อาชีพ ซึ่งมันไม่เอื้อกับคนพิการ สวัสดิการได้รับมันไม่เอื้อกับคนพิการให้ออกไปใช้ชีวิตนอกบ้าน ทำให้คนพิการเก็บตัวอยู่ในบ้านไม่ออกสู่สังคม ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การไม่มีโอกาสเข้าร่วมทำงานได้ และสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อให้คนพิการออกมาใช้ชีวิต ห้องน้ำสถานที่จอด สังคมเหลื่อมล้ำไม่จัดสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ต่าง ๆ ถูกลิดรอนสิทธิและอิสรภาพการตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โอกาสการศึกษา รู้สึกว่าพื้นที่สาธารณะเต็มไปด้วยการกีดกัน” (มุมมองจากประสบการณ์ของคุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ถูกปฏิบัติเสมือนเป็นพลเมืองชั้นสอง ถูกลิดรอนอิสรภาพในการเลือกการศึกษาสังคมจึงมีความเชื่อคนพิการไม่สามารถทำงานได้จากอคติสภาพร่างกายเป็นอุปสรรค รู้สึกได้ว่าถูกมองอย่างรังเกียจอย่างเห็นได้ชัดหากเขาจะไม่จ้างงาน อีกมุมมองหนึ่งด้านสภาพแวดล้อมเป็นอุปสรรคเป็นความเสียเปรียบที่เป็นปัญหาสืบห้าปีที่ผ่านมา แม้สังคมจะเป็นที่แสนกว้างไกลแต่เขาก็ไม่เคยออกไปไหนได้” (มุมมองจากประสบการณ์ของคุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการต่อศักยภาพและข้อจำกัดของคนพิการ การไม่ยอมรับคนพิการและแสดงการต่อต้านโอกาสเข้าถึงสิทธิและโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม โดยมีทัศนคติต่อคนพิการในเชิงลบ กลายเป็นอุปสรรคการสร้างความเท่าเทียมต่อการเข้าถึงโอกาสการศึกษา การประกอบอาชีพ การเดินทางถูกจำกัดทางสังคมไม่สะดวกการเดินทาง และคนพิการมองตนเองถึงการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การแบ่งแยกทำให้คนพิการเก็บตัวไม่ออกสู่สังคม

การขาดโอกาสเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ

การขาดโอกาสเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ การสร้างอัตลักษณ์ความพิการ เกิดจากขณะที่คุณแม่คลอดส่งผลให้สมองตนเองขาดออกซิเจน มีการเปลี่ยนแปลงของสมองที่มีหน้าที่ควบคุมการเคลื่อนไหวสูญเสีย แขนขาเกร็งพูดไม่ชัด การรับรู้ความบกพร่อง มีความยากลำบากในการสื่อสารให้คนเข้าใจ ขาดความเชื่อมั่นภาคภูมิใจในตนเอง และการมีความพิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ความรู้สึกมีคุณค่าความเป็นมนุษย์ลดน้อยลง ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ผมพิการตั้งแต่เกิดตอนคลอดสมองขาดออกซิเจน สมองส่วนการควบคุมร่างกายสูญเสียไป สมองส่วนการควบคุมการรับรู้ปกติ ความรู้สึกตนเองมีปมด้อยพูดไม่ชัด ตอนเด็กไปซื้อน้ำเขาก็บอกพูดอะไร รู้สึกว่าเราพูดไม่ชัด” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“เป็นความไร้คุณค่าเรามีบุคลิกที่นั่งรถเข็นน้ำลายไหลแล้วพูดไม่ชัดรู้สึกได้เวลาเรากินข้าวด้วยความพิการของเราเขาจะมองรังเกียจเราอย่างเห็นได้ชัด” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ความรู้สึกว่าคนพิการทำอะไรไม่ได้” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“เรามีผู้ช่วยให้จากที่ไม่สามารถทำอะไรได้” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ อัตลักษณ์ความพิการเกิดจากการขาดโอกาสเข้าถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพ ไม่สามารถสื่อสารสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับคน

พิการ เพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจยอมรับ การมองว่าคนพิการเป็นปัญหาสังคม การไม่สามารถทำให้เกิดประโยชน์ ความรู้สึกถูกลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ลดลง

การขาดโอกาสมีส่วนร่วมในสังคม

ตั้งแต่วัยเด็กวันหนึ่งเมื่อต้องสูญเสียแม่ไปต้องไปอยู่กับพ่อ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความไม่ยอมรับความพิการ ไม่เข้าใจต่อสภาพความพิการ ขาดความสุขเพราะความพิการถูกจัดให้อยู่ในบรรทัดฐานที่ครอบครัวกำหนด ขาดโอกาสในการสร้างพลังตนเอง สร้างพลังความเข้มแข็งทางจิตใจ รู้สึกหมดสิ้นคุณค่าในตนเอง เป็นความทุกข์ทรมานไม่สามารถใช้ชีวิตได้ปกติ โดยเฉพาะโอกาสในการเปิดพื้นที่ในสังคมต้องเผชิญเก็บตัวไม่ให้พบปะใครเพราะรู้สึกอับอาย ในทางกลับกันการได้กำลังใจจึงเป็นจุดเปลี่ยนทำให้มีความเชื่อมั่นกล้าที่จะออกสู่สังคมและกล้าพูดกับคนอื่น ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“เพราะพ่อเป็นผู้ชายซึ่งไม่รู้จะดูแลอย่างไร ความรู้สึกของพ่อว่าเป็นภาระ จะให้อยู่แต่ในห้องไม่ให้ใครเข้ามาหา เมื่อเวลามีเพื่อนมาหาเขาจะเอามานมาปิดเพราะความรู้สึกอาย” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ห้าปีที่ต้องอยู่กับพ่อเคยคิดที่จะฆ่าตัวตายตลอด เพราะคิดว่าอยู่ไปก็ไม่มีความสุขจึงพยายามฆ่าตัวตายเพราะความพิการ การมองความพิการในอดีตที่เกิดขึ้นมองว่าเป็นภาระ รู้สึกอยู่ไปก็ไร้ค่า มีชีวิตนอนรอวันตาย” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“อาจารย์ชาวญี่ปุ่นบอกว่ายิงพุดไม่ชดยั้งดี คนอื่นที่ต้องการฟังเรา ถ้าคุณตั้งใจก็จะฟังรู้เรื่อง ทำให้ผมมีความเชื่อมั่น” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ความพิการเกิดขึ้นสองช่วง ตอนอยู่กับแม่ไม่รู้สิกว่าตนเองพิการเลยเพราะว่าแม่เข้าใจความพิการ ครอบครัวทางแม่เลี้ยงเหมือนลูกคนหนึ่งอยากไปเที่ยวก็พาไป ไม่รู้สิกว่าเราพิการ ช่วงที่อยู่กับพ่อที่ทำให้ท้อที่สุดในชีวิตรู้สึกอยากตายจริง ๆ ในตอนนั้น” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ การขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม จากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการ มองคนพิการเป็นภาระ ขาดโอกาสการมี

ชีวิตพึ่งพาตนเอง สามารถเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง ออกไปใช้ชีวิตในสังคมมีส่วนร่วมในสังคมเช่นคนปกติทั่วไป

การขาดโอกาสตัดสินใจจากการตีตราบาป

มุมมองการตีตราจัดประเภทเป็นความผิดปกติทางสังคมที่กระทำต่อร่างกาย การทำให้เหมือนการประทับตราแห่งการไร้ความสามารถ การถูกลดทอนความเป็นตัวตนทางสังคมไปสู่อัตลักษณ์ของคนพิการโดยผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพในรูปแบบด้านการแพทย์โดยสมบูรณ์ การถูกกลืนรองอิสรภาพจึงหมดโอกาสที่จะเลือกวิธีการรักษาการตัดสินใจด้วยตนเอง การดำรงชีวิตอิสระ การได้มีโอกาสได้เลือกและตัดสินใจในชีวิตของตนเองโดยอิสระ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“เวลาจะทำอะไรตัดสินใจเกี่ยวกับครอบครัวเขาจะมองข้ามเราไป มองว่าเราไม่มีสิทธิตัดสินใจ” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ไม่อยากไปหาหมอ เวลาป่วยต้องทำกายภาพ กินยา และออกกำลังกาย” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ความคิดอยู่อย่างใดจึงมีความสุขที่เราได้เกิดมาเป็นมนุษย์จุดเปลี่ยนที่สำคัญตัดสินใจออกมาทำงาน เชื่อว่ากระบวนการดำรงชีวิตอิสระทำให้คนเปลี่ยน การที่เราอยู่ในกลุ่มทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน ถ้าตัดสินใจเลือกการดำรงชีวิต ถ้าที่จะบอกความต้องการ” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิด การถูกตีตราจนกลายเป็นการขาดโอกาสการตัดสินใจ การมีชีวิตต้องพึ่งพาผู้อื่น ส่งผลกระทบต่อโอกาสเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเองและตัดสินใจใช้ชีวิตโดยอิสระ

การเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมการศึกษา

การขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม จากปัญหาความเหลื่อมล้ำโอกาสทางการศึกษา จากบรรทัดฐานสังคมใช้อำนาจการกลืนรองสิทธิการศึกษา ถูกเลือกปฏิบัติเสมือนเป็นพลเมืองชั้นสอง การกลืนรองอิสรภาพการศึกษา ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“เราไม่ได้เรียนหนังสือตั้งแต่เล็กเพราะพ่อเชื่อว่าเรียนไปก็ใช้อะไรไม่ได้ ตอนไปเรียน กศน.ให้อาจารย์มาสอนที่บ้านไม่สะดวกต้องขึ้นลงบันได แต่ขอไปเรียนกับคนปกติ จบมัธยมศึกษาปีที่หก และการศึกษานอกโรงเรียน” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาส เข้าไปมีส่วนร่วมการศึกษา การเข้าถึงสิทธิทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดกลายเป็นอุปสรรคในการสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา

การอดคิดเป็นอุปสรรคการขาดโอกาสการจ้างงาน

สังคมมีทัศนคติคนพิการ จากความอคติจากสภาพร่างกาย การไม่สามารถทำงานได้เท่าคนปกติ เป็นอุปสรรคต่อการขาดโอกาสเข้าถึงการจ้างงานสร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ผมเคยไปทำงานในกรุงเทพในองค์กรคนพิการครั้งหนึ่ง แต่ไม่ชอบ จะต้องใส่สูทผูกไทด์ไปเป็นวิทยากร มีความรู้สึกไม่ชอบ ไม่ใช่ตัวเอง ก็ขอลาออกมาทำงานศูนย์ดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่ต้องตัดสินใจเป็นงานอาสาสมัครรู้สึกเราอยากทำงานแบบนี้” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“คนพิการนั่งวีลแชร์ผมรู้สึกได้ว่าเขาจะมองเรารังเกียจเห็นได้ชัดแต่ก่อนไปไหนก็ลำบากเขาจะไม่รับการจ้างงาน” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาส เข้าถึงการจ้างงาน สังคมไม่ยอมรับคนพิการและแสดงการต่อต้าน ส่งผลให้เกิดกำแพงที่กลายเป็นอุปสรรค การสร้างความเท่าเทียมโอกาสการทำงานต่อศักยภาพที่แท้จริงการจ้างงาน การเข้าร่วมในสังคม

การขาดโอกาสเข้าไปร่วมในสังคมจากสภาพแวดล้อมเป็นอุปสรรค

การขาดโอกาสเข้าไปร่วมในสังคม มุมมองหนึ่งจากด้านสภาพแวดล้อมเป็นอุปสรรคไม่เอื้อสำหรับคนพิการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง เป็นความเสียเปรียบเป็นปัญหาสืบห้าปีที่ผ่านมา แม้สังคมจะเป็นที่แสนกว้างไกล แต่เขาก็ไม่เคยออกไปไหนได้ เพราะสวัสดิการได้รับจากโครงสร้างพื้นฐานการออกแบบสิ่งปลูกสร้างไม่เอื้อกับคนพิการออกไปใช้ชีวิต เพราะมีความแสนลำบากไม่สะดวกต้องขึ้น

บันได โดยสถานที่ไม่จัดให้มีทางลาด ลิฟท์ ห้องน้ำ สถานที่จอดรถ สังคมมีความเหลื่อมล้ำไม่จัดสวัสดิการต่อสิ่งอำนวยความสะดวก การถูกกลั่นแกล้งและสิทธิและความอิสระภาพ การใช้สิ่งอำนวยความสะดวก การมีส่วนร่วมในสังคมการใช้ชีวิตของตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“จากความคิดแต่ก่อนที่เราไม่เคยออกไปไหนได้ คนในสังคม สิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อให้คนพิการออกมาใช้ชีวิต เช่นโครงสร้างเกี่ยวกับกฎหมาย เศรษฐกิจ การศึกษา อาชีพ ซึ่งมันไม่เอื้อกับคนพิการไปห้าง ห้องน้ำคนพิการก็ไม่มี ที่จอดรถคนพิการก็ไม่มี” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาสเข้าไปร่วมในสังคม จากมุมมองสังคมขาดความเข้าใจข้อจำกัดความพิการ ส่งผลให้เกิดกำแพงทัศนคติที่กลายเป็นอุปสรรคการสร้างคุณค่าเทียบจากนโยบายที่ ขาดความเข้าใจข้อจำกัดของคนพิการ ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดการดำเนินชีวิตประจำวันและการดำเนินกิจกรรมทางสังคม การขาดโอกาสเลือกหนทางปฏิบัติสามารถดำรงชีวิตอิสระ ส่งผลให้การดำเนินชีวิตประจำวันและการร่วมกิจกรรมไม่เอื้อให้คนพิการดำรงชีวิตอิสระได้

มุมมองจากประสบการณ์ของคุณสาม (นามสมมติ)

เรื่องเล่ามุมมองจากประสบการณ์จากคุณสาม (นามสมมติ) จากอุบัติเหตุการถูกลอบยิงด้านหลังทำให้เกิดอัมพาตครึ่งตัวไม่รู้สีกช่วงล่าง มีความเชื่อว่าเป็นเรื่องเวรกรรม จากได้จิตสำนึกความรู้สึกในเรื่องของบาปกรรมจากการมีสภาพร่างกายบกพร่อง สังคมมักเปรียบเสมือนภาพที่มีอย่างคนขอทาน คนขายลอตเตอรี่ที่ดูน่าสมเพชเป็นเหมือนถูกตอกย้ำจากความรู้คุณค่า นำมาซึ่งความเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม การศึกษาสวัสดิการที่รัฐจัดให้ด้วยความยากลำบากจึงกลายเป็นการเลือกปฏิบัติไม่สามารถเข้าถึงห้องเรียนชั้นสองได้ สิ่งอำนวยความสะดวกการเรียนไม่ได้เตรียมพร้อมรองรับคนพิการที่มีข้อจำกัดสถานที่ เช่น อาคาร ลิฟท์ ทางลาด ทัศนคติบุคลากรในองค์กรเชิงลบส่งผลต่อพฤติกรรมกีดกันในการจัดทรัพยากรต่าง ๆ หรือแม้แต่การจัดสวัสดิการของรัฐ อันเป็นผลจากโครงสร้างอำนาจของสถาบันต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อม สิ่งสาธารณูปโภคไม่พร้อมให้คนพิการออกสู่สังคม การไร้ซึ่งอำนาจต่อรองหรือเรียกร้องจากสภาพสังคม สิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตและเข้าถึงสิทธิคนพิการไม่เหมาะสม ไม่เพียงพอ อันเป็นผลจากการจัดการของรัฐและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมมันไม่เอื้อกับคนพิการไม่สามารถหาเงินขึ้นแท็กซี่ได้ตลอด เพราะการเข้าถึงสวัสดิการที่เป็นสาธารณะ รถเมล์ต้องทำให้คนพิการขึ้นได้ รถไฟทำให้คนพิการขึ้นได้ เดินทางได้

ด้วยการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก รถเข็นอุปกรณ์เป็นหน้าที่ของรัฐควรจะต้องจัดการคุณภาพชีวิตเท่าเทียมกันมีมาตรฐาน ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ยิ่งทำให้รู้สึกเจ็บปวดถึงจิตใจยิ่งนักเป็นเหมือนภาวะไร้ความสามารถ คนพิการมีทัศนคติเชิงลบขาดศักยภาพการฟื้นฟูสมรรถภาพจัดการตนเองด้านทักษะการดำรงชีวิตอิสระจากความพิการที่คงประทับอยู่บนเรือนร่างของเขาให้ปรากฏในลักษณะที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ความรู้สึกหนักอกด้วยการขับถ่ายที่ต้องมีคนมาช่วยเหลือ นำมาซึ่งความเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“การศึกษาสวัสดิการที่รัฐจัดให้ด้วยความยากลำบากจึงกลายเป็นการเลือกปฏิบัติไม่สามารถเข้าถึงห้องเรียนชั้นสองได้ สิ่งอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ไม่ได้เตรียมพร้อมรองรับคนพิการที่มีข้อจำกัดสถานที่ เช่นอาคาร ลิฟต์ ทางลาด ทัศนคติบุคลากรในองค์กรเชิงลบ ส่งผลต่อพฤติกรรมกรากิดกันในการจัดทรัพยากรต่าง ๆ หรือแม้แต่การจัดสวัสดิการของรัฐ อันเป็นผลจากโครงสร้างอำนาจของสถาบันต่าง ๆ การทำงานหน่วยงานราชการเขาคิดว่าคนพิการทำอะไรไม่ได้คนพิการถูกกระทำไม่สามารถทำงานได้เท่าคนปกติไม่สามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการของรัฐที่จัดให้เชื่อว่าคนพิการไม่มีเงินถูกคนที่มีฐานะดีกว่าการเหยียดหยาม คนพิการถูกปิดกั้นไม่ให้เข้าไปทำกิจกรรมสังคม” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากข้อความข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาสมีส่วนร่วมในสังคม การสวมอัตลักษณ์ความพิการ ภายใต้การสร้างความเข้าใจกับความยากจนเชื่อมโยงความต้อยศักยภาพ ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดการดำเนินชีวิตประจำวันและการรวมกิจกรรม ต้องประสบปัญหาทัศนคติที่มองคนพิการในเชิงลบ นโยบายขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัดการเดินทาง ความยากลำบากการเข้าถึงสวัสดิการที่รัฐต้องจัดการอย่างเท่าเทียม

การขาดโอกาสการฟื้นฟูสมรรถภาพ

จากจุดเปลี่ยนอุบัติเหตุการถูกลอบยิงด้านหลัง ความพิการถูกอธิบายด้วยคำอธิบายทางการแพทย์ว่าเป็นโรคกระดูกสันหลังถูกทำลายกดทับเส้นประสาท มีความผิดปกติเกิดจากกระดูกสันหลังเคลื่อนไปทับเส้นประสาทส่วนกระดูกสันหลัง ส่งผลให้ประสาทส่วนที่ไปส่วนปลายเท้าไม่สามารถไปเลี้ยงอวัยวะส่วนปลายได้ จึงส่งผลให้อวัยวะตั้งแต่หลังถึงส่วนปลายเท้า ทำให้เป็นอัมพาตครึ่งตัวไม่รู้สึกลงหว่างพยายามหาที่รักษาที่ต่าง ๆ โดยมีความหวังว่าต้องหาย แต่เมื่อคิดว่าตนเองเป็นนอกรีตสร้างความทุกข์ยากลำบากซึ่งเคยคิดฆ่าตัวตาย ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“เมื่อก่อนคิดว่าคนพิการเป็นไอ้จ๋อค่าตนเองว่าไอ้จ๋อเลยไม่เหมือนคนอื่น อายมองหน้าใครก็อายไม่กล้าสบตาคน” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ความพิการมีความรู้สึกจากเคยที่นอนติดบ้านติดเตียง ช่วยเหลือตนเองไม่ได้เลยนอนหลับก็ไม่เคยมีความฝันเลยสักครั้ง เห็นว่าตนเองไม่มีค่าแม้แต่ชีวิตตนเองก็ไม่อยากได้ มักถามตนเองบ่อย ๆ ว่าตื่นมาเพื่ออะไรทำไม” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาส เข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม เข้าถึงสิทธิบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ นโยบายขาดความเข้าใจและมีทัศนคติต่อคนพิการไม่ถูกต้อง

การขาดโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในสังคมจากชีวิตไร้คุณค่า

มุมมองจากประสบการณ์การเลี้ยงดู มองว่าความพิการเป็นภาวะไร้ความสามารถ นำมาซึ่งความเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม จากความพิการที่คงประทับอยู่บนเรือนร่างของเขาให้ปรากฏในลักษณะที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ความรู้สึกหนักอึ้งด้วยการขยับถ่ายที่ต้องมีคนมาช่วยเหลือ เชื่อว่าการมีชีวิตกลายเป็นสิ่งไร้คุณค่า เป็นภาระต้องพึ่งผู้อื่นอย่างถาวร ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ตื่นเข้ามาแม่ก็เอาข้าวมาวางบนหัวนอน” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ปัญหาหนักอกคือการขยับถ่าย แต่ก่อนต้องมีคนมาเช็ดก้นต้องมาเก็บอุจจาระซึ่งเหม็นมาก การอาบน้ำอาบท่า” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“คนมาเยี่ยมตอนหลังคนในครอบครัวไม่อยากมาเพราะเป็นภาระเพราะไปไหนไม่ได้นอนอยู่บนเตียงในห้องหลังบ้านแปดปีรู้สึกตนเองไม่มีคุณค่า” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาส เข้าไปร่วมในสังคม ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับคนพิการเป็นผู้ไร้ความสามารถ การมีข้อจำกัดในการ

ดำเนินชีวิตประจำวันและการดำเนินกิจกรรมทางสังคม ต้องพึ่งพาผู้อื่นอย่างถาวร ความเข้าใจคนพิการมีทัศนคติต่อตนเองว่าไร้คุณค่าที่เป็นความเข้าใจไม่ถูกต้อง

การขาดโอกาสเข้าร่วมในการศึกษาจากการออกแบบสถานที่

สวัสดิการที่รัฐจัดให้ ด้วยความยากลำบากจึงกลายเป็นการเลือกปฏิบัติ สะท้อนการออกแบบไม่คำนึงถึงคนพิการทางร่างกาย ไม่สามารถไปถึงห้องเรียนชั้นสองได้ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ผมเรียนหนังสือเพิ่งจบ ม.ปลาย สาเหตุเรียนไม่ได้ ผมไปไม่ถึงห้องเรียนชั้นสอง ผมขึ้นไม่ได้”
(มุมมองจากประสบการณ์คุณสาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมการศึกษา จากนโยบายที่ขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัดของคนพิการ ก่อให้เกิดปัญหาการเข้าถึงสิทธิการศึกษา ความต้องการสวัสดิการออกแบบสิ่งแวดล้อมสถานห้องเรียนเหมาะสมกับคนพิการเข้าถึงการศึกษาเช่นบุคคลทั่วไป

การขาดโอกาสประกอบอาชีพจากการกีดกันไม่เชื่อในศักยภาพ

การได้รับสวัสดิการจากรัฐ ความด้อยศักยภาพไม่สามารถทำงานได้เท่าคนปกติทั่วไป ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนรวยกับคนจน การกีดกันอาชีพเกิดการเหยียดหยามทางสังคม เป็นการปิดกั้นเรื่องเศรษฐกิจ การไม่เชื่อในศักยภาพ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การที่คนพิการถูกคนดูถูก คนพิการก็เหมือนคนอ่อนแอครับ คนเชื่อว่าคนพิการไม่มีเงิน ไหนจะดูถูกคนจน คนก็ชอบมองที่ตัวเงิน มีทอง คนพิการจะถูกคนที่มั่งมีฐานะดีกว่าการเหยียดหยาม”
(มุมมองจากประสบการณ์คุณสาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“จากสภาพสังคมกับสภาพแวดล้อมมันไม่เอื้อบวกกับคนพิการไม่สามารถหาเงินขึ้นแท็กซี่ได้ตลอด” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“การทำงานหน่วยงานราชการเขาคิดว่าคนพิการทำอะไรไม่ได้ คนพิการถูกกระทำ” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาส เข้าร่วมประกอบอาชีพ จากทัศนคติต่อคนพิการความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการเป็นผู้ยากจนที่ด้อย ศักยภาพ ไม่ยอมรับคนพิการและสภาพแวดล้อมไม่เอื้อประโยชน์

การขาดโอกาสเข้าร่วมสังคมจากการจัดสวัสดิการของรัฐไม่เท่าเทียม

การมีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในสังคม เพราะความตระหนักการเข้าไม่ถึงระบบสวัสดิการของรัฐ ที่มุ่งจัดให้คนพิการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อคนพิการได้เท่าเทียม การเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ดังคำ สัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การเข้าถึงสวัสดิการหน้าที่ของรัฐจะต้องจัดการคุณภาพชีวิตเท่าเทียมกัน คืออะไรที่เป็น สาธารณะบ้าง รถเมล์ต้องทำให้คนพิการขึ้นได้ รถไฟทำให้คนพิการขึ้นได้ เดินทางได้ ด้วยการจัดสิ่ง อำนวยความสะดวก รถเข็นอุปกรณ์ควรให้มีมาตรฐาน” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสาม, สัมภาษณ์ ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาส เข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม จากทัศนคติต่อคนพิการเชิงลบ นโยบายขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัด ของคนพิการ กลายเป็นอุปสรรคการสร้าง ความเท่าเทียม เลือกปฏิบัติ คนพิการเข้าไม่ถึงสวัสดิการ ขาดโอกาสเข้าร่วมประกอบอาชีพ จากทัศนคติต่อคนพิการความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการเป็นผู้ยากจนที่ ด้อยศักยภาพ ไม่ยอมรับคนพิการและสภาพแวดล้อมไม่เอื้อประโยชน์

มุมมองจากประสบการณ์ของคุณสี่ (นามสมมติ)

เรื่องเล่าชีวิตประวัติมุมมองจากประสบการณ์คุณสี่ (นามสมมติ) มีภูมิลำเนาจังหวัดสุรินทร์ ครอบครัวมีพี่น้องสี่คน โทมากับตายายเลี้ยงดูใช้ชีวิตในต่างจังหวัด มีธรรมชาติเป็นทุ่งนามีเลี้ยงควาย แต่ภายหลังการใช้ชีวิตอาศัยในกรุงเทพฯ เป็นส่วนมาก บริบททั่วไปให้คุณค่ากับร่างกายความสามารถ ทำสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นอิสระ การเผชิญกับการต่อสู้เพื่อพิสูจน์ศักยภาพสาเหตุความพิการเกิดจากโรค โปลิโอ ภายใต้ความคิดความเชื่อเรื่องบาปกรรมของบุคคล มองเป็นเรื่องสาเหตุอธิบายไม่ได้ว่าเป็น เรื่องชาติที่แล้วทำบาปกรรมชาตินี้ต้องมาชาติใช้กรรมที่สูญเสียอวัยวะ เมื่อความไม่เข้าใจคนพิการของ ครอบครัว เริ่มเกิดความแตกแยกต้องระเห็จระเหินไปคนละทิศคนละทาง พวกเขาไม่สามารถทำหน้าที่ การดูแล ต้องเผชิญชีวิตตามลำพังกับตายายลุงป้า ยิ่งทำให้รู้สึกว่าคุณเองกลายเป็นภาระ ประสบการณ์การถูกกดขี่ทางสังคม ความคิดคนพิการขาดโอกาสการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม ขาด โอกาสการตัดสินใจสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวก เพราะความเข้าใจในภายใต้ความคิด เป็นผู้ด้อยศักยภาพ

อาจมีข้อจำกัดจากความบกพร่องบางประการ ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตประจำวันและการดำเนินกิจกรรมทางสังคม และทัศนคติมีต่อคนพิการเชิงลบ ต้องประสบปัญหานโยบายขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัดของคนพิการ กลายเป็นอุปสรรคในการสร้างความเท่าเทียม ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การแสวงหาความรู้เปรียบเสมือนการต่อสู้เรียกร้องเคยขอแม่เรียนการศึกษานอกโรงเรียน แม่ก็ไม่ค่อยเห็นด้วย สร้างความทุกข์ทรมานให้โดยไม่รู้ตัว การถูกกดขี่ทางสังคมเวลาขึ้นเรียนแต่ละครั้งจากห้องเรียนก็อยู่ชั้นสอง ส่งผลให้ความเป็นมนุษย์น้อยลง ความใฝ่ฝันการศึกษาเท่าเทียมคนอื่นได้ คงอยู่ห่างไกล” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสี, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ประสบการณ์การเดินทางที่ผ่านมา ทำให้เรียนรู้ไม่มีโอกาสตัดสินใจเลือกใช้บริการสาธารณะอื่นนอกจากแท็กซี่ในการเดินทางที่ใช้ต้นทุนสูงกว่าคนทั่วไป ท่ามกลางสังคมมีความเสียเปรียบโอกาสในอาชีพการงาน ในที่สุดข้อจำกัดของระบบขนส่งสาธารณะ ระบบราง การจะติดตั้งลิฟต์ ระบบบริหารสังคมยังขาดการเอื้ออาทรจากนักการเมืองจะคำนวณคะแนนเสียงเพื่อการจัดสรรทรัพยากร เพราะคนพิการเป็นคนส่วนน้อยของสังคม ความสำคัญกับปัญหาของคนพิการจึงแทบไม่มีการเลือกปฏิบัติและแยกคนพิการออกจากสังคม” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสี, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาสการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม ขาดโอกาสการตัดสินใจสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวก เพราะความเข้าใจภายใต้ความคิด เป็นผู้ที่ยึดศักยภาพอาจมีข้อจำกัดจากความบกพร่อง ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดการดำเนินชีวิตประจำวันและการดำเนินกิจกรรมทางสังคม และทัศนคติเชิงลบ ปัญหา นโยบายขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัดของคนพิการ กลายเป็นอุปสรรคการสร้าง ความเท่าเทียม

การขาดโอกาสการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์

การขาดโอกาสการฟื้นฟูสมรรถภาพการรักษาทางการแพทย์ เป็นสาเหตุการเกิดความพิการเกิดจากเชื้อโปลิโอ หรือเรียกว่าโรคไขสันหลังอักเสบ ตั้งแต่วัยเด็กเคยได้รับรู้ถึงความเชื่อสังคมต่อคนพิการ ตามแนวทางความเชื่อเรื่องบาปกรรม บางโอกาสได้ยินเป็นความเชื่อเกิดจากบาปกรรมที่ติดตัวมาในชาติก่อน ชาตินี้จึงต้องมาชดใช้กรรมที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ก็ไม่สามารถให้ความเจ็บปวดรำลัดหายแต่อย่างใด เพราะการตอกย้ำที่โตมากับสังคมบอกเราว่าเราทำอะไรไม่ได้ เดินไม่ได้ ต้องตกอยู่ในสภาพที่ไร้ความสามารถ ภายใต้ความคิดความเชื่อเรื่องบาปกรรมของบุคคล มองเป็นเรื่องบุคคล

สาเหตุอธิบายไม่ได้ว่าเป็นเรื่องชาติที่แล้วทำบาปกรรมชาตินี้ต้องมาชดใช้กรรมที่สูญเสียอวัยวะ ไม่สามารถทำกิจกรรมเป็นปกติได้ เป็นผู้ที่สังคมให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ ปรากฏในสังคมลักษณะที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ต้องพึ่งพาผู้อื่น ดังคำให้สัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“อายุประมาณสองขวบมีอาการเหมือนโปลิโอแล้วก็เดินไม่ได้ใช้ขาไม่ได้สองด้านมีความรู้สึกแต่มีแรงน้อย” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสี, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“อดีตความพิการที่เห็นได้บ่อยที่สุดซึ่งมันก็จะผูกติดกับคำว่าทำอะไรไม่ได้ บาปกรรม ซึ่งตรงนี้เราก็ได้ยินมาตั้งแต่เด็ก เพราะฉะนั้นมันก็จะเป็นการเชื่อที่เราทำอะไรไม่ได้ ชาติที่แล้วทำบาปทำกรรมชาตินี้ต้องมาชดใช้กรรม” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสี, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดขาดโอกาสเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพรักษาทางการแพทย์ต้องตกเป็นสาเหตุทำให้พิการ ความเข้าใจพื้นฐานว่าคนพิการด้อยศักยภาพทำอะไรไม่ได้ ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตประจำวันและดำเนินกิจกรรมทางสังคม การตีความหมายความบกพร่องเป็นภาระต้องพึ่งพาผู้อื่น

การไร้ความสามารถต้องพึ่งพาผู้อื่น

การคิดตัวเองเป็นปัญหาไม่มีความสามารถกลายเป็นภาระ จึงเป็นต้นเหตุถึงความสูญเสียขาดความมั่นใจในการดำรงชีวิตในสังคมต้องพึ่งพาผู้อื่นอย่างถาวร จึงเป็นสิ่งบั่นทอนจิตใจให้ต้องสูญเสียความเชื่อมั่นในตนเองไป การโตมากับตายายเลี้ยงดูในวัยเด็กด้วยความรัก แม้ว่าหลานจะมีความพิการหรือสภาพไม่ปกติเหมือนเด็กอื่น แต่ก็พร้อมยอมรับและเลี้ยงดูอย่างดีด้วยความรักความเข้าใจ ดังคำให้สัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ตั้งแต่เล็กผมคิดว่าตัวผมเป็นปัญหา เพราะโตมากับคนที่บอกเราว่าเราทำอะไรไม่ได้ เดินไม่ได้คงจะพึ่งอะไรไม่ได้แล้วเราก็แตกต่างจากคนอื่น” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสี, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ผมโตมากับตายายเขาจะคอยเลี้ยงดูดูแล ซึ่งการใช้ชีวิตเราเหมือนไม่พิการสามารถทำอะไรได้” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสี, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความเข้าใจตนเองไว้ความสามารถ การใช้ชีวิตต้องพึ่งพาผู้อื่น การมองตนเองว่าไม่มีศักยภาพ ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นเรื่องใกล้ตัวที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

การไม่สามารถเข้าร่วมการศึกษา เกิดกำแพง ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม

การไม่สามารถเข้าร่วมการศึกษารู้สึกว่ามันแตกต่างกัน ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมแบบนี้ได้ ความรู้สึกเป็นปัญหาไม่ควรจะอยู่ในสังคมนี้ การแสวงหาความรู้เปรียบเสมือนการต่อสู้เรียกร้อง เพื่อเป็นการยกระดับความรู้ทำให้เกิดการรับรองสิทธิ เมื่อความรู้ความสามารถถูกทำให้เป็นไปตามบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม เคยขอเรียนการศึกษานอกโรงเรียน แต่ก็ไม่ค่อยเห็นด้วย ความคิดและการกระทำอาจกำลังละเมิดสิทธิความเป็นมนุษย์โดยที่ไม่รู้ตัว การถูกกดขี่ทางสังคมจากห้องเรียนก็อยู่ชั้นสอง การไม่ได้รับการคุ้มครองจากสังคมตามสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เป็นการลดทอนความเป็นมนุษย์ ภายใต้ความใฝ่ฝันการศึกษาเท่าเทียมเช่นคนทั่วไปคงห่างไกล ดังมีคำสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

“เคยขอแม่เรียนการศึกษานอกโรงเรียน แต่ก็ไม่ค่อยเห็นด้วย ซึ่งแม่บอกว่าจะเรียนไปทำไม” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“เวลาไปโรงเรียนจำได้ว่าเรียนได้ไม่นานก็ไม่ไปเรียนต่อมันมีหลายปัญหา เช่น เราก็เดินไม่ได้ เวลาขึ้นเรียนแต่ละครั้งเนี่ยมันลำบาก ห้องเรียนก็อยู่ชั้นสองทำให้เรียนแค่เทอมเดียว” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“คนอื่นเขาขึ้นบันไดได้ โดยเฉพาะที่มาเรียนมัธยมผมรู้สึกว่ามันแตกต่าง เราไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมแบบนี้ ได้เรารู้สึกเราเป็นปัญหาไม่ควรจะอยู่ในสังคม เรารู้สึกแบบนั้น” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการดำเนินชีวิตประจำวันและการดำเนินกิจกรรมทางสังคม เกิดกำแพงอุปสรรคทางทัศนคติไปสู่อุปสรรคความเท่าเทียม ความไม่สามารถเข้าถึงโอกาสร่วมการศึกษา จากนโยบายขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัดของคนพิการ จนก่อให้เกิดปัญหาการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการและความต้องการอันแท้จริง

การขาดโอกาสเข้าร่วมในสังคมจากทัศนคติในสังคมเลือกปฏิบัติ

การขาดโอกาสเข้าร่วมในสังคม จากทัศนคติของคนในสังคมเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ คนพิการโดยสภาพร่างกายมีความจำเป็นและต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก อันเกิดจากสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย แยกคนพิการไว้สถานที่เฉพาะ ไม่มีสิทธิใช้ชีวิตร่วมกับคนทั่วไป โอกาสเข้าถึงการเดินทาง การขนส่งระบบสาธารณะและค่าใช้จ่ายหมดเงินไปกับแท็กซี่ ชีวิตคนพิการการใช้ชีวิตการเดินทางจึงมีต้นทุนทางเศรษฐกิจสูงกว่าคนปกติทั่วไป สังคมไม่มองถึงพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การมีโอกาสน้อยและตัดสินใจใช้ชีวิตตนเองได้อย่างอิสระ ถูกตัดขาดจากการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันในสังคม ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“สิ่งที่ทำให้เราลำบากคืออุปสรรค ซึ่งที่ผ่านมาสังคมไม่ได้มองคนพิการว่าชีวิตคนพิการมันลำบากเพราะว่ามันมีอุปสรรค แต่เขาจะมองว่าอุปสรรคอยู่ที่ตัวเราต้องไปก้าวข้ามมาจะทำให้เดินได้มันไม่ใช่ประเด็น ถ้าถามผมเจ็บันใดและมันใดคืออุปสรรคของผม” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสี, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“เรื่องระบบขนส่งสาธารณะ สิ่งที่ต้องทำจริงคือการเข้าถึงการขนส่งระบบราง เรื่องรถไฟฟ้าจำได้ว่าตอนนั้นคนในสังคมมอง การที่จะติดตั้งลิฟต์คนพิการ จะมีคนสักกี่คนได้มาใช้ มีไปก็ไม่มาใช้ เปลืองไม่มีความจำเป็น มันก็มีกระแสเสียงแบบนี้ออกมาเรื่อย ๆ” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสี, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“สังคมคนไทยยังมองคนพิการในด้านลบอยู่ หรือคนส่วนน้อย ซึ่งผมทำงานเจรจาต่อรองกับรัฐ เราก็พอรู้ว่าจริง ๆ แล้วประเทศไทยไม่มีเงินเยอะนะ แล้วเราก็มีปัญหามากมายที่ต้องแก้ไขคนที่ต้องรอความช่วยเหลือ ฉะนั้นคนพิการก็อยากทำแต่มันยังทำไม่ได้ คนพิการเอาไว้ก่อน เอาไว้ทีหลังไม่ใช่ตอนนี้ และนักการเมืองในระบบปกครองระบบประชาธิปไตยจะใช้กฎของคนส่วนใหญ่” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสี, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ในอดีตคนพิการเป็นอะไรที่คนเขาอาจรู้สึกกลัว ทำให้รู้สึกไม่สบายใจเมื่อเขาเห็น” (มุมมองจากประสบการณ์คุณสี, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนการไม่สามารถเข้าร่วมในสังคม จากทัศนคติเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการในสังคมในเชิงลบ คนพิการประสบปัญหาจากนโยบายขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัดของคนพิการ ในการดำเนินชีวิตประจำวันและดำเนินกิจกรรมทางสังคมในความเหมาะสม

ส่งผลให้เกิดกำแพงทัศนคติกลายเป็นอุปสรรคการสร้างความเท่าเทียมการเดินทาง การจัดนโยบายมีอคติเลือกปฏิบัติในสิทธิพึงได้รับ

มุมมองจากประสบการณ์ของคุณห้า (นามสมมติ)

เรื่องเล่าประวัติมุมมองจากประสบการณ์คุณห้า (นามสมมติ) มีภูมิลำเนานครปฐม ครอบครัวประกอบด้วยพ่อแม่และตนเอง ความเจ็บป่วยเกิดจากขณะคุณแม่ตั้งครรภ์ได้รับเชื้อหัดเยอรมันถือว่าเป็นเรื่องที่น่าเศร้าสำหรับทารกในครรภ์โดยการติดเชื้อตั้งแต่อยู่ในครรภ์ แม้เกิดมาพิการหรือมีสภาพไม่ปกติเหมือนกับเด็กอื่น ๆ แต่ก็พร้อมจะยอมรับและเลี้ยงดูอย่างดีด้วยความรักความเข้าใจ เชื่อว่าเป็นเรื่องเวรกรรมสิ่งที่เกิดขึ้นกับความพิการ ภายใต้อาณัติรู้สึกในเรื่องของบาปกรรมสังคมมักเปรียบเสมือนภาพที่ถูกตอกย้ำจากความไร้คุณค่า ทำให้รู้สึกเจ็บปวดถึงในจิตใจ หมดหวังภายในการใช้ชีวิตได้ปกติเหมือนคนทั่วไป ครั้งหนึ่งในชีวิตที่ต้องพบการมีทัศนคติด้านลบ มองความด้อยศักยภาพส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตและการดำเนินกิจกรรมทางสังคม การประสบปัญหาจากนโยบายขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัดของคนพิการ ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ กลายเป็นอุปสรรคการสร้างความเท่าเทียม

การขาดโอกาสเข้าร่วมในสังคม

การมีทัศนคติต่อตนเองด้านลบ ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดการดำเนินกิจกรรมทางสังคม จากนโยบายขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัดของคนพิการก่อให้เกิดอุปสรรคการสร้างความเท่าเทียมโอกาสเข้าถึงการศึกษาเช่นคนทั่วไป ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ครั้งหนึ่งในชีวิตที่ต้องพบอุปสรรคการเรียนสิ่งที่มาขวางกั้น การถูกปฏิเสธตั้งแต่เล็กกว่าไม่สามารถเรียนได้ แม้การศึกษานอกโรงเรียนรับคนพิการเข้าเรียนหนังสือ การสมัครเข้าเรียนเขาต้องพบอุปสรรคถูกแกล้งเอาใบสมัครไปทิ้งมีพยานจากรายการคนค้นคนทำให้เขาต้องเหนื่อยและเกือบจะท้อแท้ต่อการปิดกั้นการถูกเลือกปฏิบัติ อีกทั้งเป็นคนด้อยศักยภาพไม่สามารถทำงานได้เหมือนคนปกติเท่ากับคนทั่วไป การเสียเปรียบด้านร่างกายและเหลื่อมล้ำในสังคมยังเป็นปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียม” (มุมมองจากประสบการณ์คุณห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาสเข้าร่วมในสังคม จากการมีทัศนคติต่อตนเองด้านลบ การมองความด้อยในศักยภาพส่งผลให้เกิดข้อจำกัดการดำเนินกิจกรรมทางสังคม จากนโยบายขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัดของคนพิการ

ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ กลายเป็นอุปสรรคการเข้าถึงโอกาสเท่าเทียมโอกาสเช่นคนทั่วไป

การขาดโอกาสเข้าถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพ

การขาดโอกาสเข้าถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพ กลายเป็นสาเหตุให้เกิดความพิการสร้างความหมาย เป็นเรื่องอันตรายสำหรับทารกในครรภ์ โดยการติดเชื้อตั้งแต่อยู่ในครรภ์ ภายใต้อารมณ์ความรู้สึกเกิดมาพิการหรือมีสภาพไม่ปกติเหมือนกับเด็กอื่น ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ครอบครัวมีความรู้สึกเมื่อแม่รู้แล้วว่าตั้งท้องจะมีความพิการ ยายบอกว่าจะเลี้ยงทำให้รู้สึกไม่มีความพิการเลย” (มุมมองจากประสบการณ์คุณห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“อุปสรรคหนึ่งคือสิ่งที่ผมทำเองไม่ได้ มันเป็นเรื่องที่เราเลือกเกิดไม่ได้เหมือนคนโบราณที่เขาบอกว่ามันคือเวรกรรม” (มุมมองจากประสบการณ์คุณห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาสเข้ารับการรักษาให้หาย ด้วยความเข้าใจต่อคนพิการว่าเกิดข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตประจำวันและการดำเนินกิจกรรมทางสังคม ต้องพึ่งผู้อื่นมองตนเองเป็นคนไร้คุณค่า

การขาดโอกาสเข้าร่วมการศึกษาจากอุปสรรคที่ไม่เท่าเทียม

การขาดโอกาสเข้าร่วมการศึกษาตั้งแต่เด็ก ไม่สามารถเรียนหนังสือได้ เป็นครั้งหนึ่งในชีวิตต้องพบอุปสรรคสิ่งที่ทำเองไม่ได้มันมาขวางกั้น การถูกปฏิเสธตั้งแต่เล็กว่าไม่สามารถเรียนได้ และเกือบจะท้อแท้ต่อการปิดกั้นถูกเลือกปฏิบัติ การรับรู้และเข้าใจสิ่งที่เป็นอุปสรรคทำงานเองไม่ได้เท่ากับคนทั่วไป เสียเปรียบการเข้าถึงสภาพแวดล้อมไม่พร้อมด้านร่างกายในสังคม ดังมีคำสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

“การศึกษาก็คือถูกปฏิเสธตั้งแต่เล็กแล้วว่าไม่สามารถเรียนได้ เมื่อได้ข้อมูลว่า กศน.รับคนพิการก็ไปสมัครเรียนไปวันแรกกับรายการคนค้นคน ไปสมัครแล้วเจออุปสรรค ถูกแกล้งเอาใบสมัครไปทิ้ง วันเปิดเรียนก็ไปถามจะได้เรียนวันไหน คนที่รับสมัครเขาไม่ยอมรับว่าเป็นคนรับสมัคร เขามีหลักฐานการสมัครกับรายการคนค้นคน” (มุมมองจากประสบการณ์คุณห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“คนพิการนอกจากเสียเปรียบด้านร่างกายแล้ว การที่เลือกเกิดไม่ได้ทำให้ไม่สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้พร้อมได้” (มุมมองจากประสบการณ์คุณห่า, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนการขาดโอกาสมีส่วนร่วมการศึกษา จากความเข้าใจทัศนคติที่ไม่มีศักยภาพการศึกษา ส่งผลการปฏิบัติต่อคนพิการไม่ยอมรับ แบ่งแยก และมีนโยบายที่ขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัดของคนพิการจนก่อให้เกิดปัญหา และกำแพงทางทัศนคติกลายเป็นอุปสรรคในการจัดสิ่งแวดล้อมไม่เอื้อประโยชน์สร้างความเท่าเทียมการได้รับการศึกษาเช่นคนทั่วไป

มุมมองจากประสบการณ์ของคุณทก (นามสมมติ)

เรื่องเล่ามุมมองจากประสบการณ์คุณทก (นามสมมติ) มีภูมิลำเนากรุงเทพมหานคร นับถือศาสนาพุทธ อาชีพทำงานอิสระ เชื่อว่าความสามารถทำให้มีชีวิตได้อย่างปกติ เป็นอุปสรรคในบางเรื่องที่ทำไม่ได้ มีการเลี้ยงดูวัยเด็กเป็นปกติ การมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ สามารถดูแลตนเองระดับที่ดูแลตนเองได้ อาบน้ำ แต่งตัว ใส่เสื้อผ้า หากทำไม่ได้ก็ให้พี่ช่วยบางเรื่อง การสร้างความหมายสถานะความเจ็บป่วยเกิดจากเชื้อโปลิโอตอนอายุหกขวบ ซึ่งในขณะนั้นไม่มีวัคซีนป้องกันโรคนี้อันได้รับการรักษาความรู้สึกเป็นธรรมดาอาจมีน้อยเนื้อต่ำใจเป็นเรื่องปกติ ครอบครัวแม้จะมีลูกเกิดมาพิการหรือมีสภาพไม่ปกติเหมือนกับเด็กอื่น ๆ แต่ก็พร้อมยอมรับทัศนคติเชิงลบการขาดการฟื้นฟูสมรรถภาพ การจัดการตนเองด้านทักษะการดำรงชีวิตอิสระการถ่ายทอดมุมมองจากประสบการณ์การให้คุณค่าด้านร่างกายที่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ การเรียนต้องเรียนซ้ำเนื่องจากเป็นเด็กพิการแม่อีกสี่มว่าต้องไปส่งเรียน ไปเล่นในสวน ครั้งหนึ่งมีขาดโอกาสเรียนต่อช่างศิลป์ การขาดโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในสังคม เป็นการกีดกันการจัดระเบียบสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น เป็นการปิดกั้นโอกาสในการทำกิจกรรม

การเข้าถึงการมีส่วนร่วมในสังคม

ด้วยความอคติที่สังคมมองข้ามคนพิการมองไม่เห็นความสามารถ เลือกปฏิบัติเมื่อถึงขั้นสอบสัมภาษณ์ ได้ถูกยกขึ้นมาเป็นข้ออ้างในการปฏิเสธอีกครั้ง การประกอบอาชีพยังได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม สังคมมีการกีดกันคนพิการออกจากสังคม อย่างมีรูปธรรมการทำกิจกรรม การไปเที่ยว การไปทำงาน ไปทำกิจกรรมอื่น ๆ เป็นการกีดกันโดยการจัดระเบียบสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นเป็นอุปสรรคปิดกั้นโอกาสในการร่วมกิจกรรม ได้เรียนได้ทำงานได้ทำกิจกรรมอื่นเช่นคนทั่วไป

“ไม่เห็นด้วยการสอบสัมภาษณ์ที่ไม่เลือกคนพิการ ก็เป็นเรื่องปกติที่เขาจะไม่เลือกก็ได้ แล้วมาไม่สบายใจที่มีกฎเรื่องคุณสมบัติ ตอนที่จบมัธยมปีที่สาม การเรียนต่อช่างศิลป์ ก็ไปพบอาจารย์สวัสดิ์มีใบสมัครก็เขียนคุณสมบัติต่าง ๆ ข้อสุดท้าย คือ ไม่พิการจึงขาดโอกาสการศึกษา การปฏิบัติต่อ

คนพิการไม่เท่าเทียมเหมือนพลเมืองทั่วไปในสังคมในการจัดการศึกษา การสอบเป็นครูที่กรมอาชีวศึกษา มีข้อสัมภาษณ์ข้อหนึ่งถามว่า ถ้าต้องบรรจุอยู่ต่างจังหวัดจะไปไหมก็ตอบว่าไม่ไปครับ ด้วยจิตสำนึกเป็นคนพิการคิดว่าไปอยู่ต่างจังหวัดไม่สะดวกเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สอบไม่ได้ทำให้เราขาดโอกาสการเลือกปฏิบัติการประกอบอาชีพ แม้จะสามารถสอบข้อเขียนได้ทั้งหมด” (มุมมองจากประสบการณ์คุณหมก, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ การขาดโอกาสเข้ามีส่วนในสังคม เป็นการกีดกันการจัดระเบียบสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น เป็นการปิดกั้นโอกาสในการทำกิจกรรม เช่นคนทั่วไป

การขาดโอกาสเข้าถึงสิทธิการรักษาบริการ การศึกษา การทำงานไม่เท่าเทียม

การสร้าง ความหมายสถานะความเจ็บป่วยจากเชื้อโปลิโอ หรือเรียกว่าโรคไขสันหลังอักเสบ ประมาณอายุหกขวบซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีวัคซีนป้องกันโรค ได้รับการรักษาโดยการใส่เหล็กทำให้สามารถใช้ชีวิตเช่นปกติทั่วไป การปฏิบัติต่อคนพิการอย่างไม่เท่าเทียมเหมือนพลเมืองทั่วไปในสังคม ความอคติที่สังคมมองข้ามคนพิการ มองไม่เห็นความสามารถ การเลือกปฏิบัติเมื่อถึงขั้นตอนสัมภาษณ์ ทำให้ขาดโอกาส ได้ถูกยกขึ้นมาเป็นข้ออ้างในการปฏิเสธ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“กฎระเบียบมีข้อกฏเรื่องของคุณสมบัติ การสอบสัมภาษณ์ที่ไม่เลือกคนพิการทำให้ขาดโอกาสในการเข้าเรียนต่อช่างศิลป์ สะท้อนการปฏิบัติต่อคนพิการอย่างไม่เท่าเทียมเหมือนพลเมืองทั่วไปในสังคม” (มุมมองจากประสบการณ์คุณหมก, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ความอคติที่สังคมมองข้ามคนพิการ มองไม่เห็นความสามารถ เลือกปฏิบัติเมื่อถึงขั้นตอนสัมภาษณ์ทำให้ขาดโอกาส ได้ถูกยกขึ้นมาเป็นข้ออ้างในการปฏิเสธอีกครั้ง” (มุมมองจากประสบการณ์คุณหมก, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“สังคมจัดสภาพแวดล้อมไม่คล่องตัว การทำกิจกรรม ไปเที่ยว ทำงาน ไปทำกิจกรรมรู้สึกลำบาก การกีดกันเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตเช่นปกติทั่วไป โดยกฎระเบียบ กฎเรื่องคุณสมบัติ การสอบสัมภาษณ์ที่ไม่เลือกคนพิการ การขาดโอกาสเข้าเรียนต่อช่างศิลป์” (มุมมองจากประสบการณ์คุณหมก, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ขาพิการอย่างหนึ่งที่เคยได้ยินว่าคนพิการยอมเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจความพิการของตนเอง ด้วยเป็นเด็กขาพิการ” (มุมมองจากประสบการณ์คุณหญิง, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมการรักษาให้หาย การศึกษา การจ้างงาน กลับกลายเป็นสาเหตุให้พิการ จากความไม่เข้าใจและการมีอคติเลือกปฏิบัติมองเป็นผู้ด้อยศักยภาพส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตประจำวันและการดำเนินกิจกรรมทางสังคม นโยบายที่ขาดความเข้าใจต่อคนพิการไม่ถูกต้อง กลายเป็นอุปสรรคการสร้างควมเท่าเทียม และการรับบริการด้านสุขภาพ

มุมมองจากประสบการณ์ของคุณเจ็ด (นามสมมติ)

เรื่องเล่ามุมมองจากประสบการณ์คุณเจ็ด (นามสมมติ) มีภูมิลำเนาจังหวัดนนทบุรี เมื่ออวัยวะตั้งแต่หลังถึงส่วนปลายเท้าทำให้เป็นอัมพาตครึ่งตัวไม่รู้สึกลงล่าง สังคมเชื่อว่าคนพิการเป็นคนไม่สามารถทำงานได้เช่นคนทั่วไป ครอบครัวความตระหนกว่าลูกคนเดียวมักตัดสินใจแทน การทำงานต้องเครียดเรื่องการเดินทางทำงานมีต้นทุนสูงกว่าคนปกติทั่วไป บางครั้งพบแท็กซี่ไม่รับคนพิการ การเข้าสถานที่อยู่การออกแบบห้องน้ำไม่ตระหนักถึงความต้องการคนพิการ สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เปิดโอกาสให้คนพิการเข้าร่วมในสังคม

การขาดโอกาสมีส่วนร่วมตัดสินใจ

การขาดโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ จากความเข้าใจในสังคมเชื่อว่าคนพิการเป็นคนไม่สามารถตัดสินใจในการทำงานได้เช่นคนทั่วไป เป็นภาวะไร้ความสามารถเป็นภาระต่อผู้อื่น ลูกคนเดียวสามารถเลี้ยง ตัดสินใจ คิดอะไร ครอบครัวจะตัดสินใจแทน ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“เคยได้ยินไหมคนพิการไม่มีเพศ มีน้องผู้หญิงมาพูดว่า ถ้าเกิดความพิการเขาไม่ได้มองหนูเป็นผู้หญิงเขามองหนูเป็นคนพิการ” (มุมมองจากประสบการณ์คุณเจ็ด, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“วัฒนธรรมไทยลูกคนเดียวเลี้ยงได้เพราะเราพิการอะไรที่ทำได้มันก็ทำไม่ได้ อะไรที่จะตัดสินใจทำอะไรก็ทำไม่ได้ เราอาจไม่ยอมคิด กินอะไร กินก็โหมง หรือกินตอนไหน ครอบครัวจะเข้ามาตัดสินใจแทนเราทำให้เราไม่ได้ออกนอกบ้าน” (มุมมองจากประสบการณ์คุณเจ็ด, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“แต่ก่อนที่เราพอจัดการเองได้ ก็จัดเอง หยิบได้เอง หยิบเองพอเป็นคนพิการบางอย่างทำไม่ได้ก็ต้องให้คนที่บ้านทำ” (มุมมองจากประสบการณ์คุณเจ็ด, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“เชื่อว่าคนพิการเป็นคนไม่สามารถทำงานได้เช่นคนทั่วไป เป็นภาวะไร้ความสามารถเป็นภาระต่อผู้อื่น ในสังคมไทยถูกทำให้คนรับรู้ไม่ให้ความเชื่อถือศักยภาพในการคิดและตัดสินใจ ส่งผลให้เขารู้สึกถูกลิดลอนการดำรงชีวิตอิสระ ในการใช้ชีวิตตามความต้องการของตนเอง” (มุมมองจากประสบการณ์คุณเจ็ด, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ การขาดโอกาสตัดสินใจจากความเข้าใจพื้นฐานเมื่อต้องสวมอัตลักษณ์ความพิการ ความเชื่อสังคมมองเป็นความด้อยศักยภาพกว่าในคนทั่วไป ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตประจำวันและการดำเนินกิจกรรมทางสังคม ไม่สามารถเลือกคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตอิสระ การสร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์

การขาดโอกาสเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม

สังคมไม่เปิดโอกาสให้คนพิการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม การทำงาน กีดกันขาดหลักประกัน บริการสาธารณสุขไม่มีความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงบริการ การเดินทางมีต้นทุนสูงกว่าคนปกติทั่วไป การออกแบบห้องน้ำไม่ตระหนักถึงความต้องการคนพิการ การขาดโอกาสเข้าถึงการประกอบอาชีพ จัดระเบียบสิ่งแวดล้อมสร้างขึ้นไม่เอื้อให้คนพิการเข้าถึงการใช้ประโยชน์ เป็นการปิดกั้นโอกาสในการเข้าร่วมทำกิจกรรมในสังคม ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึก

“ทำงานครั้งแรกในชีวิตเครียดเรื่องการเดินทางแล้วทำตัวไม่ถูก บางคนเป็นผู้รับมาตลอดพอไปทำงานก็คิดหาวิธีเหล่านั้นไม่ได้” (มุมมองจากประสบการณ์คุณเจ็ด, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ปัญหาคือที่ทำงานอยู่อนุสาวรีย์บ้านอยู่นนทบุรีไปแท็กซี่ทุกวัน วันละสามร้อยบาท จะไปเช่าสถานที่อยู่ใกล้อนุสาวรีย์ ไปหาที่อยู่ แต่เราพิการลำบากห้องน้ำไม่สะดวก พอเดินทางเจอแท็กซี่ไม่รับ” (มุมมองจากประสบการณ์คุณเจ็ด, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“การเดินทางมีต้นทุนสูงกว่าคนปกติทั่วไป การออกแบบห้องน้ำไม่ตระหนักถึงความต้องการ คนพิการ สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เปิดโอกาสให้คนพิการเข้าร่วมในการทำงานในสังคม” (มุมมองจาก ประสบการณ์คุณเจ็ด, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาส เข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม การประสบปัญหาข้อจำกัดการจัดสภาพแวดล้อมและวัสดุอุปกรณ์ไม่ สนับสนุนการทำงาน นโยบายขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัดของคนพิการเข้าถึงสิทธิและความ ต้องการแท้จริง แบ่งแยกการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในสังคม กลายเป็นอุปสรรคการสร้างความเท่าเทียม การมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม

มุมมองจากประสบการณ์ของคุณแปด (นามสมมติ)

เรื่องเล่าชีวิตประวัติมุมมองจากประสบการณ์ของคุณแปด (นามสมมติ) ภูมิลำเนาจังหวัดลพบุรี มองว่าคนพิการเป็นคนยากจนไร้ความสามารถ คิดว่าความพิการเป็นสิ่งเลวร้ายน่ากลัวไม่น่าคบ ไม่อยากเจอไม่อยากเห็นไม่อยากแตะต้อง คิดว่าคนพิการทำอะไรไม่ได้มักถูกละเมิด จุดเปลี่ยนอุบัติเหตุ มอเตอร์ไซด์ ความพิการถูกอธิบายด้านการแพทย์โรคกระดูกสันหลังเคลื่อนกดทับเส้นประสาททำให้ คุณค่าด้านร่างกายเป็นคนที่ด้อยศักยภาพ ไร้ความสามารถนำมาซึ่งความเป็นภาระต่อผู้อื่นต่อสังคม ประกอบกับครอบครัวแม้มีฐานะยากจน การดูแลตัวเองเป็นภาระครอบครัวสร้างความทุกข์ ยากลำบากใจทำให้เกิดความท้อแท้สิ้นหวังถึงการฆ่าตัวตาย การให้คุณค่าด้านร่างกายเป็นคนที่ด้อย ศักยภาพ ไร้ความสามารถ นำมาซึ่งความเป็นภาระต่อผู้อื่นต่อสังคม ไม่เพียงยากลำบากในชีวิตประจำวันยังไม่สะดวกในการเดินทางจึงถูกเก็บไว้ในบ้าน

การขาดโอกาสเข้าร่วมรักษากลายเป็นความด้อยศักยภาพ

การขาดโอกาสเข้ารับรักษาพยาบาลให้หายกลายเป็นสาเหตุเกิดความพิการ จากจุดเปลี่ยน อุบัติเหตุมอเตอร์ไซด์ ความพิการถูกอธิบายด้านการแพทย์โรคกระดูกสันหลังเคลื่อนกดทับ เส้นประสาท ความมีผิดปกติเกิดจากกระดูกสันหลังเคลื่อนไปทับเส้นประสาทส่วนกระดูกสันหลังส่งผล ให้ประสาทส่วนที่ไปส่วนปลาย การให้คุณค่าด้านร่างกายด้อยศักยภาพ ไร้ความสามารถเป็นภาระต่อ ผู้อื่นและสังคม การมีครอบครัวยากจนการดูแลตัวเองเป็นภาระ สร้างความทุกข์ยากลำบากใจ เกิด ความท้อแท้สิ้นหวังถึงการฆ่าตัวตาย ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึก

“คนพิการที่เดินไม่ได้มีปัญหาใช้ชีวิตประจำวันไม่ได้ เช่น กินข้าวอาบน้ำเองไม่ได้ จะสามารถ ออกสังคมได้ต้องยกร่างกาย” (มุมมองจากประสบการณ์คุณแปด, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ความบกพร่อง คือ ไม่มีแรง ทำอะไรไม่ได้ จำเป็นต้องมีผู้ช่วยไปไหนโดยมีผู้ช่วย” (มุมมอง จากประสบการณ์คุณแปด, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“มีประเด็นความพิการทำให้เกิดข้อแม้สิ้นหวังฆ่าตัวตาย” (มุมมองจากประสบการณ์คุณแปด , สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ครอบครัวเป็นครอบครัวยากจน พ่ออาชีพทหาร แม่เป็นแม่บ้าน พอพิการแรก ๆ ก็จะมี ครอบครัวให้การดูแลรู้สึกตัวเองเป็นภาระครอบครัว” (มุมมองจากประสบการณ์คุณแปด, สัมภาษณ์ ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ ความคิดการขาดโอกาส การรักษาพยาบาล จากความยากจนการสร้างความเข้าใจพื้นฐานเป็นผู้ที่ด้อยศักยภาพ ส่งผลข้อจำกัด การดำเนินชีวิตประจำวันและการดำเนินกิจกรรมทางสังคม เป็นภาระต้องพึ่งพาผู้อื่น เป็นอุปสรรค โอกาสการทำงาน ขาดรายได้สังคมสร้างความอคติต่อคนจนในสังคม

มุมมองจากประสบการณ์ของคุณแก้ว (นามสมมติ)

เรื่องเล่ามุมมองจากประสบการณ์ของคุณแก้ว (นามสมมติ) มีภูมิลำเนาจังหวัดชลบุรี ครอบครัวมีพี่น้องรวมแปดคน ตนเองเป็นคนสุดท้อง ครอบครัวมีการเลี้ยงลูกไม่แตกต่างกันระหว่าง คนปกติแบ่งหน้าที่ให้ทำ ภายในบ้านมีพื้นที่สูงต่ำต่างระดับไม่เสมอกันจะลำบาก กระบวนการรักษา ระหว่างความพิการถูกอธิบายด้วยคำอธิบายทางการแพทย์โรคโปลิโอ ภายนอกครอบครัวหรือญาติพี่น้องไม่ได้อยู่ในครอบครัวจะมองคนพิการน่าสงสาร ต้องทะนุถนอมไม่ควรออกไปนอกบ้าน ไม่ควร ออกไปศึกษา โดยเฉพาะสังคมไทยยังมองในเรื่องของความเวทนามนิยม หากมีลูกหลานพิการจะทะนุ ถนอมเหมือนไขในหิน เป็นการทำร้ายคนพิการเขาจะอ่อนแอไม่สามารถต่อสู้กับโลกใบนี้ได้ หากพ่อแม่ มีฐานะยากจนจะอยู่ชนิดเรียกว่าคนชายขอบไม่ค่อยให้ออกนอกบ้าน การศึกษาต้องเมื่อสำเร็จ การศึกษาได้สมัครงาน ทัศนคติคนพิการไม่สามารถทำงานในตำแหน่งได้ ด้วยโอกาสและ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย การเดินทางสังคมไม่เปิดโอกาสให้คนพิการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ในทุกภาค

ส่วน เพราะการกีดกันคนพิการ โดยเฉพาะหน่วยงานราชการ เลือกปฏิบัติขาดโอกาสการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ทุกภาคส่วน เพราะทัศนคติการทำงานไม่มีศรัทธา การจ้างงานราชการมีข้อจำกัด ปิดให้คนพิการไปสมัคร ห้างร้านเอกชน ขอฝึกตัวเองหกเดือนจะไม่รับเงินเดือนก่อนทำงาน ไม่มีลิสต์ การเดินทางต้องนั่งรถสามต่อมีค่าใช้จ่ายสูง จะเป็นปัญหาทำให้เกิดอุบัติเหตุขาดโอกาสการเข้าถึงบริการในส่วนราชการ ซึ่งคนพิการต้องมีรถเพราะรถสาธารณะไม่เอื้อเพราะผู้เกี่ยวข้องไม่รู้ปัญหาของคนพิการ ครั้งหนึ่งอยากไปเขาดินประมาณสิบห้าคนขึ้นรถเมล์ถูกปฏิเสธการรับคนพิการ คนที่นั่งบนรถเมล์บอกว่าทำไมไม่เจียมตัวอยู่กับบ้าน คนพิการมีสิทธิที่อยากเที่ยว อยากไปกิน อยากไปดู อยากไปพักผ่อน เวลาไปสระว่ายน้ำใส่ชุดว่ายน้ำออกมาหาไม่เท่ากันทุกสายตาก็จ้องมองเรียกได้ว่าหากไม่มั่นใจในตนเองคงไม่เข้าไปในสระว่ายน้ำอีกเลย

การขาดโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในสังคมจากอคติ

ความพิการเป็นเรื่องที่คนคิด มีอคติเป็นความไม่มั่นใจในตนเองนำเสนอ ต้องทะนุถนอมไม่ควรออกไปนอกบ้านไม่ควรออกไปศึกษา ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ครอบครัวหรือญาติพี่น้องไม่ได้อยู่ในครอบครัวมองคนพิการเป็นเรื่องนำเสนอ ต้องทะนุถนอมไม่ควรออกนอกบ้านไม่ควรไปปรับการศึกษา” (มุมมองจากประสบการณ์คุณแก้ว, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิดความไม่เข้าใจในทัศนคติเชื่อว่าความพิการนำเสนอ สมเพช ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดการดำเนินกิจกรรมทางสังคม ทำให้เก็บตัวอยู่ในบ้านไม่ออกสู่สังคม เกิดกำแพงทางทัศนคติกลายเป็นอุปสรรคการได้รับการศึกษา การไปเล่นกีฬา

การขาดโอกาสมีส่วนร่วมการศึกษา

การขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือก การจัดสิ่งแวดล้อมตามความต้องการเข้าถึงการศึกษา จากอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเดินทาง กลายเป็นอุปสรรคในการได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมคนทั่วไป ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ประสบการณ์ชีวิตในวัยเด็กตอนที่เรียนในชุมชนจากบ้านของตนเองกับโรงเรียนอยู่ห่างไปกลับประมาณสักสามกิโล ต้องเดินเท้าเปล่า สองข้างทางก็จะมีหญ้า สมัยนั้นเขาเรียกหนามโคกกระสุนสำหรับคนที่ไม่สวมรองเท้าจะเป็นปัญหาหนักหนาสาหัสกว่าจะถึง ก็เกิดอาการท้อใจ” (มุมมองจากประสบการณ์คุณแก้ว, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“เพราะรถที่บ้านมันเป็นรถสองแถวหลังคาไม่สูง การขึ้นลงลำบาก ประกอบจังหวัดชลบุรีมีอาชีพประมงมีการขายปลาขายแข่งแขวนอยู่ท้ายรถประจำทาง ก็มีปัญหาขาไปเกี่ยวแล้วก็ตรึงเป็นประจำ” (มุมมองจากประสบการณ์คุณแก้ว, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ก็เรียนได้ปีที่สองเริ่มรู้ว่ามันหนักหนาสาหัสมากเลย การเดินต้องเดินขึ้นลงตึกวิชาหนึ่งต้องเปลี่ยนห้องจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง” (มุมมองจากประสบการณ์คุณแก้ว, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิดการขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมการศึกษา จากสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเดินทางดำเนินกิจกรรมการศึกษา กลายเป็นอุปสรรคการได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมคนทั่วไป

การขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมการทำงานจากไม่มีศักยภาพ

การขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมการทำงาน จากความคิดที่ว่าคนพิการไม่น่ามีศักยภาพในการทำงาน การมีอคติต่อการจ้างงานคนพิการในหน่วยงานราชการ เลือกปฏิบัติขาดโอกาสการปฏิสัมพันธ์ในทุกภาคส่วน เพราะทัศนคติที่ฝังอยู่ในใจว่าทำงานในตำแหน่งที่ไม่น่ามีศักยภาพในการทำงานขาดโอกาสการเข้าถึงบริการในส่วนราชการต่าง ๆ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“เพราะเขาเห็นว่าเราเป็นคนพิการที่ทัศนคติที่ฝังอยู่ในใจเขาคิดว่าจะทำงานในตำแหน่งที่เราไปสมัครไม่น่ามีศักยภาพในการทำงานจนเราต้องบอกว่าไปหลายที่มาก” (มุมมองจากประสบการณ์คุณแก้ว, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“สังคมน่าจะเปิดโอกาสให้คนพิการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ได้ในทุก ๆ ภาคส่วนเพราะว่าในบางภาคส่วนก็ยังกีดกันคนพิการยิ่งในหน่วยงานราชการไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการให้คนพิการเข้าไป” (มุมมองจากประสบการณ์คุณแก้ว, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิดการขาดโอกาสเข้าร่วมการทำงาน ความไม่เข้าใจและมีทัศนคติต่อคนพิการไม่ถูกต้อง คนพิการต้องประสบปัญหาจากนโยบายที่ขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัดของคนพิการ จนก่อให้เกิดปัญหาข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมทางสังคม

กลายเป็นการมีอคติต่อการจ้างงานคนพิการ การถูกเลือกปฏิบัติไม่ให้ออกมาให้คนพิการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์

การขาดโอกาสเข้าร่วมในสังคมจากระบบราชการไม่เอื้อ

การขาดโอกาสเข้าไปร่วมในสังคม จากระบบเลือกปฏิบัติไม่ให้ออกมาให้คนพิการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ ต่อไปทำงาน เพราะผู้เกี่ยวข้องไม่รับรู้ปัญหาของคนพิการ ถูกปฏิเสธการรับคนพิการคนที่ออกมาทำไม่ได้อยู่ที่บ้าน ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“แล้วต้องไปทำงานถนนตองต้องนั่งรถสองต่อสามต่อ” (มุมมองจากประสบการณ์คุณแก้ว, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“คนพิการต้องมีรถเพราะรถสาธารณะไม่เอื้อเพราะผู้เกี่ยวข้องไม่รับรู้ปัญหาของคนพิการ” (มุมมองจากประสบการณ์คุณแก้ว, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

“ขึ้นรถเมล์ถูกปฏิเสธการรับคนพิการ คนที่นั่งบนรถเมล์บอกว่าออกมาทำไม่ไม่เจียมตัวอยู่กับบ้าน เขาไม่คิดคนพิการก็เป็นคนคนหนึ่งซึ่งมีสิทธิที่อยากเที่ยว อยากไปกิน อยากไปดู อยากไปพักผ่อน” (มุมมองจากประสบการณ์คุณแก้ว, สัมภาษณ์ระดับลึก, กันยายน, 2561)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิดการขาดโอกาสเข้าไปร่วมในสังคม จากความเข้าใจคนพิการประสบปัญหาจากนโยบายที่ขาดความเข้าใจและทัศนคติต่อคนพิการไม่ถูกต้องก่อให้เกิดปัญหาการเดินทาง กลายเป็นอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปฏิบัติต่อคนพิการเมื่อใช้บริการรถสาธารณะในการเดินทาง

สรุปมุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ

รูปแบบการสร้างอัตลักษณ์ในตนเอง ให้โดดเด่นอยู่ในสังคมได้การยอมรับกฎมาตรฐานต่าง ๆ สร้างโดยสังคมกำหนดให้มีแผนพฤติกรรมและปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกัน จนทำให้คนพิการไม่สามารถเปิดตัวตนขึ้นมาในสังคม เพื่อให้คนพิการทั่วไปสามารถตระหนักและรับรู้อัตลักษณ์ทางสังคม การตีตราให้บุคคล เน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนมีรอยมลทินกับคนปกติ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ กระบวนการสร้างเจตคติแห่งตนของคนพิการที่จะปรับเปลี่ยน เพื่อให้คนพิการเกิดความภาคภูมิใจ ทำให้มีพลังอำนาจในการต่อสู้และดำรงชีวิตอิสระ การค้นพบสภาพการจริง

(Discovering reality) เป็นการรับรู้และทำความเข้าใจและยอมรับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนตามสภาพที่เป็นจริงมีการสนองตอบด้านอารมณ์ (Emotion response)

เมื่อบุคคลรับรู้และต้องเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นจะเกิดความรู้สึกสับสน วิตกกังวล เกิดขึ้นจากการที่บุคคลไม่สามารถยอมรับกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพของความเป็นจริงได้ ทำให้บุคคลคับข้องใจคิดว่าตนไม่สามารถกลับสู่ภาวะปกติได้ หากบุคคลมีการเปลี่ยนความคิดโดยมีความหวังว่าตนเองจะมีโอกาสมีสภาพดีขึ้นช่วยให้มีกำลังใจ ด้านความคิด (Cognitive responses) เมื่อบุคคลรู้สึกและตระหนักว่าสิ่งที่ทำเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสามารถทำได้ในขณะนั้น และมองปัญหาที่เกิดขึ้นจนสามารถรู้ว่าสิ่งที่ตนต้องการคืออะไร ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองใช้ประสบการณ์แก้ปัญหาที่ผ่านมาประยุกต์กับสถานการณ์ใหม่ ควรสะท้อนความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical reflection) เป็นการทบทวนสถานการณ์อย่างรอบครอบ เพื่อตัดสินใจและขจัดปัญหาได้อย่างเหมาะสม สามารถค้นหาสภาพการณ์จริง การแสวงหาทางเลือกพินิจพิจารณาเกิดมุมมองใหม่ ส่งผลให้บุคคลได้พัฒนาตนเองขึ้น กลับไปประเมินปัญหาและคิดวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด ซึ่งนำไปสู่การแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกมีพลังเพิ่มขึ้น การตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเหมาะสมและลงมือปฏิบัติ (Taking change) ขั้นตอนนี้บุคคลจะตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมและดีที่สุดกับการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา หากมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับบุคคลอื่น เพื่อเป็นประกอบการตัดสินใจเลือกปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อควบคุมและจัดการกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องเกิดการยอมรับตนเอง (Self-determination) ภายใต้งैงใจเป็นวิธีการแก้ปัญหาตนเอง สอดคล้องกับการให้คำปรึกษาและเป็นวิธีที่ยอมรับ ขั้นตอนนี้จึงต้องมีการร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลกับทีมสุขภาพและทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองการตัดสินใจปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และการคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพของกระบวนการร่วมมือแก้ปัญหา การนำวิธีการปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิภาพหรือประสบความสำเร็จในความสามารถการปฏิบัติการแก้ปัญหา การเปลี่ยนความเชื่อความพิการเกิดโดยสังคมมีทัศนคติเชิงลบ ได้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนพิการ ต้องการเห็นสังคมมีโอกาสเท่าเทียมกันก่อให้เกิดรูปแบบการทำงานแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการ โดยจัดบริการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

กระบวนการออกแบบการพัฒนาอัตลักษณ์ความพิการเชิงบวกและและเกิดอัตลักษณ์กลุ่ม มีการพิทักษ์สิทธิ์ การจัดทรัพยากรให้คนพิการได้รับอย่างเท่าเทียม การเปลี่ยนทัศนคติคนในสังคมเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนโครงสร้างสังคมที่เอื้อให้คนพิการสามารถใช้ชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง คนพิการเริ่มออกสู่สังคมสู่กระบวนการสร้างผลผลิตเชิงเศรษฐกิจ การเข้ามีส่วนร่วมใน

กระบวนการตัดสินใจระดับนโยบายระดับต่าง ๆ การมีส่วนร่วมกระบวนการตัดสินใจออกแบบกำหนดความต้องการแทนผู้เชี่ยวชาญกำหนดให้ การใช้ชีวิตในสังคมอย่างเท่าเทียม การตระหนักถึงความหลากหลายของความพิการได้รับโอกาส สามารถควบคุมชีวิตตนเอง การพัฒนาทักษะ การมีส่วนร่วมการจัดการสภาวะแวดล้อม การสร้างประสิทธิภาพการทำงานเป็นแนวทางของผู้ไม่มีอำนาจเป็นผู้มีอำนาจในตนเอง หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคนพิการสามารถเสนอแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การเตรียมความพร้อมสำคัญการใช้ชีวิตปกติ การยอมรับความพิการในสังคม และขยายตัวออกสู่ประกาศในสาธารณะ การให้ความหมายความพิการของตนเองในเชิงบวก ค้นพบหนทางใหม่การตระหนักว่าตนเองมีความสามารถทำกิจกรรม การสร้างผลผลิตและมีประโยชน์ต่อตนเองและคนในสังคม โดยความพิการไม่เป็นอุปสรรคในชีวิต เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนคนพิการ การรับเอาความหมายของความพิการแบบใหม่จากปรัชญาการดำรงชีวิตอิสระหรือแนวคิดเชิงสังคม เข้าร่วมกิจกรรมการปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป และเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยเห็นว่าการรวมกลุ่มเป็นพื้นที่การแสดงออกอัตลักษณ์การทำประโยชน์เพื่อสังคมหรือช่วยเหลือเพื่อนคนพิการ มีความเข้าใจถึงความต้องการที่หลากหลายของคนพิการกลุ่มต่าง ๆ และเห็นว่าการรวมกลุ่มเป็นหนทางการรวมพลังเพื่อพิทักษ์สิทธิทางสังคมได้ เป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์เชื่อมโยงความรู้สึกถึงปัญหาของกลุ่มผู้ถูกกดขี่ในสังคมกลุ่มต่าง ๆ และเห็นว่าประเด็นความรู้สึกพึงพอใจการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับความพิการ การยอมรับข้อจำกัดของตนเองและเปิดรับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ และเห็นว่าการพึ่งพาอาศัยกันและกันระหว่างเรื่องเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมอันเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องการพัฒนาสังคมโดยรวม

จะเห็นได้ว่า จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่หนึ่งเพื่อศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นคนพิการที่เคยผ่านประสบการณ์ การดำรงชีวิตอิสระที่มีมุมมองจากประสบการณ์ความพิการ จำนวน 9 คน พบว่า จากเจตคติคนทั่วไปที่มีต่อคนพิการไม่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภายใต้อัตลักษณ์ที่มีความหมายและคุณค่าเชิงลบ ความพิการเป็นสัญลักษณ์ของความหดหู่ น่าสงสาร ไม่พึ่งปรารถนา ไร้ความสามารถ สังคมตีตราว่าเป็นคนน่ารังเกียจ การเปลี่ยนมุมมองการใช้บรรทัดฐานของสังคมแบ่งคนพิการ ด้วยทัศนคติเชิงลบที่เป็นอุปสรรค การมีอคติข้อจำกัดบางประการในการเข้าร่วมในสังคมทั่วไป มีการกดขี่ทางสังคม การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพไม่ตอบสนองความจำเป็นของคนพิการการกดขี่ในลักษณะต่าง ๆ ภาพเหล่านี้จึงกลายเป็นสิ่งตอกย้ำและสร้างความจริงให้บุคคลทั่วไปในสังคมเชื่อว่าคนพิการเป็นบุคคลไร้ความสามารถและเป็นภาระสังคม

กลายเป็นชายขอบของสังคม เป็นภาวะเสียเปรียบหรือสูญเสียโอกาสของคนพิการ จากข้อจำกัดทางสังคมในการทำกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในสังคม

บทที่ 5

รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

จากการศึกษา เรื่องรูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 คือ รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ จาก การศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการภายใต้สภาวะแวดล้อมที่คนพิการเผชิญอยู่ มุมมองอัตลักษณ์ความพิการรูปแบบเชิงการแพทย์ ที่มองคนพิการเหมือนคนป่วยที่ต้องการรักษา สงเคราะห์ ความพิการจึงเป็นโศกนาฏกรรมส่วนบุคคล จากสภาพความพิการเป็นอุปสรรคในการ ดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการมีส่วนร่วมกิจกรรมของสังคม คนพิการถูกมองเป็นพวกเดียวกับ คนยากจน คนขอทาน เป็นบุคคลที่ด้อยกว่าผู้อื่นในสังคม อัตลักษณ์ของคนพิการต้องให้ความ ช่วยเหลือ การสงเคราะห์ การพัฒนา การฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งแนวคิดรูปแบบเชิงสังคม อธิบายความ พิการไม่ได้เกิดจากความด้อยความสามารถ หากเกิดจากข้อจำกัดทางสังคมต่อคนพิการ หรืออุปสรรค ทางสังคมที่คนพิการเผชิญในการดำเนินชีวิตประจำวัน และมองว่าคนพิการสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้ หากขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ในสังคม ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่เชื่อว่าอัตลักษณ์ปัจเจกเป็นผลผลิตของ ความสมัยใหม่เข้ามาจัดระเบียบในทุกส่วน

ภายใต้วาทกรรมความพิการถูกสร้างเป็นกลุ่มของสังคม และตกเป็นผู้ได้รับความช่วยเหลือ จากสังคมตลอดไป ไม่สามารถเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้ให้ รวมถึงการต่อสู้เรียกร้องเพื่อได้มาซึ่งสิทธิที่ แตกต่าง หรือเพื่อตรวจสอบคัดค้านการถูกกำหนดสร้างโดยสังคมให้อยู่บนบทสรุปตายตัวว่าคนพิการ คือใคร เพื่อคัดค้านการครอบงำอัตลักษณ์ความพิการกลายเป็นคนผิดปกตินี้ไม่มีความเป็นมาตรฐาน หรือความเป็นอื่นแปลกแยกออกจากสังคมทั่วไป การเปลี่ยนผ่านรูปแบบเชิงการแพทย์ มีมุมมองความ พิการแบบเวทมนิยม ต้องได้รับการสงเคราะห์ในปัจจุบันแนวคิดรูปแบบเชิงสังคม มีมุมมองต่อความ พิการที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการเสริมพลังอำนาจ ทำให้คนพิการเข้าถึงสิทธิและบริการโดยคน พิการมีความเข้มแข็งไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และมีเจตคติของคนพิการจะเป็นตัว ผลักดันการเสริมสร้างพลังอำนาจ และให้ความสำคัญกับการกำหนดยุทธศาสตร์ของแผนส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ การเสริมสร้างเจตคติที่ดีของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อความพิการ เป็นสิ่งผลักดันสู่ความคิดการกระทำและการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประสบการณ์คนที่หนึ่ง (นามสมมติ)

จากการสัมภาษณ์ระดับลึกเจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง จากประสบการณ์คนพิการกลุ่ม เครื่องช่วยด้านสิทธิมนุษยชนคนพิการ มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนเรียกร้องกรณีการติดตั้งลิฟท์

สถานีรถไฟฟ้ามหานคร เข้าสู่การพิจารณาในกระบวนการยุติธรรมอย่างยืดเยื้อยาวนาน และมีผลงานอีกมากมายที่ปรากฏในสังคม

มุมมองจากประสบการณ์การใช้ชีวิตตอนวัยเด็กต้องติดตามพ่อแม่มีอาชีพรับราชการต่างจังหวัดหลายจังหวัด เปรียบเสมือนมีโรงเรียนขนาดใหญ่ที่จะสอนให้ได้เรียนรู้การดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ในวัยเด็กชีวิตก็เหมือนเด็กทั่วไป เมื่อร่างกายเริ่มเกิดความอ่อนแรงแครบครว้มีความพยายามเข้าถึงบริการโรงพยาบาลศิริราช เพื่อรับการรักษาเยียวยาและหากมีช่องทางใดพอมีความหวังรักษาให้หายก็จะไปหมด ไม่ว่าจะรักษาด้วยหมอแผนปัจจุบัน แผนโบราณหรือไสยศาสตร์ที่พอมีความหวังอยู่บ้างก็ไปรักษาทุกสารพัดหมอในการรักษา เมื่อมีโอกาสการรักษาที่โรงพยาบาล การวินิจฉัยความผิดปกติจากเชื้อโปลิโอทำให้ร่างกายอ่อนแรง และมีโอกาสรับการรักษาจากโรงพยาบาลประสาท การวินิจฉัยสาเหตุเกิดจากมีก้อนเนื้อกดทับประสาทไขสันหลัง ต้องได้รับการรักษาด้วยวิธีการผ่าตัด เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้มีความหวังอยู่บ้าง แต่ภายหลังจากผ่าตัดแล้วก็ไม่ทำให้อาการดีขึ้นแต่อย่างใด รู้สึกว่าต้องพิการอย่างแน่นอน ต้องใช้ชีวิตบนรถเข็นนั่ง จึงเกิดความกังวลใจ ความโศกเศร้าเสียใจเริ่มมากขึ้นตามมา ประกอบกับด้วยความซุกซน จึงส่งผลให้เกิดแผลกดทับที่ขาอย่างต่อเนื่อง เป็นด้วยความเป็นเด็กมิได้ตระหนักรู้ดูแลตนเอง โดยโรงพยาบาลสุดท้ายโรงพยาบาลบาราคนราตุร ได้รับการผ่าตัดส่วนที่เป็นแผลกดทับออกไป เพื่อรักษาบาดแผลที่เป็นอย่างเรื้อรัง สิ่งเหล่านั้นได้สูญหายไปพร้อมกับพร้อมทั้งสวมอัตลักษณ์ความพิการเข้ามาแทนที่บ่อยครั้งมักบอกกับตัวเองว่ามันคือโชคชะตาต้องเกิดความสูญเสีย เมื่อคิดไปร้องไห้ไปมีแต่น้ำตาที่คอยปลอบใจตัวเองเท่าที่ทำได้ช่วยให้ลืมเรื่องในอดีตได้ เมื่อความพิการเกิดขึ้นย่อมเกิดผลกระทบทางด้านจิตใจ เพราะศักยภาพที่ลดลงเพราะร่างกายไม่สมบูรณ์จึงทำให้สูญเสียบทบาทบางอย่างในสังคม การเลี้ยงดูของครอบครัว เมื่ออายุแปดขวบมีชีวิตอยู่ในต่างจังหวัดหลายจังหวัด เช่น หนองคาย เลย สกลนคร และ นนทบุรี ด้วยต้องย้ายตามบิดามารดาซึ่งรับราชการ พร้อมพี่น้อง 5 คน การเลี้ยงดูเหมือนเด็กปกติ ได้รับความรักความเอื้ออาทรจากญาติและพี่น้องการส่งเสริมการคิดเชิงบวก และสร้างเสริมสภาพจิตใจการต่อสู้กับสิ่งรอบข้าง สามารถฟันฝ่าปรับตัวปรับใจผ่านพ้นปัญหาอุปสรรคได้ มีความเข้มแข็งการดำเนินชีวิตมีการเสริมสร้างคุณค่าในตนเอง รับรู้ถึงศักยภาพการพัฒนาตนเองการปรับตัวต่อปัญหา

การสร้างอัตลักษณ์การเรียนรู้ การเข้ารับการศึกษาช้ากว่าเกณฑ์ 2 ปี เนื่องจากไม่มีโรงเรียนเฉพาะคนพิการ เมื่อครอบครัวย้ายมาจังหวัดนนทบุรีจึงมีโอกาสเข้ารับการศึกษาโรงเรียนศรีสังวาลอำเภอบางกรี่ จังหวัดนนทบุรี มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อความพิการนั่งรถเข็น สามารถเรียนจนจบชั้นประถมศึกษา หลังจากนั้นได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แต่มีอุปสรรคเรื่องการเดินทาง จึงย้ายไปโรงเรียนอีกที่หนึ่ง โดยให้พี่ขับรถไปรับส่งแต่เรียนได้เทอมเดียว เนื่องจากต้องขึ้นลงบันไดหลายชั้นเรียน จากนั้นใช้วิธีการเรียนด้วยตนเองแล้วสอบเทียบวุฒิจนจบการศึกษาระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลาย ระบบการศึกษาตลอดชีวิต การฝึกอาชีพสร้างโอกาสการมีงานทำสามารถจัดการกับปัญหาและเผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในการจัดการและตัดสินใจต่อปัญหา เรื่องการประกอบอาชีพ การมีรายได้เป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรที่มีคุณค่าสามารถดำรงชีวิตกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้วยความคิดต้องการเป็นนักกีฬาทีมชาติ จึงตัดสินใจเข้ารับการศึกษาวชิรศึกษาด้านคอมพิวเตอร์ โรงเรียนอาชีวะพระมหาไถ่ พัทยา แล้วสอบเทียบระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากความคิดคนพิการยังขาดโอกาสทางการศึกษา และการเรียนสามารถแสวงหาได้ ทุกโอกาสไม่จำเป็นต้องเรียนในมหาวิทยาลัย จึงตัดสินใจศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงด้วยวิธีศึกษาด้วยตนเอง และได้ศึกษาต่อระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในสาขาสังคมสงเคราะห์ จนจบการศึกษาระดับปริญญาเอก

เส้นทางชีวิตการปรับตัวช่วยการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข เพื่อเชื่อว่าตนเองทำได้จึงถือว่าเป็นความสามารถความสำเร็จการดำเนินชีวิต การขับเคลื่อนให้สามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ มีความมุ่งมั่นไม่ย่อท้อต่อความสามารถด้วยหัวใจที่เข้มแข็ง เพื่อก้าวสู่คุณภาพชีวิตที่ดีเป็นเหมือนพลังทำให้เอาชนะอุปสรรค สามารถจัดการกับปัญหาอย่างเหมาะสมสร้างสรรค์ การดำเนินชีวิตในสังคมการมีมุมมองต่อความพิการเชิงบวก ตระหนักในคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การมีโอกาสสร้างคุณค่าความหมายชีวิตให้สังคมมองความพิการทางด้านบวก การปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ใหม่ การแสวงหาโอกาสการพัฒนาการศึกษาระดับสูงขึ้นเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยการทบทวนโอกาสเรียนต่อปริญญาโทและปริญญาเอก เพื่อให้ทราบว่าคนพิการมีความสามารถจะทำอะไรได้เหมือนบุคคลทั่วไป จุดเปลี่ยนการมองข้ามความพิการตนเอง การตระหนักถึงการมีศักยภาพได้เรียนหนังสือทัดเทียมบุคคลทั่วไป สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข เปรียบเสมือนจุดเปลี่ยนความคิดการสร้างพลังโอกาสให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเหมือนเด็กปกติทั่วไป เกิดแรงกระตุ้นการต่อสู้ชีวิตเอาชนะความพิการที่สังคมมอบให้ สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างปกติ เพื่อการยอมรับเป็นสมาชิกในสังคม การฝึกฝนทักษะการใช้ชีวิตในสังคม การเปลี่ยนแปลงสามารถพึ่งตนเองได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นที่ยอมรับในสังคมอย่างปกติสุข การได้เริ่มเรียนหนังสือครั้งแรกตั้งแต่ประถมศึกษปีที่ 1 จึงเป็นแรงกระตุ้นตนเองได้แสดงศักยภาพเรียนหนังสือทัดเทียมบุคคลทั่วไป คือการมองข้ามความพิการตนเอง

การสร้างอัตลักษณ์การทำงาน ชีวิตการทำงานภายหลังจบปริญญาตรีเป็นครูสอนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ไปสู่ผู้อำนวยการมูลนิธิแห่งหนึ่ง เป็นองค์กรคนพิการชั้นนำในการจัดการศึกษา การจัดการงานและสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศส่งเสริมให้ทุกคนมีจิตสาธารณะ เริ่มด้วยการส่งเสริมอาชีพ โดยโรงเรียนมูลนิธิแห่งหนึ่ง จัดการเรียนการสอนด้านคอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ ภาษาอังกฤษ ช่างเขียนแบบ และหลักสูตรพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และทำหน้าที่ให้บริการแนะแนวอาชีพ ฝึกทักษะเตรียมความพร้อมก่อนเข้าทำงาน สร้างความเข้าใจและให้บริการสถาน

ประกอบกิจการจ้างงานคนพิการ บริการจัดหางานและติดตามผล การส่งเสริมอาชีพอิสระ การบริหารจัดการและการตลาด ส่งเสริมการรวมกลุ่มและจัดหาแหล่งทุนเพื่อการดำเนินธุรกิจของคนพิการและครอบครัว การสร้างโอกาสทำงานได้เหมือนบุคคลทั่วไป เพื่อให้สังคมยอมรับในความสามารถพิสูจน์โดยการทำงานทำหน้าที่มีรายได้เลี้ยงตนเองได้ มีความตระหนักในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในที่สุดจึงมีโอกาสเป็นครูตามที่เคยใฝ่ฝัน เพราะมนุษย์เกิดมาพร้อมกับสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน เป็นการยืนยันหลักการที่ว่าไม่ว่าจะเป็นชาติพันธุ์หรือการถือหลักความเชื่อหรือเพศใดก็ตามมีสิทธิจะได้รับสวัสดิการ เพื่อคุณภาพชีวิตและการพัฒนาด้านจิตวิญญาณภายใต้หลักเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สามารถมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการได้รับโอกาสเท่าเทียมกันและสามารถเข้าไปร่วมในสังคมทุกระบบ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าในสังคมทัดเทียมคนปกติ จากความเชื่อว่าคนพิการมีศักยภาพสามารถพัฒนาความสามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและสังคมได้ จึงเป็นเรื่องทั่วไปของคนพิการที่แสดงศักยภาพทำงานได้ทัดเทียมคนทั่วไป ในโอกาสทำงานอาชีพครู การสร้างคุณค่าให้กับชีวิตสามารถพึ่งตนเองได้ไม่เป็นภาระต่อสังคม และการมีส่วนร่วมในสังคมระบบสิทธิประโยชน์สำหรับคนพิการ การมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สามารถพิสูจน์โดยการทำงานทำหน้าที่มีรายได้เลี้ยงตัวเอง แสดงให้เห็นถึงการสร้างแรงจูงใจการคุ้มครองสิทธิของคนพิการเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป และการมีส่วนร่วมระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติ ได้ตระหนักในศักดิ์ศรีคุณค่าตัวเองในการพัฒนา

การดำรงชีวิตอิสระ การจัดหาสัมปทานและตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าและบริการจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ไปสู่การพิทักษ์สิทธิคนพิการ โดยติดตามการดำเนินงานของรัฐและเอกชนที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย การจัดสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค การจัดส่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการระบบขนส่ง การจ้างงานคนพิการ การพิทักษ์สิทธิรายบุคคลถูกล่วงละเมิด การสนับสนุนให้คนพิการได้รับสิทธิและสวัสดิการ พัฒนาและบริการล่ามมือ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือกรณีประสบความยากลำบากในการดำเนินชีวิต รวมถึงการรวบรวมการวิจัยและศึกษากฎหมาย ข้อบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับ แผนนโยบาย องค์ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการให้บริการวิทยากรหรือจัดประชุมสัมมนาหรือฝึกอบรมบุคลากรในด้านคนพิการ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่จัดหางาน การอบรมอาสาสมัคร การอบรมผู้ช่วยเหลือส่วนตัวสำหรับคนพิการ นอกจากนี้มีการสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์ช่วยให้คนพิการออกสู่สังคมด้วยความมั่นใจ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการให้บุคคลทั่วไป โดยมีสถานีวิทย์ชุมชน การจัดการรายการโทรทัศน์เผยแพร่ทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ รวมถึงการหาทุนจากบริการทั้งหมดของมูลนิธิในการจัดการศึกษา บริการหอพัก อาหาร และสวัสดิการต่าง ๆ สำหรับคนพิการ การยอมรับการเปลี่ยนความพิการความเชื่อการกำหนดเส้นทางชีวิตตามที่คุณพ่อเธอบอกว่า “คุณทำได้” เพื่อให้เชื่อ

ว่าตนเองทำได้จึงถือว่าเป็นความสามารถมีความสำคัญ การดำเนินชีวิตช่วยขับเคลื่อนให้สามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์สามารถต่อสู้ด้วยหัวใจที่เข้มแข็ง เป็นเหมือนพลังให้อาชนะอุปสรรคสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การฟื้นฟูพลังด้านจิตใจเชื่อว่าตนเองทำได้ ก็จะเกิดความเชื่อมั่นว่ามี ความสามารถที่ทำให้สำเร็จ ซึ่งมีความสำคัญในการดำเนินชีวิต การช่วยขับเคลื่อนให้สามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์อย่างมีความมุ่งมั่นไม่ย่อท้อสามารถต่อสู้ด้วยหัวใจเข้มแข็งเพื่อก้าวสู่ชีวิตโดยปกติ การรวมกลุ่มขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชน ตระหนักการจัดการเลือกปฏิบัติต่อการรับสวัสดิการ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ การแก้กฎหมายระเบียบ การจัดสรรงบประมาณ รูปแบบใหม่ยึดเอาจุดหมายและบอกสังคมว่าฉันคือใคร กลไกการเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อม การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสามารถเข้าถึง ไปถึงอำนาจสามารถพิทักษ์สิทธิ การรับสวัสดิการและจัดสรรงบประมาณอย่างชอบธรรมบนความเป็นจริง

การสร้างความตระหนัก ให้ความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก การแก้ปัญหาชีวิตและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม การออกแบบเพื่อให้ทุกคนในสังคมเข้าถึงเป็นปัจจัยพื้นฐานการเดินทางทุกระดับอย่างมีคุณภาพ สามารถเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะได้อย่างเสมอภาค โดยการออกแบบอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก เชิงเศรษฐกิจของคนพิการจึงเป็นการสร้างทางเลือกการใช้ชีวิต การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีเพื่อช่วยการดำรงชีวิตอิสระ ออกมาพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ้นจากอุปสรรค การมีต้นทุนการเดินทางด้วยบริการสาธารณะมีต้นทุนสูงกว่าคนปกติทั่วไป

กระบวนการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระคนพิการ ขั้นที่ 1) การรับรู้ตนเองและการยอมรับการสร้างความเข้าใจ การยอมรับและการมองข้ามความบกพร่องของสภาพร่างกาย ตั้งแต่วัยเด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในกิจวัตรประจำวัน สามารถใช้ชีวิตภายนอกโดยมีรถเข็นและสิ่งแวดลอมที่เอื้ออำนวยต่อความพิการ การเข้าโรงเรียนทั้งผู้พิการและเรียนร่วมกับคนปกติ ประกอบกับครอบครัวให้การยอมรับและเข้าใจสภาพร่างกาย และพร้อมเป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจในการต่อสู้ทุกรูปแบบ ทำให้รู้จักเส้นทางการดำเนินชีวิตในสังคม ทำให้มีความคิดเกี่ยวกับความพิการว่าเป็นความปกติที่สามารถเติบโตและพัฒนาได้ ขั้นที่ 2) การค้นหาอัตลักษณ์และพัฒนาศักยภาพ การที่ได้ศึกษาวิชาคอมพิวเตอร์และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาด้วยตนเองในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ทำให้มีความเชื่อมั่น และสามารถพัฒนามาเป็นผู้สอนวิชาคอมพิวเตอร์ ทำให้สามารถแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่ในสังคม และพิสูจน์ตนเองว่าสามารถทำงานมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ขั้นที่ 3) การแสดงให้สาธารณะรับรู้ การใช้ชีวิตแสดงอัตลักษณ์ความปกติ มีความเชื่อมั่นสามารถศึกษา ประกอบอาชีพ ความสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม ทำให้สิทธิคนพิการเป็นจริงทำให้สถานะคนพิการได้รับการยอมรับเป็นคนหนึ่งในสังคม สามารถใช้ชีวิตเช่นบุคคลทั่ว

ไป และเป็นแบบอย่างการปลูกพลังกระตุ้นให้ลุกขึ้นสู้ การสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์สังคม ขับเคลื่อนงานสร้างเสริมให้คนพิการมีชีวิตที่ดีในสังคม

การเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ

ด้วยปัญหาคนพิการมักถูกสังคมตีตราจนกลายเป็นตราบาปติดตัว ซ้ำยังถูกแบ่งแยกจนส่งผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัว ครอบครัว การทำงาน ตลอดจนความสามารถการจัดการชีวิตดำรงสถานภาพตามบรรทัดฐานของบุคคลทั่วไป การขาดความเข้าใจ อคติ การเลือกปฏิบัติ และการแบ่งแยกจากความเชื่อที่สังคมมองเป็นเหตุให้คนพิการมองตนเองอย่างไร้คุณค่า ตลอดจนการถูกจำกัดทางสังคม ความไม่สะดวกในการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมและขาดโอกาสในชีวิต ไม่มีงานทำ อันส่งผลให้มีรายได้ลดลง การแบ่งแยกที่เกิดขึ้นทำให้เก็บตัวในบ้านไม่ออกสู่สังคม อีกทั้งต้องประสบปัญหาการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน สามารถใช้สิทธิแห่งความเป็นพลเมือง การเข้าถึงการศึกษา การจ้างงานและการมีที่อยู่อาศัย คนพิการทุกคนล้วนมีสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น อนุสัญญาาระดับนานาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สามารถคุ้มครองสิทธิด้วยการใช้หลักการแห่งความเท่าเทียมและการไม่แบ่งแยก ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิคนพิการ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ในแต่ละประเทศต้องมีนโยบายเพื่อพิทักษ์สิทธิมนุษยชนของคนพิการ เพื่อคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้สนองต่อความต้องการพื้นฐาน การมีความเป็นอยู่ที่ดีและความมั่นคงทางสังคม รูปแบบเปิดโอกาสให้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับบุคคลทั่วไป เป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเชิงลบ โดยการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง คนพิการต้องแสดงศักยภาพ ความรู้ความสามารถ ออกมา การประกอบอาชีพ การทำงาน การกีฬา การศึกษา แสดงให้สังคมรับรู้ในศักยภาพเข้าใจความเป็นมนุษย์ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การสร้างเจตคติของสังคมในเชิงบวก ถ้าเราทำงานกับคนพิการโดยตรงเราต้องให้เขาแสดงศักยภาพ ความรู้ความสามารถของเขาออกมา อาชีพ การงาน กีฬา อะไรก็แล้วแต่ที่เขาทำ ก็ต้องให้เขาแสดงออกมา ถ้าไม่ทำงานกับเขาโดยตรงก็ต้องนำจุดแข็งออกมาสื่อให้คนรับรู้รับทราบ การพูดกล่าวในโอกาสต่าง ๆ ให้สังคมรับรู้ก็ต้องพูดถึงความสามารถก็ต้องพูดเรื่องความสามารถ ข้อจำกัดของเราเพื่อความเข้าใจความเป็นมนุษย์” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, มิถุนายน 2563)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อน คนพิการทุกคนล้วนมีสิทธิมนุษยชน สามารถคุ้มครองสิทธิแห่งความเท่าเทียมและการพิทักษ์สิทธิมนุษยชนของคนพิการ เพื่อคุ้มครองและส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต การสนองต่อความต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไป การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

โดยการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง แสดงให้สังคมมีเจตคติที่ดีต่อคนพิการและรับรู้ศักยภาพความสามารถใช้ชีวิตในสังคมเช่นบุคคลทั่วไป

การสนับสนุนด้านจิตใจ

การเข้าถึงการสนับสนุนด้านจิตใจ ความสามารถแก้ไขเบื้องต้นที่คำนึงถึงประเด็นทางวัฒนธรรมครอบคลุมเรื่องทักษะการสนับสนุนทางอารมณ์ กิจกรรมทักษะการให้คำปรึกษา เพื่อรับฟังปัญหา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แบ่งปันการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนพิการกับสมาชิกในครอบครัว เกิดการเสริมพลังซึ่งกันและกันและสามารถจัดการชีวิตของตนเองได้ การส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความตระหนักรู้ต่อตนเองช่วยให้สามารถมองเห็นโอกาสนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ความพิการ การสร้างความภูมิใจในตนเองผ่านทางกิจกรรมครอบครัว โดยมีผู้ปกครอง พี่น้อง เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ทักษะและทัศนคติในครอบครัว ถือเป็นรากฐานสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้สามารถเรียนรู้ทักษะอื่น ๆ เพื่อช่วยส่งเสริมศักยภาพในอนาคต ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การเลี้ยงดูของครอบครัวเหมือนคนทั่ว ๆ ไป มีความรักความเอื้ออาทรเป็นปกติ มีพี่น้องเป็นผู้ชายห้าคน ใช้ชีวิตปกติ มีหน้าที่อยู่บ้านเฝ้าบ้านออกไปเล่นข้างนอกบ้านบ้างตามประสาเด็ก มีความสัมพันธ์ก็มักจะเล่นกับพี่กับน้องมากกว่า” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, มิถุนายน 2563)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิดการสนับสนุนทางอารมณ์ การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ความพิการ โดยสมาชิกในครอบครัวให้คำปรึกษาการเสริมพลังและส่งเสริมศักยภาพการจัดการชีวิตตนเองได้

การศึกษาในระดับพื้นฐาน

การศึกษาระดับพื้นฐานคือกุญแจความสำเร็จ ด้วยความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้พื้นฐานที่สำคัญสู่การพัฒนาทักษะชีวิต การเตรียมความพร้อมกิจกรรมกับสภาพความเป็นอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำความเข้าใจตนเอง และการยอมรับการช่วยเหลือจากผู้อื่น การเตรียมความพร้อมเป็นสมาชิกของสังคม การสร้างความเข้าใจความพิการ การมีทางลาดและห้องน้ำและเครื่องช่วยที่เอื้อต่อการใช้งาน อีกทั้งการที่มีครูทราบถึงความต้องการ ทำให้รู้สึกมีความมั่นใจและมีศักยภาพสูงขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ได้เรียนหนังสือครั้งแรกเมื่อมาอยู่ที่โรงเรียนแห่งหนึ่งที่มีความสะดวกสบายไม่มีอุปสรรค” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, มิถุนายน 2563)

“ความเป็นคนฉันมีความปรารถนาเหมือนคนอื่นก็อยากไปเรียนเหมือนคนอื่นเขานั้นก็คือสิทธิการศึกษา” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, มิถุนายน, 2563)

“ตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่หนึ่งถึงสี่เรียนโรงเรียนหอวังตอนเริ่มเรียนโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดนนทบุรีมีอุปสรรคการเดินทางไม่มีใครไปรับส่งจึงย้ายไปเรียนภาคค่ำที่โรงเรียนหอวัง ก็ได้ติดรถพี่ชายไปรับส่งพอดีเรียนได้เทอมเดียว แล้วเรียนด้วยตนเองเพื่อสอบเทียบการศึกษานอกโรงเรียน แล้วเรียนคอมพิวเตอร์ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง เพื่อประกอบอาชีพได้ แล้วสอบเทียบวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาปีที่หก แล้วเรียนต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยนำความรู้ด้านคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ในการศึกษา หลังจากจบก็ศึกษาต่อปริญญาโท มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ด้านการสังคมสงเคราะห์ และศึกษาต่อจบปริญญาเอก” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, มิถุนายน, 2563)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด จากความเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกาย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติสังคมในเชิงลบ ถูกกีดกันออกจากสังคม ด้วยการตีตราบาป จากการมีข้อจำกัดด้านโอกาสทางการศึกษา การเตรียมความพร้อมสำหรับความรู้สึกมีความมั่นใจและมีศักยภาพสูงขึ้น

การดำรงชีวิตอิสระ

การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การนำแนวคิดเชิงสังคมผสมกับแนวคิดสิทธิมนุษยชน ภายใต้กรอบแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ โดยมีจุดมุ่งหมายกระตุ้นให้สังคมตระหนักเรื่องสิทธิของคนพิการ โดยกระบวนการช่วยเหลือตนเอง เพื่อยืนยันคนพิการคือมนุษย์ผู้มีสิทธิต้องได้รับการคุ้มครอง โดยนโยบายของรัฐ นำไปสู่บริการเพื่อช่วยเหลือพึ่งตนเองได้ การช่วยจัดการดูแลคนพิการ การช่วยจัดบ้าน การช่วยให้มีงานทำ การไปโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในสังคม รวมถึงระบบขนส่งมวลชนสามารถร่วมใช้ในสังคมได้ สิ่งเหล่านี้เสมือนเป็นชัยชนะของการดำรงชีวิตอิสระโดยการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การเคลื่อนไหวทางสังคมมีความหมายในการเปลี่ยนเจตคติ การปฏิรูปองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมนรูปแบบใหม่ การเคลื่อนไหวเพื่อคุณค่าทางสังคม การใช้ชีวิตและยอมรับตามที่ตนเองกำหนด จึงเป็นจุดเริ่มต้นแสวงหาแนวทางในการเสริมพลังอำนาจการก้าวข้ามอุปสรรค

รูปแบบการเปลี่ยนแปลงวิถีคิด ความสามารถเผชิญกับความพิการ เชื่อว่าความพิการไม่ใช่อุปสรรค ไปสู่ประณามมูลนิธิต่างหนึ่งเพื่อการพัฒนา ก่อตั้งโดยบาทหลวงเรย์มอนด์ เบรนนัน ปี พ.ศ. 2527 เป็นองค์กรคนพิการระดับสากลในการจัดการศึกษา จัดหางาน ส่งเสริมอาชีพ ช่วยเหลือพัฒนาศักยภาพคนพิการ ขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม การพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเสริมพลังคนพิการสู่สังคมแห่งความเสมอภาค มีสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้คนมีจิตสาธารณะ มีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต โดยโรงเรียนอาชีวะแห่งหนึ่งมีรูปแบบการส่งเสริมอาชีพด้านคอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ ภาษาอังกฤษ ช่างเขียนแบบ และหลักสูตรการพัฒนาคุณภาพคนพิการ อีกทั้งมีบริการจัดหางาน ให้บริการแนะแนวอาชีพ ฝึกทักษะและเตรียมความพร้อมก่อนเข้าทำงาน สร้างความเข้าใจและให้บริการสถานประกอบการจ้างงานคนพิการ การบริการจัดหางานและบริการและติดตามประเมินผล การส่งเสริมอาชีพอิสระ การบริการจัดการและการตลาด ส่งเสริมการรวมกลุ่มและจัดหาแหล่งทุนเพื่อการดำเนินธุรกิจของคนพิการและครอบครัว จัดหาสัมปทานและตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าและบริการทั้งภาครัฐและเอกชน การพิทักษ์สิทธิ โดยการติดตามการดำเนินงานของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการขจัดอุปสรรค การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในระบบขนส่งมวลชน การจ้างงานคนพิการ การพิทักษ์สิทธิคนพิการรายบุคคลที่ถูกล่วงละเมิด การส่งเสริมสนับสนุนให้คนพิการได้รับสิทธิและสวัสดิการ การพัฒนาและบริการล่ามภาษามือ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือกรณีที่คนพิการประสบกับความยากลำบากในการดำเนินชีวิต รวมทั้งการศึกษาวิจัยที่เป็นการรวบรวมและศึกษากฎหมาย ข้อบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับ แผนนโยบาย องค์ความรู้เกี่ยวกับคนพิการ

การเสนอแนวทางเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ นอกจากนี้แล้วยังมีการให้บริการวิทยากร หรือจัดการประชุมสัมมนาหรือฝึกอบรมบุคลากรในงานด้านคนพิการ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่จัดหางาน การอบรมอาสาสมัคร การอบรมผู้ช่วยเหลือส่วนตัวสำหรับคนพิการ และที่สำคัญมีการสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์ การช่วยให้คนพิการสามารถออกสู่สังคมด้วยความมั่นใจ ทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการ ครอบครัวและสังคม โดยมีการจัดตั้งสถานีวิทย์ชุมชน การจัดการรายการโทรทัศน์เผยแพร่ทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่องสิบเอ็ด หรือเว็บไซต์ www.pwdmedia.com และการจัดหาทุนโดยการสร้างเครือข่ายของมูลนิธิเป็นการบริการแบบให้เปล่าในการจัดการศึกษา บริการห้องพัก อาหาร และสวัสดิการต่าง ๆ สำหรับคนพิการ อีกทั้งยังมีการปลุกพลังคนพิการจากการบูรณาการ กระตุ้นให้คนพิการมีพลังลุกขึ้นสู้ มีแรงบันดาลใจออกสู่สังคมด้วยการแนะแนวอาชีพ ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ ด้านการสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์ในสังคมได้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ตลอดจนการมีศูนย์พัฒนาเด็กพิเศษ มีการเลี้ยงข้าวกลางวันเด็กพิการ การสอนภาษาให้แก่เด็กพิการด้อยโอกาส จึงเป็นผลสะท้อนทั้งหมดของสังคม กิจกรรมจะเป็นการสร้างนิยามใหม่ไปสู่การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ของวิถีชีวิต (Life-style identity)

และอัตลักษณ์ความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีลักษณะสำคัญคือการดำรงชีวิตอิสระ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“รูปแบบการศึกษาสู่การมีงานทำอย่างยั่งยืนเราทำทั้งในระบบและนอกระบบมันคือการผสมผสานทั้งหมด เราต้องริเริ่มแสวงหาความคิดสร้างสรรค์ใหม่ นวัตกรรมในการเรียนใหม่อย่างต่อเนื่อง คิดว่าเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุด ในกรอบการศึกษาก็จะมีเรื่องสุขภาพในเรื่องของการเสริมพลังอำนาจมีเรื่องของการฟื้นฟูมีในเรื่องของทักษะชีวิตในเรื่องของสังคม มีในเรื่องเศรษฐกิจมีครบเครื่อง การเสริมพลังอำนาจมีกิจกรรมพาคนไปเดินขบวน จัดมือบ จัดการเรียนการสอนเรื่องสิทธิ ชีวิตและสังคมก็มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในด้านสังคมก็มีส่วนร่วมทางสังคม งานบุญ งานเข้าพรรษา วันปีใหม่ ช่วยเหลือกิจกรรมทางราชการ เหตุประสพภัย ไฟไหม้ สึนามิ เรามีความรู้ความสามารถก็แบ่งปันเข้าไปมีส่วนร่วม มีงานวิสาหกิจเพื่อสังคม เราก็มีทำธุรกิจห้องพักประชุมสัมมนา โลจิสติกส์ คอมพิวเตอร์ มีแพทย์แผนไทย เกษตรปลูกผักสมุนไพร เลี้ยงสัตว์ บริการจัดหางาน คือรัฐวิสาหกิจเพื่อสังคมมีสามไอ ไอที่หนึ่งคือเป็นเรื่องการฝึกทักษะ ไอที่สองคือการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ไอที่สามคือคือการหารายได้ และเรามีในเรื่องของการกีฬา ดนตรี ศิลปะ ท่องเที่ยว” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, มิถุนายน 2563)

“งานของมูลนิธิก็มีงานพิทักษ์สิทธิ งานเสริมพลังคนพิการ งานสร้างอาชีพ งานด้านการศึกษาวิจัย งานด้านต่างประเทศอันนี้เป็นงานหลัก ๆ ก็มีรายละเอียด งานสายด่วน 1479 งานอบรมงานสื่อโทรทัศน์ งานผลิตงานวิจัย ทำงานร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง งานการศึกษา งานฝึกอาชีพก็มีสถานศึกษา 4 แห่ง มีโรงเรียนคนตาบอด ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีโรงเรียนอาชีวะพระมหาไถ่หนองคาย และพัทธา มีการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม การบริหารบุคคล บริหารการเงิน การบริหารการจัดการศึกษา ที่สำคัญเป็นเรื่องเกี่ยวกับการหาพันธมิตรทางสังคมการทำงานผมคิดว่าเรื่องนี้สำคัญ” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, มิถุนายน 2563)

“การสร้างเจตคติของสังคมด้านบวก ถ้าเราทำงานกับคนพิการโดยตรงเราต้องให้เขาแสดงศักยภาพ ความรู้ ความสามารถของเขาออกมา อาชีพ การทำงาน การศึกษา ก็หากี่แล้วแต่ที่เขา มีก็ต้องให้เขาแสดงออก ถ้าไม่ได้ทำงานกับเขาโดยตรงก็นำจุดแข็งออกมาสื่อให้คนรับรู้รับทราบ พุดในโอกาสต่าง ๆ ให้สังคมรับรู้ก็ต้องพูดถึงความสามารถ ก็ต้องพูดถึงเรื่องศักยภาพ เพื่อความเข้าใจความเป็นมนุษย์ การศึกษาในระดับพื้นฐานคือกุญแจความสำเร็จ ด้วยความรู้และทักษะที่ได้เรียนพื้นฐาน” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, มิถุนายน 2563)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ การสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์ การพิทักษ์สิทธิช่วยเหลือการใช้ชีวิตที่พึ่งตนเองมีส่วนร่วมงานอาชีพเพื่อสังคม ในเรื่องเศรษฐกิจส่งเสริมอาชีพเพื่อสังคม การทำธุรกิจห้องพักประชุมสัมมนา โลจิสติกส์ คอมพิวเตอร์ มีแพทย์แผนไทย เกษตรปลูกผักสมุนไพร เลี้ยงสัตว์ บริการจัดหางาน สามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้สังคมรับรู้ถึงความสามารถเช่นบุคคลทั่วไป รูปแบบการเปลี่ยนวิถีคิดการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

การใช้ผัสสะอื่นเข้ามาทดแทน

เมื่อสังคมส่วนใหญ่มักมองว่าความพิการคือการสูญเสียความสามารถโดยสิ้นเชิง ความพิการเป็นเพียงความบกพร่องจากความคาดหวังของบุคคลทั่วไป เป็นความสามารถของอวัยวะทางร่างกายจิตใจ ทำให้ต้องอาศัยการเรียนรู้โดยวิธีพิเศษหรือวิธีที่แตกต่างจากคนทั่วไปเข้ามาทดแทนสิ่งที่บกพร่อง ความสามารถการใช้ผัสสะอื่นเข้ามาทดแทนเป็นความสามารถพิเศษหรือภูมิปัญญา ซึ่งบุคคลไม่อาจทำได้ ภาวะความพิการจึงเป็นเพียงความแตกต่างการใช้ผัสสะด้านที่แตกต่าง ทำให้สามารถใช้ชีวิตหรือสามารถเป็นนักกีฬาวิลแชร์ทีมชาติ จบการศึกษาในระดับปริญญาโท ปริญญาเอกได้เช่นคนทั่วไป และสามารถเป็นครูและผู้บริหาร ฟ้องศาลปกครองคดีรถไฟฟ้าได้เช่นบุคคลทั่วไป การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิตประจำวันได้เหมือนบุคคลทั่วไป ในรูปแบบเชิงสังคมมองความพิการเปลี่ยนความปกติ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ผมอยากเป็นนักกีฬาทีมชาติเลยคิดว่าจะซ้อมวิลแชร์ไปแข่งเมืองนอก” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2563)

“เรียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์แล้วก็สอบเทียบมัธยมศึกษาปีที่หกแล้วเรียนรามคำแหง หลังจากจบได้ศึกษาต่อปริญญาโท ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2563)

“เรียนจบโรงเรียนอาชีวะพระมหาไถ่ก็ได้ทำงานเป็นครูที่ฝึกคนพิการเพื่อให้คนพิการออกไปทำงาน ต้องทำให้เชื่อว่าเรามีความสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ เขาถึงกระบวนการยุติธรรมต่อสู้กับหน่วยงานของรัฐ ประสบการณ์ฟ้องศาลปกครองกรณีรถไฟฟ้า” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2563)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด เมื่อสังคมส่วนใหญ่มักมองว่าความพิการมีความสามารถการใช้ผัสสะอื่นเข้ามาทดแทน สามารถใช้ชีวิตมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมการดำรงชีวิตประจำวันได้เหมือนบุคคลทั่วไปการใช้ผัสสะอื่นเข้าทดแทน

การเปลี่ยนความพิการเป็นปกติ (Normalization)

การทำให้ดูเป็นปกติเหมือนบุคคลทั่วไปหรือแก้ไขไปสู่ภาวะปกติ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับคนพิการและบรรทัดฐานจากสังคม ประสบการณ์สะท้อนว่า ภาวะความพิการอาจไม่หยุดนิ่ง เปลี่ยนไปสอดคล้องตามความต้องการของสังคม โดยอาศัยกระบวนการฟื้นฟูปรับเปลี่ยนตนเองสามารถดำเนินชีวิตเช่นคนทั่วไป ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ความเป็นคน ฉันมีความปรารถนาเหมือนคนอื่น ก็อยากไปเรียนเหมือนคนอื่นเขานั่นก็คือสิทธิการศึกษา” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2563)

“ถ้าพูดถึงความพิการ ความเป็นคนว่าอยากใช้ชีวิตเหมือนคนอื่น อยากจะเรียนหนังสืออยากจะทำงาน อยากไปไหนมาไหนทำกิจกรรมในสังคมเหมือนบุคคลทั่วไป ทุกวันนี้ก็ตอบว่าใช่ฉันตระหนักในสิ่งที่เขาพูด มันเป็นสิทธิของฉันแต่ฉันคิดว่ามันคือชีวิตของฉันก็อยากเป็นเหมือนคนอื่น ถ้าเขามีโอกาสได้รับรู้ได้เห็นทางเลือก ได้มีการพูดการคุย การสร้างความเข้าใจ ทุกคนต่างสร้างคุณค่าความหมายในชีวิตตนเอง” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2563)

“ได้เรียนหนังสือครั้งแรกเมื่อมาอยู่ที่โรงเรียนแห่งหนึ่งมีความสะดวก สบาย ไม่มีอุปสรรค” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2560)

“ตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่หนึ่งถึงสี่ เรียนที่โรงเรียนหอวัง ตอนเริ่มเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่งจังหวัดนนทบุรี มีอุปสรรคการเดินทางไม่มีใครไปรับส่ง จึงย้ายไปเรียนภาคค่ำที่โรงเรียนหอวัง ก็ได้ติดรถพี่ชายไปรับส่งพอดีเรียนได้เทอมเดียว แล้วเรียนด้วยตนเองเพื่อสอบเทียบการศึกษานอกโรงเรียนแล้วเรียนคอมพิวเตอร์ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง เพื่อประกอบอาชีพได้ แล้วสอบเทียบวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาปีที่หก แล้วเรียนต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยนำความรู้ด้านคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ในการศึกษา หลังจากจบก็ศึกษาต่อปริญญาโท มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ด้านการสังคมสงเคราะห์ และศึกษาต่อจบปริญญาเอก” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2560)

“เรียนจบโรงเรียนเขาก็ให้ทำงานต่อโดยเป็นครู เริ่มทำงานแล้วผมก็เป็นครูทำงาน คิดเป็นระบบ คิดเป็นเหตุเป็นผล โรงเรียนที่ผมอยู่ฝึกคนพิการเพื่อออกไปทำงาน แต่การที่เขาออกไปทำงานแล้วเขาเผชิญปัญหามากมาย ตั้งแต่ก้าวแรกเลยเขาจะหางานจากไหน ตั้งแต่หางานคนพิการสังคมไม่ยอมรับในความสามารถ ในการเข้าไป เขาไม่เชื่อว่าเรามีความสามารถในการทำงาน ด้านหนึ่ง ต้องทำให้เชื่อว่าเรามีความสามารถ” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2560)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การทำให้สามารถอยู่ร่วมกับคนพิการและบรรทัดฐานจากสังคมเป็นปกติเหมือนบุคคลทั่วไป อาศัยกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพปรับเปลี่ยนตนเองแก้ไขไปสู่รูปแบบการเปลี่ยนความพิการเป็นภาวะปกติ

การเกิดใหม่ของอัตลักษณ์ (Re-birth of identity)

การรับรู้ต่อความพิการของสังคมทำให้คนพิการถูกตีตรา รวมทั้งความทุกข์ยาก จากสภาพความพิการเกิดขึ้นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คนพิการจำเป็นต้องต่อรองหรือหาวิธีที่จะดำรงชีวิตอยู่บนความพิการนั้น เลือกเปลี่ยนอัตลักษณ์ความพิการใหม่ (Transformation) เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ผู้ประสบภาวะสูญเสียความสามารถมองหาความหมายเชิงบวกต่อประสบการณ์ความพิการ และปรับตัวเรื่องการรับรู้และค่านิยมโดยเลือกให้ความหมายชีวิต รวมทั้งสนใจคุณค่าทางจิตใจและแสวงหาสิ่งที่เหมาะสมกับตนเอง การเปลี่ยนรูปของค่านิยมจำเป็นสำหรับอัตลักษณ์คนพิการเชื่อมโยงกับผู้อื่น ส่งผลให้คนพิการออกมาเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิ ความยุติธรรมทางสังคมแก่คนพิการ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การขับเคลื่อนงานคนพิการ กลุ่มผู้นำคนพิการเรียกว่าการเสริมพลังอำนาจ ถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเรื่องสิทธิ การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาให้กับคนพิการในทุกๆระดับ เพื่อให้คนพิการได้ตระหนักในสิทธิ คุณค่า ค่อนข้างจะประสบความสำเร็จในระดับส่วนกลาง ระดับชาติ สามารถต่อกรกับภาครัฐ หน่วยงานราชการให้มีการแก้กฎหมาย ระเบียบ มีการจัดสรรงบประมาณที่ตอบสนองสิทธิคนพิการ เพราะเขาเห็นคุณค่าในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2560)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การเปลี่ยนอัตลักษณ์ความพิการใหม่ การปรับตัวเรื่องการรับรู้และค่านิยมโดยเลือกให้ความหมายของชีวิตเชิงบวก แสวงหาสิ่งที่เหมาะสมกับตนเอง สามารถใช้ชีวิตดำรงชีวิตอยู่บนความพิการอย่างมีความสุขการเกิดใหม่ของอัตลักษณ์

การสร้างพื้นที่เฉพาะกลุ่ม

การที่สังคมกีดกันคนพิการออกไปจากพื้นที่ทางสังคม โดยอัตลักษณ์ความพิการขึ้นอยู่กับ การรับรู้ทางสังคมต่อความพิการ ครอบครัวและคนรอบข้างเป็นแรงผลักดันให้มีพลังก้าวข้ามความพิการ สามารถพึ่งตนเองในการแสดงบทบาททำหน้าที่ได้ ความต้องการยอมรับศักดิ์ศรีและเป็นส่วนหนึ่ง การปฏิบัติที่เท่าเทียมกับคนทั่วไปในสังคม เป็นแรงบันดาลใจให้ก้าวข้ามความพิการของสังคม ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“โดยสัญชาตญาณมาจากสภาพความจำเป็นสิ่งที่สำคัญอยู่ที่คำคำเดียวคือ คุณพ่อเคยบอกว่า คุณทำได้ เมื่อเราเชื่อว่าเราทำได้เราก็ต้องทำให้ได้” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2560)

“คนพิการที่เผชิญปัญหาแล้วพยายามหาทางออก หนึ่งการหาทางออกคือการเชื่อมการทำงานระดับสากล นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อ ทัศนคติของประเทศ เกิดจากความยากลำบากที่คนพิการเผชิญ” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2560)

“คนพิการเมื่อได้รับโอกาส คนพิการจะแสดงศักยภาพตนเองมาใช้ จะเป็นเรื่องทั่วไปของมนุษย์ที่แสดงศักยภาพเรียนหนังสือ การหางานทำให้ทัดเทียมกับคนทั่วไป” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2560)

“เมื่อมีโอกาสแสดงให้สาธารณะได้รับรู้ถึงคนพิการสามารถใช้ชีวิตเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป การเรียนหนังสือ ทำงาน ไปไหนมาไหนเองแม้ว่ามีความพิการซึ่งคนพิการไม่มานั่งเศร้ากับความพิการของเขา คนพิการสู้แล้วเมื่อก้าวข้ามความพิการแล้วมันก็คือใช้ชีวิตจะแสดงอัตลักษณ์ความเป็นปกติ” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2560)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การสร้างพื้นที่ให้มีพลังในการก้าวข้ามความพิการ สามารถพึ่งตนเอง สามารถแสดงบทบาททำหน้าที่ได้การยอมรับและเป็นส่วนหนึ่ง ได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปและการสร้างพื้นที่เฉพาะกลุ่มในสังคม

การเป็นต้นแบบคนพิการ (Role Model)

ด้วยในกลุ่มคนพิการเหมือนกันย่อมมีความเข้าใจคนหัวอกเดียวกัน การสอนให้ความรู้เรื่องสิทธิและตระหนักในสิทธิ พร้อมทั้งการพิทักษ์สิทธิ์ เพื่อลุกขึ้นในสังคมด้วยความมั่นใจ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การขับเคลื่อนงานคนพิการ กลุ่มผู้นำคนพิการเรียกว่า การเสริมพลังอำนาจถ่ายทอดความคิด ข้อมูลข่าวสาร ความคิดสิทธิ เพื่อให้คนพิการได้ตระหนักในสิทธิ คุณค่าและใช้สิทธินั้น” (เจ้าของประสบการณ์คนหนึ่งที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2560)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การเป็นตัวอย่างต้นแบบของคนพิการมีความเข้าใจปัญหาคนหัวอกเดียวกันได้ดี ตระหนักในสิทธิและโอกาสทางสังคม พร้อมทั้งการพิทักษ์สิทธิและโอกาสทางสังคมเพื่อให้สามารถลุกขึ้นมาสู่สังคมด้วยความมั่นใจการเป็นต้นแบบคนพิการ

การเข้าถึงสิทธิคนพิการอย่างเท่าเทียม

การเคารพในความแตกต่างและสิทธิของคนพิการ ได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานจากรัฐอย่างเท่าเทียม สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในความรับผิดชอบต่อสิทธิของคนพิการ การต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือจากผู้มีหน้าที่ การส่งเสริมให้คนพิการได้ใช้ศักยภาพของตนเองให้เต็มที่ หมายความว่าเมื่อมีความพิการเกิดขึ้นอยู่ในชุมชน คนพิการก็ควรมีโอกาสได้เรียนหนังสือ ได้ฝึกอาชีพ ได้ทำงาน สามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้โดยสะดวกในต้นทุนที่เหมาะสม ด้านการศึกษาต้องมีการเรียนร่วม มีการเพิ่มพูนทักษะความรู้ให้กับคนพิการ การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในการพัฒนาศักยภาพได้มีงานทำ เปิดโอกาสให้ได้รับการฝึกอาชีพ ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพความสามารถในการทำงาน สามารถไปไหนมาไหนได้สะดวก คนพิการที่มีอุปสรรคความพิการวิลแชร์ คนพิการที่มีความพิการรุนแรงก็มีสวัสดิการมีผู้ช่วย ทำให้คนพิการมีชีวิตเหมือนคนอื่นในสังคม ทุกกระทรวงทบวงกรม ทุกหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องคำนึงถึงคนพิการ การรับรู้และเข้าถึงสิทธิตนเอง สิทธิที่ตนควรได้รับในการสร้างโอกาสให้เข้าถึงสิทธิคนพิการตามหลักสิทธิมนุษยชน ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ทำในสิ่งที่ท้าทายเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ทำอย่างไรให้คนพิการมีงานทำและทำอย่างไรให้คนพิการเข้าถึงสิทธิมีเสียงมากกว่านี้ มันเป็นเรื่องที่สะสมอยู่เรื่อย ๆ ก็คือความไม่เป็นธรรมสิ่งที่เราเจอในชีวิต ในบ้านในเมือง พ่อก็เป็นนักกฎหมาย พี่น้องก็เป็นนักกฎหมาย แล้วเราก็ได้ยินได้ฟังความไม่เป็นธรรมได้ยินนักการเมืองหาเสียง ได้สัมผัสกับชาวบ้าน ได้สัมผัสกับคนพิการที่ลำบากที่ถูกเอาเปรียบ ผมคิดว่ามันสะสมเรื่อย ๆ เราารู้สึกว่าเราทำอะไรได้ก็น่าจะทำได้” (เจ้าของประสบการณ์คนที่หนึ่ง, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2560)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด เมื่อมีความพิการเกิดขึ้นอยู่ในชุมชน คนที่มีความพิการรุนแรงมีสวัสดิการมีผู้ช่วย มีโอกาสได้เรียนหนังสือ ได้ฝึกอาชีพ ได้ทำงาน สามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้โดยสะดวกตามหลักสิทธิมนุษยชน

รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ

รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ โดยขั้นที่ 1 การสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์ การสื่อสารทำความเข้าใจเส้นทางการดำเนินชีวิตในสังคมภายใต้เงื่อนไขโดยการ ศึกษาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ขั้นที่ 2 การพัฒนาศักยภาพดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ เตรียมความพร้อมก่อนเข้าทำงาน ขั้นที่ 3 การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ ภายใต้การพิทักษ์สิทธิสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อการดำเนินธุรกิจของคนพิการและครอบครัว มีการจัดหาสัมปทานและตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าและบริการทั้งภาครัฐและเอกชน การพิทักษ์สิทธิติดตามการดำเนินงานของภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการขจัดอุปสรรค การเสนอแนวทางเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เป็นการสร้างนิยามใหม่ไปสู่การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ของวิถีชีวิต (Life-style identity) และอัตลักษณ์ทางสังคมที่มีลักษณะการดำรงชีวิตอิสระ โดยการเปลี่ยนกฎหมายการเข้าถึงความยุติธรรมโดยใช้กระบวนการกลุ่มขับเคลื่อนสังคมสร้างอำนาจต่อรองทางวัฒนธรรมด้านการจัดการปิดกั้นคนพิการ การเลือกปฏิบัติของสังคมให้สามารถเข้าถึง ความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

ประสบการณ์คนที่สอง (นามสมมติ)

เจ้าของประสบการณ์คนที่สอง (นามสมมติ) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเลขาเครือข่ายคนรักสุขภาพ เป็นกลุ่มที่มารวมตัวเรื่องสุขภาพ เป็นองค์กรระดับชาติมีเป้าหมายเดียวกันคือคนรักสุขภาพ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างคุณค่าให้กับชีวิต และสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม เพื่อให้สามารถใช้ความรู้ความสามารถได้เต็มศักยภาพ ในการหารายได้เพื่อการดำรงชีวิต และสร้างมาตรฐานให้แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมสามารถสร้างการมีส่วนร่วมในระบบสิทธิประโยชน์สำหรับคนพิการ การมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยการดูแลร่างกายจิตใจให้เป็นปกติ เป็นผู้มีสภาพร่างกายและจิตใจ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข เป็นปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต และสามารถปรับตัวพึ่งตนเองได้สอดคล้องกับแนวความคิดดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

การสร้างความตระหนักในตนเอง เป็นประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพ ทำให้มีความมุ่งมั่น เกิดกำลังใจ ใฝ่รู้สืบทอดแท่นหลัง มีความพร้อมต่อปัญหาอุปสรรคและสิ่งแวดลอม อีกทั้งเป็นพื้นฐานการมองชีวิต ความสามารถทางด้านสังคมและอารมณ์ เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเองและเกิดความภาคภูมิใจ การมีเป้าหมายชีวิตและสามารถเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ การดูแลร่างกายจิตใจเป็นปกติ เป็นผู้มีสภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต และสามารถปรับตัวเปลี่ยนแปลงตนเองพึ่งตนเองได้สอดคล้องกับแนวความคิดดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ความสามารถในการพึ่งตนเอง และทักษะอื่น การดูแลตนเองถูกต้องและเหมาะสม

การเรียนรู้ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จากประสบการณ์ และการฝึกทักษะ โดยเริ่มจากครอบครัวเป็นสถาบันแรกมีบทบาทการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ เกิดความตระหนักถึงการเรียนรู้และสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นองค์ประกอบสำคัญในการช่วยพัฒนาศักยภาพสามารถดำรงชีวิตได้ทัดเทียมกับบุคคลทั่วไป สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พ้นอุปสรรค จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องหลายสาขามารวมกันให้สอดคล้องกับการใช้งานจริงในกลุ่มบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นเฉพาะ

การสร้างความตระหนักสังคม การดำรงชีวิตมีการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มคนรักสุขภาพ เกิดขึ้นผ่านกระบวนการเสริมสร้างความสามารถพึ่งตนเองที่มีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในกิจกรรมกลุ่ม เกิดความตระหนักการแสดงออกซึ่งการยอมรับ การให้เกียรติกัน มีการวางแผน การทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับแนวความคิดดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ อาศัยความร่วมมือจากคนพิการ ครอบครัว ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้องการสนับสนุนกลุ่มด้านสุขภาพและประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ การเปลี่ยนทัศนคติสังคม ความรับผิดชอบเกิดขึ้นตามหลักเป็นสมาชิกของสังคม ส่งผลกระทบต่อสังคมการ

ดำเนินชีวิตประจำวัน การรณรงค์สร้างความเท่าเทียมของคนพิการ การออกมาใช้ชีวิตร่วมกับสังคม การเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิของคนพิการ เรื่องความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกความสามารถ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าในสังคมต้องได้รับโอกาส หากสังคมไม่เปิดโอกาสให้คนพิการไม่สามารถออกมาสู่สังคมได้ เมื่อสิ่งอำนวยความสะดวกสร้างขึ้นไม่ได้มาตรฐาน การต้องพบกับปัญหาอุปสรรค เนื่องจากคนพิการเข้ามีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็นสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เอื้อต่อการใช้ชีวิต การขาดการบังคับใช้ในกฎหมาย เนื่องจากไม่มีบทลงโทษรองรับ

การเปลี่ยนทัศนคติสร้างความตระหนักในตนเอง

การสร้างความตระหนักในตนเอง การมีความมุ่งมั่น เกิดกำลังใจ รู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง มีความพร้อมต่อปัญหาอุปสรรคและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเป็นพื้นฐานการมองชีวิต ความสามารถทางด้านสังคมและอารมณ์ เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองและเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและคนรอบข้าง มีเป้าหมายชีวิตและมีความรับผิดชอบ และการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ ปรับเปลี่ยนค่านิยมและการรับรู้ที่จะให้ความหมายของชีวิต ดึงคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ความตระหนักในตนเองเป็นประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพ ทำให้มีความมุ่งมั่น เกิดกำลังใจ ไม่รู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง มีความพร้อมที่จะต่อสู้อุปสรรคและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเป็นพื้นฐานการมองชีวิต ความสามารถทางด้านสังคมและอารมณ์ เห็นคุณค่าในตนเองและเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและคนรอบข้าง มีเป้าหมายชีวิตและมีความรับผิดชอบ และสามารถเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ” (เจ้าของประสบการณ์ที่สอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“เริ่มจากครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกที่มีบทบาทในการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระให้เกิดความตระหนักถึงการเรียนรู้” (เจ้าของประสบการณ์ที่สอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“ในการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระให้เกิดความตระหนักถึงการเรียนรู้ และสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (เจ้าของประสบการณ์ที่สอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การสร้างความตระหนักในตนเอง สามารถประยุกต์ใช้เกิดประโยชน์การปรับเปลี่ยนค่านิยมและการให้ความหมายของชีวิต ทำให้มีความมุ่งมั่น เกิดกำลังใจ ไม่รู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง มีความพร้อมที่จะต่อสู้อุปสรรคและสิ่งแวดล้อมเห็นคุณค่าในตนเองการตระหนักในตนเอง

รูปแบบการเปลี่ยนอัตลักษณ์เพื่อให้อยู่ได้กับความพิการ

การเสริมสร้างคุณค่าในตนเอง เป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรมีคุณค่าในสังคม การรักษาในโรงพยาบาลต้องรับการผ่าตัด ความหวังที่ร่างกายจะกลับมาใช้งานได้ดังเช่นเดิม กลับกลายเป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม การเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ การเปลี่ยนทัศนคติที่สร้างขึ้นเพื่อให้อยู่ได้กับความพิการ โดยการฟื้นฟูสมรรถภาพภายในสถานที่ทำกายภาพบำบัด ตั้งอยู่ที่ บางปู ปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ มีพื้นที่ติดกับปากน้ำอ่าวไทย หากนั่งรถไฟฟ้ามหานครต้องไปลงสถานีสุดท้ายของในจังหวัดสมุทรปราการ มีบรรยากาศสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นธรรมชาติติดชายทะเลจัดได้ว่ามีความเหมาะสมสำหรับการฟื้นฟูสมรรถภาพเหมาะสมกับคนพิการทางร่างกาย ประกอบด้วยทีมด้านสุขภาพประกอบด้วย แพทย์ นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด พยาบาลให้บริการส่งเสริมฟื้นฟูพลัง ให้คนพิการสร้างความตระหนักในคุณค่าชีวิต ออกมาดำรงชีวิตในสังคมได้สุขสบายใจ การจัดให้บริการมีการเตรียมความพร้อมห้องพักจัดพื้นที่ มีทางลาด ลิฟต์ ห้องน้ำที่เข้าได้สะดวกสบาย คิดออกแบบเพื่อทุกคนทั้งผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง และคนพิการสามารถเข้าถึงบริการฟื้นฟูพลังการทํากิจวัตรประจำวันร่วมมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งเป็นการจัดเตรียมความพร้อมด้านจิตใจเพื่อให้สามารถเผชิญปัญหาให้พ้นอุปสรรค การเสริมสร้างคุณค่าในตนเองสร้างศักยภาพ การทำงานที่เหมาะสมกับตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ถ้าพูดถึงคนพิการมันจะติดกรอบต้องฟื้นฟู ต้องหาย ไม่เข้าใจว่าจะจัดการชีวิตอย่างไร เพราะหนึ่งไม่เคยพิการ สองคนรอบข้างไม่มีใครมาบอกว่าคนพิการจะต้องทำอะไร ความพิการมีหลากหลายมาก เพราะหลังจากจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล แล้วกลับบ้าน กระบวนการรักษา ระหว่างความพิการช่วงต้น ความไม่รู้ทำให้เกิดความสับสน และไม่มีข้อมูลอื่นเข้ามา” (เจ้าของประสบการณ์ที่สอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“ถามว่าชีวิตเขาถ้าออกจากโรงพยาบาลต่อจากนี้ไปจะอย่างไร ถ้าเขาสามารถค้นหาคำตอบต่อตนเอง เขาก็สามารถหาแนวทางในการคุยกับเพื่อนคนพิการที่มาปรึกษาว่าเขาจะจัดการตนเองอย่างไร การปรับตัวตอนที่อยู่โรงพยาบาลออกแบบระบบเพื่อดูแลเราอยู่แล้ว เมื่อกลับไปอยู่บ้านจะอย่างไร ชีวิตประจำวันจะกินอย่างไร จะขับถ่ายอย่างไร จะแต่งตัวอย่างไร ฉะนั้นเรื่องนี้กรณีที่คนเขาไม่สนใจบอกดำรงชีวิตอิสระ เขาอาจสนใจแล้วจะดูแลสุขภาพอย่างไร จะปรับตัวอย่างไร จะออกแบบชีวิตอย่างไร แม้กระทั่งคิดกระบวนการที่จะทำกระบวนการอันเป็นความคิด น่าจะ

สอดคล้องกับส่วนของการวางแผนจำหน่าย หรือคนที่แพทย์ส่งมาปรึกษา” (เจ้าของประสบการณ์ที่สอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ ตระหนักคุณค่าในตนเอง การออกมาปฏิบัติสัมพันธ์ในสังคมกับสิ่งแวดล้อมเอื้อให้คนพิการดำรงชีวิตอิสระ การสร้างศักยภาพที่เหมาะสมกับอัตลักษณ์อยู่ได้กับความพิการ

การเปลี่ยนอัตลักษณ์ด้านอารมณ์

การจัดการด้านอารมณ์กับครอบครัว การใช้ชีวิตถูกจำกัดด้วยเงื่อนไข จากปัญหาทางด้านอารมณ์การปรับตัวและฟื้นฟูพลังกลับสู่ภาวะปกติ มีศักยภาพทำให้มีความเข้มแข็งจากสถานการณ์ที่ยากลำบากในการดำเนินชีวิต การเสริมสร้างความมีคุณค่าในตนเอง การฟื้นฟูด้านอารมณ์กับเหตุการณ์ไม่ยอมจมอยู่กับความทุกข์ เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสการเสริมพลังใจให้มีความเข้มแข็งมีการมองโลกในด้านบวก จัดการด้านอารมณ์ต่อการปรับตัวในสภาวะการเปลี่ยนแปลงมีการควบคุมด้านอารมณ์ และการเข้าใจวัฒนธรรม เข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น มีการพูดคุยบอกเหตุผลบอกความจำเป็น มีการกล่าวคำพูดขอโทษด้วยกิริยาถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน อีกทั้งสามารถแสดงพฤติกรรมแสดงออกต่อการสนองความต้องการออกมาได้อย่างเหมาะสม และเข้าใจข้อจำกัดและความสามารถได้เป็นอย่างดี การเตรียมความพร้อมเปลี่ยนทัศนคติในครอบครัว การใช้ชีวิตที่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขจากปัญหา ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ทางด้านอารมณ์ การจัดการด้านอารมณ์อาจแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม การจัดการอารมณ์ควรทำความเข้าใจก็สามารถลดปัญหาความขัดแย้งควบคุมอารมณ์ ต้องการเข้าใจวัฒนธรรมอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น มีการพูดคุยบอกเหตุผลบอกความจำเป็นมีการกล่าวคำพูดขอโทษด้วยกิริยาถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน อีกทั้งสามารถแสดงพฤติกรรมสนองความต้องการออกมาได้อย่างเหมาะสม และเข้าใจข้อจำกัดและความสามารถที่มีอยู่ได้” (เจ้าของประสบการณ์ที่สอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การเปลี่ยนอัตลักษณ์ด้านอารมณ์ การพูดคุยบอกเหตุผลบอกความจำเป็น มีการกล่าวคำพูดขอโทษด้วยกิริยาถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

อีกทั้งสามารถแสดงพฤติกรรมแสดงออกต่อการสนองความต้องการออกมาได้อย่างเหมาะสม และเข้าใจข้อจำกัดและความสามารถที่มีอยู่ได้

การเปลี่ยนอัตลักษณ์การเรียนรู้

โดยเริ่มจากครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกที่มีบทบาทในการเปลี่ยนอัตลักษณ์ให้เกิดความตระหนักถึงการเรียนรู้การพัฒนาตนเองให้มีคุณค่าในสังคม เป้าหมายอยากเรียนเพื่อไปทำงาน เพื่อฝึกทักษะการประกอบอาชีพสามารถปรับตัวได้ดี เป็นทรัพยากรมีคุณค่า การวางแผนเลือกสถานศึกษามีความเหมาะสมเฉพาะสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว รวมทั้งมีการส่งเสริมให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการเปลี่ยนคุณค่าชีวิต เตรียมความพร้อมเผชิญปัญหาให้พ้นอุปสรรคการดำรงชีวิตประจำวันและการมีส่วนร่วมในสังคม สามารถเปลี่ยนอัตลักษณ์เสริมสร้างคุณค่าในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรมีคุณค่าในสังคม และแสวงหาสิ่งเหมาะสมกับตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ผมได้ผ่านกระบวนการแต่ผมค่อนข้างโชคดีโรงพยาบาลที่ผมอยู่ จะตั้งคำถามว่าถ้าจำหน่วยแล้วจะทำอย่างไร จะทำอะไรคือการวางแผน ถ้าจำหน่วยแล้วจะเรียนหนังสือ ถ้าเรียนหนังสือจะเตรียมพร้อมอะไร เราก็บอกว่าจะขึ้นลงเตียงอย่างไร จะจัดการเรื่องสวนถ่ายอย่างไร เราก็ฟังนักวิชาชีพเขาแนะนำ” (เจ้าของประสบการณ์ที่สอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“การพัฒนาตนเองเป้าหมายชัดเจนคืออยากเรียนให้จบเรียนเพื่อไปทำงานเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรที่มีคุณค่า การวางแผนเลือกสถานศึกษามีความเหมาะสมเฉพาะสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว” (เจ้าของประสบการณ์ที่สอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การเปลี่ยนอัตลักษณ์การเรียนรู้ การตระหนักถึงการพัฒนาการเรียนรู้ตนเองให้มีคุณค่าในสังคม การวางแผนเลือกสถานศึกษามีความเหมาะสมสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว รวมทั้งมีการส่งเสริมให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองสามารถทำหน้าที่ได้

การเปลี่ยนอัตลักษณ์การทำงาน

การเปลี่ยนอัตลักษณ์ให้สังคมยอมรับความสามารถ มีการเรียนรู้เปลี่ยนทัศนคติสร้างความตระหนักเข้าใจในเรื่องความสามารถประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงชีวิตจนสามารถเอาชนะ

อุปสรรคโดยใช้ความรู้ความสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้สมควร โดยการพัฒนาตนเองเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นศักยภาพ มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถทำหน้าที่ตนเองได้ เต็มศักยภาพ นำไปสู่การเข้าถึงการเตรียมความพร้อมการพัฒนาสิทธิประโยชน์และข้อเสนอของคนพิการ ฝึกอบรมและการให้ความช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตอิสระทำงานเป็นเลขาเครือข่ายคนรักสุขภาพ การมีอาชีพสามารถพัฒนาตนเองเกิดการยอมรับตนเองสามารถดำรงชีวิตอิสระ เกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเอง การพัฒนาตนเองการเรียนรู้เพื่อนร่วมงานจนเกิดการยอมรับความสามารถดำรงชีวิตอิสระ การสร้างคุณค่าให้ชีวิตการดำรงชีวิตให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ไม่เป็นภาระสังคม และสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม การเสริมสร้างคุณค่าในตนเองสร้างศักยภาพการทำงานที่เหมาะสมกับตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึก

“การขับเคลื่อนงานที่ทำหลัก ๆ เราเป็นองค์กรประสานงานจัดการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพกับองค์กรที่สนใจเกี่ยวกับสุขภาพแห่งชาติ สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ทำงานพัฒนาสิทธิประโยชน์และข้อเสนอของคนพิการให้หลักประกันสุขภาพ” (เจ้าของประสบการณ์ที่สอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิดการเปลี่ยนอัตลักษณ์การทำงาน โดยการพัฒนาตนเองเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพเปลี่ยนพลังเป็นศักยภาพเกิดการยอมรับตนเองสามารถดำรงชีวิตอิสระสร้างคุณค่าในตนเอง สร้างศักยภาพการทำงานที่เหมาะสมกับตนเอง

การสร้างอัตลักษณ์ให้เข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก

การสร้างอัตลักษณ์วิธีคิดออกแบบให้ครอบคลุมทุกคน การพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายผลักดันให้สังคมเปลี่ยนทัศนคติสิ่งอำนวยความสะดวก ปรับปรุงข้อมูลข่าวสาร เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ การขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงความเชื่อด้านทัศนคติที่มีต่อคนพิการว่าสามารถร่วมกิจกรรมในสังคมเหมือนคนปกติและยอมรับความเป็นสมาชิกคนหนึ่งของการสร้างผลผลิตให้แก่สังคม โดยเพิ่มโอกาส สร้างพื้นที่ และใช้ประโยชน์ทางบริการสาธารณะ การตอบสนองความต้องการดำรงชีวิตประจำวัน การมีโอกาสร่วมออกแบบการจัดสวัสดิการต่าง การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลข่าวสารอย่างเสมอภาค การเปลี่ยนอัตลักษณ์การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกเชื่อมโยงกับผู้อื่น ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การเตรียมความพร้อมห้องพักจัดพื้นที่มีทางลาด ลิฟต์ ห้องน้ำที่เข้าได้สะดวกสบาย คิดออกแบบเพื่อทุกคนทั้งผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง และคนพิการสามารถเข้าถึงบริการฟื้นฟูการทำกิจวัตร

ประจำวันรวมมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งเป็นการจัดเตรียมความพร้อมด้านในจิตใจ เพื่อให้สามารถเผชิญปัญหาให้พ้นอุปสรรคต่าง ๆ” (เจ้าของประสบการณ์ที่สอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การยอมรับความเป็นสมาชิกคนหนึ่ง การสร้างผลผลิตให้แก่สังคม การมีโอกาสร่วมตัดสินใจออกแบบการจัดสวัสดิการต่าง ๆ การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลข่าวสารอย่างเสมอภาคเพื่อให้ครอบคลุมทุกคน

การสร้างความตระหนักสังคม

การรวมกลุ่มคนรักสุขภาพ การขับเคลื่อนนโยบายหรือสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับนโยบาย การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นถูกพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย การสนับสนุนให้คนพิการปรับตัวสามารถเข้าถึงโอกาสด้านสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การขับเคลื่อนเกี่ยวกับนโยบาย โดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นถูกพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายผลักดันสนับสนุนให้คนพิการปรับตัวสามารถเข้าถึงโอกาสด้านสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ผ่านกระบวนการเสริมสร้างความสามารถพึ่งตนเอง การเปลี่ยนทัศนคติทั้งคนพิการ คนรอบข้าง สังคม เป็นความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อสังคมในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคม การรณรงค์สร้างความเท่าเทียมของคนพิการ ออกมาใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิของคนพิการความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก ความสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าในสังคมต้องได้รับโอกาส หากสังคมเปิดโอกาสทำให้คนพิการสามารถออกมาสู่สังคมได้ เมื่อสิ่งอำนวยความสะดวกสร้างขึ้นไม่ได้มาตรฐานจึงต้องพบกับปัญหาอุปสรรคมากมายไม่เอื้อต่อการใช้ชีวิตคนพิการ เพราะการบังคับใช้ในกฎหมายเนื่องจากไม่มีบทลงโทษรองรับ และการออกแบบเป็นสากลที่องค์การสหประชาชาติได้ส่งเสริมและเผยแพร่ เพื่อให้คนพิการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อม โดยหลักการของการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) คือทุกอย่างตั้งแต่กฎหมาย สื่อสารข้อมูลข่าวสารเชิงสร้างสรรค์ สิ่งสำคัญคือวิธิตัดไม่ว่าจะออกแบบอะไรเพื่อเป้าหมายให้ครอบคลุมให้มากที่สุด ส่งผลให้คนพิการออกมาขับเคลื่อนนโยบายสนับสนุนให้คนพิการปรับตัวสามารถเข้าถึงโอกาสด้านสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การสร้างความตระหนักสังคม การดำรงชีวิตอยู่เพียงลำพังไม่สามารถทำให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนจึงต้องมีการรวมกลุ่มคนรักสุขภาพที่เกิดขึ้นที่ผ่านกระบวนการเสริมสร้างความสามารถพึ่งตนเองที่มีวัตถุประสงค์ ปฏิสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องกันในกิจกรรมกลุ่ม เกิดความตระหนักใน ความสำคัญของตัวเองและกันที่แสดงออกซึ่งการยอมรับ การให้เกียรติกัน มีการวางแผน การทำงาน ร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ อาศัยความร่วมมือจากคนพิการ

ครอบครัว ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนกลุ่มด้านสุขภาพและประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ” (เจ้าของประสบการณ์ที่สอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“สิทธิเป็นความก้าวหน้าที่เห็นได้ชัด บางคนบอกว่าแค่นี้เอง แต่ความจริงเป็นกฎหมายที่ส่งผลต่อวิถีคิด ทักษะคิดของเราขั้นต้น ต้องเปลี่ยนวิถีคิดทัศนคติก่อนทั้งคนพิการ คนรอบข้าง สังคม มาถึงนโยบาย เพื่อออกข้อกำหนดกฎหมาย นโยบาย และสิ่งอื่น ๆ และอีกอย่างหนึ่งเรียกว่าการ ออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) เป็นวิถีคิดออกแบบเพื่อคนทั้งมวล คนออกแบบได้แสดง ว่าคุณต้องคิดมาก่อนจะออกแบบสิ่งเหล่านี้ เพื่อใคร เพื่ออะไร แล้วใครได้ประโยชน์ ถ้าวิถีคิดถูกคิดให้ ออกแบบไม่ใช่เพียงทางลาด แต่คือทุกอย่างตั้งแต่กฎหมาย ข้อมูลข่าวสาร สิ่งสำคัญคือวิถีคิดไม่ว่าจะ ออกแบบอะไรเพื่อเป้าหมายให้ครอบคลุมให้มากที่สุด” (เจ้าของประสบการณ์ที่สอง, สัมภาษณ์ระดับ ลึก, 2562)

“การขับเคลื่อนงานที่ทำหลัก ๆ เราเป็นองค์กรประสานงานจัดการระหว่างหน่วยงานที่ เกี่ยวกับสุขภาพกับองค์กรที่สนใจเกี่ยวกับสุขภาพแห่งชาติ สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ทำงาน พัฒนาสิทธิประโยชน์และข้อเสนอของคนพิการให้หลักประกันสุขภาพ จัดเวทีเพื่อรับฟังความคิดเห็น ซึ่งความคิดเห็นที่ได้ก็จะถูกพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันให้สำนักงานหลักประกัน สุขภาพฟื้นฟูสมรรถภาพให้คนพิการ ซึ่งเข้าเงื่อนไขตามประกาศสำนักงานหลักประกันสุขภาพ แห่งชาติในการเบิกจ่าย การร่างพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สามารถมีภาคตัวแทน ประชาชนห้าคน จากเครือข่ายเก้าคนด้านคนพิการ ก็ได้มีโอกาสเข้าไปเป็นบอร์ด เปิดโอกาสทำ โครงการนำร่อง นี้แหละที่เรียกว่า ทักษะการดำรงชีวิตคนพิการ” ขับเคลื่อนนโยบายการจัดการ ความรู้ การศึกษาผ่านการอบรม ให้สังคมเกิดความตระหนักเข้าใจ การมีศูนย์ทำงานแบบมีแนวคิด การดำรงชีวิตอิสระที่ว่าเข้าไปทำงานกับคนพิการ เพื่อตั้งหรือฟื้นฟูข้างในกลับมา นี่ถึงอย่างหนึ่ง เพราะเราพิการอะไรที่ทำได้มันก็ทำไม่ได้ อะไรที่จะตัดสินใจตัวเองได้ก็ทำไม่ได้ เราอาจไม่ยอกคิด อะไร ครอบครัวจะเข้ามาตัดสินใจแทนเรา กระบวนการเขาจะมาคุยกับเรา จะบอกว่าคนพิการ อำนาจการตัดสินใจที่หายไป ก็มีคนพิการเข้ามาหาเราคุยกับเราปกติ หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส เหมือน การสร้างพื้นที่การพูดคุย เขาจะเรียกว่าเพียร์ (การให้คำปรึกษาฉันเพื่อน) ที่คนพิการอยู่ด้วย ได้เห็น อีกด้านหนึ่งของความพิการที่มีประสบการณ์ และมีกรอบแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ เวลาเข้าไปไม่ได้ บอกว่าคุณต้องหนึ่ง สอง สาม สี่ ไปคุยก่อน บางทีก็จะแค่นั่งคุยนั่งฟังคนพิการเปิดใจหรือไม่เปิดใจ ให้ เขาได้เห็นอีกด้านหนึ่ง ถ้าเกิดพิการเขาจะเป็นอย่างนี้ได้ หรืออย่างนี้ไม่จำเป็นต้องอยู่โรงพยาบาลอย่างเดียวเป็นคนป่วยติดเตียง การเพียร์ครั้งแรกอาจสร้างการเปลี่ยนหรือไม่เปลี่ยนก็ได้ ข้อมูลอันนี้ต้องทำ

ควบคู่กับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ก็คือการดึงเอาข้างในเป็นหนึ่งในกระบวนการแพทย์ด้านการแพทย์เขาเรียกโพลีโอ” (เจ้าของประสบการณ์ที่สอง, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การสร้างความตระหนักสังคม การปรับตัวสามารถเข้าถึงโอกาสด้านสวัสดิการ การได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก การดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อม การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ตั้งแต่กฎหมาย สื่อสารข้อมูลข่าวสารเชิงสร้างสรรค์ สิ่งสำคัญคือวิธีคิด เพื่อเป้าหมายให้ครอบคลุมให้มากที่สุด

รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ความพิการไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ

การมีส่วนร่วมของสมาชิก ในการศึกษาและแก้ไขปัญหาของตนร่วมกับชุมชนแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ขับเคลื่อนรูปแบบเวทีประชาคม การสร้างความตระหนักการมีส่วนร่วมในสังคมการเปลี่ยนทัศนคติ สังคม มีการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มคนรักสุขภาพ เกิดขึ้นที่ผ่านกระบวนการเสริมสร้างการปฏิสัมพันธ์ การดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคม การส่งเสริมแรงจูงใจ ความเท่าเทียมของคนพิการ เพื่อให้ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกการดำรงชีวิต สิ่งแวดล้อมโดยหลักการการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ตั้งแต่กฎหมาย ข้อมูลข่าวสาร มีวิธีคิดออกแบบเพื่อเป้าหมายให้ครอบคลุมมากที่สุด การขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงทัศนคติสังคมที่มีต่อคนพิการสามารถร่วมกิจกรรมในสังคมเหมือนบุคคลทั่วไป และยอมรับความเป็นสมาชิกคนหนึ่งของการสร้างผลผลิตให้สังคม โดยการสร้างพื้นที่และใช้ประโยชน์ทางบริการสาธารณะ ขับเคลื่อนนโยบายโดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น พัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายผลักดันโอกาสด้านสวัสดิการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตมีโอกาสร่วมออกแบบการจัดสวัสดิการ ในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเท่าเทียม

ประสบการณ์คนที่สาม (นามสมมติ)

เจ้าของประสบการณ์ที่สาม (นามสมมติ) นายกสมาคมคนพิการจังหวัดอ่างทอง ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาคนพิการจังหวัดอ่างทอง (โรงเรียนวัดท้ายยาน) ความเชื่อเรื่องคนพิการทำอะไรได้มากกว่าที่ใครคิด คนพิการทำสิ่งต่าง ๆ ได้ไม่แพ้คนทั่วไป เรื่องการศึกษา การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตอิสระ การสร้างศักยภาพโดยการอบรมให้เป็นคนพิการที่มีศักยภาพมีความสามารถ การส่งเสริมให้ได้รับโอกาสการศึกษา ทำเชื้อเพาะเห็ด คอมพิวเตอร์ ออกแบบกราฟฟิกต่าง ๆ และการฝึกอบรมผู้ช่วยคนพิการ เป็นจุดเริ่มต้นของคนพิการที่จะก้าวสู่สังคม

การสร้างความตระหนักในตนเอง

ความตั้งใจการเข้าถึงสิทธิคนพิการ และความมุ่งมั่นก้าวข้ามอุปสรรคต่าง โดยการเขียนหนังสือชีวิตต้องสู้ ขยายหัวเราะ และการรวมกลุ่มคนพิการจัดประชุมเรื่องสิทธิคนพิการโอกาสการเข้าถึงด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ สังคม กีฬา กิจกรรมต่าง ๆ ในการออกสู่สังคมที่เป็นประโยชน์ ในการพัฒนาศักยภาพ ทำให้มีความมุ่งมั่นมีความหวังเกิดกำลังใจ ไม่รู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง มีความพร้อมที่จะต่อสู้ปัญหาอุปสรรคและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเป็นพื้นฐานการมองชีวิต ความสามารถทางสังคม อารมณ์เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเองและเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและคนรอบข้าง มีเป้าหมายชีวิตและหาสิ่งที่เหมาะสมกับตนเอง สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่ชีวิตอิสระ ให้ความหมายชีวิตและคุณค่าทางด้านจิตใจ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ความตั้งใจคือเมื่อสำเร็จแล้วเราจะได้ไปสู่สังคมไปทำงานต่าง ๆ แม้พิการสามสิบปีเราก็นอนเป็นอัมพาตอยู่แล้วไปไหนไม่ได้ มันไปไหนไม่สะดวก ไว้หนวดเครารุงรัง พอเราพอมีความรู้อยู่บ้าง เขียนหนังสือชีวิตต้องสู้ หนังสือขยายหัวเราะได้สะดวกสามร้อย ทำร้อยละเราทำได้ สมัยก่อนการไปหาหมอแต่ละทีจะต้องอัมขึ้นรถจึงเป็นภาระ เรียนจบการศึกษานอกโรงเรียนแล้วไปเรียนต่อมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถือว่าเป็นความภาคภูมิใจที่เราไปบอกกับลูกน้องไปเรียนสิ เรายังแนะนำการศึกษาพัฒนาคน คนพัฒนาชาติ ถ้าคนไม่มีความรู้ไปพัฒนาอะไรใคร แม้จะพัฒนาคนพิการในพื้นที่ในจังหวัดของเรา ในประเทศของเรา ความรู้ต้องเกิดจากการเรียนรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติต่าง พูดให้คนฟัง คนที่จะเป็นผู้นำคนพิการถ้าไม่มีความรู้การจะไปประชุมก็พูดไม่ได้เพราะไม่มีความรู้เรื่องกฎหมาย เรื่องต่าง ๆ ที่มีกฎหมายเกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับสิทธิคนพิการอะไรอย่างนี้ก็ไปบอกต่อการเรียนรู้ มันมีอะไร อย่างไร จะมีชีวิตดี เข้ามาเพราะเรามีความรู้ มีศักยภาพ” (เจ้าของประสบการณ์ที่สาม , สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“ความมุ่งมั่นก็คือฟันฝ่าอุปสรรค ความไม่รู้จักคือไม่ไขว่คว้าหาความรู้ เราก็มารวมกลุ่มคนพิการประชุมเรื่องสิทธิคนพิการ ประชุมถึงการเข้าถึงด้านการแพทย์ของคนพิการ การเผยแพร่ การศึกษา อาชีพ สังคม กีฬา กิจกรรมต่าง ๆ ในการออกสู่สังคมในงานวันแม่ วันพ่อ หรือกิจกรรมรณรงค์โน่นนี่นั่นที่มีคนไปร่วม หลายคนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพที่มุ่งมั่นฝ่าฟัน ก้าวไปสู่ความสำเร็จ” (เจ้าของประสบการณ์ที่สาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การเข้าถึงสิทธิคนพิการและความมุ่งมั่น การก้าวข้ามอุปสรรคต่าง ๆ การตระหนักในตนเองการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ มีการเขียนหนังสือชีวิตต้องสู้ ขยายหัวเราะ และการรวมกลุ่มคนพิการจัดประชุมเรื่องสิทธิคนพิการ

โอกาสการเข้าถึงด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ สังคม กีฬา กิจกรรมรูปแบบการสร้างควม
ตระหนักในตนเอง

การใช้ผัสสะอื่นเข้าทดแทน

องค์ประกอบสำคัญในการดำรงชีวิต โดยแต่ก่อนมักจะแต่งตัวนุ่งโสร่ง ไว้หนวดเครายาวแล้วมี
การปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพการแต่งตัวออกสู่สังคมให้ดูดี สร้างศักยภาพทั้งปรับการใช้มือได้ทั้งสองด้าน
โดยการฝึกการใช้มือด้านขวามาใช้มือด้านซ้าย และการฝึกขับรถยนต์ซึ่งแต่เดิมไปไหนต้องอุ้มขึ้นรถลง
รถแล้วนั่งวิลแชร์ ปัจจุบันขึ้นรถปุ๊บยกรถขึ้นเสร็จเรียบริ้วแล้วก็ขับต่อไป เวลาจะลงรถประตูก็เปิดให้
นั่งวิลแชร์ และมีทักษะในการดูแลตนเองด้านจิตใจที่สมบูรณ์ ความสุขที่เกิดจากการได้รับแรงบันดาลใจจาก
ใจจากครูมาให้คำปรึกษาความสามารถได้เรียนหนังสือ ได้สอนทำกรอบวิทย์ศาสตร์ที่เป็นการทำ
กิจกรรมช่วยเหลือผู้อื่นและเรียนได้ถึงระดับปริญญาตรีถือเป็นความภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นปัจจัยทำให้
ประสบความสำเร็จในชีวิต สามารถเปลี่ยนแปลงสภาพตัวเองได้ การหาสิ่งที่เหมาะสมกับตนเอง
ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“แต่ก่อนไปหาหมอทีหนึ่งต้องอุ้มขึ้นรถก็เป็นภาระ มือหนึ่งยังไม่เป็นอะไรแล้วก็ปรับตัวแล้วก็
ทดลองฝึกมือขวามาซ้ายเปลี่ยนมือเราก็ปรับปรุง” (เจ้าของประสบการณ์คนที่สาม, สัมภาษณ์ระดับ
ลึก, ตุลาคม 2560)

“ต้องขึ้นรถลงรถแล้วนั่งวิลแชร์คนเดียว ขึ้นรถปุ๊บยกรถเรียบริ้วสบายแล้วก็ขับต่อไป เวลา
จะลงก็ให้เขาลงวิลแชร์ได้ลง” (เจ้าของประสบการณ์คนที่สาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2560)

“พอฝึกการชีวิตก็หมดหวังเหมือนซากสัตว์ มีครูอาจารย์มาให้คำปรึกษา เราพอมีความรู้อยู่
บ้างก็ไปสอนทำกรอบวิทย์ศาสตร์ที่เป็นการทำกิจกรรมช่วยเหลือคนอื่น และเราได้เรียนถึงปริญญา
ตรีที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชถือว่าเป็นความภาคภูมิใจ” (เจ้าของประสบการณ์คนที่สาม,
สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2560)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิดรูปแบบการใช้ผัสสะอื่นเข้าทดแทน มีทักษะ
ในการดูแลตนเองการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพการแต่งตัวออกสู่สังคมให้ดูดี สร้างศักยภาพทั้งปรับการ
ใช้มือได้ทั้งสองด้านโดยการฝึกการใช้มือด้านขวามาใช้มือด้านซ้าย และการฝึกขับรถยนต์ซึ่งแต่เดิมไป
ไหนต้องอุ้มขึ้นรถลงรถแล้วนั่งวิลแชร์ มีทักษะด้านจิตใจเป็นความภาคภูมิใจ ได้รับแรงบันดาลใจจาก

ครูมาให้คำปรึกษาความสามารถได้เรียนหนังสือ ได้สอนทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงใช้
 วัสดุอื่นเข้าทดแทนสามารถพึ่งตนเองได้

การส่งเสริมคนพิการเข้ารับการศึกษา

การส่งเสริมคนพิการเข้ารับการศึกษาพัฒนาที่เป็นจุดเริ่มต้นการก้าวออกสู่สังคม มีโอกาสได้
 เรียนต่อการศึกษาออกโรงเรียนจบมัธยมศึกษาตอนปลายที่เขาเรียนรถไฟเที่ยวสุดท้าย ที่ไม่ได้ขึ้นไม่ได้
 ไปจุดหมายตั้งใจเรียนจนสำเร็จ แล้วมีโอกาสเรียนต่อระดับปริญญาตรี ด้านวิทยาการการจัดการ
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จึงเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็น
 กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลจากประสบการณ์ โดยปรับตัวเองที่ต้องมีความมั่นใจ
 ความคาดหวัง ความมุ่งมั่น มีเป้าหมายในชีวิตของตนเอง โดยใช้สิทธิเลือกเรียนรู้ตามความถนัดและ
 ความสนใจของตนเองทำให้มีสิ่งดี ๆ เข้ามา คือองค์ความรู้ที่เกิดความตระหนักจากการเรียนรู้ และ
 สามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์จากการศึกษาพัฒนาคน เพื่อให้คนได้ไปพัฒนาชาติ สถานะทาง
 สังคมเป็นที่ยอมรับมากขึ้น อีกทั้งมีความคิดการส่งเสริมให้คนพิการที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา ไม่มี
 วุฒิความรู้ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ คนพิการไม่ได้เรียนแต่มีความฉลาด มีความคิดให้มีโอกาสได้รับการ
 ส่งเสริมและพัฒนาเป็นจุดเริ่มต้นที่จะก้าวออกสู่สังคม เริ่มต้นจากการส่งเสริมสนับสนุนการประกอบ
 อาชีพแล้วทำงานได้ระดับหนึ่งแล้วให้ได้รับการศึกษาในรูปแบบของการเปลี่ยนบ้านเป็นโรงเรียน
 เปลี่ยนแม่เป็นครู มีการจัดกลุ่มจัดการศึกษาในชุมชนที่บ้านที่มีความสะดวกแล้วนำมาเรียนร่วมกัน
 โดยให้ครูการศึกษาออกโรงเรียนหรือครูอาสา และคนพิการที่จบปริญญาตรีมาช่วยในการสอนในการ
 เริ่มต้นที่ก้าวออกสู่สังคม มองหาความหมายในเชิงบวกและการรับรู้ที่จะให้ความหมายของชีวิต ดังคำ
 สัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“องค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้เกิดจากการเรียนบนรถไฟเที่ยวสุดท้ายทำให้ถึงจุดหมาย
 ได้แต่เช้าหน่อย ถ้าไม่เริ่มต้นไม่ก้าวต่อ ก็ไม่ไปสู่เส้นทางข้างหน้า ต้องออกมาเรียนรู้ เป็นคนพิการแต่
 เรามีศักยภาพความพิการไม่เป็นอุปสรรค สามารถเป็นผู้นำ วันนี้มาดูแลชาวบ้านอ่างทอง ยังเป็น
 คณะกรรมการ สามารถเข้าประชุมอะไรได้ เกิดจากการศึกษาพัฒนาคน คนพัฒนาชาติ เป็นที่ยอมรับ
 ของสังคม” (เจ้าของประสบการณ์ที่สาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2562)

“ในการที่จะส่งเสริมให้คนพิการเข้ารับการศึกษา พัฒนา คนต้องเป็นจุดเริ่มต้นที่จะก้าวออกสู่
 สังคม หากไม่มีการศึกษา ไม่มีวุฒิความรู้อะไรที่จะไปต่อได้ มันเป็นความยากลำบาก หลายคนพิการ
 เริ่มต้นจากการที่เราส่งเสริมสนับสนุนให้มีอาชีพ เพราะคนที่มีอาชีพแล้วทำงานได้ระดับหนึ่ง วันนี้มีคน
 พิการอายุสี่สิบถึงห้าสิบปีและหกสิบปีก็ยังให้ไปเรียน และเสนอในเรื่องของเปลี่ยนบ้านเป็นโรงเรียน

เปลี่ยนแม่เป็นครู ให้มีการจัดกลุ่มจัดการศึกษาในชุมชนบ้านใครก็ได้สะดวกสักหลังหนึ่งแล้ว ก็มาเรียนร่วมกัน โดยให้ครูการศึกษาออกโรงเรียนแต่ก่อนเขาเรียกอาสา เดียวนี้เขาว่ายังมีอยู่มาช่วย แล้วเราก็เอาคนพิการที่จบปริญญาตรี จัดกลุ่มที่นี้ อ่านไม่ได้เขียนไม่ออก ให้อ่านออกเขียนได้ ไม่ใช่คนพิการทางสมองแต่ไม่ได้เรียนหนังสือที่ฉลาด มีความคิดดี แต่ขาดโอกาสทางการศึกษาเอาไปให้ความรู้” (เจ้าของประสบการณ์ที่สาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิดรูปแบบการส่งเสริมการศึกษา จัดกลุ่มที่อ่านไม่ได้ เขียนไม่ออก ให้อ่านออกเขียนได้ แต่ไม่ได้เรียนหนังสือ ที่ฉลาดมีความคิดดีแต่ขาดโอกาสทางการศึกษาเอาไปให้ความรู้ รูปแบบของการเปลี่ยนบ้านเป็นโรงเรียน เปลี่ยนแม่เป็นครู ในการเริ่มต้นที่ก้าวออกสู่สังคม

การใช้งานการสื่อสารเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก

องค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาศักยภาพให้สามารถดำรงชีวิตได้เท่าเทียมเช่นบุคคลทั่วไป การให้การฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ ทำกราฟฟิกต่าง ๆ ฝึกอบรมแบบต่าง ๆ สามารถทำงานได้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พ้นอุปสรรคที่สามารถบูรณาการการใช้งานได้จริง และภายหลังที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ ก็เป็นภาระผู้อื่น การทำสื่อการออกกำลังกายที่ติดบนมือถือจะสามารถเข้าถึงการดูแลสุขภาพ การบริโภคอาหาร จะมีการเปลี่ยนค่านิยมที่จำเป็นสำหรับอัตลักษณ์เข้ากับการเชื่อมโยงกับผู้อื่น ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“มีช่องทางกรฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ให้คนพิการฝึกฝน ทำกราฟฟิกฝึกอบรม สามารถทำงานอยู่กับบ้านได้” (เจ้าของประสบการณ์ที่สาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“ความรู้สึกของเรอย่างที่ผมได้เรียนแล้วว่า เมื่อเราพิการแล้วไปหาหมอยังต้องอุ้มขึ้นรถเลยเราก็เดินไม่ได้มาเข้าปีที่สามสิบ หลังจากที่เราไม่สามารถดูแลตนเองได้ก็เป็นภาระคนอื่น เราสามารถใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพ ทำให้มีโอกาสเข้าถึงในระบบประกันสุขภาพ การตรวจสุขภาพประจำปีมีสิทธิได้มากขึ้นกว่ายี่สิบหกการพอมมาถึงวันนี้ไม่มีอุปสรรค” (เจ้าของประสบการณ์ที่สาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“เรื่องระบบสุขภาพเข้าถึงน้อยลงเมื่ออยู่บ้าน คุณมีสื่อทำไปในไลน์ ทุกคนมีโทรศัพท์ การออกกำลังกายที่ตืออย่างนี้คุณเข้าถึงเรื่องสุขภาพ การบริโภคอาหาร คุณมีสื่อออกมาทุกวัน เราเนี่ยมัน

จะมีประโยชน์ได้ดูแลตนเองมากขึ้น ที่ไม่พึ่งหมอ น่าจะเป็นเวลาที่มันจำเป็น” (เจ้าของประสบการณ์ที่สาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิดการสื่อสารเชื่อมโยงกับผู้อื่น การทำสื่อการออกกำลังกายที่ติดมือถือจะสามารถเข้าถึงการดูแลสุขภาพ การบริโภคอาหาร มีการเปลี่ยนค่านิยมที่จำเป็นสำหรับอัตลักษณ์ การบูรณาการใช้งานการสื่อสารเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

การสร้างเจตคติสังคม

การเปลี่ยนการมีส่วนร่วมกฎหมายต้องมีสภาพบังคับ แต่พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2543 ไม่มีสภาพบังคับส่วนพระราชบัญญัติการส่งเสริมคุณภาพชีวิต พ.ศ. 2550 มีบทลงโทษ การมีโอกาสขับเคลื่อนเรื่องสิทธิความยุติธรรมทางสังคมแก่คนพิการ การเข้าถึงระบบสาธารณสุขทุกอย่าง ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ผมมีโอกาสดำเนินการขับเคลื่อนในเรื่องเหล่านี้ทำให้เกิดประโยชน์แก่คนพิการทั่วประเทศกฎหมายต้องมีสภาพบังคับ แต่พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2543 ไม่มีสภาพบังคับ ในพระราชบัญญัติการส่งเสริมคุณภาพชีวิต พ.ศ. 2550 มีบทลงโทษ” (เจ้าของประสบการณ์ที่สาม, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิดการสร้างเจตคติสังคมการเปลี่ยนกฎหมายต้องมีสภาพบังคับทำให้เกิดประโยชน์แก่คนพิการทั่วประเทศให้คนพิการเข้าถึงระบบสาธารณสุขทุกอย่าง ขับเคลื่อนเรื่องสิทธิความยุติธรรมทางสังคมการสร้างเจตคติทางสังคม

รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ

การฟื้นฟูด้านการศึกษาการเปลี่ยนบ้านเป็นโรงเรียน เปลี่ยนแม่เป็นครู ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การสร้างความตระหนักในตนเอง ปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพการแต่งตัว ปรับการใช้มือได้ทั้งสองด้านโดยการฝึกการใช้มือด้านขวามาใช้มือด้านซ้าย และการฝึกขับรถยนต์ซึ่งแต่เดิมไปไหนต้องอุ้มขึ้นรถลงรถแล้วนั่งวิลแชร์ การเขียน หนังสือชีวิตต้องสู้ ขายหัวเราะ ที่เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ขั้นที่ 2 กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการพัฒนาศักยภาพสามารถดำรงชีวิตเท่าเทียมเช่นคนทั่วไป การฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ ทำกราฟฟิคต่าง ๆ ฝึกอบรมแบบต่าง ๆ สามารถทำงานได้ ปรับตัวเองโอกาสได้เรียนต่อศึกษานอก โรงเรียนจบมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนรถไฟเหี้ยวสุดท้ายเรียนจนสำเร็จแล้วมีโอกาสเรียนต่อระดับปริญญาตรี ด้านวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จึง

เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ขั้นตอนที่ 3 การก้าวออกสู่สังคม จากการส่งเสริมการประกอบอาชีพในรูปแบบของการเปลี่ยนบ้านเป็นโรงเรียน เปลี่ยนแม่เป็นครู นำไปสู่การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่ชีวิตอิสระ มีการจัดกลุ่มจัดการศึกษาในชุมชนที่บ้านมีโอกาสได้ต่อสู้ขับเคลื่อนในเรื่องเหล่านี้มาทำให้ เกิดประโยชน์แก่คนพิการทั่วประเทศ ให้คนพิการเข้าถึงระบบสาธารณสุขทุกอย่าง

ประสบการณ์คนที่สี่ (นามสมมติ)

จากรูปแบบการเปลี่ยนอัตลักษณ์ของคุณสี่ (นามสมมติ) รองผู้อำนวยการศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ ได้เล่าเรื่องถึงประสบการณ์จากการทำงานศูนย์ดำรงชีวิตอิสระคนพิการ การให้บริการในการเตรียมความพร้อมตามแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระร่วมกับกลุ่มคนพิการบางกร่าง ซอยวัดประสาธถนนบางกรวย - ไทรน้อย ตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี การมีรูปแบบจัดเวทีประชาคมโดยคนพิการและคนในชุมชนให้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาโดยคนในชุมชน ในการขับเคลื่อนในระดับท้องถิ่น การมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญการกำหนดนโยบาย เริ่มตั้งแต่คิดถึงต้องเอาคนพิการเข้าไปร่วมดำเนินการให้เกิดประโยชน์ตามแผนการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ การขับเคลื่อนการวางแผนการบริหารจัดการตามที่คนพิการมีความถนัดก้าวเรื่อง สำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว การช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน สามารถใช้ชีวิตภายนอกโดยรถเข็น รวมถึงการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมต้องเอื้ออำนวยต่อความพิการ เมื่อประสบอุบัติเหตุเป็นอัมพาตครึ่งตัวไม่รู้สึกล่วงล่าง พยายามหาสถานที่รับการรักษา โดยมีความหวังว่าจะหาย แต่เมื่อไม่เป็นตามที่คาดหวังเคยคิดฆ่าตัวตาย จุดเปลี่ยนครั้งแรกเมื่อได้พบเพื่อนคนพิการมาเยี่ยมบ้าน ได้ชวนออกนอกบ้านเข้าอบรมและเข้าร่วมศูนย์ดำรงชีวิตอิสระคนพิการจังหวัดนนทบุรี และเข้าร่วมด้วยความมุ่งมั่นเป็นต้นแบบการดำรงชีวิตอิสระบนความพิการ และจากความคิดที่พยายามพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ด้วยการเลือกศึกษาต่อการศึกษาต่อนอกโรงเรียน ปัจจุบันได้สร้างการเปลี่ยนแปลงให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“วิธีการหรือกิจกรรมในการเปลี่ยนคนพิการจากคนพิการที่มีความสามารถตามสิทธิที่สามารถมีชีวิตเหมือนคนปกติ จะมีกิจกรรมเรื่องสิทธิ มีกิจกรรมขับเคลื่อนผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีหน้าที่ขับเคลื่อนการพัฒนาความเข้าใจสิทธิและสวัสดิการ เข้าใจเรื่องของการจัดการบริหาร ช่วยให้เพื่อนเข้าใจเรื่องกฎหมายในชุมชน” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“รูปแบบการทำงานในองค์กรส่วนท้องถิ่นสนับสนุนขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงนโยบายในเรื่องของสังคมซึ่งเป็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงของประเทศ มีการพิทักษ์สิทธิและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การมีรูปแบบบริการในชุมชน สามารถใช้แนวทางแก้ไขปัญหาโดยคนในชุมชนเอง จัดเวทีประชาคมโดยคนพิการและคนในชุมชน การวางแผนการขับเคลื่อนความร่วมมือการแก้ปัญหาสำหรับคนพิการ การช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน และความสามารถใช้ชีวิตภายนอกพร้อมในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

การสร้างความตระหนักการเสริมสร้างพลังใจ

การตระหนักสร้างคุณค่าในตนเอง กระบวนการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการทำให้คิด ยอมรับความพิการของตนเอง การเสริมสร้างความเข้มแข็งจิตใจให้เข้มแข็ง การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจการตัดสินใจเลือกพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบอาชีพเป็นประโยชน์ต่อคนพิการมีความเหมาะสมกับตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การสร้างความตระหนักโดยมีวิธีการเพิ่มความสามารถในตนเองเสริมสร้างความเข้มแข็งจิตใจ เพื่อให้เปลี่ยนแปลงโดยการเสริมพลังใจเรื่องจิตใจเข้มแข็ง การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการ และบริการของคนพิการได้มากขึ้น” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“การใช้ชีวิตคนพิการทำให้เห็นว่าสังคมมันเปลี่ยนเราก็ใช้ชีวิตได้เหมือนบุคคลทั่วไป คนพิการบางคนอยากไปเรียนหนังสืออย่างที่ผมไปเรียนบางคนอยากไปทำงานตามที่ตนเองถนัดติดกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมมันไม่เอื้อกับคู่มือ เรื่องอารยสถาปัตย์มันจะทำให้เป็นประโยชน์ต่อคนพิการ มันจะเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว มันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด ตระหนักเห็นคุณค่าในตนเอง โดยกระบวนการดำรงชีวิตอิสระเสริมสร้างพลังใจ ยอมรับสภาพความพิการ ทบทวนตัดสินใจพัฒนาศักยภาพการศึกษา การประกอบอาชีพเพื่อทุกคนรวมทั้งคนพิการ สร้างความตระหนักการเสริมพลังใจ

การเรียนรู้จากประสบการณ์ความพิการ

การเปลี่ยนทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ความพิการ การค้นหาตนเองโดยการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระจากผู้คนพิการที่ประสบความสำเร็จในชีวิตหลายคน การสร้างความเชื่อมั่นเป็นพลังผลักดันชีวิตให้ก้าวออกสู่สังคมภายนอกได้เหมือนบุคคลทั่วไป การก้าวข้ามความพิการ การปรับตัวหาวิธีจะดำรงชีวิตอยู่บนความพิการนั้น การเปลี่ยนอัตลักษณ์ความพิการใหม่ วางแผนกำหนดชีวิตอนาคตได้ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ได้เรียนรู้จากความล้มเหลวทุกความผิดพลาดหวังมันจะช่วยพัฒนาความคิด การได้รู้จักศูนย์ดำรงชีวิตอิสระได้เข้าไปร่วมกิจกรรมทำให้ผมค้นพบศักยภาพ เขาใช้กระบวนการให้คำปรึกษาปรับตัวก้าวข้ามความพิการ สามารถวางแผนกำหนดชีวิตอนาคตได้” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“สิ่งแรกที่ต้องทำคือยอมรับความพิการของตนเอง ผมก็ยอมอยู่กับมันได้ จะต้องค้นหาตนเองให้ได้ นอกจากยอมรับตนเองแล้วต้องค้นหาว่าชอบอะไร การชอบทำให้มีเป้าหมายสิ่งที่ชอบต้องทำอะไรทำสักอย่างคนพิการจะเห็นคุณค่าเอง” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“สร้างทัศนคติด้านบวกของประชาชนในสังคมต่อคนพิการ เป็นจุดเริ่มต้นในการฝึกทักษะคนพิการก่อนออกสู่สังคมตามแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ เน้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกวิถีการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การค้นพบวิธีการดำรงชีวิตอยู่บนความพิการเปลี่ยนอัตลักษณ์ความพิการใหม่ โดยกระบวนการให้คำปรึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ จากต้นแบบรุ่นพี่คนพิการที่ประสบความสำเร็จในชีวิต การสร้างความเชื่อมั่นเป็นพลังผลักดันให้ก้าวออกสู่สังคมภายนอกได้ การดำเนินชีวิตด้วยตนเองเหมือนบุคคลทั่วไป

การเปลี่ยนทัศนคติ

การเปลี่ยนทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์ความพิการเหมือนกัน การพัฒนาคุณค่าในตนเอง ครอบครัวยุติภาระต้นให้มีความศักยภาพให้สามารถพึ่งตนเองดูแลตนเองได้ ประกอบกับการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายชีวิตของตนเอง การหาความรู้ความสามารถ การปฏิบัติโดยดูแบบจากรุ่นพี่คนพิการที่ประสบความสำเร็จในชีวิตหลายคนในรายการทีวี แล้วปฏิบัติตามให้มีความคิด ความพยายามพึ่งตนเอง การดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณค่า เป็นพลังผลักดันชีวิตให้ก้าวออกสู่สังคมภายนอกได้

เหมือนคนปกติทั่วไป การเปลี่ยนทัศนคติพัฒนาโอกาสการปฏิบัติจากต้นแบบจากรุ่นที่คนพิการที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นพลังผลักดันชีวิตให้ก้าวออกสู่สังคมภายนอกได้เหมือนบุคคลทั่วไป การปรับตัวก้าวข้ามความพิการ โดยกระบวนการให้คำปรึกษาคนพิการตัวต่อตัว เพื่อทำลายกำแพงเปลี่ยนความคิดวางแผนกำหนดชีวิตอนาคต การเปลี่ยนความคิดใหม่ เพื่อทำลายกำแพงเปลี่ยนความคิดสามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองจากความเชื่อกระบวนการดำรงชีวิตอิสระทำให้คิด การวางแผนกำหนดชีวิตอนาคตการอบรมแกนนำ การสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเป็นประโยชน์แก่ชุมชน ระดับจังหวัด ระดับชาติเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างผลผลิตให้แก่สังคม ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“สิ่งแรกที่ต้องทำคือยอมรับความพิการของตนเองผมก็ยอมอยู่กับมันได้จะต้องค้นหาตนเองให้ได้ นอกจากยอมรับตนเองแล้วต้องค้นหาว่าชอบอะไร การชอบทำให้มีเป้าหมายสิ่งที่ชอบต้องทำอะไรทำสักอย่างคนพิการจะเห็นคุณค่าเอง อยากจะบอกว่าครอบครัวคนในสังคมเปิดโอกาสให้คนพิการอย่างน้อยก็ได้เรียนรู้จากความล้มเหลว ทุกความผิดหวังมันจะช่วยพัฒนาความคิด การได้รู้จักศูนย์ดำรงชีวิตอิสระได้เข้าไปร่วมกิจกรรม ทำให้ผมค้นพบศักยภาพ คนพิการใช้กระบวนการให้คำปรึกษาผมยังจำประโยคแรกๆของเพื่อนคนพิการ คุณซบถ่าทำอะไรเขาไม่บอก ไม่ได้แนะนำนั่นแหละคือการทำลายกำแพงแรก ที่ผมจะซบถ่าออกมามีความสุขสบาย อยากฝึกทักษะการขึ้นรถด้วยตนเองคนพิการก็จัดกระบวนการฝึกขึ้นลงให้ดูต้นแบบขึ้นลง เมื่อผมมั่นใจก็ขึ้นรถเองจนสามารถไปซื้อรถและขับเองได้เลย เพราะเราปรับตัวได้มากขึ้นถึงขั้นก้าวข้ามความพิการ สามารถวางแผนกำหนดชีวิตอนาคตได้” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“ศูนย์ไอแอลพาผมออกจากบ้าน มันเป็นเรื่องที่แปลกใหม่พาผมไปทำเนียบรัฐบาลวันนั้นทำให้ผมได้รู้จักคำว่า peer คือการให้คำปรึกษาคนพิการตัวต่อตัว คือศูนย์เขาจัดให้ผมคุยกับคนพิการที่มีความพิการใกล้เคียงกัน” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การเปลี่ยนทัศนคติเกิดจากครอบครัว กระตุ้นการพัฒนาศักยภาพ การหาความรู้สามารถโดยจากรุ่นที่คนพิการที่ประสบความสำเร็จในชีวิต แล้วปฏิบัติตาม ไปสู่การเป็นแกนนำสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เป็นส่วนหนึ่งการสร้างผลผลิตในสังคม

การปรับเปลี่ยนการเข้าถึงการศึกษาและนันทนาการ

การปรับเปลี่ยนการเข้าถึงสิทธิการศึกษา การต้องเรียนจบปริญญาตรีเพื่อให้แม่ โดยสำนักการศึกษาสนับสนุนเรียนจบถึงปริญญาตรี เริ่มเรียนต่อจากศูนย์บริการดำรงชีวิตอิสระ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อเป็นใบเบิกทางต่อยอดในการทำงานบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อ
 ประยุกต์ศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ มีการทำงานอดิเรกเลี้ยงปลากัดนอกจากเลี้ยงดูเล่นเป็นการผ่อนคลาย
 คลายอีกด้านหนึ่งก็จะเป็นรายได้เสริมด้านจิตใจ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การศึกษามีพลังทำให้ใกล้จบเคยมองถึงตนเองว่าจะต้องต่อยอดอาชีพ อีกอย่างหนึ่งก็เคย
 บอกกับพ่อกับแม่ต้องเรียนจบปริญญาตรีมาให้แม่ จนเสียเวลาไปสิบปีที่พิการก็เลยไม่ได้อะไร จนได้ผู้
 สังคมที่จะเรียนศึกษาต่อ” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม, 2562)

“การเข้าถึงสิทธิการศึกษาเราใช้สิทธิในฐานะคนพิการ สำนักศึกษาเขาสนับสนุนให้คนพิการ
 เรียนจบปริญญาตรี สามารถเข้าถึงการศึกษาจากศูนย์บริการดำรงชีวิตอิสระกับนักศึกษาพิการทุกคน”
 (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม, 2562)

“สำหรับผมมีการทำงานอดิเรกจะเลี้ยงปลากัดนอกจากเลี้ยงดูเล่นเป็นการผ่อนคลายอีกด้าน
 หนึ่งก็จะเป็นรายได้เสริมส่งเสริมด้านจิตใจไปวัดทำบุญเลี้ยงปลาทำให้จิตใจสงบไม่เป็นทุกข์” (เจ้าของ
 ประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การเข้าถึงสิทธิการศึกษาสนับสนุนการ
 เรียนจบปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นการต่อยอดทำงานการประยุกต์ศึกษา
 พฤติกรรมมนุษย์ และสร้างการเรียนรู้ด้านการนันทนาการเลี้ยงปลากัดเป็นการผ่อนคลายอีกด้านหนึ่ง

การเปลี่ยนอัตลักษณ์สู่การดำรงชีวิตอิสระ

การเปลี่ยนอัตลักษณ์ เชื่อว่าคนพิการมีศักยภาพสามารถพัฒนาความสามารถของตนได้
 สามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นหรือสังคมได้ไม่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป ครั้งเมื่อได้พบ
 กับผู้อำนวยการศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการนนทบุรี จึงได้ชักชวนมาทำงานที่ศูนย์การ
 ดำรงชีวิตอิสระของคนพิการนนทบุรี จึงเป็นจุดเปลี่ยนชีวิตได้ พัฒนาทักษะการเสริมพลังอำนาจตาม
 แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ และการได้ทำงานอาสาสมัครศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ออกไป
 เยี่ยมบ้านให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อนเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงความคิด เพื่อนคนพิการด้วยกันในชุมชน
 ได้ฟื้นฟูพลังให้กลับมาประกอบอาชีพได้ อีกทั้งมีการพิทักษ์สิทธิด้านกฎหมายช่วยสนับสนุนในการต่อสู้
 เคลื่อนไหวด้านสิทธิพลเมือง เพื่อให้เพื่อนคนพิการมีสิทธิและศักดิ์ศรีเท่าเทียมคนทั่วไป

“การชอบทำให้มีเป้าหมายสิ่งที่ชอบต้องการอะไรทำสักอย่างเขาจะเห็นคุณค่าเอง อยากจะบอกว่าครอบครัวคนในสังคมเปิดโอกาสให้คนพิการอย่างน้อยก็ได้เรียนรู้จากความล้มเหลวทุกความผิดหวังมันจะช่วยพัฒนาความคิด การได้รู้จักศูนย์การดำรงชีวิตอิสระได้เข้าไปร่วมกิจกรรมทำให้ผมค้นพบศักยภาพ เขาใช้กระบวนการให้คำปรึกษา” (เจ้าของประสพการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, ตุลาคม, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การเปลี่ยนอัตลักษณ์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การทำงานอาสาสมัครศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การออกเยี่ยมบ้านให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อนการช่วยเหลือซึ่งกันเพื่อนคนพิการด้วยกันในชุมชน เชื่อว่าคนพิการมีศักยภาพสามารถพึ่งตนเองได้

จุดเปลี่ยนทำให้สังคมมองคนพิการเป็นปกติ

จุดเปลี่ยนการฟื้นฟูสมรรถภาพเสริมพลังให้เป็นผู้นำชุมชน เพื่อสามารถพึ่งตนเองได้ สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจการพัฒนาคคุณภาพชีวิต การอบรมสร้างอาชีพที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้นำเครือข่ายชุมชนเพื่อสามารถพึ่งตนเองได้ การสร้างวิถีชีวิตอิสระมีการรวมตัวกันสร้างอาชีพอิสระจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สามารถสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ให้สามารถพึ่งพาตนเองและสร้างอาชีพได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มองหาความหมายเชิงบวกต่อประสบการณ์ความพิการ และปรับตัวที่จะให้ความหมายชีวิตใหม่ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“เปลี่ยนเป็นพ่อค้า กลุ่มเราทำน้ำยาล้างจาน ด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สามารถสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งมอบสิ่งดี ๆ ให้กับชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม สามารถพึ่งพาตัวเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี และได้พิสูจน์ได้ว่าคนพิการไม่ใช่ผู้อ่อนแอ รอให้ผู้อื่นมาช่วยเหลือ และเป็นตัวอย่างสร้างแรงบันดาลใจให้คนพิการได้ลุกขึ้นสู้ โดยสร้างผลิตภัณฑ์น้ำยาทำความสะอาดที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจากวัตถุดิบธรรมชาติที่หาง่ายในตำบลอย่าง มะกรูด เป็นส่วนผสมหลัก เช่น น้ำยาทำความสะอาดพื้น น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า พัฒนาผลิตภัณฑ์และอาชีพ ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” (เจ้าของประสพการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“คนพิการจะเปลี่ยนสังคม คนพิการในชุมชนก็ต้องออกมาใช้ชีวิต ออกมาทำกิจกรรมเช่น งานวัด งานทำบุญวันพระจะเป็นเข้าพรรษา ออกพรรษา วิสาขบูชาออกไปเวียนเทียนมันจะช่วยให้สังคมเปลี่ยน” (เจ้าของประสพการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“จุดเปลี่ยนทำให้สังคมมองคนพิการปกติ คนพิการต้องออกมาจากบ้านมาร่วมกิจกรรมกับคนในชุมชน งานอะไรก็ได้ทำบุญที่วัด แต่งตัวให้เหมาะสมกับงาน ให้เหมาะสมกับกาลเทศะ คนพิการต้องพัฒนาตัวเองในเรื่องการมีงานทำ การมีรายได้ ถ้าคนพิการพัฒนาตรงนี้ให้เห็นสังคมจะเปลี่ยน” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“คนพิการต้องพัฒนาตนเองในเรื่องของการมีงานทำ การมีรายได้ ถ้าคนพิการพัฒนาตรงนี้ทำให้คนพิการเห็น สังคมจะเปลี่ยน” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การร่วมกลุ่มสร้างอาชีพเป็นประโยชน์ การสร้างผู้นำเครือข่ายชุมชน การสร้างรายได้สร้างมูลค่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

การสร้างความตระหนักสังคม

การสร้างความตระหนักการเปลี่ยนอัตลักษณ์ความพิการใหม่ หน่วยงานราชการจัดสรรทรัพยากรแก่คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิเท่าเทียม ทุกคนทุกชาติทุกศาสนา สามารถเข้าถึงประโยชน์ สิ่งอำนวยความสะดวก ให้ทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการเข้าถึงสวัสดิการอย่างมีความเท่าเทียมกัน ตามความคิดอารยสถาปัตย์ คนพิการทุกคนสามารถขึ้นรถไฟฟ้า ไปไหน มีทางลาด ที่จอดรถ ห้องน้ำ ลิฟต์ รถเมล์ สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้เหมือนบุคคลทั่วไป การเดินทางไปเรียนหนังสือไปทำงานได้เป็นปกติ บนความพิการ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“เราเป็นหนึ่งในสังคมอย่างที่นายกบอกว่าเราไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ทุกคนต้องอยู่อย่างเท่าเทียม ศักยภาพความเป็นมนุษย์ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียม ความเป็นพลเมืองสิทธิความเป็นมนุษย์ทุกคนทุกชาติทุกศาสนาต้องอยู่ด้วยกันและคิดเกี่ยวกับ Universal design จะช่วยคนพิการออกมาจากบ้าน ดำรงชีวิตอิสระ ภาครัฐควรปรับปรุงสถานที่ต่าง ๆ ให้คนพิการ รวมทั้งสตรีมีครรภ์ มารดาที่มีรถเข็น ไม่ได้มองคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“การใช้ชีวิตคนพิการทำให้เห็นว่าสังคมมันเปลี่ยนเราก็ใช้ชีวิตได้เหมือนคนทั่วไป คนพิการบางคนอยากไปเรียนหนังสือ อย่างที่ผมไปเรียน บางคนอยากไปทำงานตามที่ตนเองถนัด ติดกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมมันไม่เอื้อ กับคู่มือเรื่องอารยสถาปัตย์ จะทำให้เป็นประโยชน์ต่อคนพิการ จะเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว และจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“ผมเชื่อว่าคนพิการสามารถขึ้นรถไฟฟ้าไปไหนก็ได้ หลายอย่างในสังคมคนพิการเริ่มออกมาขับเคลื่อน ได้ออกทีวีช่องสิบเอ็ด ผมไปคุยกับเจ้าหน้าที่ระดับล่างให้โอกาสถามคนพิการตอนนั้นต้องทำทางลาดขึ้น ตอนหลังมีที่จอดรถ ห้องน้ำ ลิฟต์ สามารถฝึกขึ้นรถเมล์เดินทางไปไกล ๆ ไปเที่ยวไกล ๆ ได้โดยไม่ต้องเป็นภาระ ไม่ต้องเสียสตางค์ทำให้คนพิการใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว ชุมชน สังคมได้ใช้ชีวิตเหมือนคนปกติ ทำให้เขารู้ว่าเรามีความสามารถ สังคมก็จะเห็นโดยที่เราไม่ต้องไปบอก สังคมนั้นแหละจะเป็นคนบอกเราเองว่าคนพิการพยายามต่อสู้เพื่อเปลี่ยนค่านิยมมุมมองความหมายคนพิการในเชิงบวก” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“เมื่อถึงจุดมันต้องเปลี่ยนผ่านเรื่องการเข้าถึงสวัสดิการ หน้าที่รัฐจะต้องจัดการให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตเท่าเทียมกันเท่ากันก็คือเงินได้เท่ากัน คนพิการมีแต้มต่อที่เป็นสาธารณะ รถเมล์ต้องทำให้คนพิการขึ้นรถไฟฟ้าเดินทางได้ด้วยการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ญี่ปุ่นเขาใช้เครื่องมือธรรมดามีรางรถเข็นคนพิการไปถึงสถานีรถไฟสะดวกสบาย (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การเปลี่ยนอัตลักษณ์ความพิการใหม่ สร้างความตระหนักแก่หน่วยงานราชการต่าง การจัดสวัสดิการให้คนพิการเข้าถึงอย่างมีความเท่าเทียมกัน เช่นคนปกติทั่วไป สามารถเข้าถึงประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวก สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้เหมือนบุคคลทั่วไป

การขับเคลื่อนนโยบายด้านสิทธิพลเมือง

การขับเคลื่อนนโยบายด้านสิทธิพลเมือง การส่งเสริมให้องค์กรคนพิการมีส่วนร่วมกับชุมชน จัดการให้คนพิการใช้ชีวิตเหมือนคนปกติ มีแต้มต่อตามความคิดอารยสถาปัตย์ สามารถเปลี่ยนค่านิยมสังคม มีมุมมองการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณต่อคนพิการในเชิงบวก เหมาะสมกับการเปลี่ยนค่านิยมจำเป็นสำหรับอัตลักษณ์ความพิการ การออกมาขับเคลื่อนนโยบายด้านสิทธิพลเมือง ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“วิธีการหรือกิจกรรมในการเปลี่ยนคนพิการจากคนพิการที่มีความสามารถตามสิทธิที่สามารถมีชีวิตเหมือนคนปกติ จะมีกิจกรรมเรื่องสิทธิ มีกิจกรรมขับเคลื่อนผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีหน้าที่ขับเคลื่อนการพัฒนาความเข้าใจสิทธิและสวัสดิการ เข้าใจเรื่องของการจัดการบริหาร ช่วยให้เพื่อนเข้าใจเรื่องกฎหมายในชุมชน” (เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“รูปแบบการทำงานในองค์กรส่วนท้องถิ่นสนับสนุนขับเคลื่อนเปลี่ยนนโยบายในเรื่องของสังคมซึ่งเป็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงของประเทศ การพิทักษ์สิทธิและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี”
(เจ้าของประสบการณ์ที่สี่, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การส่งเสริมขององค์กรคนพิการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน เข้าไปขับเคลื่อนนโยบายด้านสิทธิพลเมือง เปลี่ยนค่านิยมสังคมมีเจตคติมุมมองการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณต่อคนพิการในเชิงบวก

รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ

การสร้างอัตลักษณ์ความพิการที่คนพิการมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น สามารถใช้ชีวิตเหมือนบุคคลทั่วไป ประกอบด้วย ชั้นที่ 1) ความตระหนักการเปลี่ยนทัศนคติการพึ่งตนเอง มีความคิดการพึ่งตนเอง ดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณค่าอย่างสมดุล ชั้นที่ 2) พัฒนาตนเองช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองได้ ชั้นที่ 3) พัฒนาการทำงานอาสาศุนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ สามารถเป็นผู้นำเครือข่ายชุมชน มีการพิทักษ์สิทธิไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ สร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อคนพิการ การเปลี่ยนเจตคติภาครัฐสร้างวิถีชีวิตอิสระ เปลี่ยนแปลงความคิดร่วมมือกันในชุมชน สร้างอาชีพอิสระเคลื่อนไหวด้านสิทธิพลเมืองเพื่อให้มีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมบุคคลทั่วไป และสามารถพึ่งพิงสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การพัฒนาผู้นำเครือข่ายชุมชน สามารถสร้างรูปแบบให้กับชุมชน สังคมสามารถพึ่งพาตัวเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี

ประสบการณ์คนที่ห้า (นามสมมติ)

ชีวิตในวัยเด็กอาศัยอยู่ชายขอบกรุงเทพมหานคร แขวงบางลำภูลี้ กลายเป็นคนทุพพลภาพตั้งแต่เด็กอันเนื่องมาจากเชื้อโปลิโอ ครอบครัวเลี้ยงเหมือนเด็กปกติ สนับสนุนให้ทำอะไรได้ด้วยตนเอง หากทำไม่ได้ให้พ่อแม่ช่วย เช่น อาบน้ำ รับประทานอาหาร ดูแลตนเอง ซักกรองเท้า เป็นต้น แต่เมื่อถึงวัยต้องเข้ารับการศึกษาก็ได้เรียนช้ากว่าปกติ เนื่องจากผู้ปกครองปล่อยให้วิ่งเล่นในสวนย่านบางลำภูลี้จากเมื่อเห็นเพื่อนเล่นด้วยกันในสวนหายไปเรียนหนังสือ จึงได้ถามพ่อแม่ทำไมไม่ไปเรียนหนังสือ พ่อได้พาไปเรียนแรกโรงเรียนเทศบาลวัดปริวาส ตั้งอยู่ชายขอบของกรุงเทพมหานคร ห่างจากสี่ลมไม่กี่กิโลเมตรแต่ความเจริญเข้าไปไม่ถึง การเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาถือเป็นประตูเข้าสู่การศึกษาระบบโรงเรียนเป็นครั้งแรก รู้สึกตื่นเต้นที่ได้ไปโรงเรียน แม้ถูกเพื่อนในห้องแกล้งอยู่เสมอ ด้วยการขโมยไม้ย่นไปซ่อนบ้าง ก็สามารถเรียนร่วมได้ดีในชั้นเรียนปกติ บางวันขณะนั่งที่โต๊ะเรียนคนเดียวเป็นวันที่ติดเอาหนังสือการ์ตูนติดตามด้วย รู้สึกสนุก คิดว่าถ้าवादการ์ตูนไทม์แดง เพราะเขารู้สึกว่าไทม์แดงवादง่ายที่สุด แล้วเพื่อนชอบ จึงเป็นสิ่งเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในตนเอง

ภายหลังเรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้ว เจ้าของประสบการณ์ที่ห้าก็เข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ความคิดเรียนต่อเข้าเรียนต่อทางด้านศิลปะ วิทยาลัยช่างศิลป์ แต่ต้องพบอุปสรรคเรื่องฐานะเบา ด้านคุณสมบัติต้องไม่พิการกีดกันทำให้ไม่สามารถเข้าเรียนได้ จึงได้เรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา ภายหลังจากจบระดับมัธยมศึกษา ศึกษาต่อมหาวิทยาลัยศิลปากร คณะมัณฑนศิลป์ และศึกษาต่อปริญญาโทสาขาศิลปศึกษา ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นประตุนำไปสู่ชีวิตสามารถสร้างผลผลิตและสร้างความสมบูรณ์ให้กับชีวิตได้มากขึ้น การได้อยู่และมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตสังคม การเข้าถึงกิจกรรมด้านศิลปะทำให้รู้จักตนเอง ทำให้มีศักยภาพมากขึ้น เป็นหนทางที่สามารถแสดงความเป็นตัวตนได้อย่างเต็มที่เทียบเท่ากับบุคคลอื่น ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ความเชื่อว่าตนมีความสามารถเรียนรู้การพึ่งตนเองจากครอบครัว สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติ เช่น อาบน้ำ แต่งตัว ใส่เสื้อผ้าเอง จัดอุปกรณ์ของตนเองหมด ส่วนไหนที่ทำไม่ได้ก็ให้ผู้อื่นช่วย” (เจ้าของประสบการณ์ที่ห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“รู้สึกตื่นเต้นที่ได้ไปโรงเรียน ในบางวันขณะที่นั่งที่โต๊ะเรียนคนเดียว เป็นวันที่ติดเอาหนังสือการ์ตูนติดมาด้วย รู้สึกสนุกคิดว่าถ้าวาดการ์ตูนได้คงจะดี การที่ได้วาดการ์ตูนอ่านเองจึงไม่ต้องไปรอซื้อ แล้วก็ตัดสินใจวาดไอ้มดแดง เพราะเขารู้สึกว่าไอ้มดแดงวาดง่ายที่สุด โดยฉีกสมุดออกมาสองคู่ แล้วใช้ไม้บรรทัดเส้นแบ่งกระดาษออกเป็นช่อง ๆ ทุกหน้า จากนั้นก็หยิบเหรียญบาท เหรียญห้าบาท เหรียญห้าสิบบาท เหรียญสลึง ใช้เหรียญต่าง ๆ เป็นแบบแล้วลากเส้นเป็นวงกลมเล็กบ้างใหญ่บ้าง เหล่านั้นจนครบทุกช่องเขียนภาพและบรรยายต่อเนื่อง” (เจ้าของประสบการณ์ที่ห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การสร้างความตระหนักรู้การวาดการ์ตูน เสริมสร้างความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในตนเอง การเข้าเรียนระดับประถมศึกษาถือเป็นประตูเข้าสู่การศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นครั้งแรกและสามารถเรียนร่วมได้ดีในชั้นเรียนปกติ ด้วยความรู้สึกสนุกคิดวาดการ์ตูน ความคิดเรียนต่อเข้าเรียนต่อทางด้านศิลปะ เป็นประตูสู่ชีวิตสามารถสร้างผลผลิตและสร้างความสมบูรณ์ให้กับชีวิต เป็นหนทางสามารถแสดงความเป็นตัวตนได้อย่างเต็มที่เทียบเท่ากับบุคคลทั่วไป

การประกอบกิจการที่สร้างสรรค์

ภายหลังศึกษาจบคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพเป็นครูแต่สังคมนิยม การเลือกปฏิบัติไม่ยอมรับให้คนพิการแสดงความสามารถ ภายหลังมีโอกาสได้

ตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพโรงเรียนวิทยาลัยกรุงเทพวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพและมหาวิทยาลัยรังสิตฐานะอาจารย์พิเศษ ซึ่งเป็นงานที่เคยใฝ่ฝันในชีวิตการทำงาน การมีรายได้อย่างเป็นธรรมชาติ มีความมั่นคงปลอดภัยจากการทำงาน รวมทั้งเป็นงานอิสระ และเป็นการสร้างโอกาสให้ก้าวเข้าสู่การประกอบกิจการสอนศิลปะบ้านครูอยู่ของตนเอง เป็นทางเลือกที่โดดเด่นในสังคม การต้องใช้ความพยายามในการประกอบกิจการที่ต้องมีความคิดริเริ่ม สามารถยืนหยัดในสังคมได้ระดับหนึ่ง อีกทั้งมีทักษะความเป็นเจ้าของกิจการ ความสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า มีความคิดด้านธุรกิจ การรับรู้และเข้าใจเรื่องคุณภาพการให้บริการ การได้สอดแทรกตัวเองเป็นตัวอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจ และสร้างความเข้าใจให้นักเรียนรู้สึกว่าคนพิการเป็นเรื่องปกติเป็นวิธีการสร้างสรรค์ ในมุมมองเชิงสังคมการเปลี่ยนอัตลักษณ์ความพิการ แสดงให้สังคมยอมรับคนพิการสามารถดำรงชีวิตปกติเช่นบุคคลทั่วไป ความสามารถปรับตัวเป็นปกติตามบทบาทในสังคมคาดหวัง การออกมาใช้ชีวิตปกติเรียนหนังสือ ทำงานทำ ออกมาร่วมกิจกรรมสอดคล้องการดำรงชีวิตอิสระ ด้วยการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตถึงการออกสู่สังคมสามารถใช้ชีวิตได้โดยไม่มีอุปสรรค ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“จุดเริ่มต้นคนพิการต้องพัฒนาศักยภาพให้มีศักยภาพ สามารถใช้ชีวิตได้ปกติ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีความรู้ความสามารถ ต้องทำให้มองเห็นคนพิการเป็นปกติธรรมดา” (เจ้าของประสบการณ์ที่ห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“การได้มีโอกาสตัดสินใจเลือกที่จะประกอบอาชีพเป็นครูวิทยาลัยกรุงเทพวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพและมหาวิทยาลัยรังสิตในฐานะอาจารย์พิเศษ และปัจจุบันมีอาชีพครูสอนศิลปะ คนทำงานเขียนศิลปะ สร้างสรรค์หนังสือศิลปะ จิตรกรวาดรูป และนักแต่งเพลงที่มีความสามารถเช่นคนทั่วไปที่มีศักดิ์ศรี มีสิทธิ และโอกาสเท่าเทียมคนทั่วไป” (เจ้าของประสบการณ์ที่ห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“ในฐานะที่เป็นอาจารย์ก็ทำเป็นแบบอย่างเวลาสอนหนังสือก็สอดแทรกตัวเองเป็นตัวอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจ ครูของเขาพิการสามารถเป็นครูเขาได้พัฒนาตัวเองได้ เล่าประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องเข้าไปใช้วิธีสอดแทรกเข้าไป การที่เราใกล้ชิดกับเขา สอนเด็กเล็กที่เรียนบ้านเราเป็นปกติมาก จะคุยกันเขาไม่สนใจว่าเราเป็นคนพิการ” (เจ้าของประสบการณ์ที่ห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การประกอบกิจการสอนศิลปะบ้านครูอยู่ทำให้เกิดผลิตผล ทำให้มีรายได้เป็นธรรมชาติ มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งเป็นงาน

อิสระที่มีผลต่อชีวิตและโอกาสเข้าถึงอย่างความเท่าเทียม เป็นการสร้างสรรค์ที่มีความคิดริเริ่ม มีความมุ่งมั่นและความอดทน สามารถยืนหยัดในสังคมได้ในระดับหนึ่ง

การเปลี่ยนกฎหมายให้นายจ้างรับเข้าทำงาน

ความเชื่อการเปลี่ยนกฎหมายให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยราชการรับคนพิการเข้าทำงาน ตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสม หากไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานต้องส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อสร้างเจตคติการสร้างเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนให้สามารถดำรงชีวิตอิสระเช่นบุคคลทั่วไป ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การที่จะแก้ปัญหา คนพิการต้องแสดงตัวออกมาเรียกร้องในสิ่งที่ตนเองต้องการ ช่วยกันประชาสัมพันธุ์ ออกมาใช้ชีวิตปกติ เรียนหนังสือ ทำงานทำ ออกมาทำกิจกรรม จะทำให้สังคมยอมรับความพิการ เปลี่ยนเจตคติโดยการออกกฎหมายที่พรรคการเมือง นายกรัฐมนตรีออกกฎหมาย มีนโยบายเกี่ยวกับคนพิการ การจ้างงานคนพิการ ทำให้สิ่งแวดล้อมไม่เป็นอุปสรรคในการทำงาน กฎหมายบังคับการส่งเงินเข้ากองทุน หรือให้คนพิการมีงานทำ คือบริษัทมีพนักงานหนึ่งร้อยคนต้องจ้างคนพิการทำงานหนึ่งคน หรือนำเงินเข้ากองทุนส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ” (เจ้าของประสบการณ์ที่ห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การเปลี่ยนเจตคติเปลี่ยนกฎหมายให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยราชการรับคนพิการเข้าทำงาน ตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสม การทำให้สิ่งแวดล้อมไม่เป็นอุปสรรคการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอิสระเช่นบุคคลทั่วไป

รูปแบบการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ

การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ ภายใต้การพิทักษ์สิทธิ์ ความสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การยอมรับและเข้าใจสภาพร่างกาย สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในกิจวัตรประจำวัน สามารถใช้ชีวิตภายนอกโดยมีรถเข็นและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อความพิการ ขั้นที่ 2 การค้นพบความสามารถ เช่น เขียนภาพการ์ตูน การบรรยายเป็นจุดเปลี่ยนแปลงสำคัญในชีวิต การตัดสินใจศึกษาต่อด้านศิลปะตามความถนัด วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภาไปสู่มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะมัณฑนศิลป์ และศึกษาต่อปริญญาโทสาขาศิลปศึกษา ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขั้นที่ 3 ระหว่างศึกษาต่อได้ฝึกงานสำนักพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับศิลปะ สอนศิลปะรุ่นน้อง เป็นกิจกรรมที่

ค้นพบความสามารถตนเอง ทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ประสบการณ์ภายหลังจบการศึกษา ได้ประกอบอาชีพศิลปิน เป็นครูสอนศิลปะ ทำงานเขียนศิลปะ สร้างสรรค์หนังสือศิลปะ จิตรกรวาดรูป นักแต่งเพลง ชั้นที่ 4 การแสดงให้เห็นสังคมยอมรับอัตลักษณ์ กลไกการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ความพิการไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ กิจการสอนศิลปะบ้านครูอ้อย เป็นทางเลือกที่โดดเด่นในสังคม การต้องใช้ความพยายามในการประกอบกิจการที่ต้องมีความคิดริเริ่ม มีความมุ่งมั่นและความอดทน สามารถยืนหยัดในระดับหนึ่ง อีกทั้งมีทักษะความเป็นเจ้าของกิจการที่ดี การมีปฏิสัมพันธ์พูดคุยกับลูกค้า การมีความคิดด้านธุรกิจ การรับรู้และเข้าใจเรื่องคุณภาพของการให้บริการได้สอดคล้องตนเองเป็นตัวอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจ และสร้างความเข้าใจให้นักเรียนรู้สึกว่าการพิการเป็นเรื่องปกติเป็นวิธีการสร้างสรรค์ รูปแบบการดำเนินกิจกรรมภาคเอกชนสามารถเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ความพิการไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ การได้แสดงออกและสามารถชี้ให้เห็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการใช้ศิลปะเป็นสื่อเพื่อโต้แย้งอัตลักษณ์ความพิการ การถูกนำเสนอตามความเชื่อในสังคมมองคนพิการในเชิงลบ การถูกมองเป็นชายขอบของสังคม การได้แสดงภาพการมองโลกของตนสามารถดำรงชีวิตอิสระ ด้วยความสามารถดำรงชีวิตโดยมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต การศึกษา การประกอบอาชีพ การไปเข้าร่วมกิจกรรมได้เหมือนเช่นบุคคลทั่วไป ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ชั้นที่ 1 การรับรู้สภาพการณ์ของตนเองและการยอมรับสร้างความเข้าใจ เริ่มตั้งแต่เจ้าของประสบการณ์ที่ห้า มีสภาพร่างกายบกพร่องประเภทการเคลื่อนไหวตั้งแต่วัยเด็กด้วยเชื้อโปลิโอในระดับสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในกิจวัตรประจำวัน สามารถใช้ชีวิตภายนอกโดยมีรถเข็นและสิ่งแวดลอมที่เอื้อต่อความพิการ ครอบครัวให้การยอมรับและเข้าใจสภาพร่างกายของเจ้าของประสบการณ์ที่ห้า พร้อมเป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจการต่อสู้ให้รู้จักเส้นทางการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม จึงเริ่มมีความคิดเกี่ยวกับความพิการเป็นความปกติธรรมดา (เจ้าของประสบการณ์ที่ห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ชั้นที่ 2 การค้นหาอัตลักษณ์การที่ได้เรียนหนังสือ เริ่มคิดเขียนภาพการ์ตูนและบรรยาย เป็นครั้งแรกที่เป็นจุดเปลี่ยนแปลงสำคัญในชีวิต มองหาช่องทางที่จะอยู่ในสังคม ให้มีอาชีพสร้างตนเอง จึงได้ตัดสินใจศึกษาต่อด้านศิลปะตามที่ตนเองมีความถนัดได้ศึกษาต่อด้านศิลปะวิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา ไปสู่มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะมัณฑนศิลป์ และศึกษาต่อปริญญาโทสาขาศิลปศึกษา คุรุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เจ้าของประสบการณ์ที่ห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ชั้นที่ 3 การพัฒนาศักยภาพระหว่างที่ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงได้ฝึกงานสำนักพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับศิลปะ สอนศิลปะ รุ่นน้อง เป็นกิจกรรมที่ค้นพบความสามารถตนเอง ทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และมีประสบการณ์ ภายหลังจากจบการศึกษาได้ประกอบอาชีพศิลปินที่เป็นครูสอนศิลปะ ทำงานเขียนศิลปะ สร้างสรรค์หนังสือศิลปะ จิตรกรวาดรูป นักแต่งเพลง (เจ้าของประสบการณ์ที่ห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ชั้นที่ 4 การแสดงให้สังคมรับรู้และยอมรับ การใช้ชีวิตแสดงอัตลักษณ์ความปกติ ที่มีความเชื่อมั่นสามารถในการศึกษา ประกอบอาชีพ ความสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม ทำให้สิทธิคนพิการเป็นจริงทำให้สถานะคนพิการได้รับการยอมรับเป็นคนหนึ่งในสังคมที่สามารถใช้ชีวิตเช่นเดียวเช่นคนปกติทั่วไป

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ชั้นที่ 1 การยอมรับสร้างความเข้าใจสภาพตนเองต่อความพิการ ชั้นที่ 2 การค้นหาอัตลักษณ์ความพิการตัดสินใจศึกษาต่อด้านศิลปะตามที่ตนเองมีความถนัด ชั้นที่ 3 ความเชื่อมั่นในตนเองพัฒนาศักยภาพระหว่างศึกษาต่อ ชั้นที่ 4 การแสดงให้สังคมยอมรับอัตลักษณ์ความปกติ การใช้ชีวิตเข้าร่วมกิจกรรมสังคมและมีส่วนร่วมในสังคมคนหนึ่งเช่นบุคคลทั่วไป

จุดเปลี่ยนชีวิต

จุดเปลี่ยนชีวิต การจุดประกายการดำรงชีวิตอิสระจากต้องรับความกดดันจากเจตคติคนในสังคมและสิ่งแวดล้อมไม่เอื้อต่อความพิการทำให้ความรู้สึกตนเองไม่มีคุณค่า แต่หากได้เรียนรู้การดำรงชีวิตอิสระจนสามารถถึงความเชื่อมั่นกลับมาอีกครั้ง ทำให้มีกำลังใจการมีชีวิตอยู่บนพื้นฐานความเป็นมนุษย์เหมือนกับบุคคลทั่วไป การมีคำตอบให้กับตนเอง สามารถแก้ปัญหาจากการค้นพบภายในจิตใจ การเปลี่ยนความคิด การตัดสินใจได้ด้วยตนเอง นำไปสู่การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“การที่ได้วาดการ์ตูนอ่านเองจึงไม่ต้องไปซื้อ แล้วก็ตัดสินใจวาดไอ้มดแดง เพราะวาดง่ายที่สุด ใช้ไม้บรรทัดแบ่งกระดาษออกเป็นช่อง ๆ เขียนภาพและบรรยายต่อเนื่องทุกหน้า แล้วเพื่อน ๆ เห็นเราเขียนการ์ตูนก็ขอไปอ่านแล้วเพื่อนชอบ เราก็รู้สึกสนุก ก็เลยทำแบบนี้บ่อย ๆ จนกระทั่งกลายเป็นว่าสิ่งเหล่านี้ที่ได้ทำแล้วทำได้ดี ทำให้รู้สึกว่ามันมีเมล็ดพันธุ์ที่มีรากฝังลึกของศิลปะมันก่อเกิดในใจและสะสมเติบโตขึ้นมา” (เจ้าของประสบการณ์ที่ห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด จุดเปลี่ยนการค้นพบอัตลักษณ์ความสามารถเขียนภาพการ์ตูนและบรรยาย เป็นจุดเปลี่ยนแปลงสำคัญในชีวิต ไปสู่การเข้าถึงศึกษาต่อเกี่ยวกับศิลปะ สอนศิลปะ การร่วมกิจกรรมในสังคม ไปสู่กิจการสอนศิลปะบ้านครูอยู่ที่โดดเด่นในสังคม สามารถการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมการดำรงชีวิตประจำวัน การศึกษา การประกอบอาชีพ การร่วมกิจกรรมในสังคมได้เช่นบุคคลทั่วไปอย่าง มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ความตระหนักในการดำรงชีวิตอิสระ

การดำรงชีวิตอิสระได้อย่างยั่งยืนนั้น คนพิการสามารถออกมาใช้ชีวิตในสังคมได้เหมือนบุคคลทั่วไป การตระหนักการดำรงชีวิตอิสระในสิทธิของตนเอง การปรับเปลี่ยนเจตคติของคนในสังคม เพื่อให้สามารถเข้าถึงสิทธิอันควรได้รับ การเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับคนพิการเพื่อนำไปสู่การดำรงชีวิตอิสระอย่างถาวร ดังคำสัมภาษณ์ระดับลึกว่า

“ทำอย่างไรให้คนพิการออกสู่สังคมมากที่สุด คนพิการออกสู่สังคมมาก ๆ เพื่อที่จะให้สังคมโดยภาพรวมเห็นว่าคนพิการก็คือคนปกติธรรมดา” (เจ้าของประสบการณ์ที่ห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

“คนพิการต้องออกสู่สังคมมากที่สุดทำให้สังคมยอมรับ การออกมาจะรูปแบบใดออกมาใช้ชีวิตที่เป็นปกติให้เขาเห็น ออกมาเรียนหนังสือ ออกมาทำงาน ออกมาทำกิจกรรม ออกมาให้สังคมยอมรับความพิการรูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์” (เจ้าของประสบการณ์ที่ห้า, สัมภาษณ์ระดับลึก, 2562)

จากคำสัมภาษณ์ระดับลึกข้างต้นสะท้อนความคิด การตระหนักในการดำรงชีวิตอิสระตระหนักในสิทธิควรได้รับไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ โดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนต้องการอิสรภาพ ต้องการเลือกวิถีชีวิตของตนเอง มีความภูมิใจในความเป็นมนุษย์ และเป้าหมายที่ต้องการคงไม่ต่างจากคนพิการคือความสุขที่ได้แสดงความสามารถและได้รับโอกาสทำในสิ่งที่ต้องการตามความสามารถของแต่ละคน การมองเห็นคุณค่าในตนเองสามารถดำเนินชีวิตอย่างอิสระ เป็นสิ่งสำคัญอันเป็นองค์ประกอบที่ช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอิสระได้ คือ 1) การรู้จักความพิการของตนเองสามารถยอมรับกับสภาพความพิการที่เป็นอยู่ ไม่มีว้าวเสียอกเสียใจ 2) สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน หรือการไปไหนมาไหน และสำหรับเรื่องที่ทำไม่ได้ก็มีวิธีที่จะหาความช่วยเหลือจากคนอื่นในยามที่ต้องการ มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าความพิการเองไม่เป็นเรื่องอับอายหรือต้องปิดบัง ซอเรน เร็น เขาสามารถกล้าที่จะปรากฏตัวในสถานที่ต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และมีปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป และมีทักษะอื่นเป็นส่วนเสริมให้สามารถดำรงชีวิตอิสระ รูปแบบการใช้ศิลปะนำชีวิต “บ้าน

ครูอยู่” รูปแบบการใช้ศิลปะนำชีวิต เป็นรูปแบบการดำเนินกิจกรรมภาคเอกชนที่สามารถเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ความพิการไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ จากมุมมองสังคมมองคนพิการในเชิงลบ เป็นหนึ่งช่องทางที่คนพิการที่ถูกมองเป็นชายขอบของสังคม การได้แสดงออกและสามารถชี้ให้เห็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการใช้ศิลปะเป็นสื่อเพื่อโต้แย้งอัตลักษณ์ความพิการที่ถูกนำเสนอตามความเชื่อในสังคม การแสดงภาพการมองโลกของคนที่สามารถดำรงชีวิตอิสระด้วยตนเอง สอดคล้องหมายความการดำรงชีวิตอิสระ คนพิการจะสามารถดำรงชีวิตโดยมีทางเลือกและมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต การศึกษา การประกอบอาชีพ การไปเข้าร่วมกิจกรรมได้เหมือนเช่นบุคคลทั่วไป

สรุปรูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 2 รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการดำรงชีวิตอิสระ ผู้บริหารและคนพิการที่สามารถสร้างอัตลักษณ์ความพิการ จำนวน 5 คน รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ พบว่า ปัจจุบันมีการเปลี่ยนมุมมองใหม่ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระที่เปลี่ยนจากการฟื้นฟูสมรรถภาพ รูปแบบการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในการส่งเสริมให้มีการจัดบริการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่องค์กรคนพิการจัดตั้งเพื่อช่วยเหลือตนเอง มีมุมมองว่าคนพิการคือมนุษย์ สิทธิคนพิการคือสิทธิมนุษยชน เพื่อเตรียมความพร้อมผู้มีความพิการรุนแรงออกสู่สังคม กล้าที่จะเผชิญอุปสรรค จากข้อจำกัดการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต้องพึ่งพาผู้อื่น ประกอบด้วย

1. การสื่อสารสร้างเจตคติ

จากเจตคติคนทั่วไปที่มีต่อคนพิการรุนแรงว่าเป็นบุคคลไร้ความสามารถต้องพึ่งผู้อื่น การทำให้ร่างกายเปรียบเสมือนคนไม่พิการ การเปลี่ยนความคิดความพิการเป็นปกติ คนพิการมีการปรับตัวสร้างพื้นที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์การสื่อสารทำความเข้าใจเส้นทางการดำเนินชีวิตในสังคม ภายใต้เงื่อนไขการให้คำปรึกษาหารือบนพื้นฐานความเป็นจริงโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถเปลี่ยนความคิด การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพ

2. การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ

การประยุกต์การใช้ผัสสะอื่นเข้ามาทดแทน การเปลี่ยนแปลงตนเองไปสู่การพัฒนาศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมการตัดสินใจวางแผนด้วยตนเองมีการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตอิสระ การสร้างความสามารถในตนเองเป็นสิ่งที่ดีกว่าการมีชีวิตแบบต้องพึ่งผู้อื่น

3. การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

การสร้างแรงบันดาลใจมุ่งมั่นปรับตัวพัฒนาศักยภาพตนเอง การให้คุณค่า ระดับ ความหมาย การจัดวางตำแหน่งแห่งที่เช่นบุคคลทั่วไป การสร้างความมั่นใจในตนเองเอาชนะอุปสรรคด้วยสิ่งที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อตนเองและคนพิการอื่น

4. การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์

โดยคนพิการที่มีความรุนแรงสามารถใช้ศักยภาพตนเองและคนรอบข้างผสมผสานเพื่อสามารถสร้างผลผลิตเป็นรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ อีกทั้งการส่งเสริมพิทักษ์สิทธิคุ้มครองสวัสดิการทางสังคมให้คนพิการสามารถช่วยเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

5. การมีส่วนร่วมของกลุ่ม

การส่งเสริมผู้นำองค์กรคนพิการ การจัดการระบบโครงสร้างการบริหาร การวางแผนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานอย่างสร้างสรรค์ และการบริการที่มีคุณภาพการปฏิบัติงานให้บริการ การพัฒนาองค์กรให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการส่งเสริมพัฒนาและการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้เวทีประชาคม การยอมรับของสังคม เปรียบเสมือนการนำข้อโต้แย้งการกีดกันทางสังคม การอคติเลือกปฏิบัติต่อการเผชิญอุปสรรค

แนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

การศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการใช้รูปแบบเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ จากการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 14 คน การปรับตัวสร้างพื้นที่แสดงให้เห็นความมีอัตลักษณ์ แนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่ดำรงชีวิตอิสระ การเตรียมความพร้อมต่อการปรับทัศนคติ การสร้างพฤติกรรมในเชิงบวก รวมถึงการให้

คำปรึกษาเสนอแนวทางในการวางแผนการใช้ชีวิต มีการสอนทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งต่อการใช้ชีวิตปกติในสังคม การเรียนรู้ด้านประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองหรือกลุ่ม และขยายตัวออกสู่การประกาศตัวตนในสาธารณะ มีการให้ความหมายความพิการของตนเองเชิงบวก สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่เหมาะสม ดังต่อไปนี้

1. การสื่อสารสร้างเจตคติ

การตระหนักถึงความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเปลี่ยนอัตลักษณ์ความพิการกระทำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อการเปลี่ยนทัศนคติของสังคม การช่วยเหลือคนพิการนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต การให้คำปรึกษาแนวทางการวางแผนการจัดการปัญหา การแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยประกอบการตัดสินใจเลือกปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม การจัดการปัจจัยที่เกิดสัมพันธภาพอันดีทางสังคม ดังการสนทนากลุ่มมีคำกล่าวต่อไปนี้

“ตระหนักู้เข้าใจความพิการเป็นสถานการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นสามารถนำแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระไปพัฒนาสังคมประเทศไทยได้” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“การเสริมพลังในการพูดคุยให้ข้อมูลข่าวสาร ในกลุ่มมีเรื่องการจัดประชุมทำงานร่วมกับเทศบาลเพื่อให้เขาเห็นคุณค่ามีชีวิตที่ดีขึ้น” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“รวมกลุ่มผู้นำต่าง ๆ เพื่อให้สังคมเห็นตัวตน มีส่วนร่วมต้องใช้เวทีประชาคมที่จัดโดยคนพิการโดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามารับฟัง” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“เรื่องหนึ่งคนพิการชูประเด็นคนพิการมีส่วนร่วมการเมือง เป็นผู้แทนสามารถผลักดันนโยบายในผู้ด้อยโอกาสที่มีความหลากหลายได้ การสร้างอัตลักษณ์คนพิการในการทำประโยชน์ที่เรียกร้องการเปลี่ยนกฎหมายลงโทษทำการละเมิดจอตรถเป็นอาญาและค่าปรับกันมาตลอด” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“การสื่อสารสร้างเจตคติเป็นประโยชน์เข้าไปตัดสินใจให้ผู้เกี่ยวข้องเปลี่ยนมุมมอง ตัดสินใจกำหนดนโยบาย กฎหมาย จัดสิ่งอำนวยความสะดวกเรื่องของคนพิการจนมีความก้าวหน้าในการพิทักษ์สิทธิเรื่องอารยสถาปัตย์เปิดโอกาสให้คนพิการเข้าร่วม” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

จากคำกล่าวสนทนากลุ่มสะท้อน การสื่อสารสร้างเจตคติ ภายใต้เงื่อนไขการสร้าง ความตระหนักใช้แนวทางการวางแผนการใช้ชีวิต การใช้แนวทางช่วยการตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อจัดการกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยประกอบการตัดสินใจเลือก ปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมเกิดการยอมรับตนเอง ภายใต้การจัดเวทีประชาคม การให้คำปรึกษา แนะนำโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การเข้าใจความรู้สึกและเห็นใจบุคคลที่มีความแตกต่าง ส่งผลต่อการ สร้างสัมพันธภาพอันดีทางสังคม

2. การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ

การตระหนักถึงการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตอิสระ เพื่อใช้แนวทางตัดสินใจเกี่ยวกับ เรื่องราวในชีวิต ควรมีการสอนทักษะโดยประเมินทางเลือกและผลการตัดสินใจ สามารถช่วยให้ แก้ปัญหาชีวิตให้เกิดความเข้มแข็งต่อการใช้ชีวิตปกติในสังคม ดังการสนทนากลุ่มมีคำกล่าวต่อไปนี้

“การรวมกลุ่มพัฒนาทักษะผู้ช่วยเหลือคนพิการเข้าถึงสวัสดิการช่วยให้มีชีวิตเหมือนคน ทั่วไป” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“เริ่มจากรวมกลุ่มการเสริมพลังกับคนพิการ ผลักดันที่จะพัฒนาให้การอบรมตนเอง” (คำ สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จในชีวิตทำให้มีแรงผลักดันทำให้ สำเร็จเหมือนคนอื่นอีกหลาย ๆ คน” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“ตั้งแต่เกิดมาก็ไม่รู้ว่าคนพิการมีความแตกต่างในฐานะ ตระหนักรับรู้ในการผลักดันให้ออกสู่ สังคมด้วยการเรียนร่วมพัฒนาตนเองได้สำเร็จเทียบเท่าคนทั่วไปให้เกิดการยอมรับความพิการ ที่จะ ดำรงชีวิตอิสระของตนเองในสังคมได้เป็นปกติได้” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“การดูต้นแบบคนพิการเหมือนเขากล้าออกไปใช้ชีวิตในสังคมทำให้เขามีคุณภาพชีวิตสามารถนำไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

จากคำกล่าวสนทนากลุ่มสะท้อน การตระหนักถึงการเข้าถึงการใช้ทักษะการดำรงชีวิตในสังคม สามารถจัดการความรู้ การพัฒนาทักษะการให้บริการเสริมพลังอำนาจคนพิการและผู้ช่วยเหลือคนพิการได้รับรู้ทักษะในการพึ่งตนเองและพิทักษ์สิทธิของตนเองได้ การสนับสนุนให้มีกิจกรรมสำหรับคนพิการผสมผสานการส่งเสริมความเสมอภาค การฟื้นฟูสมรรถภาพเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร สร้างความสามารถบุคคลสนองความต้องการรวมทั้งความสามารถใช้ทรัพยากรที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

การตระหนักถึงโอกาสการเรียนรู้ด้านประสบการณ์เดิมมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่สามารถนำประสบการณ์ที่ผ่านมาใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจและการค้นหาทางเลือก ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ดังการสนทนากลุ่มมีคำกล่าวต่อไปนี้

“ครอบครัวเป็นจุดเริ่มแรกที่มีความเข้าใจคนพิการ” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“การรวมกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมขับเคลื่อนผลักดันนโยบายให้มีครูอาสาสมัคร กศน. ที่รู้และเข้าใจคนพิการได้สอนในพื้นที่ ตามบ้าน เข้าไปเรียนร่วมกันเพื่อให้คนพิการที่ไม่รู้หนังสือ อ่านออกเขียนไม่ได้ เป็นหน่วยงานการศึกษาให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้ด้วย” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“การนำแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระมาปรับใช้ในชีวิต เริ่มจากเข้าสู่กระบวนการดำรงชีวิตอิสระมาปรับใช้ในสังคม ที่ทำให้คนพิการมีความมั่นใจมากขึ้นไม่ว่าคนพิการแต่กำเนิดหรือพิการในภายหลัง ช่วยให้มีชีวิตร่วมในสังคมทั้งที่มีความพิการ” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“จากการรวมกลุ่มศูนย์ดำรงชีวิตอิสระเปลี่ยนแปลงจากกระบวนการที่เราเรียนรู้จากต้นแบบ คล้ายกับเรานำมาปรับใช้การกลับคืนสู่สังคมมาประยุกต์กับการพิทักษ์สิทธิของตนเองสามารถเข้าถึงเรื่อง สิทธิต่าง ๆ ได้มากขึ้นส่งผลให้สังคมมีเจตคติที่ดีขึ้น” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“การศึกษาคนพิการมักมีปัญหาการเข้าถึงการศึกษาอย่างมาก หนึ่งสถานที่ไม่พร้อมกระทรวง ศึกษาบอกว่าเรียนร่วม แต่ด้วยความเป็นคนพิการจะหาโรงเรียนยากมาก บุคลากรไม่พร้อม ทุกวันนี้ เปลี่ยนมุมมองตนเองยอมรับในหลาย ๆ เรื่องที่ทำให้คนพิการทั้งที่คนพิการมีความสามารถ” (คำ สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“ศูนย์ดำรงชีวิตอิสระของคนพิการสร้างความมั่นใจในตนเอง การเข้าถึงสถานศึกษาจบ ปริญญาตรีสามารถเข้าไปหาความหมายในตนเอง” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

จากคำกล่าวสนทนากลุ่มสะท้อน การตระหนักถึงการเตรียมความพร้อมต่อการใช้ปรับ ทัดคนพิการในการสร้างพฤติกรรมในเชิงบวกกับปัญหาที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งต่อการใช้ชีวิต ปกติในสังคม โดยการเรียนรู้ด้านประสบการณ์เดิมมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่สามารถ นำไปใช้ในการพัฒนาการตัดสินใจในเลือกรูปแบบกิจกรรมที่ดีที่สุดในแสวงหาแนวทางการ แก้ไขปัญหาที่เหมาะสม

4. การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์

การตระหนักถึงการรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมคนพิการอยู่ในฐานะผู้บริโภคต้นตัว ทางการเมือง เพื่อทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิคนพิการ การใช้ชีวิตร่วมอยู่ในสังคมต้องมีการพัฒนา สภาพแวดล้อมและสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมสามารถดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมให้ สามารถช่วยให้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และสามารถดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีต่อการอยู่ร่วมใน สังคมอย่างปกติสุข รวมถึงการรักษาความสัมพันธ์อันดีการสนับสนุนทางสังคม เป็นการสร้างพื้นที่การ แสดงอัตลักษณ์การทำประโยชน์เพื่อสังคมอย่างเท่าเทียม ดังการสนทนากลุ่มมีคำกล่าวต่อไปนี้

“ต้องรวมกลุ่มส่งเสริมการอบรมฝึกอาชีพอิสระให้มีความรู้ พร้อมหาตลาดให้เขาด้วย” (คำ สนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“รวมกลุ่มผู้นำต่าง ๆ เพื่อให้สังคมเห็นตัวตน มีส่วนร่วมต้องใช้เวทีประชาคมที่จัดโดยคนพิการโดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามารับฟัง” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“เมื่อมีการรวมกลุ่มจึงตระหนักถึงการมีรายได้ จึงเริ่มค่อย ๆ คิด ที่สุดลงตัวที่การทำน้ายาทำ ความสะอาด เพื่อพัฒนาตนเองว่าตนเองทำได้มีรายได้” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“การจ้างงานไม่คิดว่าคนพิการไม่มีความสามารถ ควรให้คนพิการเลือกทำงานแบบมีคุณค่า ไม่เอาเรื่องวุฒิการศึกษานำมาเป็นเงื่อนไขการพิจารณาจ้างงาน ควรจ้างงานด้านที่เขามีความสามารถ ด้านใดด้านหนึ่งหรือจ้างครอบครัวเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย อาจนํางานไปทำที่บ้าน” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“ส่งเสริมสนับสนุนให้สังคมยอมรับเข้าใจมองคนพิการเป็นคนหนึ่งในสังคม” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“จัดสถานที่ตามมาตรา 35 ให้มีโอกาสมีผลิตภัณฑ์จำหน่ายสินค้า ให้กลุ่มมีรายได้หลาย ๆ ที่ การรวมกลุ่มคนพิการรุนแรงทำให้มีพลังมีอำนาจเรื่องอาชีพอิสระของคนพิการต้องรู้เรื่องการตลาดทำให้มีความสามารถขายเป็นกำไรต่อยอดได้ มีอำนาจต่อรองในภาครัฐรับฟัง มีประชาสังคมเข้าร่วมพัฒนาประเทศมากขึ้น” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

จากคำกล่าวสนทนากลุ่มสะท้อน การตระหนักถึงการรวมตัวกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ การเข้าร่วมในสังคมความต้องการเห็นคนพิการมีโอกาสเท่าเทียมในการสร้างผลผลิตเชิงเศรษฐกิจ การจัดทรัพยากรให้คนพิการได้รับอย่างเหมาะสม สามารถที่จะใช้ชีวิตในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม การสร้างบรรทัดฐานการออกแบบสิ่งปลูกสร้างคำนึงถึงการเข้าร่วมเฉพาะคนปกติทั่วไปจึงควรมีการพิทักษ์สิทธิคนพิการ

5. การมีส่วนร่วมของกลุ่ม

การตระหนักการมีส่วนร่วมเปลี่ยนแปลงสังคม โดยคนพิการมีแนวคิดวิถีชีวิตอิสระสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคม การเปลี่ยนแปลงการกำหนดโครงสร้างทางสังคม การสนับสนุนการตัดสินใจการออกแบบนโยบายทางสังคม การจัดสิ่งแวดล้อมสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวก เช่นบุคคลทั่วไป ดังการสนทนากลุ่มมีคำกล่าวต่อไปนี้

“ศูนย์ดำรงชีวิตอิสระจะตระหนักทำสองเรื่อง เรื่องแรกการดำรงชีวิตอิสระ เรื่องเจตคติที่คนทั่วไป ภาครัฐจะเปลี่ยนความคิด องค์กรอิสระผู้นำหากมีการรวมตัวกันได้ก็จะเปลี่ยนแปลงอะไรได้สำเร็จ จากกิจกรรมจัดกลุ่ม การให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อนมีคนพิการมาแลกเปลี่ยนการใช้ชีวิตประจำวัน การขึ้นรถ การดูแลตนเอง การดูแลสุขภาพ ร่วมกิจกรรมพัฒนาตนเอง” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“การเสริมพลังในการพูดคุยให้ข้อมูลข่าวสาร ในกลุ่มมีเรื่องการจัดประชุมทำงานร่วมกับเทศบาลเพื่อให้เขาเห็นคุณค่า มีชีวิตที่ดีขึ้น” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“เรื่องหนึ่งคนพิการชูประเด็นคนพิการมีส่วนร่วมการเมืองเป็นผู้แทน สามารถผลักดันนโยบายในผู้ด้อยโอกาสที่มีความหลากหลายได้ การสร้างอัตลักษณ์คนพิการในการทำประโยชน์ที่เรียกร้อง การเปลี่ยนกฎหมายลงโทษทำการละเมิดที่จอตรถ เป็นอาญาและค่าปรับกันมาตลอด” (คำสนทนากลุ่ม, ธันวาคม 2564)

“การรวมกลุ่มก็จะส่งเสริมความรู้สิทธิและสวัสดิการพยายามขับเคลื่อนผลักดันให้มีความเป็นผู้นำเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ”

จากคำกล่าวสนทนากลุ่มสะท้อน ตามบทบัญญัติการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต พ.ศ. 2550 ก่อให้มีบริการการดำรงชีวิตอิสระสำหรับคนพิการ เพื่อช่วยคนพิการสามารถดำรงชีวิตอย่างมีโอกาستهاเทียม คนพิการมีการปรับตัวสร้างพื้นที่แสดงให้เห็นความมีอัตลักษณ์ แนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่ดำรงชีวิตอิสระ การเตรียมความพร้อมต่อการปรับทัศนคติ การสร้างพฤติกรรมในเชิงบวก รวมถึงการให้คำปรึกษาเสนอแนวทางในการวางแผนการใช้ชีวิต มีการสอน

ทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งต่อการใช้ชีวิตปกติในสังคม การเรียนรู้ด้านประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองหรือกลุ่ม และขยายตัวออกสู่การประกาศตัวตนในสาธารณะ มีการให้ความหมายความพิการของตนเองเชิงบวก ค้นพบหนทางใหม่ในการตระหนักว่าตนเองมีความสามารถทำกิจกรรมที่สร้างผลผลิตและมีประโยชน์ต่อตนเองและคนในสังคม โดยความพิการไม่เป็นอุปสรรคในชีวิต เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนคนพิการ รับเอาความหมายของความพิการแบบใหม่จากปรัชญาการดำรงชีวิตอิสระหรือแนวคิดเชิงสังคมเข้าไปในตัวตน เข้าร่วมกิจกรรมในสังคม มีการปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป การรวมกลุ่มของคนพิการเป็นพื้นที่ในการแสดงออกตัวตนในการทำประโยชน์เพื่อสังคมหรือช่วยเหลือเพื่อนคนพิการ มีความเข้าใจถึงความต้องการจำเป็นที่หลากหลายของคนพิการกลุ่มต่าง ๆ เห็นว่าการรวมกลุ่มเป็นหนทางการรวมพลังเพื่อพิทักษ์สิทธิทางสังคมได้ และเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องการพัฒนาสังคมโดยรวม เชื่อมโยงกับเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอัน เป็นที่ยอมรับ และการสนับสนุนการมีส่วนร่วม การเปลี่ยนแปลงการส่งเสริมการจัดบริการหรือนโยบายสาธารณะ เพื่อแสดงความเป็นอัตลักษณ์การพัฒนาคุณภาพชีวิต

สรุปแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ

การสร้างอัตลักษณ์แห่งตน โดยกำหนดอัตลักษณ์ให้กับตนเอง มีดังต่อไปนี้

1. การสื่อสารสร้างเจตคติ

การตระหนักสร้างการมีส่วนร่วมสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกและความรับผิดชอบของสังคมมีต่อคนพิการ การเปลี่ยนความคิด เจตคติ ความเข้าใจของสังคมที่มีต่อคนพิการในเชิงบวก เมื่อคนในสังคมมีเจตคติที่ดีต่อคนพิการจะส่งผลให้คนพิการจะรู้สึกว่าคุณภาพ ทำให้คนพิการมีเจตคติต่อตนเองรวมถึงการเสริมสร้างพลังอำนาจให้เกิดขึ้นกับตนเอง ด้วยตระหนักการมีส่วนร่วมการแก้ปัญหาาร่วมกันทางสังคม เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกและความรับผิดชอบของสังคมที่มีต่อคนพิการ การเปลี่ยนความคิด เจตคติ ความเข้าใจของสังคมที่มีต่อคนพิการในเชิงบวก รวมทั้งกฎเกณฑ์และระเบียบทางสังคม โอกาสมีส่วนร่วมการเปลี่ยนกฎหมายสิทธิคนพิการ การมีอำนาจการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายทางเลือกการออกแบบที่เป็นสากล (Universal design) ที่ต้องการให้คนพิการปราศจากอุปสรรค ให้สังคมเกิดการยอมรับคนพิการร่วมในสังคม ภายใต้การจัดเวทีประชาคมให้คำปรึกษาแนะนำโดยการใช้ชุมชนเป็นฐานให้

2. การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ

การตระหนักถึงคุณค่าตนเอง เปลี่ยนมุมมองคุณค่าตนเองว่าการดำรงชีวิตอิสระเป็นสิ่งมีค่ากว่าการมีชีวิตแบบต้องพึ่งพาผู้อื่น มีศักยภาพในการสร้างคุณภาพชีวิตมีความสุขบนพื้นฐานที่ได้พึ่งตนเอง สามารถกำหนดทางเลือกและทรัพยากรให้กับตนเอง สามารถจัดการในการดำเนินชีวิตได้ มีความเชื่อมั่นในตนเองว่ารูปร่างที่ผิดแปลกไปจากคนอื่นของตนเองเป็นเรื่องธรรมดาที่แตกต่าง

3. การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

ตระหนักการปรับตัวและสร้างสรรค์สังคมและวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า เกิดแรงบันดาลใจ ก่อให้เกิดกำลังใจ ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพตนเอง รับรู้การให้คุณค่า ระดับ ความหมาย การจัดวางตำแหน่งแห่งที่ในชีวิตเท่าเทียมคนทั่วไป

4. การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์

การตระหนักว่าการใช้ศักยภาพของตนเองและคนรอบข้างมาผสมผสานกันเพื่อสร้างสังคม การมีธุรกิจส่วนตัว เจ้าของกิจการ มีรายได้พอที่จะไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและสามารถนำเงินส่วนหนึ่งเก็บไว้เป็นเงินออม ทำให้คุณภาพชีวิต อีกทั้งพิทักษ์สิทธิการอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี การช่วยให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ตลาดแรงงานรวมถึงคนพิการที่มีความพิการ และมีการพัฒนาอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ

5. การมีส่วนร่วมของกลุ่ม

การตระหนักว่ากลุ่มผู้นำคนพิการเป็นแกนนำสำคัญการมีปฏิสัมพันธ์ สื่อสาร การสร้างความรู้ ความเข้าใจ จัดเวทีประชาคม ประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ สื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกัน ร่วมมือกันทำกิจกรรมในความเท่าเทียม เป็นจุดเริ่มต้นของการยกระดับการพัฒนาต่อ มีเจตคติเชิงบวกต่อคนพิการดำเนินงานภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมของเครือข่ายในชุมชน การให้บริการที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ องค์กรเอกชนทุกภาคส่วน องค์กรคนพิการเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันของชุมชน การจัดการปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตนเอง จากประสบการณ์ การดำเนินชีวิตที่เป็นทุนสำคัญในการดำเนินงานตั้งอยู่บนความเป็นจริง การส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรคนพิการและพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพ มีความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายที่เป็นเครือข่ายและเป็นหุ้นส่วนทางสังคมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ เป็นวิธีการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

จากประสบการณ์การดำเนินชีวิตที่เป็นทุนสำคัญในการดำเนินงานตั้งอยู่บนความเป็นจริง การส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรคนพิการและพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพ ตามแนวคิด

ของ Genep (1960) มองว่าเป็นกระบวนการปรับตัวสามารถยอมรับความเป็นจริงและข้อจำกัดจากสภาพร่างกายพร้อมที่จะเริ่มต้นเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ นำไปสู่เจตคติเชิงสร้างสรรค์การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ เรียกว่า Rites de passage ของพิธีการเปลี่ยนผ่านระยะการแยก ระยะการเปลี่ยนผ่าน และระยะการรวมตัว มีการเปลี่ยนผ่านตนเองจากสถานะหนึ่งไปอีกระยะหนึ่ง โดยธรรมชาติของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถแบ่งแยกคนพิการออกจากสังคมได้บนความเชื่อในพลังอำนาจที่อยู่เหนือธรรมชาติ

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ” มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ 2. เพื่อศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการและ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ แสดงให้เห็นถึงแนวทางการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่เหมาะสมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้มีความพิการนำไปสู่การปฏิบัติ สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

1.1 มุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ

ในอดีตมุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ แสดงให้เห็นความเชื่อว่าความพิการเป็นเรื่องของบาปกรรม ก่อกำเนิดจากความเชื่อด้านศาสนา จากการลงโทษของพระเจ้าต่อบาปกรรม โดยยังไม่สามารถพิสูจน์ความเชื่อความจริงกันมา การสะท้อนความคิดการให้คุณค่าร่างกายต่อความสมบูรณ์ แสดงให้เห็นถึงการกดขี่คนพิการถูกสร้างขึ้น โดยการสร้างภาพตัวแทนให้ผู้มีร่างกายผิดปกติ การลดคุณค่าเชิงลบต่อความพิการ การละเมิดสิทธิตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีการให้สัตยาบันตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิคนพิการ ตามพันธสัญญาระหว่างประเทศตามมาตรฐานสากล เป็นกลไกช่วยส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิคนพิการ สะท้อนการพัฒนาความเชื่อด้านศาสนา การตอบสนองความต้องการคือการสงเคราะห์ การรอรับความช่วยเหลือจากรัฐ ไปสู่มุมมองรูปแบบเชิงการแพทย์ มองว่าความพิการเป็นปัญหาความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจเป็นผู้ไร้ศักยภาพ ถูกปฏิเสธไม่มีฐานะความเป็นมนุษย์ เพราะร่างกายมีความสมบูรณ์แข็งแรง ความเป็นมนุษย์ถูกลดทอนเกิดอัตลักษณ์ความพิการด้านลบ จากร่างกายมีข้อจำกัดการทำสิ่งใดภายใต้อัตลักษณ์ที่มีความหมายและคุณค่าเชิงลบ ความพิการเป็นสัญลักษณ์ของความหดหู่ น่าสงสาร ไม่พึ่งปรารถนา ไร้ความสามารถ สังคมตีตราว่าเป็นคนน่ารังเกียจ ความรู้สึกต่อตนเองเป็นผู้ด้อยความสามารถ ต้องพึ่งพาผู้อื่น

มุมมองรูปแบบเชิงสังคม มองว่าความพิการเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม การใช้บรรทัดฐานของสังคมแบ่งเป็นคนพิการ ด้วยทัศนคติเชิงลบเป็นอุปสรรค อีกทั้งการเผชิญการดำรงชีวิตประจำวัน อีกทั้งความพิการมีความสัมพันธ์กับการมีทัศนคติต่อความยากจนเป็นภาระสังคม การถูกลดทอนบนพื้นฐานความเท่าเทียม สะท้อนการมีข้อจำกัดการมีส่วนร่วม และการขาดโอกาส เข้าถึงการสนับสนุนด้านต่าง ๆ การฝึกทักษะการดำรงชีวิต การศึกษา การประกอบอาชีพ การเลือกปฏิบัติสำหรับคนพิการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ปัญหาคนพิการถูกสังคมตีตรากลายเป็นตราบาปติดตัว ตามบรรทัดฐานของคนทั่วไปขาดความเข้าใจ การมีอคติ มีการแบ่งแยกกีดกัน การเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ หรือกลุ่มคนพิการอย่างไม่เป็นธรรม สร้างความเหลื่อมล้ำเนื่องจากมีความพิการ การมีพฤติกรรมแบ่งแยกให้คนพิการขาดโอกาสแห่งความเท่าเทียม

การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนการใช้สิทธิความเป็นพลเมือง การถูกจำกัดการเข้าถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ บนความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมและมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การมองร่างกายเกิดการประกอบสร้างทางสังคมของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อคติของสังคม เป็นการเลือกปฏิบัติ กีดกันคนพิการออกจากสังคม การสร้างบรรทัดฐานการออกแบบสิ่งปลูกสร้าง และการให้ความหมายจากโครงสร้างทางสังคม การมีส่วนร่วมเฉพาะบุคคลทั่วไป อคติข้อจำกัดบางประการในการเข้าร่วมในสังคมทั่วไป มีการกีดกันทางสังคม การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพไม่ตอบสนองความจำเป็นของคนพิการการกีดกันในลักษณะต่าง ๆ ภาพเหล่านี้จึงกลายเป็นสิ่งตอกย้ำและสร้างความจริงให้บุคคลทั่วไปในสังคมเชื่อว่าคนพิการเป็นภาระสังคม กลายเป็นชายขอบของสังคม เป็นภาวะเสียเปรียบหรือสูญเสียโอกาสของคนพิการ จากข้อจำกัดทางสังคมการทำกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในสังคม โดยสอดคล้องกับ พิรุณพร แส่นรงค์ (2554) เชื่อว่าเกิดจากอุปสรรคข้อจำกัดของคนพิการ สังคมมีทัศนคติต่อคนพิการนำไปสู่การถูกสังคมเลือกปฏิบัติ เป็นผู้ด้อยโอกาสมีส่วนร่วมในสังคม โดยสอดคล้อง Girli et al. (2016) Park and Kim (2018) การเลือกปฏิบัติเป็นอุปสรรคการมีส่วนร่วมตามบรรทัดฐานทางสังคม การขาดโอกาสเข้าถึงอย่างเท่าเทียม กลายเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ส่งผลกระทบต่อการปรับตัวทางสังคม

1.2 รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

จากเจตคติคนทั่วไปที่มีต่อคนพิการรุนแรง มองว่าเป็นบุคคลไร้ความสามารถต้องพึ่งพาผู้อื่น ปัจจุบันการเปลี่ยนมุมมองใหม่ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระเปลี่ยนจากการฟื้นฟูสมรรถภาพ จากแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การส่งเสริมการจัดบริการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การเปลี่ยน

ความคิดความพิการเป็นปกติ คนพิการปรับตัวสร้างพื้นที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ การสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับความพิการในเชิงบวก เพื่อให้เห็นคุณค่าตนเอง ภายใต้การให้คำปรึกษาฉันทน์เพื่อน การสร้างความหมายความพิการใหม่ การพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตอิสระ โดยใช้ผัสสะอื่นเข้ามาทดแทนเปลี่ยนแปลงความพิการอยู่ในภาวะความปกติ ได้แสดงให้เห็นว่าความพิการรุนแรงไม่ได้หมายความว่าอะไรความสามารถ มีความมั่นใจว่ารูปร่างที่ผิดแปลกไปจากผู้อื่นเป็นเรื่องธรรมดาที่แตกต่าง การเปลี่ยนมุมมองการมีทักษะบนพื้นฐานได้พึ่งตนเอง สามารถกำหนดทางเลือกและทรัพยากรได้เช่นคนปกติทั่วไป การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมให้เกิดแรงบันดาลใจ ก่อให้เกิดกำลังใจ ความมุ่งมั่นการพัฒนา การรับรู้การให้คุณค่า ระดับ ความหมาย การจัดวางตำแหน่งชีวิต เพื่อสร้างความเชื่อมั่น การเข้าถึงอาชีพ การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ โดยใช้ศักยภาพของตนเองเพื่อสร้างสังคม อีกทั้งการพิทักษ์สิทธิ เป็นส่วนหนึ่งระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ตลาดแรงงาน การเปลี่ยนความคิดคนพิการในสังคมในทางที่ดีขึ้น

คนพิการเริ่มออกสู่สังคมเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตเชิงเศรษฐกิจ ได้ขยายไปสู่ประเทศพัฒนารวมทั้งประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จ การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจระดับนโยบายต่าง ๆ การกำหนดความต้องการแทนผู้เชี่ยวชาญกำหนดให้คนพิการรุนแรงสามารถดำรงชีวิตอิสระ สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกับวิถีชีวิตของตนเอง การศึกษาตามแนวความคิดการดำรงชีวิตอิสระในการส่งเสริมให้มีการจัดการบริการวิธีการสร้างอัตลักษณ์แห่งตน กระบวนการสร้างเทคโนโลยีแห่งตน เพื่อเปิดพื้นที่สร้างตัวตนในสังคมให้เป็นไปตามบรรทัดฐานสังคมกำหนด การเปลี่ยนมุมมองความพิการคือข้อจำกัดหรืออุปสรรคเช่นคนปกติทั่วไป แต่สังคมยังมีมิติโอกาสเข้าร่วมด้านการแพทย์ การศึกษา การจ้างงาน การเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม มองคนพิการมีสถานะชายขอบของสังคม เพื่อสร้างการยอมรับการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต การศึกษา การจ้างงานเป็นส่วนน้อยที่สามารถพัฒนาตนเองได้ เพราะภาพการขอทาน ผู้ป่วยติดเตียง การฆ่าตัวตายยังเห็นเป็นรูปธรรมในสังคมอีกมากมาย แม้ภาครัฐมีหน่วยงานให้ความช่วยเหลือ แต่การบริการมีลักษณะการขาดการตัดสินใจเลือกตามที่ต้องการ การเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ เพราะเจตคติที่สังคมยังมีต่อความพิการนั้นไม่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา การเปลี่ยนความคิดการพัฒนาต่อคนพิการรุนแรงที่มีอุปสรรคการดำรงชีวิตประจำวัน การสร้างคุณค่าในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นับว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญการสร้างโอกาสการเข้าถึงแหล่งสร้างความรู้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรู้เท่าทัน

การศึกษารูปแบบการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ได้แก่

1.2.1 การสื่อสารสร้างเจตคติ

การสื่อสารสร้างเจตคติต่อคนพิการ จากเจตคติคนทั่วไปต่อคนพิการรุนแรงว่าเป็นบุคคลไร้ความสามารถต้องพึ่งผู้อื่น คนพิการมีการปรับตัวสร้างพื้นที่แสดงอัตลักษณ์ความพิการ การสื่อสารเส้นทางการดำเนินชีวิตในสังคม การมีร่างกายเปรียบเสมือนคนไม่พิการ การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพ ภายใต้เงื่อนไขการให้คำปรึกษาบนพื้นฐานความเป็นจริง การเปลี่ยนความคิดความพิการเป็นปกติ ภายใต้เงื่อนไขการให้คำปรึกษาบนพื้นฐานความเป็นจริง โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเปลี่ยนความคิด การสร้างเจตคติแห่งตน การปรับตัวเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ มีพลังอำนาจการต่อสู้และยอมรับสภาพการณ์เกิดขึ้นกับตน ตามสภาพเป็นจริงมีการสนองตอบด้านอารมณ์เมื่อต้องเผชิญปัญหาจากการที่บุคคลไม่สามารถยอมรับสภาพของความเป็นจริงคิดว่าตนไม่สามารถกลับสู่ภาวะปกติได้ หากมีการเปลี่ยนความคิด โดยการตัดสินใจเลือกวิถีปฏิบัติที่เหมาะสมและเป็นสิ่งประกอบการตัดสินใจเลือกปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเกิดพลังการยอมรับตนเอง โดยสอดคล้องกับ เนตรชนก สุนา (2556) การสื่อสารเจตคติคนพิการ ภายใต้กระบวนการให้คำปรึกษา การสร้างคุณค่าในตนเองต่อความพิการ การสร้างความหมายใหม่มีอิทธิพลต่อการผลักดันให้คนพิการออกมาใช้ชีวิตในสังคม การประกอบอาชีพ การแสวงหาความรู้ การเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม การพัฒนาคนพิการไปสู่การดำรงชีวิตอิสระได้อย่างยั่งยืน

1.2.2 การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ

การพัฒนาทักษะการสร้างประสิทธิภาพของตนเองในการทำกิจกรรม การเตรียมความพร้อมต่อการใช้ชีวิตปกติของคนพิการ การรับแนวคิดจากปรัชญาการดำรงชีวิตอิสระ การสร้างความหมายใหม่ต่อความพิการ แสดงให้เห็นว่าความพิการรุนแรง ไม่ได้หมายความว่า จะไร้ความสามารถ หากได้มีการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตมีความเชื่อว่า รูปร่างผิดปกติจากบุคคลอื่น การมีคุณภาพชีวิตในศักยภาพบนพื้นฐานความสุขที่ได้พึ่งตนเอง สามารถกำหนดทางเลือกและทรัพยากรให้กับตนเอง โดยการประยุกต์การใช้ผ้าสະອຸ່ນเข้ามาทดแทน โดยสอดคล้องกับ ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ (2559) การพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ภายใต้การใช้ผ้าสະອຸ່ນมาทดแทน การแสดงให้เห็นว่าความพิการรุนแรงไม่ได้หมายความว่า จะไร้ความสามารถฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ

1.2.3 การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ อันทรงคุณค่าเกิดแรงบันดาลใจ การมุ่งมั่นปรับตัวพัฒนาศักยภาพตนเอง การให้คุณค่า ระดับ ความหมาย การจัดวางตำแหน่งแห่งที่เช่นบุคคลทั่วไป การสร้างความ

มั่นใจในตนเองเอาชนะอุปสรรค ด้วยทำสิ่งมีคุณค่าและประโยชน์ต่อตนเองและคนพิการอื่น โดยสอดคล้องกับ ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ (2559) การเรียนรู้เริ่มจากครอบครัวเป็นสถาบันแรกมีบทบาทการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยกระบวนการศึกษาเกิดได้ทุกสถานภาพ สามารถนำมาประยุกต์กับการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อการดำรงชีวิตอิสระ

1.2.4 การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์

การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ การเริ่มออกสู่สังคมเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม การปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป กระบวนการสร้างผลผลิตเชิงเศรษฐกิจ การร่วมกิจกรรมการประกอบอาชีพ โดยใช้ศักยภาพตนเองและคนรอบข้างผสมผสานเพื่อสร้างสังคม การพิทักษ์สิทธิระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ตลาดแรงงานสำหรับคนพิการมีความรุนแรง การมีความรุนแรงสามารถใช้ศักยภาพตนเองและคนรอบข้างผสมผสานเพื่อสามารถสร้างผลผลิตเป็นรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ อีกทั้งการส่งเสริมพิทักษ์สิทธิคุ้มครองสวัสดิการทางสังคมให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ตลาดแรงงาน การมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยไม่ขึ้นกับความพิการรุนแรง ตามแนวคิดสิทธิพลเมืองได้รับสิทธิประโยชน์ของรัฐในฐานะพลเมือง และเห็นว่าการรวมกลุ่มเป็นการรวมพลังเพื่อพิทักษ์สิทธิทางสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมโดยรวม โดยสอดคล้องกับ ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ (2559) การเข้าถึงการประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างสังคม มีรายได้พอที่จะไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและการพิทักษ์สิทธิของระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ตลาดแรงงาน การสร้างคุณค่าให้กับชีวิตสามารถพึ่งตนเองได้ โดยสอดคล้อง กมลพรรณ พันพิง (2553) การปรับตัวไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

1.2.5 การมีส่วนร่วมของกลุ่ม

การมีส่วนร่วมโดยกลุ่มคนพิการมีแนวคิดวิถีชีวิตอิสระ การปรับเปลี่ยนสังคมได้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้อยู่ในสภาวะสมดุลตามความต้องการทางกายภาพ จิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเข้าถึงโอกาสเพื่อเอาชนะความพิการไปสู่การขยายโครงการด้านการสนับสนุนการบริหารเชิงพัฒนา เกิดการรวมกลุ่มกันของคนพิการ เพื่อทำให้เกิดพลังที่เข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรมและเรียกร้องพิทักษ์สิทธิในการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยกลุ่มผู้นำคนพิการเป็นแกนนำสำคัญการสร้างความรู้ความเข้าใจ จัดเวทีประชาคมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน สร้างความร่วมมือกันทำกิจกรรม เป็นจุดเริ่มต้นของการยกระดับการพัฒนาต่อการดำเนินงานภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน การมีเครือข่ายในชุมชน การให้บริการโดยองค์กรคนพิการเพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน การจัดการปัญหาเกี่ยวข้องกับกลุ่มตนเอง การส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรคนพิการ

และการพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพ มีความร่วมมือการส่งเสริมพัฒนาและการพิทักษ์สิทธิคนพิการ โดยสอดคล้องกับ ธนพล แสงจันทร์ (2556) การเสริมสร้างเครือข่ายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ เป็นเครื่องมือการขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือในชุมชน โดยสอดคล้องกับ จิตติมา เจือไทย (2551) เป็นต้นแบบขององค์กรคนพิการก้าวผ่านอุปสรรคสามารถอยู่ร่วมกิจกรรมสังคมได้ และสอดคล้องกับ สายสุนีย์ ทับทิมเทศ (2553) การปรับตัวการเสริมพลังการกำหนดเป้าหมายด้วยตนเอง และฝึกทักษะหรือทำงานเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตนกำหนดให้สำเร็จ การทำให้คนพิการประสบความสำเร็จเกิดความมั่นใจในการดำรงชีวิตและมองเห็นคุณค่าในตนเอง และเปลี่ยนชีวิตใหม่ด้วยตนเอง

1.3 แนวทางการใช้รูปแบบเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

การศึกษาแนวทางการใช้รูปแบบเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การปรับตัวสร้างพื้นที่แสดงให้เห็นความมีอัตลักษณ์ แนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ การเตรียมความพร้อมต่อการปรับทัศนคติ การสร้างพฤติกรรมในเชิงบวก รวมถึงการให้คำปรึกษาเสนอแนวทางในการวางแผนการใช้ชีวิต มีการสอนทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งต่อการใช้ชีวิตปกติในสังคม การเรียนรู้ด้านประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองหรือกลุ่ม และขยายตัวออกสู่การประกาศตัวตนในสาธารณะ มีการให้ความหมายความพิการของตนเองเชิงบวก สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่เหมาะสม การเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ มีการรวมกลุ่มของคนพิการ เพื่อทำให้เกิดความเข้มแข็งต่อการดำเนินกิจกรรมและการพิทักษ์สิทธิคนพิการ การมีส่วนร่วมของกลุ่มในการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยกลุ่มผู้นำคนพิการเป็นแกนนำสำคัญ การจัดเวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน การสร้างความร่วมมือการทำกิจกรรมภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน เป็นจุดเริ่มต้นการยกระดับการพัฒนาร่วมกับชุมชน การจัดการปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตนเอง การดำเนินชีวิตตั้งอยู่บนความจริง การส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรคนพิการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ โดยการสร้างความตระหนักการจัดกลุ่มสนับสนุนคนพิการในชุมชน เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน เกิดเครือข่ายความร่วมมือขึ้นในสังคมเป็นต้นแบบของคนพิการการให้ก้าวผ่านอุปสรรคสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้ โดยการกระตุ้นให้คนพิการเกิดแรงจูงใจหันมาสนใจสิทธิและโอกาสของตนมากขึ้น และกระตุ้นสังคมเพื่อสร้างความตระหนักการรับฟังเสียงจากคนพิการมากขึ้น นำไปสู่ความเท่าเทียมในสิทธิและโอกาสทางสังคม การรวมกลุ่มบุคคลมี

ความพิการในลักษณะเดียวกัน การสื่อสารสร้างจิตสำนึก การรับรู้และตระหนักในสิทธิและโอกาส เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการสร้างความเท่าเทียม การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ เพื่อแสดงให้เห็นว่าคนพิการมีกระบวนการสร้างเทคโนโลยีแห่งตนเพื่อปรับเปลี่ยนตนเอง จากผู้ถูกกระทำไปสู่การเป็นผู้กระทำ และเปิดพื้นที่ให้คนพิการสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

สิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการดำรงชีวิตอิสระ จึงเป็นภาคปฏิบัติวาทกรรมการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อให้อำนาจกลุ่มคนพิการสร้างขึ้นต่อต้านกับอำนาจในสังคมอย่างมีพลวัต และปลดปล่อยคนพิการให้ออกจากอำนาจการกดขี่ในสังคม การดำรงชีวิตอิสระเป็นกระบวนการที่ถูกออกแบบให้เกิดการพัฒนาอัตลักษณ์ความพิการเชิงบวกของบุคคลและการเกิดอัตลักษณ์เชิงกลุ่ม นำไปสู่การเปลี่ยนโครงสร้างที่เอื้อให้คนพิการเข้าถึงบริการที่จะพัฒนาศักยภาพของบุคคลและการใช้ชีวิตร่วมในสังคมอย่างเท่าเทียม การทำให้คนพิการรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในสังคมอย่างมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นวิธีการจัดให้คนพิการเข้มแข็งสามารถยืนหยัดในสังคมได้ด้วยการพึ่งตนเอง การเรียนรู้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ สามารถนำออกมาใช้ในการพัฒนากลุ่ม การสนับสนุนการตัดสินใจเลือกวิถีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมกับปัญหา เกิดการยอมรับตนเองภายใต้อัตลักษณ์ความพิการ การค้นพบทางใหม่จากปรัชญาการดำรงชีวิตอิสระหรือแนวคิดเชิงสังคม เพื่อการพัฒนาอัตลักษณ์ในสังคมการมีปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มและเข้าร่วมกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนพิการเป็นพื้นที่ในการแสดงอัตลักษณ์ในการทำประโยชน์เพื่อสังคมเชื่อมโยงเรื่องเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งขบวนการเคลื่อนไหว ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติต่อรัฐและได้รับสิทธิประโยชน์ในฐานะพลเมืองนำไปสู่การเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคม การเข้าถึงบริการพัฒนาศักยภาพและใช้ชีวิตร่วมในสังคมอย่างเท่าเทียม และกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมสร้างการยอมรับของสังคมเป็นส่วนหนึ่งการออกแบบที่จะเอื้อให้คนพิการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างยั่งยืน

การพัฒนาบริการให้มีประสิทธิภาพ มีความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เป็นเครือข่าย เกิดการขับเคลื่อนแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ โดยการมีเจตคติเชิงบวกต่อชุมชน การสร้างความตระหนักการจัดกลุ่มสนับสนุนคนพิการในชุมชนเป็นเครื่องมือการขับเคลื่อน การจัดการปัญหาในกลุ่มตนเอง การส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรคนพิการ และให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือขึ้นในสังคมเป็นต้นแบบของคนพิการ การก้าวผ่านอุปสรรคสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้ โดยการกระตุ้นสังคมการรับฟังเสียงเรียกร้องจากคนพิการมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การเข้าถึงในสิทธิและโอกาสทางสังคมอย่าง

เท่าเทียม มีการรวมกลุ่มบุคคลมีความพิการในลักษณะเดียวกัน ประสบปัญหาเหมือนกัน มีจุดมุ่งหมายคล้ายกัน ได้แก่

1.3.1 การสื่อสารสร้างเจตคติ

การตระหนักถึงการมีส่วนร่วม เพื่อกระตุ้นเจตคติต่อคนพิการในเชิงบวก ถึงโอกาสการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม นโยบายต่าง ๆ กฎหมายรวมทั้งกฎเกณฑ์ และระเบียบทางสังคม การมีส่วนร่วมการตัดสินใจกำหนดความต้องการออกแบบที่เป็นสากลแทนผู้เชี่ยวชาญกำหนดให้ ที่ต้องการให้คนพิการปราศจากอุปสรรคให้สังคมเกิดการยอมรับ โดยสอดคล้องกับ กมลพรรณ พันพึ้ง (2553) การเสริมพลังอำนาจและการกำหนดชีวิตตนเอง อัตลักษณ์การดำรงชีวิตอิสระในสังคมไทย ยอมรับว่าความพิการมีอยู่ในสังคม และมีชีวิตที่พึงพอใจในพื้นที่ปลอดภัยส่วนบุคคล และออกสู่การประกาศอัตลักษณ์ในสาธารณะเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มของคนพิการและเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคม ยอมรับความพิการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมโดยรวม และสอดคล้องกับ จิตติมา เจือไทย (2551) แสดงถึงคนพิการมีกระบวนการสร้างเทคโนโลยีแห่งตน เพื่อปรับเปลี่ยนตนเองจากผู้ถูกกระทำไปสู่การเป็นผู้กระทำและสร้างอัตลักษณ์แห่งตนขึ้นมา รวมถึงกระบวนการสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจคนรอบข้าง และเปิดพื้นที่ให้สามารถสร้างอัตลักษณ์แห่งตนในสังคมอย่างเสมอภาคและมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

1.3.2 การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ

การตระหนักถึงความหลากหลายของความพิการ การเข้าถึงโอกาสสามารถควบคุมชีวิตตนเองได้ การพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมของบุคคลในการจัดการสภาวะแวดล้อม การสร้างประสิทธิภาพของตนเองในการทำกิจกรรมเป็นแนวทางของผู้ไม่มีอำนาจเป็นผู้มีอำนาจในตนเอง หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคนพิการสามารถนำแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การตระหนักถึงคุณค่าตนเองสามารถจัดการในการดำรงชีวิต การมีศักยภาพในการสร้างคุณภาพชีวิต การมีความสุขบนพื้นฐานมีความเชื่อมั่นการดำรงชีวิตอิสระเป็นสิ่งที่มีความกว่าการมีชีวิตแบบพึ่งพาผู้อื่น โดยสอดคล้องกับ ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ (2553) กลไกการเปลี่ยนแปลงหนึ่งให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระ การตระหนักในตนเองเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ ซึ่งทำให้คนพิการเกิดความมุ่งมั่นกำลังใจ ไม่รู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง เป็นพื้นฐานการมองชีวิต เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง จะสามารถเผชิญอุปสรรคที่ผ่านมาในชีวิต

การดูแลสภาพร่างกายและจิตใจในการดำเนินชีวิตเป็นปกติ มีบุคลิกภาพและสามารถทำกิจกรรมในสังคมได้เต็มศักยภาพ เป็นปัจจัยหนึ่งให้ประสบความสำเร็จในชีวิตและสามารถพึ่งตนเองได้

1.3.3 การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

การตระหนักถึงการเตรียมความพร้อมที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการใช้ชีวิตปกติของคนพิการ ยอมรับความพิการที่มีอยู่ในสังคม ขยายตัวออกสู่การประกาศตัวในสาธารณะ มีการให้ความหมายความพิการของตนเองในเชิงบวก การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์การปรับตัวพัฒนาศักยภาพตนเอง การให้มีคุณค่า ระเบียบ ความหมาย การจัดตำแหน่งแห่งที่ในชีวิตเท่าเทียมบุคคลทั่วไป เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตนเองกลับคืนมา การเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม การเข้าถึงสิทธิการประกอบอาชีพ การตระหนักถึงการปรับตัวร่วมในสังคม การเรียนรู้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการ เพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่สามารถนำมาพัฒนาตนเองหรือกลุ่ม การตัดสินใจเลือกวิถีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมกับปัญหา การจัดวางตำแหน่งในชีวิตอย่างเท่าเทียมบุคคลทั่วไป โดยสอดคล้องกับ ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ (2553) การเรียนรู้ทำให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ตลอดชีวิต โดยสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกการเสริมสร้างให้ตระหนักในเรื่องของการเรียนรู้ โดยกระบวนการศึกษาเกิดได้ทุกสถานภาพ สามารถนำมาประยุกต์ในแต่ละด้านเพื่อการดำรงชีวิตอิสระ

1.3.4 การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์

การตระหนักถึงตนเองมีความสามารถทำกิจกรรมที่สร้างผลผลิตและมีประโยชน์ต่อตนเองและคนในสังคม โดยความพิการไม่เป็นอุปสรรคในชีวิต เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน คนพิการ รับเอาความหมายของความพิการแบบใหม่จากปรัชญาการดำรงชีวิตอิสระหรือแนวคิดเชิงสังคมเข้าไปในตัวตน เข้าร่วมกิจกรรมในสังคมมีการปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป และเข้าร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนพิการ โดยเห็นว่าการรวมกลุ่มของคนพิการเป็นพื้นที่ในการแสดงออกตัวตนในการทำประโยชน์เพื่อสังคมหรือช่วยเหลือเพื่อนคนพิการ มีความเข้าใจถึงความต้องการจำเป็นที่หลากหลายของคนพิการกลุ่มต่าง ๆ และเห็นว่าการรวมกลุ่มเป็นหนทางการรวมพลังเพื่อพิทักษ์สิทธิทางสังคมได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติของมนุษย์เชื่อมโยงความรู้สึกถึงปัญหากับกลุ่มผู้ถูกกดขี่ในสังคมกลุ่มต่าง ๆ และเห็นว่าประเด็นความพิการว่าเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องการพัฒนาสังคมโดยรวม รู้สึกพึงพอใจกับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับความพิการ ยอมรับข้อจำกัดของตนเองและเปิดรับความช่วยเหลือใน

ด้านต่าง ๆ และเห็นว่าการพึ่งพาอาศัยกันและกันระหว่างมนุษย์เชื่อมโยงเรื่องเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมอันเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องการพัฒนาสังคมโดยรวม การยอมรับและเห็นคุณค่าการสนับสนุน การรับรู้ว่าคุณเป็นคนที่มีความสำคัญเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น การใช้ศักยภาพตนเองและคนรอบข้าง ผสมผสานเพื่อสร้างสังคม อีกทั้งการพิทักษ์สิทธิเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ตลาดแรงงาน สำหรับคนพิการที่มีความรุนแรง การเปลี่ยนแปลงความคิดที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่นไปสู่ผู้นำการเปลี่ยนแปลง การตระหนักถึงศักยภาพผสมผสานเพื่อสร้างสังคม การพิทักษ์สิทธิและโอกาสการพบอัตลักษณ์ใหม่ ตระหนักว่าคุณมีความสามารถทำกิจกรรมที่สร้างผลผลิตและมีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดย ความพิการไม่เป็นอุปสรรคในชีวิต เกิดความรู้สึกตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การรับเอาความพิการ แบบใหม่จากปรัชญาการดำรงชีวิตอิสระหรือแนวคิดเชิงสังคมเพื่อการพัฒนาคนพิการไว้ในตัวตน การ เข้าร่วมกิจกรรมในสังคมมีปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มและเข้าร่วมกระบวนการ เคลื่อนไหวทางสังคมเป็นพื้นที่การแสดงออกอัตลักษณ์ การทำประโยชน์เพื่อสังคมเชื่อมโยงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเคลื่อนไหวตามสิทธิพลเมือง นำไปสู่การใช้ศักยภาพของ ตนเองและคนรอบข้างมาผสมผสานกันเพื่อสร้างสังคม มีธุรกิจส่วนตัว เจ้าของกิจการมีรายได้พอที่จะ ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและสามารถนำเงินส่วนหนึ่งเก็บไว้เป็นเงินออม ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น อีกทั้งพิทักษ์สิทธิการอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การช่วยให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบ เศรษฐกิจเข้าสู่ตลาดแรงงานรวมถึงคนพิการที่มีความพิการ และมีการพัฒนาอัตลักษณ์ไปสู่การ ดำรงชีวิตอิสระ โดยสอดคล้อง ชัดพันธ์ ชุมมนุสนธิ์ (2553) ความสามารถเพียงพอที่จะประกอบอาชีพ ได้ตามความถนัด ที่สร้างคุณค่าให้กับชีวิตมีความสมบูรณ์มากขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ไม่เป็นภาระต่อ สังคม และสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม เป็นพื้นฐานในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สังคมมีเจตคติที่ดีต่อ คนพิการ ซึ่งการเลือกประกอบอาชีพของคนพิการเป็นไปตามความถนัดและสนใจ สามารถใช้ความรู้ ความสามารถได้เต็มศักยภาพในการหารายได้ ทำให้คนพิการมีความภาคภูมิใจในตนเองและเป็นที่ ยอมรับของบุคคลทั่วไปว่าคนพิการมีศักยภาพในการทำงาน มีผลงานเป็นที่ประจักษ์สามารถทำงานได้ ทัดเทียมบุคคลทั่วไป

1.3.5 การมีส่วนร่วมของกลุ่ม

การตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของกลุ่มและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ขบวนการเคลื่อนไหวการ ดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การนำเสนอความรู้และวิถีปฏิบัติใหม่ซึ่งกลุ่มคนพิการบัญญัติขึ้นเอง รวมทั้งคนพิการมีบทบาทกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในสังคม ตามแนวคิดสิทธิพลเมือง ซึ่งบุคคลมี หน้าที่ปฏิบัติต่อรัฐและได้รับสิทธิประโยชน์ของรัฐในฐานะพลเมือง สิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการ

ดำรงชีวิตอิสระที่สร้างขึ้นเพื่อให้อำนาจกลุ่มคนพิการสร้างขึ้นต่อต้านกับอำนาจใหญ่ในสังคมและปลดปล่อยคนพิการให้ออกจากอำนาจการกดขี่ในสังคม กระบวนการดำรงชีวิตอิสระถูกออกแบบให้เกิดการพัฒนาอัตลักษณ์ความพิการเชิงบวกของบุคคลและเกิดอัตลักษณ์เชิงกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อให้คนพิการได้เข้าถึงบริการที่จะพัฒนาศักยภาพของบุคคลและการใช้ชีวิตร่วมในสังคมอย่างเท่าเทียม เป็นการทำให้คนพิการรับรู้ว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในสังคมที่มีคุณค่า เป็นที่ยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นวิธีการจัดการให้คนพิการได้ประเมินตนเองเพื่อให้เกิดการยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเองก่อน แล้วจึงหาวิธีการจัดการภาวะที่เกิดขึ้นต่อไปอย่างเหมาะสม ซึ่งทำให้คนพิการเกิดความเข้มแข็งสามารถยืนหยัดในสังคมได้ด้วยการพึ่งตนเอง อย่างไรก็ตามการสร้างความเข้มแข็งให้คนพิการต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในสังคมทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาคนพิการไปสู่การดำรงชีวิตอิสระได้อย่างยั่งยืน ตระหนักว่าสังคมเป็นผู้รับผิดชอบต่อการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณอย่างเท่าเทียม เมื่อผู้อำนาจให้โอกาสคนพิการเข้าทำหน้าที่ในสภาได้ การเปลี่ยนความคิดการพัฒนาต่อความพิการเป็นอุปสรรคต่อชีวิตประจำวัน แนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการใหม่ ก่อให้เกิดความตระหนักถึงความหลากหลายของความพิการ เพื่อช่วยคนพิการรุนแรงสามารถดำรงชีวิตในสังคม การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อแสดงความเป็นอัตลักษณ์ทางสังคม

การเปลี่ยนเจตคติความเข้าใจต่อคนพิการในเชิงบวก การให้สังคมยอมรับโอกาสการมีส่วนร่วมเปลี่ยนแปลงกฎหมาย กฎเกณฑ์ ระเบียบทางสังคม การมีอำนาจตัดสินใจออกแบบเลือกสิ่งที่ต้องการที่เป็นสากลการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยกลุ่มผู้นำคนพิการเป็นแกนนำสำคัญการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างความร่วมมือทำกิจกรรมสร้างความเท่าเทียมไปสู่การจัดการปัญหาการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน การศึกษาแนวทางการเปลี่ยนผ่านไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ โดยสอดคล้องกับ ธนพล แสงจันทร์ (2556) การเสริมสร้างเครือข่ายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ผู้นำมีความรู้และความเข้าใจ และคณะทำงานมีความเข้าใจถึงแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ เพื่อการขับเคลื่อนแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ โดยสร้างความตระหนักการจัดกลุ่มสนับสนุนคนพิการในชุมชน เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้เกิดเครือข่าย ความร่วมมือในชุมชนและสังคมเป็นต้นแบบของคนพิการที่ก้าวผ่านอุปสรรค สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้ โดยสอดคล้องกับ ธัญวลัย จารุเฉลิมพันธ์ (2553) การสร้างความตระหนักในสิทธิและโอกาสทางสังคมของคนพิการทางการเคลื่อนไหว วิธีการเรียกร้องพิทักษ์สิทธิคนพิการ การสร้างความเท่าเทียมด้านสิทธิและโอกาสของคนพิการ โดยกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจและหันมาสนใจสิทธิและโอกาสของตนมากขึ้น และกระตุ้นสังคมเพื่อความตระหนักในสิทธิและศักดิ์ศรี รับฟังเสียงเรียกร้องจากคนพิการมากขึ้น นำไปสู่ความเท่าเทียมและโอกาสทางสังคม มีการรวมกลุ่มที่มีความพิการในลักษณะเดียวกัน ที่ประสบปัญหาเหมือนกันหรืออยู่ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อทำให้เกิดพลังในการดำเนินกิจกรรมเรียกร้องสิทธิคนพิการ ด้วยสื่อสารสาธารณะ เช่น โทรทัศน์ รายการวิทยุ อินเทอร์เน็ต เพื่อ

สร้างความตระหนักในสิทธิและโอกาสของคนพิการ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และสร้างความเข้าใจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน โดยสอดคล้องกับ ฐิติวัจน์ ทองแก้ว และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2559) การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม การปรับเปลี่ยนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การปลดปล่อยไปสู่ความอิสระภาพ การสร้างพื้นที่การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนพิการอื่นไม่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป และสอดคล้องกับ จิตติมา เจือไทย (2551) เป็นต้นแบบขององค์กรคนพิการอยู่ร่วมในสังคมได้

การเปลี่ยนมุมมองใหม่การดำรงชีวิตอิสระ การเปลี่ยนแปลงไปจากการพึ่งพิงสมรรถภาพไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต พ.ศ. 2550 ก่อให้มีการบริการตามแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระสำหรับคนพิการเพื่อช่วยคนพิการรุนแรง สามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีโดยไม่ขึ้นกับความพิการว่ารุนแรง การเปลี่ยนความคิดการสร้างเจตคติต่อความพิการ การสร้างความหมายใหม่ต่อความพิการในเชิงบวก หากได้มีการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต สร้างความเชื่อมั่นในตนเองว่ารูปร่างที่ผิดปกติจากบุคคลอื่น แสดงให้เห็นว่าความพิการรุนแรงไม่ได้หมายความว่าไร้ความสามารถ การมีศักยภาพบนพื้นฐานความสามารถพึ่งตนเอง การกำหนดทางเลือกให้กับตนเอง โดยการประยุกต์การใช้ผัสสะอื่นเข้ามาทดแทน การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ การปรับตัวพัฒนาศักยภาพตนเองให้มีคุณค่า ยกย่องความหมาย การจัดตำแหน่งในชีวิตเท่าเทียมบุคคลทั่วไป เพื่อสร้างความเชื่อมั่นการเข้าถึงการประกอบอาชีพในสังคม การรวมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ การสร้างสังคมโดยผสมผสานศักยภาพตนเองและคนรอบข้าง อีกทั้งการพิทักษ์สิทธิเข้าสู่ตลาดแรงงานส่วนหนึ่งระบบเศรษฐกิจสำหรับคนพิการมีความรุนแรงไปสู่ผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมกระบวนการตัดสินใจระดับนโยบาย กำหนดความต้องการแทนผู้เชี่ยวชาญกำหนดให้ เพื่อช่วยสำหรับคนพิการรุนแรงมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การสร้างอัตลักษณ์แห่งตนให้โดดเด่นอยู่ในสังคม การเปลี่ยนความคิดความเข้าใจต่อคนพิการในเชิงบวก การส่งเสริมบริการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อแสดงความเป็นอัตลักษณ์ทางสังคมกับคนพิการรุนแรง การสร้างนิยามใหม่กับสิ่งที่เรียกร้องต่อสู่ไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ในรูปแบบการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มคนพิการ การปลดปล่อยตนเองจากพันธนาการด้วยการให้สังคมยอมรับโอกาสการมีส่วนร่วมเปลี่ยนแปลงกฎหมาย กฎเกณฑ์ ระเบียบทางสังคม การมีอำนาจตัดสินใจออกแบบเลือกสิ่งต้องการที่เป็นสากลการเปลี่ยนแปลงสังคม

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

มุมมองจากประสบการณ์ในเรื่องความพิการ คนพิการเชื่อว่าความพิการไม่มีความสามารถนำไปสู่การตีตราทางสังคมเป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคมนำไปสู่การเลือกปฏิบัติ รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ประกอบด้วย การสื่อสารสร้างเจตคติ การให้คำปรึกษาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ การฝึก

ผู้สละทดแทนกันได้ การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ การฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา สร้างความเชื่อมั่นในตนเองสามารถเอาชนะอุปสรรค การรวมกลุ่มพิทักษ์สิทธิ์ การสร้างผลิตภัณฑ์พัฒนาอาชีพ ทำให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การมีส่วนร่วมกลุ่ม การสื่อสารเจตคติการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ การขับเคลื่อนการเปลี่ยนนโยบาย ตระหนักการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ออกแบบ การวางแผนจัดการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์สิ่งแวดล้อมเหมาะสมเท่าเทียมกับวิถีชีวิตคนพิการเป็นปกติในสังคม จากรูปแบบและแนวทางการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ สามารถนำมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ขึ้น

จากการทบทวนมุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ เพื่อรับรู้ใหม่นำไปต่อยอดความรู้เดิม หรือนำไปศึกษาในบริบทอื่นในประสบการณ์หรือสถานการณ์ใหม่ สะท้อนการตกผลึกความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ที่ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ที่ได้เรียนรู้จากมุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ การพัฒนาคุณภาพคนพิการและสังคมแห่งภูมิปัญญาการเรียนรู้ โดยการพัฒนาจิตใจควบคู่การเรียนรู้ของคนพิการ โดยเริ่มตั้งแต่เด็กให้มีพื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต การพัฒนาความสามารถพร้อมก้าวสู่การทำงาน โดยเฉพาะการสร้างสรรคนวัตกรรมและองค์ความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถนำไปพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายให้มีสุขภาพแข็งแรง สุขภาพจิตให้มีจิตใจที่มีความสุข และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สร้างครอบครัวให้มีความแข็งแรงได้รับการคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างโอกาสเข้าถึงทรัพยากรบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมและตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์การอยู่ร่วมกันในสังคมไปสู่การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรใช้วิธีการใหม่ในการศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ มาพัฒนาใช้สำหรับผู้มีความพิการรุนแรงที่เหมาะสมต่อไป เช่น การวิเคราะห์วาทกรรม การวิจัยและพัฒนา การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
2. ควรใช้แนวคิดอื่นในการศึกษารูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ มาพัฒนาใช้เพื่อเตรียมความพร้อมในคนพิการที่เหมาะสมต่อไป เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
3. ควรใช้แนวคิดและการศึกษาเพื่อนำแนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ มาความพร้อมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการต่อไป

รายการอ้างอิง

- Adler-Nissen, R. (2014). Stigma management in international relations: Transgressive identities, norms, and order in international society. *International Organization*, 68(1), 143-176.
- Berton, H. K., John, C. C., Susan, G., Berton, H. K., John, C. C., & Susan, G. (1977). Social Support and Health. *Medical Care*, 15(5), 47-58.
- Burke, P. J. (2004). Identities and social structure: The 2003 Cooley-Mead award address. *Social psychology quarterly*, 67(1), 5-15.
- Chick, K. R. (2011). *Re-framing French culture: Transformation and renewal in the films of Jean-Luc Godard, Alain Resnais, Agnès Varda and Jacques Tati (1954-1968)*. Doctoral dissertation University of Glasgow.
- Cobb, S. (1976). Social support as a moderator of life stress. *Psychosomatic medicine*, 38(5), 300-314.
- Corthell, D. W., & Fleming, K. (1990). Aging in America: Implication for Vocational Rehabilitation and Independent Living. Institute on Rehabilitation Issues (17th, Las Vegas, October, 1990).
- Cruz Velandia, I. (2005). Collective health and social inclusion of disabled persons. *Investigación y Educación en Enfermería*, 23(1), 92-101.
- Dirth, T. P., & Branscombe, N. R. (2017). Disability models affect disability policy support through awareness of structural discrimination. *Journal of Social Issues*, 73(2), 413-442.
- Douglas, M. (1996). *Thought styles: critical essays on good taste*. London: Sage Publications.
- Gibson, C. H. (1995). The process of empowerment in mothers of chronically ill children. *Journal of Advanced Nursing*, 21(6), 1201-1210.
- Girli, A., Sari, H. Y., Kirkim, G., & Narin, S. (2016). University students' attitudes towards disability and their views on discrimination. *International Journal of Developmental Disabilities*, 62(2), 98-107.
- Goffman, E. (2018). Stigma and social identity. In *Deviance & Liberty* (pp. 24-31):

Routledge.

Grudens-Schuck, N., Allen, B. L., & Larson, K. (2004). *Methodology brief: Focus group fundamentals*. Iowa: Iowa University.

Gutierrez, L. M., Parsons, R. J., & Cox, E. O. (1998). *Empowerment in Social Work Practice. A Sourcebook*: ERIC.

Hughes, B. (1999). The constitution of impairment: Modernity and the aesthetic of oppression. *Disability & Society*, 14(2), 155-172.

Ingstad, B., & Whyte, S. R. (1995). *Disability and culture*. California: University of California Press.

Krueger, R. C. (1994). *Focus group interviewing*: Springer.

Laverack, G. (2019). *Public health: power, empowerment and professional practice*. New York: Macmillan International Higher Education.

Longmore, P. K. (1985). A note on language and the social identity of disabled people. *American Behavioral Scientist*, 28(3), 419-423.

Lund, M. L., & Nygård, L. (2003). Incorporating or resisting assistive devices: Different approaches to achieving a desired occupational self-image. *OTJR: Occupation, Participation and Health*, 23(2), 67-75.

Masters, A. (2020). Rethinking Charity. *Concilium*(5), 69-79.

Mezirow, J., & Taylor, E. W. (2009). *Transformative learning in practice: Insights from community, workplace, and higher education*: John Wiley & Sons.

Monte, T., & Reis, P. (2021). Design of a Pedagogical Model of Education for Environmental Citizenship in Primary Education. *Sustainability*, 13(11), 6000.

Neath, J., & Schriener, K. (1998). Power to people with disabilities: Empowerment issues in employment programming. *Disability & Society*, 13(2), 217-228.

Owens, J. (2015). Exploring the critiques of the social model of disability: the transformative possibility of Arendt's notion of power. *Sociology of health & illness*, 37(3), 385-403. doi:<http://dx.doi.org/10.1111/1467-9566.12199>

Park, Y. K., & Kim, J. H. (2018). The effect of disability awareness educational program of university students in the department of physical therapy on reducing prejudices against people with disabilities and increasing positive attitudes toward people with disabilities. *Journal of physical therapy science*, 30(8), 1030-

1033.

- Ratzka, A. (2007). Independent Living for people with disabilities: from patient to citizen and customer. Retrieved from https://ecommons.cornell.edu/bitstream/handle/1813/76679/Adolf_Ratzka___Independent_Living_for_people_with_disabilities__from_patient_to_citizen_customer.pdf?sequence=1
- Roy, C., & Andrews, H. A. (1991). *The Roy adaptation model: The definitive statement*: Appleton & Lange.
- Rubington, E., & Weinberg, M. (2015). *Deviance: The interactionist perspective*: Routledge.
- Sanches-Ferreira, M., Simeonsson, R. J., Silveira-Maia, M., & Alves, S. (2015). Evaluating implementation of the International Classification of Functioning, Disability and Health in Portugal's special education law. *International journal of inclusive education, 19*(5), 457-468.
- Schalock, R. L., Borthwick-Duffy, S. A., Bradley, V. J., Buntinx, W. H., Coulter, D. L., Craig, E. M., & Yeager, M. H. (2010). *Intellectual disability: Definition, classification, and systems of supports*: American Association on Intellectual and Developmental Disabilities.
- Schumacher, K. L., & Meleis, A. I. (1994). Transitions: A central concept in nursing. *Image: The Journal of Nursing Scholarship, 26*(2), 119-127.
- Shakespeare, T. (2006). The social model of disability. *The disability studies reader, 2*, 197-204.
- Smart, J. F. (2009). The power of models of disability. *Journal of Rehabilitation, 75*(2), 3.
- Stone, G. P. (2005). Appearance and the self: a slightly revised version. In *Life as theater: A Dramaturgical Sourcebook* (pp. 86-118): Transaction Publishers.
- Swain, J., & French, S. (2000). Towards an affirmation model of disability. *Disability & Society, suppl. Models, Meanings and Metaphors, 15*(4), 569.
- Taylor, W. D. (2019). *A Family Systems Perspective on Supporting Self-Determination in Adults with Intellectual Disabilities During Transitions*. Université d'Ottawa/University of Ottawa.
- Teodorescu, B., & Calin, R. A. (2015). The base articulations of the liminality concept.

Rev. Eur. Stud., 7, 97.

Turner, V. (1977). Chapter III: Variations on a theme of liminality. *Secular ritual*, Assen: Gorcum, 36-52.

Van Gennep, A. (2019). *The rites of passage*. Oxfordshire: University of Chicago Press.

Woodward, K. (1997). Motherhood: Identities, meanings and myths. In *Identity and difference* (pp. 239-298). London: Sage.

World Health Organization. (2011). *World report on disability 2011*: World Health Organization.

Zimmerman, M. A. (1995). Psychological empowerment: Issues and illustrations. *American Journal of Community Psychology*, 23(5), 581-599.

กมลพรรณ พันพิง. (2553). อัตลักษณ์ การเสริมพลังอำนาจและการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง : การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2558). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย. จาก <http://dep.go.th/th/page>

กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2558). ทฤษฎีสังคมสงเคราะห์ร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์. (2553). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งพาอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). การสำรวจมาตรฐานคุณภาพชีวิตคนพิการ. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University* 14(1), 91-104.

จิตติมา เจือไทย. (2551). การสร้างอัตลักษณ์แห่งตนของคนพิการ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ฐิติวัจน์ ทองแก้ว และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2559). การสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ของคนพิการที่ทำงานในองค์กรด้านการสื่อสารโทรคมนาคม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 9(3), 1443-1462.

- ณัฐกา สวงวนวงษ์ พิศมัย รัตโรจน์ พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ และทศพร มณีขำ. (2561). การศึกษาพลังอำนาจภายในของแม่เลี้ยงเดี่ยวในสังคมไทย. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 19(2).
- ณัฐนันท์ คำภา วิไลศักดิ์ กิ่งคำ และวิภาวรรณ อยู่เย็น. (2558). อัตลักษณ์เชิงบวกแฝงนัยเชิงลบต่อคนพิการ: ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ของคนพิการในสังคมไทย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 35(1), 125-148.
- ทวี เชื้อสุวรรณทวี. (2562). พิการศึกษาระหว่างวิชาชีพและบูรณาการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนพล แสงจันทร์. (2556). การเสริมสร้างเครือข่ายการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการกรณีศึกษา : ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการพุทธมณฑล. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 6(1), 165-181.
- ธัญวลัย จารุเฉลิมพันธ์. (2553). การสร้างความตระหนักในสิทธิและโอกาสทางสังคมของคนพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นพพร จันทรนำชู. (2557). เศรษฐศาสตร์กับการพัฒนา. กรุงเทพฯ: โครงการตำราสาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เนื่องในโอกาส “หนึ่งทศวรรษพัฒนศึกษาศิลปากร”.
- นัสรินทร์ แซลชะ. (2561). การศึกษาพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กพิการที่เรียนในรูปแบบเรียนรวมที่โรงเรียนวัดกลางเกร็ด กรณีศึกษาสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี. *Journal of Social Synergy*, 9(3), 34-47.
- เนตรชนก สุนา. (2556). เจตคติของคนพิการต่อการสร้างพลังอำนาจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พงษ์เทพ สันติกุล. (2552). คนพิการในงานวิจัย : เข้าใจคนพิการผ่านตัวหนังสือ. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิกจำกัด.
- พิรุณพร แสนรงค์. (2554). การให้ความหมายต่อประสบการณ์ชีวิตโดยใช้กิจกรรมศิลปะในการวิจัยเรื่องเล่า : กรณีศึกษาเด็กที่มีเชื้อเอชไอวี จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพ็ญจันทร์ เซอร์เรอร์ และอุบล พรรณธีระศิลป์. (2555). สุขภาพทางเพศและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ของผู้พิการ. กรุงเทพฯ: สถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ.
- ปริญญารัตน์ กิตพัฒนธโชติ. (2554). การรับรู้ของผู้ดูแลคนพิการเกี่ยวกับสิทธิคนพิการและสิทธิผู้ดูแลคนพิการตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.

2550. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณงค์ โกวิทเสถียรชัย. (2557). ชุมชนพึ่งตนเอง : แนวทางแห่งวิถีชีวิตอิสระของคนพิการ. *PSDS Journal of Development Studies*, 10(2).
- วิชัย จันทร์บุญ และมณีมัย ทองอยู่. (2554). กระบวนการต่อสู้ต่อความเชื่อทางสังคมของคนพิการ. *Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn*, 11(1), 171-182.
- วิทยา วิสูตรเรืองเดช มานพ แจ่มกระจ่าง และดุสิต ขาวเหลือง. (2559). การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา*, 10(2), 109-119.
- สามารถ รัตน์สาคร. (2545). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอิงมาตรฐานตามแนวคิดพัฒนาการหน้าที่นิยมเพื่อเสริมสร้างทักษะสำคัญของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นร่วมกับความบกพร่องอื่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายสุนีย์ ทับทิมเทศ. (2553). การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ : เรื่องจริงหรือความฝัน. *Ramathibodi Medical Journal*, 33(4), 295-301.
- สุรศักดิ์ วงศ์ษา. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานด้านนโยบายรัฐสวัสดิการในกลุ่มนักสังคมสงเคราะห์. *Journal of Social Work*, 28(1), 153-196.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา เวชชัย. (2555). การเสริมพลังอำนาจในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย

1. ดร.สุภรธรรม มงคงสวัสดิ์
2. นายดำรงชัย ภูสุวรรณ
3. นายธีรยุทธ สุขคนธวิท
4. นายนพดล ภูบ้านใหม่
5. นายนรินทร์ จันทิม
6. นายสันติ รุ่งนาสวน
7. นายภพดี เทภาสิต
8. นายวิเชียร หัสดาตล
9. นางสาวศุภวรรณ เฉยศิริ
10. นายวันเสาร์ ไชยกุล
11. นายสว่าง ศรีสม
12. นายอธิพันธ์ ว่องไว
13. นายอนันต์ ประภาโส
14. นายอภิชาติ ชุตตะ

แนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึกมุมมองจากประสบการณ์ของคนพิการ
งานวิจัยเรื่องรูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

ข้อมูลผู้ศึกษา

นายสุชาติ พันธุ์ลาภ นักศึกษาปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐาน
ทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร โทร 0988069959

E- mail suchatip33@gmail.com

ข้อคำถาม

1. การมองย้อนอดีตลงไปในช่วงชีวิตประกอบด้วย สถานภาพทางสังคม การศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง
ในชุมชน ภูมิลำเนาเดิม ที่อยู่ปัจจุบัน ประวัติความพิการ การเริ่มพิการ สาเหตุ สิ่งหวังในชีวิต
เป็นอย่างไร
2. มุมมองจากประสบการณ์การเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ต่อตนเองทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม
การเมือง และประวัติชีวิตในอัตลักษณ์ทางสังคมที่ต้องการจะเล่าให้ฟังเป็นอย่างไร

แนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึกเกี่ยวกับรูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ
เรื่องรูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

ข้อมูลผู้ศึกษา

นายสุชาติ พันธุ์ลาภ นักศึกษาปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐาน
ทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร โทร 0988069959

E- mail suchatip33@gmail.com

ข้อคำถาม

1. วิธีการปรับตัวเข้าถึงบริการทางการศึกษา สังคม การประกอบอาชีพ และการมีส่วนร่วมการดำรงชีวิตในสังคมอย่างไร
2. วิธีการปรับตัวที่เหมาะสมต่อการสร้างความตระหนักรู้การดำรงชีวิตอิสระได้อย่างไร
3. วิธีการปรับตัวที่เหมาะสมต่อการเข้าถึงโอกาสเข้าถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพและการยอมรับความแตกต่างที่มีอยู่ในสังคมได้อย่างไร

แนวทางการสนทนากลุ่มที่เกี่ยวกับ
แนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระ
งานวิจัยเรื่องรูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

ข้อมูลผู้ศึกษา

นายสุชาติ พันธุ์ลาภ นักศึกษาปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐาน
ทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร โทร 0988069959
E- mail suchatip33@gmail.com

ข้อคำถาม

แนวทางการใช้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ที่
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตและนำไปสู่การดำรงชีวิตอิสระที่
เหมาะสมต่อไปเป็นอย่างไร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายสุชาติ พันธุ์ลาภ
วัน เดือน ปี เกิด	19 กรกฎาคม 2507
สถานที่เกิด	กาญจนบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	55/445 หมู่5 ต.ปลายบาง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี 11130
ผลงานตีพิมพ์	สุชาติ พันธุ์ลาภ และ นพพร จันทรนาชู. (2564) รูปแบบการเปลี่ยนผ่านอัตลักษณ์ไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 5(3) : กันยายน - ธันวาคม, 673 - 686

